

Euroopa Liidu Teataja

C 229

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

55. aastakäik

31. juuli 2012

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
I	<i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>	
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 481. istungjärk 23. ja 24. mail 2012	
2012/C 229/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Digitaalne turg kui kasvumootor” (ettevalmistav arvamus)	1
2012/C 229/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Maksu- ja finantsparadiisid – ELi siseturgu ähvardav oht” (omalgatuslik arvamus)	7
2012/C 229/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad” (omalgatuslik arvamus)	13
2012/C 229/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi säästva arengu strateegia 2011. aasta järelevalvearuanne: Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hinnang” (omalgatuslik arvamus)	18

ET

Hind:
7 EUR

(Jätkub pöördel)

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Täiskogu 481. istungjärg 23. ja 24. mail 2012

2012/C 229/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine” ” KOM(2011) 782 (lõplik)	24
2012/C 229/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020” KOM(2011) 398 (lõplik) – 2011/0177 (APP) ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” ” KOM(2011) 500 (lõplik)	32
2012/C 229/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas” ” KOM(2011) 572 (lõplik)	39
2012/C 229/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele „Sotsiaalettevõtluse algatus – Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni keskmes olevate sotsiaalettevõtete edendamisele suunatud majanduskeskkonna loomine” ” KOM(2011) 682 (lõplik)	44
2012/C 229/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Väike ettevõtte, suured ideed – uus partnerlus, et aidata VKEdel saada osa üleilmsetest võimalustest” ” KOM(2011) 702 (lõplik)	49
2012/C 229/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal 'Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa sotsiaalettevõtlusfondide kohta' KOM(2011) 862 (lõplik) – 2011/0418 (COD)	55
2012/C 229/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus ITER-projekti täiendava teadusprogrammi vastuvõtmise kohta (2014–2018)” KOM(2011) 931 (lõplik) – 2011/0460 (NLE)	60
2012/C 229/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/65/EÜ vabalt võrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta ning direktiivi 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta seoses liigse tuginemisega krediidiireitingutele” KOM(2011) 746 (lõplik) – 2011/0360 (COD)	64

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 481. ISTUNGJÄRK 23. JA 24. MAIL 2012

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teomal „Digitaalne turg kui kasvumootor”
(ettevalmistav arvamus)**

(2012/C 229/01)

Raportöör: **Laure BATUT**

11. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Liidu eesistujariik Taani vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Digitaalne turg kui kasvumootor”

(ettevalmistav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 10. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012. aasta (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 5.

1. Sissejuhatus

1.1 Digitaalmajandus muudab põhjalikult kõiki harjumusi ja puudutab kogu ühiskonna sotsiaalsed ja majanduslikku ülesehitust. Ohutus ja koostalitlusvõime on esmatähtsad. ELi digitaalsetegevuskava on strateegia „Euroopa 2020” üks juhtalgatustest. Komitee on juba vastu võtnud hulga arvamusi⁽¹⁾ digitaalsektori meie ühiskondadele tulenevate tagajärgede kohta.

1.2 Eesistujariik Taani, teadvustades küsimuse olulisust, palus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel välja selgitada, mida on veel vaja teha, et digitaalsektorst saaks majanduse kasvumootor. Komitee leiab, et sotsiaal- ja kodanikuühiskonna dialoog peaks olema kõigi digitaalmajandusealaste arutelude, konsultatsioonide ja partnerluste lahutamatu osa.

1.3 Turg turu pärast⁽²⁾ ei ole eesmärk omaette. Digitaalne turg peab olema vahend majanduse teenistuses ega tohi ohustada majanduslikku, sotsiaalset, humanitaarset ja kultuurilist edu. Internetis tootmine ja vahetamine ning digitaalmajanduse arendamine muudavad tööturgu. Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib rohkem nähtavust, teavet ettevõtjate ja tarbijate sidusrühmadele ning asjakohasemaid garantiisid kõigile.

1.4 EL jääb maha suurtest arendajatest ja pakkujatest (USA) ning suurtest tootjatest (Aasia). Ta peab kiirkorras ellu viima oma digitaalstrateegia tervikuna ja muutma oma lähenemisviisi, et paremini reageerida lühiajalistele (näiteks intellektuaalomandiõigustega seotud) ja pikaajalistele (demograafilise vananemisega seotud) probleemidele. Komitee prioriteedid on järgmised:

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peamised arvamused kõnealusel teomal:

ELT C 318, 23.12.2006, lk 20 – EÜT C 157, 25.5.1998, lk 1 – ELT C 376, 22.12.2011, lk 62 – ELT C 143, 22.5.2012, lk 69 – ELT C 318, 29.10.2011, lk 99 – ELT C 318, 29.10.2011, lk 105 – ELT C 68, 6.3.2012, lk 28 – ELT C 248, 25.8.2011, lk 144 – ELT C 97, 28.4.2004, lk 21 – ELT C 175, 27.7.2007, lk 91 – ELT C 77, 31.3.2009, lk 60 – ELT C 175, 28.7.2009, lk 8 – ELT C 218, 11.9.2009, lk 36 – ELT C 277, 17.11.2009, lk 85 – ELT C 48, 15.2.2011, lk 72 – ELT C 54, 19.2.2011, lk 58 – ELT C 107, 6.4.2011, lk 44 – ELT C 107, 6.4.2011, lk 53 – ELT C 107, 6.4.2011, lk 58 – ELT C 376, 22.12.2011, lk 92 – ELT C 24, 28.1.2012, lk 40 – ELT C 318, 29.10.2011, lk 9 – ELT C 143, 22.5.2012, lk 120.

⁽²⁾ ELT C 175, 28.7.2009, lk 43.

kindel siht panustada majandusteadmistele, kindel siht luua Euroopa turuliidrid, kelle otsustamiskeskused ning teadus- ja arendustegevus asub ELis ning kes toovad kasu kõigile kodanikele, usalduse loomine, kõigi võimekuse tõstmine, tootlikkuse arendamine ja digitaalsektori kaasamine jätkusuutliku majanduskasvu strateegiasse.

Alljärgnevatel punktides on sedastatud komitee soovitusel.

2. Majanduskasvu käivitamine digitaalturu abil

2.1 Kasulikud **infrastruktuurid** peavad suutma kiiresti katta kogu Euroopa territooriumi, sealhulgas ülemeremaad ja -territooriumid⁽³⁾. Kõigi piirkondade, sealhulgas isoleeritud aladel asuvad operaatorid peavad tagama **üldise ligipääsu**. Komitee leiab, et teatis COM(2011) 942 „Ühtne raamistik usalduse loomiseks digitaalse ühtse turu vastu seoses e-kaubanduse ja internetipõhiste teenustega” ei pruugi olla piisav.

2.2 **Kõigi ligipääs**⁽⁴⁾ riist- ja tarkvarale ning kasutusealased koolitused on peamised eeltingimused. Veerand elanikkonnast on eakad. Ka see huvirühm peab olema kaasatud. Komitee leiab, et ligipääs peab olema tegevuskava üks prioriteete.

2.3 **Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT)** standardid tuleb määratleda koos tööstuse, VKEd ja kõigi muude kodanikuühiskonna sidusrühmadega⁽⁵⁾ eesmärgiga tagada IKT rakenduste ja teenuste täielik koostalitlus ja vastavus ning rajada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia standardimise poliitika, mis tugineks liidu poliitikal (Euroopa Parlamendi 21. oktoobri 2010. aasta resolutsiooni⁽⁶⁾ punktid 69 ja 72. Komitee peab vajalikuks aidata rahaliselt VKEsid ja standardimises osalevaid ühiskonna sidusrühmi.

2.4 **Euroopa võrgustikud** tuleb ühendada, et laiendada digitaalmajanduse levikut ning suurendada toodete ja teenuste pakkumist (arvamus CESE 490/2012 – TEN/469).

2.5 Komitee leiab, et pakumise **koostalitlust** tuleb korraldada ELi tasandil. **Standardid** annavad Euroopa huvirühmadele pääsu uutele turgudele rahvusvahelisel tasandil.

2.6 Komitee on juba võtnud **neutraalset ja avatud interneti pooldava seisukoha**⁽⁷⁾.

2.7 Siseturg peab tagama kasutusele **kõik garantiid**, et elavdada nõudluspotentsiaali **vaba ja avatud** tarkvara kasutamise kaudu.

2.8 Komitee toetab ühistele liidestele kehtestatavate standardite arendamist.

2.9 Komitee peab vältimatuks tagada liikmesriikidevaheline **halduslane koostöö** ja piiriüleste e-haldusteenuste avamine, mida lihtsustaks siseturu infosüsteemi (IMI) laialdasem kasutus. Nimetatud areng tuleks ellu viia Euroopa mitmepoolse valitsemise raames⁽⁸⁾.

2.10 **E-kaubandus aitab kaasa riiklike käibemaksuäärade ühtlustamisele**: komitee leiab, et kui tegu ei ole vaid ettekäändega makse ühtlustamise nimel tõsta, kujutab see endast tõelist eelist nii ettevõtjatele kui ka kodanikele.

2.11 Operaatorid ja kodanikud peaksid **kergesti leidma kogu teabe** oma õiguste kohta, et muretlult piiriüleste tehinguid sooritada.

2.12 Komitee arvates **peaksid kodanikuühiskonna esindajad osalema** (vt strateegia „Euroopa 2020”, „Sidusrühmad ja kodanikuühiskond”) Euroopa digitaalmajanduse ülesehitamisel ja neid tuleks kaasata konsultatsioonidesse ja partnerlustesse. Oma harulisest ülesehitusest tulenevalt levib see kindlasti kogu ühiskonnas. Kõik projektid peavad sisaldama digitaalset ja sotsiaalset osa.

2.13 Digitaalsektor soodustab sellist teenuste majandust, mis võib kaasa tuua **deindustrialiseerimise** ja Euroopa töökohtade kadumise. Uute turgude otsingul tuleb komitee hinnangul siduda Euroopa tehnoloogia innovatsioon ja tootmine (tootjad). Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna idufirmad (*start-ups*) peavad suutma ellu viia kiire kasvu potentsiaali. Komitee leiab, et on oluline mõelda selle peale, miks Euroopa kontekstis ei ole esile kerkinud suuri teenusepakkujaid ja Euroopa suuri veebimüügisaita, mis oleksid teada kogu maailmas.

2.14 **Koolitused ja elukestev õpe** aitavad töötajatel töökohti säilitada. Digitaalsektor võib sellistele protsessidele kaasa aidata, eelkõige isoleeritud piirkondades või haavatavamate inimrühmade puhul. Digitaalne kutseõpe on vajalik kõigile.

2.15 2015. aastal nõuavad 95 % **töökohtadest** internetialaseid teadmisi. Komitee soovib, et võetavad meetmed välistaksid töömaailmas järgmised negatiivsed tagajärjed:

— kiirkorras palgatud madalapalgelised töötajad, kelle tegevus on allutatud pidevale rangele järelevalvele;

— kodus töötavad madalapalgelised töötajad, kes jäävad kõrvale sotsiaalseid konflikte vahendavate ametiühingute abist ning kelle arvelt hoitakse kokku inimeste ja kollektiivsete õigustega seotud kulutuste pealt.

⁽³⁾ ELT C 44, 11.2.2011, lk 178.

⁽⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 9.

⁽⁵⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 69.

⁽⁶⁾ ELT C 70 E, 8.3.2012, lk 56–57.

⁽⁷⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 139.

⁽⁸⁾ ELT C 379, 22.12.2011, lk 92.

Komitee leiab, et digitaalmajanduse valdkonnas nagu mujalgi on aktsepteeritav vaid väärkas töö, kuna see aitab tõsta üldist nõudlust.

3. Majanduskasvu suurendamine digitaalmajanduse usaldusväärsuse abil

3.1 Põhiõigused

3.1.1 Komitee soovib säilitada kodanike õigused ja turvalisuse, piiramata nende vabadust. 2012. aastal analüüsitakse Euroopas **interneti turvalisuse** üldstrateegiat. Eriti oluline on sealjuures ELi küberkuritegevuse keskuse loomine 2013. aastal. **Komitee soovib, et EL soodustaks Google-tüüpi võimsa Euroopa otsingumootori väljaarendamist.**

3.1.2 Komitee koostab arvamust isikuandmete kaitse kohta, mis on keske tähtsusega valdkond (COM(2012) 10 final). Komitee on juba võtnud pooldava seisukoha andmesubjekti õiguse suhtes olla unustatud⁽⁹⁾ ja interneti kasutajate õiguste suhtes, eriti kõige nooremate ja haavatavamate inimrühmade puhul. Komitee soovib, et komisjoni ettepanek võetaks vastu võimalikult kiiresti ja et tema vaatluste tulemusi võetaks arvesse hoolimata ELis levivast välismaiste internetiteenuste pakkuja teavustuseisust.

3.1.3 Komitee ootab, et EL soodustaks innovatsiooni ja **kaitseks oma loomingut**. Euroopa patendi loomine on kiireloomuline ülesanne ning kujutab endast ühtse digitaalse turu võimalust.

3.2 E-kaubanduse arendamine

3.2.1 **Kaubandustoodete pakkumine** ei tohi olla killustunud ning piirid peavad olema erialaspetsialistidele ja tarbijatele avatud, et võimaldada neile juurdepääsu kaupadele konkurentsivõimeliste hindadega (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Komitee leiab, et pakkumise **koostalitlust** tuleb korraldada ELi tasandil. **Standardid** annavad Euroopa huvirühmadele pääsu uutele turgudele rahvusvahelisel tasandil.

3.2.3 Komitee peab kiireloomuliseks ülesandeks internetis ostmise probleemide lahendamist, kaotades diskrimineerimise rahvuse või asukoha alusel ja luues kõigile võrdsed juurdepääsutingimused.

3.2.4 Kasutajad peavad olema teadlikud oma õigustest (COM(2011) 794 final) ja nende kaitsmise võimalustest. Vajalikuks muutub **ühiste internetikontaktpunktide loomine**. Komitee⁽¹⁰⁾ rõõmustab asjaolu üle, et komisjon täpsustab, et

nimetatud süsteem ei tohiks piirata ei tarbijate ega müüjate õigusi nõuda kohtu kaudu hüvitist. Komisjon peaks kaasama oma direktiivi 2000/31/EÜ nüüdisaegsed kasutajaliidesed, näiteks BATNA (*Best Alternative to a Negotiated Agreement*), et mitte jääda ajast maha „esimese põlvkonna” eeskirjade valdkonnas. Tarbijate võimalus saada kaubandussuhete käigus tekkinud **konfliktidele hea lahendus**⁽¹¹⁾ on oluline internetipõhise nõudluse tõstmiseks. Kasutajaid tuleb **selgelt ja lihtsalt teavitada nende õigustest**. Nimetatud määrus peaks katma kõiki internetikaubandusega seotud kohtuvaidluste tüüpe.

3.2.5 Komitee leiab, et ELi õigustekstid peavad äratama kodanikes digitaalse turu vastu sama suurt **usaldust** kui nende oma riigis. Tarbijatel on vaja teavet turu võimaluste kohta, et toimida teadlikult. Sel eesmärgil võiks laialt levitada **tarbijatele mõeldud digitaalsektori käsiraamatut**.

Direktiivi eelnõu 2011/942 raames kutsub komitee ELi üles tegema algatusi järgmistes valdkondades:

- internetiteenuste operaatorite teavitamine ja internetikasutajate kaitse;
 - ebapiisavad makse- ja kohaletoimetamise süsteemid;
 - võitlus arvuka kuritarvitamisega.
- 3.2.6 Vahendid, nagu:
- turvaline e-allkiri;
 - tehingute elektroonilised ajatemplid;
 - e-allkirja süsteemide koostalitlusvõime;
 - vastastikune tunnustamine sertifitseerimisasutuste poolt (SSCD – „Secure Signature Creation Devices”), millele lisandub elektroonilise sertifitseerimise teenuse pakkuja akrediteerimine;
 - tarbijakaitsealase koostöö süsteem ja kaebemenetluste ühtlustamine (direktiiv 2011/83/EL ja dokument COM(2012) 100 final);
 - aruanne tarbijakaitseaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelist koostööd käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. oktoober 2004. aasta määruse (EÜ) nr 2006/2004 kohaldamise kohta;
 - tarbijakaitsealase koostöö määrus

peaksid kasutuse levikul äratama sidusrühmade usaldust.

⁽¹¹⁾ EMSKi arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse tarbijavaidluste veebipõhist lahendamist (tarbijavaidluste veebipõhise lahendamise määrus)” (*Euroopa Liidu Teataja*s veel avaldamata).

⁽⁹⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 120.

⁽¹⁰⁾ ELT C 162, 25.6.2008, lk. 1.

3.2.7 Komitee on alati toetanud **kollektiivsete meetmete võtmist** kollektiivsete õiguste rikkumise korral põhjustatud kahjude **hüvitamise taotlemiseks**. See täiendaks olemasolevat kaitset, mis on tagatud alternatiivsete ja juriidiliste õiguskaitsevahenditega⁽¹²⁾ (vt 19. mai 1998. aasta direktiiv 98/27/EÜ). Siseturul tuleb tagada ausa konkurentsi tingimused (ELi toimimise lepingu preambuli neljas lõik). Õigus tõhusale kaitsele on ELi põhiõiguste harta kohaselt üks põhiõigusi (artikkel 47).

3.2.8 Komitee tervitab komisjoni teatist **müügiõiguse** kohta⁽¹³⁾. Tarbijad vajavad õiguslast turvalisust. Komitee tunneb heameelt, et komisjon võttis vastu komitee „teise korra” ettepaneku, olgugi et eelistatum oleks olnud kahe eraldi teksti valimine (üks ettevõtjatevaheliste (B2B) ning teine ettevõtja ja tarbija vaheliste lepingute puhul (B2C)).

3.2.9 Komitee ootab huviga komisjoni välja kuulutatud **Euroopa tarbijakaitse tegevuskava** (COM(2011) 777 final/2), milles hinnatakse digitaalrevolutsiooni mõju tarbijate käitumisele. Selleks et kahekordistada e-kaubanduse ulatust ja teha sellest majanduskasvu tõukejõud, on vaja üleeuroopalist identifitseerimis-, sertifitseerimis- ja elektrooniliste allkirjade raamistikku (COM(2011) 942 final).

3.3 Vahetuste turvalisus

3.3.1 **Piraatluse ja võltsimisega võitlemiseks** on tolliprojekti „FISCUS”⁽¹⁴⁾ eesmärk seada kõigis ELi riikides sisse internetipõhine kontroll. Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleb tolliasutusi tugevdada personali ja läbiviidud kontrollide tasandil. Euroopa võltsimis- ja piraatlusalasele vaatluskeskusele tuleks anda suurem roll ja vahendid majandusküsimuste ja avaliku turvalisuse väljakutsetega tegelemiseks.

3.3.2 Õigusaktid peavad aitama haldusasutustel läbi viia uuringuid kahtlaste rahavoogude kohta internetis. Tolliasutustele võidakse anda ülesanne kaitsta Euroopa intellektuaalset ja kultuuripärandit ning nende rolli VKEdele andmebaaside, näiteks ELi turulepääsu andmebaasi, ekspordiettevõtete abiliini või ühtse virtuaalteabe portaali kaudu abi osutamisel tuleks tugevdada.

3.4 Komitee soovib kodanike tarbeks **valitsemishartat ja läbipaistvust**. Ta peab kiireloomuliseks e- ja m-makseid käsitleva e-kaubanduse määrust.

⁽¹²⁾ ELT C 162, 25.6.2008, lk. 1

⁽¹³⁾ EMSKi arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa ühise müügiõiguse kohta” ja „Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa ühine müügiõigus, mille eesmärk on lihtsustada piiriüleseid tehinguid siseturul”, ELT C 181, 21.6.2012, lk. 75.

⁽¹⁴⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk. 48.

3.4.1 Komitee leiab, et uute digitaalsete maksevahendite turvalisus tuleks tagada avalike standarditega. Praegu loovad ja kontrollivad standardeid ja koostalitlust vaid erasektori osalejad (operaatorid). Komitee peab kahetsusväärseks olukorda, kus mõnel kolmandal riigil oleks võimalik kontrollida kogu Euroopa raharinglust.

4. Tootlikkuse ja kaasava majanduskasvu arendamine

4.1 Majanduskasvuks vajalik taust

4.1.1 Digitaalturg **vajab Euroopa valitsemistava**, mis on aus ja austab kodanike õigusi. Pärast 2015. aastat peaks toodete ja teenuste ühtne kontaktpunkt pakkuma abi Euroopa majanduses osalejatele. Digitaalsektori ettevõtjad peavad järgima ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja sotsiaaldialoogi põhimõtteid.

4.1.2 Ühtne digitaalturg on endiselt killustunud riigisesteks turgudeks. **Ühtne õigussüsteem** annaks majanduses osalejatele võimaluse mastaabisäästuks. Komitee arvates peaks komisjon oma talituste töös tagama sünergia, et saavutada võimas juhi-positatsioon, mis on vajalik digitaalseks arenguks kogu ELis ja kõigi viivituste kaotamiseks. On hädavajalik, et ELil oleks Silicon Valley'ga võrdne Euroopa keskus, kuhu on koondunud vastav pädevus ning avaliku ja erasektori kapital, millega võib sõandada edukate ühissettevõtete alustamist.

4.1.3 Komitee tuleb meelde oma arvamust digitaalsektori kaasamise kohta, kus ta selgitas, kuidas kaotada digitaalmajandusele ligipääsuga seotud ebavõrdsus, ning soovib, et EL tunnustaks infrastruktuurile ja vahenditele ligipääsu kui põhiõigust ja teeks **digitaalsektorist** kaasamist soodustava vahendi.

4.2 Ettevõtjate majanduskasvu soodustavas digitaalses tegevuses

4.2.1 Digitaalmajanduse eesmärk peab olema SKP kiire kasv, eelkõige idufirmade rahastamise kaudu. USAs eraldatakse ühele idufirmale kapitali praegu 75 miljardi euro ulatuses ... **Innovatsiooni edendamine** toimub teadmispõhistes ärimudelites ja suurendab pakkumist internetis.

4.2.2 Uute teenuste aktsepteerimine turul sõltub **VKEde suutlikkusest** osaleda digitaalsektoris⁽¹⁵⁾ ja nende koostalitlusvõimest. Selleks tuleb neid abistada konkreetsete projektide elluviimisel. **Komitee palub eesistujariigil koostada ülevaade järgmistest** meetmetest:

— partnerluse käivitamine liikmesriikide ametiasutuste ning peamiste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ettevõtjate vahel;

— energiasäästule ja seonduvatele arukatele tehnoloogiatele keskendunud infrastruktuuri arendamisega tegelevatele ettevõtjatele eraldatud 300 miljoni euro kasutamine.

⁽¹⁵⁾ EÜT C 80, 3.4.2002, lk. 67.

4.2.3 Elektroonilised maksed kaardi või mobiiltelefoniga: Euroopa peaks nendes valdkondades kehtestama juhtimisviisi, mis oleks võrreldav kiipkaardiga, mis on viinud pettuste märkimisväärse languseni.

4.2.4 Projekt SEPA (*Single Euro Payments Area* – ühtne euro-maksete piirkond, 2012. aasta veebruari määrus, millega määrati riiklike krediit- ja otsekorralduste asendamine Euroopa ekvivalendiga alates 1. veebruarist 2014) hõlmab peamisi jaemaksevahendeid. Komitee arvates peavad pankade- ja liikmesriikidevahelised komisjonid olema ühtlustatud. Konkurents ei tohi takistada innovatsiooni ega tekitada tarbijale lisakulutusi.

4.2.5 Komitee leiab, et asjakohane raamistik on vajalik, et aidata VKEdel siseneda nii digitaalturule kui ka teistele turgudele.

4.2.6 a) ELi sees:

4.2.6.1 Komitee soovib määratleda Euroopa tasandil **digitaalmajanduse valdkonna** ja kaasata selle raamatupidamisstandarditesse. See valdkond võiks hõlmata digitaalseid tooteid või tooteid, mille jaoks on vaja digitaalvahendeid.

4.2.6.2 Komitee leiab, et ettevõtjad peaksid **lisama digitaalvarad** oma väärtuse hindamisse.

4.2.6.3 Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna tegeliku mõju hindamine seoses ettevõtjate ja riikide jõukusega peaks lähtuma Euroopa tasandil määratletud kriteeriumidest.

4.2.6.4 Euroopa osaiingu põhikirja kehtestamine (2008) ⁽¹⁶⁾ (seadusandlik ettepanek COM(2008) 396 final) võimaldab VKEdel areneda, lihtsustades nende piiriülest kaubandustegevust;

4.2.7 b) rahvusvahelisel tasandil:

4.2.7.1 toetav tööstuskeskkond on teadmispõhisele majandusele kasulik. See lihtsustab investeerimist, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia piiriülest kasutust ja digitaaltegevust. **Esialgu kannatavad VKEd aga juriidilise ja tehnilise killustumise** ja läbipaistvuse puudumise all ning kohaletoimetamisviisid on sageli sobimatud.

4.2.7.2 Kordaminekud, nagu DiSCwise, (DG TREN, *In Freight Transport Logistics Action Plan*), võiksid inspireerida teisi ettevõtjaid looma töökohti ja suurendama majanduskasvu (arukas transport).

4.2.7.3 Üleilmastumine: selleks et kõrge lisaväärtusega tooted säilitaksid konkurentsivõime, vajab EL ekspordikonsortsiумеid, teadus- ja arendustegevust toetavaid klastreid, mida liikmesriigid tunnustaksid VKEde rahvusvahelistumise nimel (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4968).

4.2.8 Pilvandmetöötlus võib aidata VKEsid ⁽¹⁷⁾, kui andmeohutus, mis on oluline väljakutse digitaalsektori suurettevõtjate ja internetiteenuste pakkujate vahel, on reaalselt tagatud. Euroopa Komisjon peaks pilvandmetöötlust VKEde hüvanguks esile tõstma ning soodustama nende jaoks sellele juurdepääsu (koolitused, rahastamine).

4.2.9 EL peaks rohkem panustama ettevõtjate teavitamisse nende **rahastamisvõimaluste** kohta ja **projektivõlakirjade** idee levitamisse ⁽¹⁸⁾.

4.2.9.1.1 EMSK soovib **lihtsustada riskikapitaliinvesteeringuid** teadlaste ja innovaatiliste ettevõtjate rahastamiseks (COM(2011) 702 final – Väike ettevõtte, suured ideed).

4.2.10 Komitee soovib koostada ettevõtjatele piiriülesele digitaalmajandusele ligipääsu käsiraamatu.

4.3 Intellektuaalomand

4.3.1 Komitee jaoks on põhjaneva tähtsusega, et EL kaitseb loomingut ja tagab selle tuleviku nii ELi sees kui ka rahvusvahelisel tasandil. **Nn kultuurierand** peab alles jääma, kuna see on osa Euroopa mitmekesisusest. Kaalumisel olevad kaitsemeetmed ei tohiks seda ohustada Ameerikast pärit loominguga.

4.3.2 Euroopa-sisesel tasandil tagatakse ELi toimimise lepingu artikliga 118 intellektuaalomandi õigused ELis, internetikasutust kontrollivad aga 27 liikmesriiki erinevalt.

4.3.3 Rahvusvahelisel tasandil uurib EL intellektuaalomandi õiguste kohaldamise poliitikat kolmandates riikides, kaasates vastastikkuse ja mitmepoolsete läbirääkimiste mõistet nagu ka võltsimisvastase kaubanduslepingu puhul (jaanuaris 2012 komisjoni ja 22 liikmesriigi allkirjastatud ACTA: *Anti-Counterfeit Trade Agreement*, eraldi WTOst).

4.3.4 Komitee võttis vastu arvamuse intellektuaalomandiõiguste kohta, arvamuses soovitakse mitte võtta puhtalt omandi ja rahastamisega seotud vaatenurka ⁽¹⁹⁾.

4.3.4.1 Komisjoni tulevast seadusandlikku ettepanekut (2012) silmas pidades rõhutab komitee vajadust konsulteerida asjaomaseid õigusi ja huve esindavate organisatsioonidega ⁽²⁰⁾. Ta rõhutab vajadust läbipaistvuse ning autoriõiguste ja sellega seotud õiguste organisatsioonide juhtkondade kontrolli järele. Komitee leiab, et **erakasutuseks mõeldud koopiotele määratud maks** on põhjendamatult, kuna need koopiad on toodete õiglase kasutamise (*fair use*) lahutamatu osa. Isikut, kes laadib internetist tooteid alla isiklikuks kasutamiseks, tuleb eristada isikust, kes tulu teenimise eesmärgil juhib ulatuslikku võltsingutel põhinevat ettevõtmist. Kultuuritööstus ei tohi muutuda raha teenimise masinaks ega internet kultuuri ja teadmiste erastamise vahendiks.

⁽¹⁷⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk. 40.

⁽¹⁸⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 116 ja ELT C 143, 22.5.2012, lk 134.

⁽¹⁹⁾ ELT C 68, 6.3.2012, lk 28.

⁽²⁰⁾ Vt eelmise lehekülje allmärkus.

⁽¹⁶⁾ EÜT C 125, 27.5.2002, lk. 100.

4.3.4.2 Euroopa Parlament sai enam kui kahe miljoni allkirjaga (veebisait AVAAZ.org) Euroopa tasandil taotluse, milles kutsuti üles „kaitsma vaba ja avatud interneti ja keelduma võltsimisvastase kaubanduslepingu (ACTA) ratifitseerimisest”. Oluline on märkida, et ACTA-le alla kirjutanud riikide seas ei ole Hiinat, Venemaad, Brasiiliat ja Indiat, kust on pärit arvukalt võltsitud tooteid.

Komitee tundub, et tema seisukohti seoses rahvusvahelise kokkuleppega „ACTA”⁽²¹⁾ ei ole kuulda võetud. Ta teeb ettepaneku, et juhul, kui ACTA rakendatakse, peaks komisjon tagama kodanike vabaduse ja loomevõime kaitse.

4.3.5 Komitee leiab,⁽²²⁾ et vältimaks digitaalse salakauba ringlust ja dumpingut, samas autoriõigusi kaitstes, võib Euroopa tasandil autoriõiguste seaduse loomine kustutada kahtlused seoses kohaldatavate maksuseadustega.

4.4 Avalik sektor

4.4.1 Riigihankeid, mis moodustavad 20 % SKPst, tuleb samuti kaitsta.

4.4.2 Komitee peab vajalikuks, et avalik haldus oleks internetis kõigile (eraisikutele, haldusasutustele, ettevõtjatele, riigihangete turule) kiiresti kättesaadav tänu elektroonilisele identifitseerimisele ja elektroonilistele allkirjadele.

4.4.3 Avalikus sektoris viivad liikmesriigid koos komisjoniga läbi „vastastikust hindamist” teenuste direktiivi elluviimiseks. Komitee soovib teenuste direktiivi hinnata ühtsele digitaalturule loodavate võimaluste pinnalt.

4.4.3.1 Komitee on veendunud, et digitaalne siseturg võib kujundada avalikku pakkumist tänu juriidilisele ja tehnoloogilisele ohutusele: arukate avalike teenuste arvelt saadav kokkuhoid võib luua avaliku piiriülese sujuvalt toimiva turu.

4.4.4 Asjaolu, et komisjon vaatab läbi direktiivi⁽²³⁾ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta, võib lihtsustada ettevõtjate ja eraisikute tööd (vt arvamust TEN/478 – koostamisel).

5. Digitaalsektor kui jätkusuutliku kasvu tõukejõud

5.1 Jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise sotsiaalse turumajanduse loomine nõuab ELilt loovust ja innovatsiooni. Digitaalsektor on vahend, aga ka väärtus, mida ei saa taandada vaid turumõõtmele.

5.2 Komitee leiab, et puudub ühise digitaalturu jätkusuutliku olemuse tagav spetsiaalne strateegia.

5.3 Tuleks läbi viia uuringud, et mõõta digitaalturul tegutsevate ettevõtjate CO₂-jalajälge. Komitee leiab, et arukad tehnoloogiad võivad optimeerida üldist energiatarbimist ja nõnda vähendada CO₂ heitkoguseid.

5.4 Digitaalne materjal peab olema madala CO₂ sisaldusega; teabetöötlussüsteemide (koos väärismetallide kogumisega) jäätmete puhas töötlemine Euroopas kujutab endast olulist potentsiaalset turgu ja takistaks kolmandaid riike saastamast.

5.5 Komitee kutsub eesistujariiki üles tagama, et aktiivsena vananemise aastal 2012 tõstetaks esile digitaalsektori produktiivset potentsiaali meditsiinilise ja sotsiaalse hoolduse haldamisel, seda eriti demograafilise vananemise puhul: tegevuses hoidmine valude vähendamise abil ja üldiselt suhtlemine, eraldatuse vastu võitlemine, telemeditsiin, robotika, isikute turvalisus. Kõik need valdkonnad kujutavad endast turuvõimalusi ning võimalusi uut tüüpi töökohtade loomiseks ja majanduskasvu kaasa aitamiseks.

5.6 Kosmoseprojektide elluviimine on ELile digitaalturu integreerimiseks vajalik. Selleks tuleb eraldada vajalikud vahendid. Komitee avaldab kahetsust, et Galileo ja ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteem ei ole veel kasutuskõlblikud, samas kui Ameerika globaalset positsioneerimissüsteemi (GPS) kasutatakse igal pool Euroopas ja maailmas⁽²⁴⁾.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²¹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 139.

⁽²²⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 69.

⁽²³⁾ EMSKi aramus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta” ELT C 191, 29.6.2012, lk 129.

⁽²⁴⁾ EMSKi aramus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa satelliitnavigatsioonisüsteemide rajamise ja kasutamise kohta”, ELT C 181, 21.6.2012, lk 179.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Maksu- ja finantsparadiisid – ELi siseturгу ähvardav oht” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 229/02)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

Kaasraportöör: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 14. juulil 2011 vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Maksu- ja finantsparadiisid – ELi siseturгу ähvardav oht”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 30, erapooletuks jäi 13.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 EL peab igal võimalikul viisil suurendama oma tegevust G20, OECD ja rahapesuvastase töökonna raames, et lähiajal lõpetada läbipaistmatud maksujurisdiktsioonid ja kohustada oma liikmesriike võitlema kuritegevuse vastu, millel on paljudes liikmesriikides oma tugipunktid.

1.2 Maksuhalduse edusammud, mis on tehtud rahvusvahelistes koostööorganites, nagu OECD ja G20, ei tohiks ELil takistada kitsendavamate õigusnormide kohaldamist, lihtsustamaks sellise kapitali tagasisaamist, mis on voolanud välisriiki ebaseadusliku, siseturгу kahjustava tegevuse tagajärjel.

1.3 Komitee kutsub ELi institutsioone üles võtma vastu meetmeid, mis hoiavad ära asukoha põhimõtte kuritarvitamist fiktiivse asukoha ja omandiskeemidega, mille abil mittetegutses valdusettevõtjad või riilifirmad kaitsevad kasumit teenivaid omanikke maksude maksmise eest elukohariigis. Tunneb heameelt komisjoni otsuse üle esitada aasta jooksul uus ettepanek maksu- ja finantsparadiiside kohta, lootes, et ületatakse mõnede liikmesriikide vastupanu tulemuslikule ja põhjalikule reageerimisele riiklikest maksusüsteemidest kõrvalehoidmiseks või nende vältimiseks suunatud tegevuse vastu.

1.4 Komisjon avaldas ettepaneku võtta vastu direktiiv (COM(2012) 85 final), milles käsitletakse esmakordselt ELis saadud kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise eeskirju. Komitee soovib tungivalt kaaluda maksuparadiiside ärakasutamise seotud maksukuritegude lisamist direktiivi sätetesse. Ettepanek on osa laiemast poliitilisest algatusest, mille eesmärk on kaitsta seaduslikku majandust kuritegevuse sissetungi eest ning põhineb ELi toimimise lepingu artikli 82 lõikel 2 ja artikli 83 lõikel 1.

1.5 Maksuparadiisid on teatavasti suur hulk territooriume (kokku 44), mis on seotud suveräänse riigi jurisdiktsiooniga või on ise suveräänsed riigid. Ka juhul, kui need ei ole suveräänsed riigid, on neil suur halduslik iseseisvus ning need kohaldavad maksuvabastuse, -vähenduse ja teabe läbipaistmatuse režiime kapitali omandi ja päritolu ning territooriumil asutatud finantsasutuste ja kaubandusettevõtete toimimise kohta.

1.6 Komitee leiab, et eriti häbiväärne ja tõsine on maksu- ja õigusnõustajate ning teatud konsultatsioonifirmade tava pakkuda (ka reklaamides) juriidiliste isikute loomist, et kasutada maksu- ja finantsparadiise kui vahendit liidus tegutsevate ettevõtete kohustuste vältimiseks, pidades eelkõige silmas nende ettevõtete tulumaksu maksmise kohustust, äritegevuse ja rahastamise läbipaistvust.

1.7 Maksuparadiisid põhjustavad siseturu moonutusi: sel põhjusel on vajalik ühenduse jõuline tegutsemine, mis tagaks õiglase maksustamise ning destabiliseeriva läbipaistmatuse, maksudest kõrvalehoidumise ja maksuparadiiside kaudu toimuva korruptsiooni tõkestamise. Tähelepanuta ei tohiks jätta sellealase kuriteo määratlemist.

1.8 Eemaldada tuleb kõik pangaandmete automaatse vahetuse takistused, et oleks võimalik lihtsalt identifitseerida tegelikke operatsioonide tegijaid ja pangakontode omanikke.

Tuleb taotleda rahvusvaheliste ettevõtete finantsaruannete koostamist, mis on riigi alusel eristatud ning koos täpsustustega tegevuse järjepidevuse, töötajate ja igas riigis saadud tulu kohta.

1.9 Kõike seda järgitakse, ilma et see piiraks edasist arengut, mis võib järgneda ülemaailmse iseloomuga algatustele rahvusvaheliste organisatsioonide, eelkõige ÜRO ja OECD raames. Kõik see peab toimuma usaldusraamistikus ja otsides samaväärseid õigusakte ning uusi ja kõrgemaid rahvusvahelise koostöö standardeid maksuparadiiside teemal.

1.10 Komitee loodab, et on olemas peamiste riikidega, eeskätt Ameerika Ühendriikidega, kooskõlastatud strateegia küsimuse reguleerimise võimalikult ülemaailmse käsitusviisi vastuvõtmiseks. Samal ajal aga kordab komitee, et kooskõlastatud rahvusvahelise tegevuskava loomise keerulisus ei tohiks mingil moel pidurdada või edasi lükata ELi tegevust. Euroopa standardid on maailmas ühed parimad, näiteks need, mis on sätestatud Euroopa kokkuhoiudirektiivis. Õigusaktiga „The Foreign Account Tax Compliance Act” (FATCA) tegi USA märkimisväärselt sammu selles suunas, et USA kodanikud, kellel on välismaiseid finantsinstrumente ja pangakontosid, peaksid maksueeskirjadest rohkem kinni. Ameerika Ühendriikide maksuamet nõuab, et välismaised finantsasutused edastaksid automaatselt nende kodanike nimed, kes tegelevad välismaal.

1.11 Euroopa riikide hulgas on väga arenenud õigusaktid Belgial, mille aluseks on järgmine põhimõte: konfidentsiaalsus kriminaalpoliitika vastu. Salastamine on alibi, mis marginaliseerib maksukava ja maksudest kõrvalehoidmise poliitika arengu!

1.12 Välja tuleks arendada integreeritud poliitika ja siduda omavahel eri tegevusvaldkonnad. Rahvusvahelised raamatupidamisstandardid koostati selleks, et kaitsta investorite ja turu huve – nüüd on vaja keskenduda ka kodanike huvidele. Vaja on läbi mõelda eraõigusliku organisatsiooni IASB (rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite nõukogu) roll ja funktsioon, dikteerides raamatupidamiseeskirju, mis peaksid olema palju lihtsamad ja kättesaadavamad selges ja läbipaistvas sõnastuses.

1.13 Komitee märgib kahetsusega, et juba pikka aega tunnistavad õigus-, majandus- ja politseiorganid, et suurem osa avaliku sektori raha väärkasutamisega seotud korruptsioonijuhtumitest ning maksuparadiiside abil toime pandud avaliku sektori rahandusest petvatest kuritegudest, kaupade varjamistest valenime kasutamise abil ning rahapesu- ja avalike teenistujate korruptsioonijuhtumitest jäaksid toimumata, kui nende eest vastutavad võrgustikud ei saaks loota tehnilis-õigusliku struktuuri peale, mis varjab neid võrgustikke, saab sellest märkimisväärselt kasu ja võib mõnel juhul ulatuda nimetatud võrgustike tipuni. Seetõttu on liidu sekkumine vajalik.

1.14 Komitee nõuab kooskõlastatud strateegia edendamist, mis parandaks võitlust maksupettustega ning eriti „kuritarvitamisega”, ja piirab täielikult tehniliku, vaid maksude põhjendusel loodava ettevõtte asutamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Maksuparadiisid on kohad, kus peamiste ülemaailmsete finants- ja tööstusettevõtete kõrged ametnikud, kunsti- või ühiskonnaelu koorekihi tegelased ning äri ja vaba aega ühendavad multimiljonärid segunevad üsna hämarate tegelastega, kes kasutavad samu rahalisi vahendeid, mille abil nad võivad saada ja kasutada raha, mis on teenitud mitte ainult seaduslikul teel, vaid ka majandus- ja teiste kuritegudega, mis ulatuvad raskeimatest kuritegudest, nagu mõrv, selliste kuritegudeni nagu väljapressimine, uimastite või tulirelvade kaubandus, võltsimine, pettused, inimkaubandus ja hasartmängud. Neid territooriume iseloomustavad ühtsed nõuded, nagu tegevuse läbipaistmatus, mitteresidentide madal maksustamine, kes sellele lisaks ei tegele sellel territooriumil ühegi tegevusega. Sel viisil määratakse saladusliku struktuuriga kahjulik konkurents, mis loob täiesti läbipaistmatu õigusliku seisundi.

2.2 Maksuparadiiside teemat tuleb analüüsida kolmes peamises mõõtmes: maksudistsipliin ja sellest tulenev maksudest kõrvalehoidmise võimalus; lekte kasutuselevõtt finantsregulatsioonis koos sellest tuleneva ohuga finantsstabiilsusele; teabe läbipaistmatus koos võimalusega, et paradiise toetatakse kuritegeliku tegevusega. Nende, vastavalt OECD, FSB ja rahapesuvastase töökonna poolt mehitatud dimensioonide ühisnimetajat esindab teabele ligipääsu saladuslikkus või keerulisus. Teabe läbipaistmatuse eemaldamine ja piiramine lubaks oluliselt piirata maksuparadiiside probleeme ja ohte. Arutelu OECD standardite kohta peaks jääma avatuks eesmärgiga vähendada maksuametite ja kohtute koormust. On reaalne oht, et lepatakse kokku standardites, mis on liiga nõrgad ja keerulised, vaid selleks, et vastata avalikule arvamusele (*window dressing*). Lihtsaim lahendus nendele probleemidele oleks automaatne teabevahetus.

2.3 Maksu- ja finantsparadiiside fenomen kuulub kapitalismi ajalukku, näiteid võib tuua alates hiliskeskajast. Otsustavaks sõlmpunktiks maksuparadiiside ilmutumisel ja rajamisel on Prantsuse revolutsioon ja tööstusrevolutsioon.

2.4 Fenomen omandas aga tohutud mõõtmed pärast Teist maailmasõda levikuga igas maailmas piirkonnas, Vaikse ookeani ja Kariibi mere piirkonnas, Atlandi ookeani saartel, aga ka väikestes ja väga väikestes Euroopa riikides. Juba ainuüksi nn maksu-, finants- ja äriparadiisides, mis on geograafiliselt hajutatud üle Euroopa, on arvutuste kohaselt loodud 1 000 000 ettevõtet ja kaks korda samapalju usaldusühinguid. Global Finance Integrity direktori Raymond Bakeri sõnul on ainuüksi Briti Neitsisaartel registreeritud 619 916 ettevõtet ehk 20 ühe elaniku kohta.

2.5 Praegust majanduskeskkonda iseloomustab kaupade ja teenuste vahetamise üleilmastumine, kapitali vaba liikumine ja uute, ka rahvusvaheliste finantstehingute puhul rakendatavate tehnoloogiate ja kaubanduse massiline kasutamine. Hoolimata sellest, et enamikus finantsasutustes on eeskirjadele vastavust kontrolliv osakond, ei ole piisavalt eeskirju, mis reguleeriks idigapäevaselt tohutustes kogustes tehtavad tehinguid.

2.6 Euroopa siseturg, finants- ja äriturgude heaolu ning sellise majanduse korrapärane arendamine, milles austatakse üldhuvi kaitsmiseks vastu võetud ühiseid eeskirju, peavad silmitsi seisma tohutute rahahulkadega, mis on paigutatud kõnealust tegevust soosivatesse piirkondadesse ja riikidesse, mida kaitsevad tohutud huvid ning võime oma eesmärkide nimel ära osta ja kallutada terveid valitsusi.

2.7 Maksuparadiisid tekitavad moonutusi nii makro- kui ka mikromajanduslikul tasandil. Makrotasandil võivad need, nagu juba mainitud, ohustada finantssüsteemide stabiilsust. Lisaks vähendab reaalsete ja/või finantsinvesteeringute maksustamisest kõrvalehoidumine või selle vältimine riikide tulusid, mille peaks töötasu maksustamisega tingimata tagasi saama: maksuparadiisid on seega kapitali ja töö maksustamise õiglase tasakaalu moonutamise allikaks. Mikromajanduslikul tasandil eksisteerivad moonutused suurte, väikeste ja mikroettevõtjate vahel: nende kolme tüüpi osaleja jaoks on tegelikult maksuparadiiside pakutavast maksudest kõrvalehoidumise või vähemalt agressiivse maksuplaneerimise võimalusest tulu saamise võimalus järjest väiksem.

2.8 Pärast kahte Ameerika Ühendriike tabanud katastroofi – 2001. aasta 11. septembri terrorirünnakud New Yorgis ja Washingtonis ning Lehman Brothersi pankrotistumisest vallandunud finantskriis 2008. aasta septembris –, tegi rahvusvaheline kogukond 21. sajandi esimesel kümnendil samme nn finants- ja maksuparadiiside toimimise reguleerimiseks.

3. Maksu- ja finantsparadiisid

3.1 Nende süsteemide tekitatud soovimatud tagajärjed on paljudel juhtudel viinud kriminaalmenetlusteni rahvusvahelise

terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse rahastamise, maksudest kõrvalehoidumise ja rahapesu tõttu, tekitades süsteemseid riske finantsturgudel ning muu hulgas kahjustanud vaba konkurentsi aluspõhimõtteid.

3.2 Seega, nagu eespool märgitud, on viimased aastad soodustanud üleilmset tegevust ning otsustatud on luua struktuurid ja mehhanismid ühiseks reageerimiseks riikide julgeoleku ja nende kodanike heaolu ohustamisele.

Rahvusvahelisel tasandil tehtud otsustes on ehk toimunud märkimisväärne muutus võrreldes G20 2. aprilli 2009. aasta Londoni tippkohtumisel saavutatud kokkuleppele eelnenud käsitlusviisidega.

3.3 Komitee toetab meetmete kehtestamist, et võidelda pettuste ja muu ebaseadusliku tegevusega, mis kahjustavad ELi ja liikmesriikide finantshuve, tagada halduskoostöö maksustamislase teabevahetuse kaudu ning lubada ELil alustada läbirääkimisi liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise kokkuleppe üle, et võidelda otsese maksupettusega ja otsese maksudest kõrvalehoidumisega ning tagada halduskoostöö maksustamislase teabevahetuse abil.

3.4 Pärast nimetatud G20 kokkulepet loobutakse tehnilisest analüüsist ja soovitustest, asutuste ja foorumite antud probleemi käsitlevatest varasematest menetlustest ning nõutakse nn koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide (sealhulgas kõik maksu- ja finantsparadiisid) hukkamõistu, kaasa arvatud ühe-, kahe- ja mitmepoolsete sanktsioonide ettepanekute esitamist ja järkjärgulist pangasaladuse kaotamist ja ka eeskirju mittetäitvate territooriumite nimekirja regulaarset avaldamist.

3.5 Siiski on järgnenud G20 kohustuste täitmine olnud suureks pettumuseks. Viidatud on mitmetele põhjustele.

3.6 Paljud piirkonnad on loobunud koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide reitingust lihtsalt nii, et omavahel on alla kirjutatud vähemalt 12 kahepoolset maksukokkulepet (näiteks Liechtensteini ja Monaco vaheline kokkulepe).

3.7 Lühidalt öeldes on see piisav, et tagada teabevahetus asjakohaseid meetmeid (maksud, trahvid jne) kohaldava asutuse nõudmisel, ilma et vastava territooriumi asutused saaksid riigi huvi, pangasaladuse või sarnaste põhjuste tõttu selle vastu olla.

3.8 Sellisel juhul on ilmne kahepoolse tegevusmudeli ebatõhusus, mistõttu peaks parandama rahvusvahelist (mitmepoolset) ja riigiuulist tegevust.

Seda on kinnitatud Tax Justice Networki 4. oktoobri 2011. aasta aruandes, milles peetakse peaaegu kõiki alates 2009. aastast sõlmitud kahepoolseid kokkuleppeid tarbetuks. See organisatsioon on koostanud maksude läbipaistmatus indeks, mis põhineb kahel kriteeriumil: takistused teiste riikide pädevate asutuste infopäringutele ja maailmaturu tähtsus läbipaistmatuses kahtlustatavatele jurisdiktsioonidele.

3.9 Teisest küljest, nagu on näidanud ka mitmed erirapordid (näiteks Global Financial Integrity koostatud raport), suurenevad ebaseaduslikud rahavood pidevalt üle 10 % aastas, millel on hävitavad tagajärjed ja mis halvendavad veelgi näiteks riigivõla kriisi, mis vaevab paljusid riike rahvusvahelises üldsuses ja eelkõige mõningaid ELi riike.

3.10 Kahjuks on EL vaid visandanud usaldusväärse raamistiku selles valdkonnas tegutsemiseks ning selle puhul võib rääkida puudulikust jõustamisest.

3.11 Ilmekas näide on direktiivi 2003/48 rakendamine mitteresidentide (füüsilised isikud) hoiuste intresside maksustamise kohta.

3.12 Isegi kui alates selle jõustumisest on loodud süsteeme automaatseks maksustamisalaseks teabevahetuseks kõikide liikmesriikide vahel ning on edenenud kokkulepete sõlmimine nelja Euroopa riigiga, mida varem peeti finants- ja maksuparadiisideks: Andorra, Liechtenstein, Monaco Vürstiriik ja San Marino.

3.13 Kuid nendel Euroopa riikidel, nagu Šveits, on liiduga teistsugused sidemed, mis teevad nende konventsioonide kohaldamise väga keeruliseks. Näiteks Liechtenstein liitus Euroopa majanduspiirkonna kokkuleppega, kuid ei ole kohustatud tsiviil- ja kaubandusajades tegema koostööd samal tasemel haldusasutustega, sest ta ei ole liitunud 30. oktoobri 2007. aasta Lugano II konventsiooniga tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ja neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise kohta.

3.14 Loodame, et peagi annab see õigusliku staatuse muudatus oodatavaid muutusi, võttes arvesse, et Lissaboni lepingu jõustumine ELi lepingu artikli 8 teise punkti kohaselt (ja deklaratsiooni nr 3 kohaselt selle artikli kohta) toetab struktuursete sidemete loomist väikeste naaberriikidega.

3.15 Ilmselt parim vahend probleemi reguleerimiseks oleks mitmepoolse partnerluse allakirjutamine, et integreerida koostööd mittetegevad jurisdiktsioonid ühtse mudeli alusel loomulikkude geopoliitilisse ja majandusõiguslikku piirkonda.

3.16 Samamoodi on komisjon Euroopa Kohtu ees teatanud neljast liikmesriigist, kes ei ole üle võtnud direktiivi 2005/60 vahendite arestimise kohta.

3.17 Selleks et edendada reaalse riigiülese mõjuga tegevust, peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kohandama Euroopa Parlamendi 2011. aasta aprilli resolutsiooni⁽¹⁾ energia-positatsiooniga, mis muu hulgas on toetanud võitluse parandamist teabe läbipaistmatus vastu riikidevahelistes finantstehingutes. Samuti võiks luua sarnase denonsseerimiskirja armuandmiseks vaba konkurentsi küsimuses, et julgustada sellisest käitumisest teatamist, premeerides majanduslikult kaebuste esitajaid määratava karistuse vähendamisega.

3.18 Lisaks, täiendusena eelmisele meetmele, osutatakse kohe vajadusele G20-l kooskõlastatud mehhanismide järele, et täita *offshore*-piirkondade õiguslikud lüngad, mille abil hiilatakse mööda kehtivatest maksuseadustest peamistes maailma finantskeskustes.

3.19 Isegi ranges ELi pädevuste raamistikus on hädavajalik vastu võtta siduvad teisesed *ad hoc* õigusaktid, mis kaasavad muu hulgas sätteid, mis keelavad mis tahes füüsilisel või juriidilisel isikul, kes valdab vahendeid või ettevõtteid, mille asukohaks on maksu- või finantsparadiisid, saada avalikke vahendeid.

3.20 2009. aastal hindas OECD nendes paradiisides eraldatud kapitali suuruseks 1 700 kuni 11 000 miljardit dollarit, koostades seega eeldatava G20 nimekirja, mille alusel alustada vastasseisu riikidega, kes ei kohaldanud ühtegi või kohandasid ainult mõne rahvusvahelise konventsiooni panganduse või maksude läbipaistvuse kohta.

3.21 OECD raport tekitas protestilaine, seda eriti Šveitsis, Luksemburgis ja muidugi Uruguays. Elav arutelu oli USA puhul seoses Delaware'iga.

3.22 Ameeriklased teavad väga hästi, et Delaware on teatud tüüpi maksuparadiis: peaaegu poolte Wall Streetil ja Nasdaqil noteeritud ettevõtete peakorterid asuvad USA asepresidendi Joe Bideni osariigis, et maksta vähem kohalikke makse ja mitte omada maksustatavat tulu. Vähem teatakse, et väike osariik Pennsylvaniast lõunas pakub suurepäraseid eeliseid *offshore*-firmadele, esitledes end kui alternatiivi Caymani saartele või Bermudale, kuid selles sektoris töötajad on sellest juba mõnda aega teadlikud. Delaware'is asutatud ettevõtete kasum on seotud omanike läbipaistvusega, keda juhul, kui nad ei ole Ameerika kodanikud ja kui ettevõtte äritegevus toimub väljaspool USAd, USAs ei maksustata.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi 6. aprilli 2011. aasta resolutsioon ühenduse finantshuvide kaitsmise kohta – „Pettusevastane võitlus” – 2009. aasta aruanne (2010/2247(INI)).

3.23 Rahapesu, maksudest kõrvalehoidumine ning raha pakkumine korruptsiooni või oma ettevõtetele raha suunamise eesmärgil on nimetatud paradiiside olulisimad ja levinuimad liikuma panevad jõud. Siit algavad rünnakud raskustes riigivõlgadele, samuti suured kampaaniad, et kaitsta kapitali piiramatut liikumisvabadust, hõlmates meediat, erakondi ja institutsioonide esindajaid.

3.24 Halb maksujuhtimine suurendab pettusi ja maksudest kõrvalehoidumist ning sellel on tõsised tagajärjed riigieelarvetele ja ELi omavahendite süsteemile.

3.25 Suurem osa rahvusvahelistest ettevõtetest on üles ehitatud nii, et neil oleks võimalik saada kasu maksustamise vältimisest eri jurisdiktsioonides, kus nad tegutsevad. Maksustamisviisi varieerumine ühest jurisdiktsioonist teise soosib väike-, riigi- või alustavate ettevõtete võrreldes suur-, rahvusvahelisi ja väga tugevaid ettevõtteid. Sellised maksustamise vältimise strateegiad on vastuolus ausa konkurentsi ja ettevõtja vastutuse põhimõtetega. Lisaks muutuvad need territooriumid organisatsioonide ja ettevõtjate operatiivbaasiks, kes toovad siseturule kaupu ilma nõuetekohaste päritolusertifikaatide ega ELi nõutud tagatisteta, kahjustades tõsiselt tarbijate huve ja vahel ka rahvatervist. Sellisel eesmärgil kasutatav süsteem on siirdehindade kuritarvitamise süsteem, fikseerides grupisiseseid tehinguhindu grupi tulumaksunõuetega seotud hinnangukriteeriumide alusel, selle asemel et lähtuda normaalsetest turutingimustest.

3.26 Rahvusvahelistel ettevõtjatel on kindlasti vahendeid, et ilma raske halduskoormuseta tagada riigipõhine avalik aruandlus alljärgneva kohta: müük, tegevuskasum, grupisisesed tehingud, kasum enne maksustamist, maksud. Kui need andmed saaksid avalikuks teabeks, oleks selgem, kes kuritarvitab siirdehindu või kasutab agressiivset maksuplaneerimist.

3.27 Maksujärelevalve puudumine või usaldatavusnõuete järelevalve nõrkade reeglite olemasolu, teabe läbipaistmatus füüsiliste või juriidiliste isikute identifitseerimiseks või mis tahes muu õigus- või halduslane asjaolu võimaldab ettevõtetal, kes tegutsevad nendel territooriumidel, saada kasu peaaegu täielikust karistamatusest ja ära kasutada lubamatuid konkurentsieeliseid ja kaitset kolmandate riikide kohtu- ja haldusasutuste tegevuse eest.

3.28 Komitee mõistab selgesõnaliselt hukka maksuparadiiside osa maksudest kõrvalehoidumise ja vältimise ning kapitali väljavoolu edendamisel ja ärakasutamisel. EL peab tugevdama oma nende nähtuste vastast tegevust ja kohaldama konkreetseid karistusmeetmeid.

3.29 Olles teadlik tõsisest kahjust, mida põhjustab nende territooriumite kohalolek rahvusvahelisele kaubandusele, on rahvusvaheline üldsus avaliku sektori varade, avaliku turvalisuse

ja korra ning nagu näitab 2008. aastal alanud kriis, finantssüsteemide tasakaalu huvides teinud paar tagasihoidlikku käiku eesmärgiga need määratleda ja taotleda nende järkjärgulist kaotamist.

3.30 G20 ja ÜRO ühiste jõupingutuste ja OECD algatuste raamistikus tehtud jõupingutuste tulemused on jätkuvalt ebapiisavad, et seista vastu maksuparadiiside ja ekstraterritoriaalsetest finantskeskustest lähtuvatele probleemidele, ning neile peab järgnema otsustav, tõhus ja järjekindel tegutsemine.

3.31 Sellegipoolest on G20, rahapesuvastase töökonna ja OECD tegevus teiste hulgas senini vaid kergendanud maksu- ja finantsparadiiside tekitatud rasket kahjukoormat.

3.32 Tuleb teha kindlaks koostööd mittetegevad jurisdiktsioonid, läbi viia nõuetele vastavuse hindamine ja rakendada hoiatavaid meetmeid nõuete austamise edendamiseks. Muu hulgas leiab komitee, et OECD raamistik maksuparadiisidega võitlemiseks on mitterahuldav, kuna tuleb parandada näitajat, mis määrab koostööd tegeva jurisdiktsiooni staatuse, andes sellele kvalitatiivse väärtuse. Samuti on vaja, et OECD ei võimaldaks valitsustel väljuda mustast nimekirjast lihtsalt lubades austada teabevahetuse põhimõtteid, ilma neid põhimõtteid tõhusalt kohaldamata.

3.33 On piisavalt tõendeid kinnitamaks, et finantskriisi põhjuseks olid osaliselt keerulised ja vähe läbipaistvad tehingud, mida tegid finantsettevõtjad, kes asusid jurisdiktsioonides, kus kohaldatakse maksusaladust, põhjustades investoritele ja finants-toodete ostjatele tõsist kahju. Maksuparadiisid on kodus finantsinstitutsioonide eelarveväliste tehingutele, samuti keerulistele finantstoodetele, mis ei ole panustanud finantssektori uuendamisse ning põhjustavad rahanduslikku ebastabiilsust. On piisavalt tõendeid, eelkõige arenguriikides, et paljud välismaised otseinvesteeringud pärinevad maksuparadiisidest.

3.34 Euroopa Liit, kes on olukorrast teadlik, on väljendanud selgelt oma hukkamõistu eri institutsionaalsete asutuste selliste süsteemide suhtes. Kahjuks ei suutnud EL edendada riigiülest ja halduslikku õigusraamistikku, mis aitaks kaasa karistamatuse nõrgendamisele.

3.35 ELi tegevus on keskendunud umbes 100 kahjuliku maksusüsteemi kõrvaldamisele, mis asuvad selle liikmesriikide väheste finantskontrolliga jurisdiktsioonides või välismaal, kolmandate riikide territooriumil. Seetõttu võttis komisjon 2009. aastal ja 2010. aastal vastu kaks teatist ja ühe tegevusjuhendi hea maksuhalduse kohta ning kehtivad kolm direktiivi

maksupettustest saadud vahendite kasu, halduskoostöö ja hoiuste maksustamise (läbivaatamisel) kohta. Lisaks on hea tava või hea valitsemistava vastavuse statuut maksustamise küsimuses väga levinud ELi assotsieerimis-, kaubandus- ja kootöölepingutes kolmandate riikidega.

3.36 Siiski on vähe edusamme liikmesriikide uurimis- ja karistusvalaste teadmiste tõttu.

3.37 Pangandusettevõtete sõnul on nimetatud USA seadus näidanud, et selliste meetmete ühepoolne vastuvõtmine võib

finantsasutustele tekitada probleeme, kuna FATCA-ga kehtestatud teavitamise, vahendite kinnipidamise ja kontode sulgemise kohustused on vastuolus ELi õigusnormidega ja/või finantsasutuse asukohariigi seadustega.

3.38 Toonane Briti peaminister pidas 4. märtsil 2009. aastal USA Kongressis olulise kõne, milles ta kutsus üles tegema ühiseid jõupingutusi ülemaailmselt reguleeritud ja ainult isiklikele rikastumisele suunatud finantssüsteemide vastu võitleva majandussüsteemi suunas.

Brüssel, 24. mai 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 229/03)

Raportöör: **Renate HEINISCH**

14. juulil 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mai 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 184, vastu 3, erapooletuid oli 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Selleks, et tulla toime suurte probleemidega ja kasutada ära võimalused, mis kaasnevad demograafiliste muutuste ja neist tulenevate edasiste sotsiaalsete ja majanduslike arengutega, peavad Euroopa Liidu liikmesriigid eelseisvatel aastatel võtma eri tasanditel paljudes valdkondades rohkem asjakohaseid meetmeid.

1.2 Koordineeritud teadustegevus võib anda otsustava panuse sobivatesse meetmetesse piirkonna, riigi ja Euroopa tasandil, pakkudes planeerimisele ja otsuste langetamisele põhjendatud alust.

1.3 Komitee ühineb täielikult juba korduvalt väljendatud nõudmisega, et vananemise ja demograafilise muutuse valdkonnas tuleb Euroopa teadustegevust viia ellu pikaajaliselt, valdkondadevaheliselt, riigiülelset või vähemalt võrreldavalt.

1.4 Tipptasemel Euroopa teadustegevuse kesksed eeldused on ka vastav taristu ja teadustegevuse integreeriv koordineerimine. Keskne koordineerimine on vajalik ka eelarve koostamiseks ja vahendite jaotamiseks. Seepärast soovitab komitee rajada Euroopa vananemisuuringute keskuse, mis võtaks enda kanda koordineerimise ülesande.

1.5 Pikaajaliste teadusprogrammide kontseptsiooni tegevuskavad on kasulik vahend edasiste teadusuuringute raskuspunktide seadmiseks. Praegustes vananemist ja demograafilisi muutusi käsitlevates tegevuskavades on juba välja töötatud olulisi aspekte, mis on raamprogrammi „Horisont 2020”⁽¹⁾ jaoks tähtsad.

1.6 Komitee tervitab asjaolu, et kaheksanda raamprogrammi ühe prioriteetse valdkonna „Ühiskonnaprobleemid” raames on ühe erieesmärgina ette nähtud teadusuuringud tervishoiu, demograafiliste muutuste ja heaolu valdkonnas⁽²⁾.

1.7 Komitee innustab lisaks praegustes tegevuskavades ja raamprogrammis „Horisont 2020” välja toodud aktuaalsetele teadusuuringute prioriteetidele käsitlema Euroopa tulevastes teadusuuringutes veel ka märgatavalt innovaatilisemaid ja võimalik, et probleemsemaid valdkondi – vananemine ja demograafilised muutused. See hõlmab teemasid, nagu tervise säilitamine ning taastusravi, tööelu kestuse pikendamine, vajadus võtta oma elu eest suurem ise- ja kaasvastutus, õppimine pika elu tarvis, eluvaldkondade kasvava tehnologiseerimise mõjud ning küsimused, mis tekivad Euroopa ühiskonnas seoses demograafiliste, ühiskondlike ja tehnoloogiliste muutustega.

2. Põhjendus / Üldised märkused

2.1 Selleks, et tulla toime demograafiliste muutustega seotud probleemidega ning kasutada ära sellest tulenevad võimalused, on eelseisvatel aastatel tungivalt vaja korralikult põhjendatud planeerimis- ja otsustamispehmoitteid, millele toetuksid suunda näitavad meetmed. Seesuguseid aluseid pakuvad eelkõige asjakohased teadusuuringud. Varasemate aastate Euroopa teadusprogrammide, nt viienda, kuuenda ja seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi⁽³⁾ tulemused koos ühisprogrammiga „Intelligentne elukeskkond”⁽⁴⁾ (AAL JP)⁽⁵⁾, konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogrammiga⁽⁶⁾ ning ERA-NET tegevustega on juba selgelt tõestanud teadusuuringute kasulikkust. Seega võivad teadusuuringud aidata otsustavalt kaasa demograafiliste muutustega toimetulemisele ja nende positiivsete võimaluste kasutamisele piirkonna, riigi ja Euroopa tasandil.

⁽²⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽³⁾ ELT L 26, 1.2.1999, lk 1; ELT L 232, 29.8.2002, lk 1 ja ELT L 412, 30.12.2006, lk 1; samuti ELT C 65, 17.3.2006, lk 9

⁽⁴⁾ <http://www.aal-europe.eu>

⁽⁵⁾ Vt IP/10/1726

⁽⁶⁾ ELT L 310, 9.11.2006, lk 15; ELT C 65, 17.3.2006, lk 22.

⁽¹⁾ COM(2011) 809 final.

2.2 Tegevuskavad on vajalikud pikaajaliste teadusprogrammi kavandamiseks. Need sobivad võimalike tulevaste arengusuundade ja stsenaariumite uurimiseks, vajalikele valdkonnaüles-tele seostele tähelepanu juhtimiseks, asjaomaste koostööpartne-rite ja osalejate kindlaksmääramiseks, poliitilise tegutsemisvaba-duse ja rahastamisvõimaluste analüüsimiseks, samuti protsesside ja tulemuste rakendamise strateegiate arendamiseks.

2.3 Teadusuuringutega seotud tegevuskavasid on viimastel aastatel arendatud ja rakendatud paljudes valdkondades. Prae-gustest arvukatest riiklikest ja rahvusvahelistest tegevuskavadest olgu siinkohal välja toodud vaid mõned näited: Šveitsi teadu-uuringute infrastruktuuri tegevuskava⁽⁷⁾; Saksamaa föderaalse haridus- ja teadusministeeriumi projekt „Roadmap Umwelttechno-logien 2020”⁽⁸⁾; USA vabariikliku partei tegevuskava Ameerika tuleviku kohta⁽⁹⁾; ERA tegevuskavad energiatõhusate hoonete arendamiseks⁽¹⁰⁾; VPH-FET (Virtual Physiological Human-Future and Emerging Technologies) teadusuuringute tegevuskava⁽¹¹⁾.

2.4 Vananemise ja demograafiliste muutuste valdkonna tule-vaste teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavade väljatöö-tamisel keskenduti tervishoiuaspektidele kõige laiemas tähendu-ses. Muu hulgas kuuluvad nende hulka tegevuskavad Euroopa projektidest Future BNCI: Future Directions in Brain/Neuronal Computer Interaction (BNCI) Research (2010–2011); DIAMAP: Road Map for Diabetes Research in Europe (2008–2010); ROAMER: A Roadmap for Mental Health Research in Europe (2011–2014); WhyWeAge: A road map for molecular biogeronto-logy (2008–2010)⁽¹²⁾, ent samuti riiklikud tegevuskavad, nagu Saksamaa föderaalvalitsuse tervishoiualaste teadusuuringute tegevuskava⁽¹³⁾.

2.5 Samuti nimetatakse tervishoiuaspekte vananemise ja demograafiliste muutuste valdkonna teadusuuringute prioritee-dina laiemas temaatikaga tegevuskavades, nt Euroopa projektide FUTURAGE – A Road Map for Ageing Research⁽¹⁴⁾ ja BRAID – Bridging Research in Ageing and ICT Development (2010–2012)⁽¹⁵⁾ raames koostatud tegevuskavades. FUTURAGE tegevuskavas tuuakse välja kolm tervishoiuga seotud prioriteeti: „Healthy Ageing for More Life in Years”, „Maintaining and Regaining

Mental Capacity” ja „Biogerontology: from Mechanisms to Interven-tions”⁽¹⁶⁾. BRAID projekti vastav punkt on „Health and Care in Life”

2.6 Komisjon teeb avaliku ja erasektori ning avaliku ja avaliku sektori partnerluste kaudu⁽¹⁷⁾ kättesaadavaks täiendavad vahendid praeguste ühiskondlike probleemide lahendamiseks⁽¹⁸⁾. Ühiste algatuste hulka kuuluvad eeskätt Euroopa inno-vatsioonipartnerlused, sh täisväärtusliku eluperioodi pikendamist käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus⁽¹⁹⁾, Euroopa digitaalne tegevuskava⁽²⁰⁾; ühise kavandamise algatus „Rohkem aastaid, parem elu – demograafilise muutuse võimalused ja väljakut-sed”⁽²¹⁾, samuti kavandatud programm „Horisont 2020”⁽²²⁾.

2.7 Vaatamata nimetatud olulistele lähenemisviisidele teadus-uuringute ja innovatsioonipartnerluste loomiseks, on siiski tungi-valt vaja ulatuslikumat teadustegevust. Maailm – ühiskond – tehnika – meditsiin – vananevad inimesed on pidevas muutumis-es. Seepärast on kogu aeg vaja uusi teadusuuringuid, et oleks võimalik vastavate (poliitiliste) meetmetega õigeaegselt reagee-rida uutele oludele ja mitte jääda arengust maha.

2.8 Seepärast tervitab komitee asjaolu, et Euroopa Komisjon toetab ühiseid programmikavandamise algatusi ning tegevus-kavade koostamist edasiseks teadustegevuseks vananemise ja demograafiliste muutuste valdkonnas⁽²³⁾, samuti seda, et raam-programmi „Horisont 2020”⁽²⁴⁾ on ühiskonnaprobleemide prioriteedi all üheks teadusuuringute erieesmärgiks tervishoid, demograafilised muutused ja heaolu.

3. Konkreetsete märkused

3.1 Vajalik taristu

3.1.1 Juba pikka aega on nõutud, et Euroopa teadusuuringud tuleb läbi viia pikaajaliselt ja valdkondadevaheliselt, riikideüleselt või vähemalt võrreldavalt⁽²⁵⁾. Neid nõudmisi võib siinkohal täies ulatuses uuesti korrata. Iseenesestmõistetavalt tuleb võrdle-vate teadusuuringute puhul arvesse võtta vastavaid struktuurilisi tingimusi.

3.1.2 Lisaks peavad vananemise valdkonda käsitlevatesse teadusuuringutesse olema kaasatud kõik kõnealuse teemaga

⁽⁷⁾ Šveitsi Konföderatsioon, föderaalsee siseteministeerium, hariduse ja teadusuuringute riigisekretariaat, riiklike teadusuuringute büroo, 2011: „Schweizer Roadmap für Forschungsinfrastrukturen” aadressil http://www.sbf.admin.ch/htm/dokumentation/publikationen/forschung/11.03.30.NFO.RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf

⁽⁸⁾ J. Schippl jt: „Roadmap Umwelttechnologien 2020 – Endbericht”, Karlsruhe, Karlsruhe Teadusuuringute Keskus, 2009 (Teaduslikud aruanded, FZKA 7519).

⁽⁹⁾ <http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov>

⁽¹⁰⁾ <http://www.eracobuild.eu>

⁽¹¹⁾ https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

⁽¹²⁾ <http://future-bnci.org>; <http://www.diamap.eu>; <http://www.roamer-mh.org>; <http://www.whyyeage.eu>.

⁽¹³⁾ Saksamaa föderaalse haridus- ja teadusministeeriumi tervishoiualaste teadusuuringute nõukogu (2007): „Roadmap für das Gesundheitsforschungsprogramm der Bundesregierung”, Bonn/Berlin: BMBF.

⁽¹⁴⁾ <http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html>.

⁽¹⁵⁾ <http://www.braidproject.eu>.

⁽¹⁶⁾ „The Future of Ageing Research in Europe. A Road Map”

⁽¹⁷⁾ Näited P2P partnerlustest: ERA-NET ja ERA-NET Plus, artikli 185 algatused ja ühine kavandamine. Teadustegevuse ja innovatsiooni PPP partnerlused hõlmavad nt ühiseid tehnoloogiaalgatusi ja tule-viku interneti.

⁽¹⁸⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majan-dus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas”, COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽¹⁹⁾ Vt IP/10/1288

⁽²⁰⁾ IP/10/581, MEMO/10/199 ja MEMO/10/200.

⁽²¹⁾ <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽²²⁾ MEMO-11-435.

⁽²³⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 39, COM(2010) 546 final.

⁽²⁴⁾ COM(2011) 809 final

⁽²⁵⁾ Vt muu hulgas ELT C 74, 23.3.2005, lk 44.

tegelevad osalejad. Nende hulka kuuluvad loodusteadlased, bioteaduste valdkonna uurijad, sotsiaalteadlased, insenerid ja disainerid, tootjad ja teenuste osutajad, poliitilise vastutuse kandjad, arhitektid, linna- ja transpordiplaneerijad, majanduse ja kodanikuühiskonna esindajad ja ennekõike vananevad inimesed ise. Seepärast on tervitatav Euroopa eri toetusvahendite (ERA-NET, ERA-NET PLUS ja INNOVA ning PRO INNO) kavandatud liitmine üheks paindlikuks ERA-NET vahendiks, et hõlbustada asjaomaste osalejate osalemist.

3.1.3 Euroopa tiptasemel teadusuuringute elluviimise keskne eeldus on vastav taristu ja teadustegevuse integreeriv koordineerimine. Keskne koordineerimine on vajalik ka eelarve koostamiseks ja vahendite jaotamiseks. See ei muuda mitte mingil juhul üleliigseks riikide tasandil toimuvat teadustegevust. Soovitav on siiski eraldiseisvate riiklike teadusuuringute võimalikult suur ühilduvus, et tulemusi oleks võimalik võrdlevalt analüüsida ja hinnata. Seepärast soovib komitee rajada Euroopa vananemisuuringute keskuse, mis võtaks enda kanda koordineerimise ülesande.

3.2 Vajadus edasiste teadusuuringute järele

3.2.1 Lisaks eespool nimetatud üldistele nõudmistele tõstatuvad konkreetseid teemavaldkonnad, mida tuleb tulevikus rohkem uurida. Praegu on toimumas seniolematud demograafilised muutused ning lisaks ka tehnilised arengud, mis võivad püsivalt muuta sotsiaalset elu, tervishoidu ja meie suhet keskkonnaga.

3.2.2 Tervise säilitamine

Esimene suur teadusuuringute valdkond peaks hõlmama kõiki küsimusi, mis on seotud tervise säilitamise teemaga, sest füüsiline ja vaimne tervis on keskne eeldus iseseisva ja aktiivse elu võimalikkusele vanaduses. Vastavad uurimisteemad on näiteks alljärgnevad.

- Kuidas on võimalik inimesi alates lapsepõlvest motiveerida harrastama tervet eluviisi?
- Millised strateegiad on vajalikud, et saavutada ennetusmeetmete sihipärane toetamine ja väljatöötamine?
- Millised ravi- ja taastusraviliigid on rahvusvahelise võrdluse põhjal osutunud eriti edukaks? Millistes valdkondades on vaja kaotada mahajäämus või vajadus täiendavate teadusuuringute ja arendustegevuse järele?
- Kuidas on võimalik tõsta patsientide pädevust?
- Kuidas oleks võimalik riikideüleseid terviseohtusid, harva esinevaid haigusi, kroonilisi haigusi, dementsust ja teisi närvisüsteemi degeneratiivseid haigusi vältida või vähemalt varem diagnoosida ja ravida?
- Rohkem jõupingutusi on vaja teha ravimite tõhususe ning vanematele inimestele, eeskätt eakatele naistele avalduvate ravimite koostoitmete uurimise valdkonnas. Seni katsetatakse ravimeid valdavalt noorte inimestega, ent ravimeid tarvitavad valdavalt eakamad inimesed.

— Esile tuleks tõsta krooniliste valude mõju eakamate inimeste tervislikule seisundile, eriti seda, kuidas oleks võimalik vähendada ELi vananeva rahvastiku valusid ja halba enesetunnet.

— Samuti on seni vähe uuritud alkoholi ja uimastite kuritarvitamist vanemas eas, selle põhjuseid, samuti sellega seotud füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tagajärgi.

3.2.3 Pikem aktiivne tööelu

Arvestades rahvastiku vanuselise struktuuri muutusi ja keskmise oodatava eluea pikenemist, on pikemaks ajaks tööellu jäämine vältimatult vajalik. Sellega seoses on vaja uurida näiteks alljärgnevaid küsimusi.

- Millised on töötajate hoiakud pensioni vanusepiiri paindlikumaks muutmise suhtes? Millest need hoiakud sõltuvad (nt tööliik, heaoluriigi tingimused, piirkondlikud olud jne)?
- Kuidas peavad olema kujundatud hariduslikud ja ennetavad raamtingimused, et võimaldada paindlikumat pensioniiga või see välja arendada? Millised on eri riikide senised kogemused ja kas neid saab kasutada?
- Kuidas oleks võimalik töökohti kujundada, tööaega korraldada ja töökoormust leevendada, et töötajatel oleks võimalik kauem tööelus aktiivseks jääda? Milline roll võib sealjuures olla tehnilistel uuendustel?
- Milliseid võimalusi kasutatakse või võiks kasutada ettevõtetes kodanikuühiskonnas osalemise edendamiseks, et soodustada kodanikuühiskonnas osalemist juba tööelu ajal? Millised on eri riikide kogemused?

3.2.4 Iseseisev elu, võttes ise- ja kaasvastutuse

Noorte osakaalu vähenemisega rahvastikus vähenevad ka eakate inimeste isikliku toetamise võimalused. Seepärast peavad eakad tulevikus võtma ise vastutuse oma iseseisvuse ja ühiskonnas osalemise säilimise eest. Sellega seotud uurimisvaldkonnad on järgmised.

- Milline on eri riikides eakate arusaam isevastutusest ning kuidas see mõjutab kõnealuse elukorralduse süstemaatilist tugevdamist ja edendamist?
- Milline on eri riikides arusaam eakate kaasvastutusest (nt seoses järgmiste põlvkondadega, keskkonnaga) ning millised on selle mõjud? Kuidas on eakamad inimesed organiseerunud, kuidas nad kujundavad oma põlvkonna elu ja osalevad teiste põlvkondade elus? Mida nad teevad oma kaasinimeste, naabruskonna, keskkonna heaks?

- Millised kogukondliku toetuse vormid on seesuguse iseorganiseerumise puhul vajalikud? Ka seda tuleks uurida struktuuriliselt võrreldavates (kohalik, piirkondlik) kontekstides.
- Üldiselt tuleks erinevates, vastavalt struktuuriliselt võrreldavates kontekstides (nt eri riikide linna- ja maapiirkonnad) analüüsida, kuidas saavad omavalitsusüksused edendada eakamate inimeste aktiivset, vastutustundlikku elukorraldust, nt igas eas inimesi arvestava asjakohase linna-, elamumajanduse- ja transpordipoliitika abil.
- Kuidas oleks võimalik arendada ja toetada nn hoolivaid kogukondi jagatud vastutuse väljendusvormina? Mil viisil toimub praegu perekondade, aktiivsete kodanike ja hooldusvaldkonna spetsialistide koostöö (nt krooniliste füüsiliste haigustega või dementsuse all kannatavate inimeste puhul)? Kuidas saab tehniliste abisüsteemide kasutamine toetada seesuguseid kogukondi? Kuidas püüavad ettevõtted nende vajadusi täita? Millised jagatud vastutuse vormid esinevad eri riikides? Kuidas sobituvad nn hoolivad kogukonnad riikide sotsiaalpoliitikasse ja omavalitsusüksuste sotsiaalse (struktuuri) kavandamisega?
- Millised elukorralduse ja elamistingimuste vormid on end tõestanud (taas rahvusvahelises võrdluses) eakamate inimeste, eeskätt väga eakate üksinda elavate või dementsuse all kannatavate inimeste puhul?

3.2.5 Haridus

Praeguseks on muutunud iseenesestmõistetavaks, et vananev ühiskond nõuab igalt inimeselt elukestvat õppimist. Sellega seoses on vaja uurida näiteks järgmisi küsimusi.

- Kuidas saab elukestvast õppest õppimine pika elu tarvis?
- Milliseid õppimisvõimalusi on võimalik pakkuda vananevale elanikkonnale lisaks kutsealasele täiendõppele? Kuidas peavad seesugused pakkumised olema korraldatud, et nad innustaksid aktiivselt õppima?
- Milliseid konkreetseid koolitusvõimalusi vajavad inimesed seoses kodanikuaktiivsusega?
- Milline roll on esteetilisel haridusel eakate inimeste kognitiivse ja emotsionaalse paindlikkuse, samuti loovuse säilimisel? Milliseid järeldusi võib teha vastavate haridusalaste pakkumiste kohta rahvusvahelise võrdluse põhjal?
- Milline roll on eri haridusasutustel (ülikoolid, rahvapälikoolid) mitmesuguste oskuste, nt uute tehnoloogia kasutamise, kodanikuaktiivsuse, hooldustegevuse, sotsiaalsete või erialaste teadmiste edasiandmise jne suurendamisel?

3.2.6 Tehnoloogia tähtsuse kasv kõigis eluvaldkondades

Vähe on uuritud, millised on pikaajalised mõjud tehnoloogia üha kasvaval rollil ühiskonna kõikides valdkondades ning vajadusel kasutada tehnilisi süsteeme eakate inimeste iseseisva, aktiivse ja osalemist võimaldava elu toetamisel. Seepärast on tungivalt vaja uurida järgmisi küsimusi.

- Millised tehnilised, organisatoorsed, korralduslikud ja vastuvõetavust parandavad meetmed on vajalikud selleks, et kaugjärelevalve, kaugtervishoiu ja kaugtaastusravi potentsiaali oleks võimalik tõhusalt ja esteetiliselt vastuvõetavalt kasutada tervishoiuvaldkonna paremaks muutmiseks?
- Millised organisatoorsed, õiguslikud, andmekaitse tehnilist poolt puudutavad ja eetilised nõudmised kaasnevad seesuguste süsteemide ulatusliku sisseviimisega seoses nende juhtimise ja kontrollimisega piirkonna, riigi ja Euroopa tasandil?
- Millist pikaajalist mõju avaldab tehniliste süsteemide ulatuslikum kasutamine suhetele eakamate inimeste ja nende perekondade vahel, patsientide ning arstide vahel, hooldust vajavate inimeste ja nende mitteametlike või elukutseliste hoolitajate vahel?
- Veelgi vähem on uuritud psühholoogilisi, sotsiaalseid ja eetilisi mõjusid, mis on seotud üha ulatuslikuma sensorite ja teiste tehniliste seadmete siirdamisega inimese kehasse. Millist mõju avaldavad need võimalused ühelt poolt selle inimese enesetajule ja identiteedile ning teiselt poolt ühiskonna suhtumisele haigustesse, tervisesse ja puuetesse?

Sama vähe on teada võimaluste kohta, kuidas pakkuda inimesele nt muusika või valgustuse abil tehnilist, ent siiski emotsionaalselt toetavat tuge elu väärikaks lõppemiseks.

3.2.7 Euroopa tulevikuühiskond

Viimane uurimisvaldkond peaks hõlmama kõiki Euroopa ühiskonna praeguseid ja tulevase muutusi. Vastavad uurimisteemad puudutavad muu hulgas suhtumist vananemisse, kultuurilisi erinevusi, erinevad kogemusi ja elutingimuste ebavõrdsust Euroopas.

- Millised arusaamad valitsevad Euroopa eri riikides aktiivsena vananemise ja vanaduse suhtes, pidades silmas demograafilisi muutusi? Kuidas võiks kogemustevahetus eri riikide vahel aidata kaasa vananemisest stereotüüpide asemel realistliku pildi kujunemisele?
- Kuidas vananevad inimesed eri kultuurides, mis on liikmesriikides üha suuremas mitmekesisuses esindatud? Milline tähtsus on vanadusel, haigustel ja surmal vastavas kultuuris? Kuidas on võimalik korraldada kogemustevahetust ja aidata kaasa vastastikusele mõistmisele ja rikastamisele?

- Milline on eri kultuurides muusika ja kujutava kunsti tähtsus vananemise protsessis? Millised on sellest tulenevad mõjud ja kuidas saaks positiivse mõju muuta kasulikuks ka teiste jaoks?
- Kuidas oleks võimalik ületada põlvkondadesisest ja -vahelist lõhet, mis keskmise oodatava eluea pikenemisest ja kiiretest ühiskondlikest ja tehnilistest muutustest tulenevalt üha kasvab? Kuidas on neis tingimustes võimalik vastastikune mõistmine ja õppimine?
- Sarnased küsimused tõstatuvad ka seoses elutingimuste praeguse – kohati isegi suureneva – ebavõrdsusega Euroopa eri riikide vahel.
- Ebaselge on ka küsimus, kuidas mõjub vananevatele inimestele ja ühiskonnale tervikuna riigiti erinev surma käsitlemine. Just vananevas ühiskonnas ei tohiks seda teemat ning sellega seonduvaid võimalikke tagajärgi tähelepanuta jätta.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi säästva arengu strateegia 2011. aasta järelvalvearuanne: Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hinnang” (omalgatuslik arvamus)

(2012/C 229/04)

Raportöör: **Stefano PALMIERI**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 25. oktoobril 2011 vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omalgatusliku arvamuse teemal:

„ELi säästva arengu strateegia 2011. aasta järelvalvearuanne: Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hinnang.”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungi järgul 23. ja 24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 138, vastu hääletas 9, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) on seisukohal, et Eurostati seirearuanne (2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy) on tarvilik ja oluline vahend selleks, et:

— anda ülevaade Euroopa säästva arengu strateegias seatud eesmärkide ja sihtide täitmisel tehtud senistest edusammudest;

— vaadata ELi säästva arengu strateegia eesmärgid, tegevussuunad ja meetmed läbi ja neid täiendada ning täiustada praegu kasutatavaid säästva arengu mõõtmise meetodeid ja vahendeid;

— tegeleda uute probleemidega, mis kerkivad esile, eriti seoses ülemaailmse majandus- ja finantskriisi mõjudega säästva arengu strateegiale.

1.2 Siinkohal avaldab EMSK kahetsust, et komisjon ei ole esitanud aruannet säästva arengu strateegia ELis rakendamise hetkeseisu kohta, ja palub komisjonil ja teistel ELi institutsioonidel reageerida Eurostati aruande tulemustele selle strateegia enda lahutamatu osana ja põhitähtsa vahendina seni rakendatud meetmete poliitiliseks hindamiseks ja tulevikus võetavate suuniste kindlaksmääramiseks.

1.3 EMSK on seega seisukohal, et strateegia eesmärkide elluviimiseks on vaja tõhusamat poliitilist pühendumist, alustades tööst, mida on vaja teha, et säästva arengu hetkeseisu täpselt mõõta, mis eeldab säästva arengu toetuseks rakendatud poliitikameetmete tõhususe nii teaduslikku kui ka poliitilist hindamist.

1.4 Selleks kordab Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma üleskutset võtta arvesse stiimuleid ja oma säästva arengu vaatluskeskuses nendel teemadel toimunud arutelude käigus selgunud

kaalutlusi, et anda sõna kodanikuühiskonnale. Üleminek säästlikumale arengumudelile võib olla tõhus vaid siis, kui käivitatakse demokraatlikud protsessid, mille kaudu toimub avalikkuse teadlikkuse kujunemine ja osalemine otsustusprotsessides kodanikuühiskonnastruktuuride ja poliitikakujundajate vahel dialoogstruktuuride väljaarendamise teel.

1.5 EMSK rõhutab, et on vaja tugevdada säästva arengu strateegia ühenduspunkte teiste ELi tähtsusega poliitiliste algatustega. Just see arengu säästlikkuse mõiste läbib ja kõikehõlmav olemus nõuabki tihedat seost kõikide teiste päevakorra kerivate poliitiliste prioriteetidega (sotsiaalne võrdõiguslikkus, vaesuse ja tööpuuduse vastu võitlemine, sotsiaalne õiglus, tõhusus ressursside kasutamisel, looduskapitali kaitse, sotsiaalne ühtekuuluvus, arengukoostöö).

1.5.1 See ELi eri poliitiliste strateegiate omavahelise seotuse nõue on erilise tähtsusega just praeguses ajaloolises etapis. Ülemaailmse majanduskriisi põhjustatud rängad tagajärjed sunnivad tegema vahet maailma majandusoludest tingitud mõjudel ja pikaajalise säästva arengu sügavate ja struktureeritud strateegiate arengul.

1.5.2 EMSK rõhutab konkreetselt, et vaja on paremat koostööd ja integratsiooni Euroopa Liidu säästva arengu strateegia ja strateegia „Euroopa 2020” vahel selleks, et tagada, et viimase meetmed oleksid tõepoolest orienteeritud arengu suurema säästlikkuse saavutamisele. Uute näitajate analüüsimise ja otsimisega saab hinnata säästlike tarbimis- ja tootmismudelite stimuleerimise tõhusust ning ühtlasi täiendada strateegia „Euroopa 2020” järelvalve protsessi.

1.6 EMSK soovib tugevdada säästva arengu sotsiaalset mõõdet, eriti tagajärgede tõttu majanduskriisi tekitatud sotsiaalküsimustes – eriti tööpuuduse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski suurenemise osas –, mis on rängemad kaitsetumate elanikerühmade jaoks ja mõjutavad ahelreaktsioonis inimeste elutingimusi pikaajaliselt, piirates ka keskkonnakaitse heaks tegutsemise võimalusi.

1.7 EMSK toetab kindlalt sellise majandusarengu edendamist, mis suudaks tagada majanduskasvu, neutraliseerides negatiivsed tagajärjed keskkonnale, ja mis võtaks arvesse võrdõiguslikkuse, koostöö ja sotsiaalse õigluse põhiprintsiipe (mis on säästva arengu mõiste enda aluseks).

1.7.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab keskkonnahoidliku majanduskasvu kontseptsiooni ja keskkonnahoidliku majanduse arengut pikaajalise säästva arengu kontekstis, vähendades ebavõrdsust või võimaluste ebavõrdsust üleminekul vähese CO₂-heitega arengumudelile ⁽¹⁾.

1.7.2 EMSK võtab selleks vastu ILO (Rahvusvaheline Tööorganisatsioon) soovitusel keskkonnahoidlike töökohtade kohta, et üleminekul keskkonnahoidlikule majandusele oleks töötajatele tagatud inimväärsed töötingimused (*decent work*) ja kvaliteetsed töökohad, vältides nii seda, et keskkonnahoidlikus majanduses korduks sotsiaalne lõhenemine, mida esines teistes üleminekuetappides.

1.8 Säästlikkusele üleminekul on peamine suurendada investeerimist teadusuuringutesse ja innovatsiooni/uuendustegevusse, eriti energeetika alal, et edendada suuremal määral taastuvatel energiaallikatel põhinevat ja vähem fossiilkütustest sõltuvat arengumudelit ning seada sihiks vähendada majanduse energiamahukust, aga ka nende investeeringute positiivsete välismõjude pärast majanduskasvule ja töökohtadele, mida need võivad kaasa tuua, käivitades uusi tegevusalasid ja edendades majanduse konkurentsivõimet.

1.9 Peale teadusuuringute ja tehnoloogilise innovatsiooni kvaliteedi on väga oluline roll ka haridusel: haridus juhib kodanikuühiskonda teel teistsuguse arengumudeli poole, andes sobivad vahendid, et tõhusalt toime tulla selles mudelis kätkevate probleemidega, ja tugevdades selle mudeli rolli muudatuse aktiivse tegurina.

1.10 Asjakohaste säästva arengu alase teadlikkuse tõstmise ja teadmiste jagamise protsesside tagamine on seega otsustava tähtsusega eesmärk, mis peab käima käikemas teel suurema säästlikkuse poole tehtud edusammude mõõtmiseks tõhusamate parameetrite rakendamisega.

1.11 Eelkõige on õige järgida EMSK võetud joont toetada majandusliku edu mõõtmiseks peale SKP uute näitajate väljatöötamist ⁽²⁾ ja ühendada omavahel kvantitatiivne ja kvalitatiivne analüüsimõõde, olles avatud ka uuringutele, kuidas sotsiaalpartnerid säästlikkuse küsimusi tajuvad ja hindavad.

⁽¹⁾ EMSK arvamus 486/2012. „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ÜRO säästva arengu konverentsi ettevalmistamisel (Rio + 20)“, ELT C 143, 22.5.2012, lk 39.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omaalgatuslik arvamus „SKP täiendamine – kodanikuühiskonna kaasamine täiendavate näitajate valimisse“, ELT C 181, 21.6.2012, lk 14

1.12 Ainult protsessiga, milles osalevad ühiselt eksperdid, poliitilised ja ühiskondlikud jõud ning kodanikuühiskond, on võimalik üles ehitada uut poliit- ja sotsiaalkultuuri, mis suudab programmeerida arenguidee, mis hõlmab ühendavalt kolme sfääri – majandust, sotsiaalala ja keskkonda –, millel rajaneb inimkonna progressi kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse kontseptsioon.

2. Sissejuhatus

2.1 Käesolev Eurostati seirearuanne (*2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*), milles antakse täpne ülevaade ELi säästva arengu strateegia seisust 2011. aastal, kirjeldatakse üksikasjalikult liidu liikmesriikide olukorda kaks aastat pärast kriisi algust ja see võimaldab seega kriitiliselt hinnata nii meie ühiskondades toimuvaid sügavaid muutusi kui ka käimasolevat arutelu selle üle, et üleminekul vähese CO₂-heitega majandusele võib olla soodne võimalus võidelda majanduslanguse vastu, stimuleerides tootmise taastamise protsessi ja pidurdades tööhõive langust.

2.2 Arvestades EMSK rolli ELi institutsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonna ühenduslülina, kavatseb komitee anda oma osa kõnealus aruandes tõstatatud arutellu, soodustades Euroopa kodanike esindusorganite osalemist oluliste teemade ning majandusliku ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse ja keskkonnasäästlikkuse saavutamiseks algatatud projektide hindamises.

2.3 Käesolev arvamus on esitatud ühtlasi jätkuks EMSK eelnevatele arvamustele, mis koostati 2012. aasta juunis Rio de Janeiros toimuva ÜRO säästva arengu konverentsi (*UN Conference on Sustainable Development- UNCSD*) (Rio + 20) ettevalmistamiseks.

2.3.1 Käesolev arvamus on kodanikuühiskonna panus Rio + 20 tippkohtumiste läbirääkimistesse, eelkõige ühe põhi-probleemi kohta, mis on tulevase tippkohtumise keskmes: *säästva arengu institutsiooniline raamistik*.

3. Üldised märkused

3.1 2011. aasta aruande andmete analüüsimisel selgub, kuidas mõned ELi säästva arengu strateegias seatud eesmärkide sihil saavutatud tulemustest võib omistada pigem praegustele maailma majandusolude mõjule kui säästva arengu saavutamise eesmärgil rakendatud struktureeritud pikaajalistele strateegiatele. Nende eesmärkide püüdlisel on väga oluline analüüsida liikmesriikidevahelisi erinevusi ja nende alal tööd teha.

3.1.1 Aruandes välja toodud **soodsatest arengustest 2000.** aastast tänaseni võib nimetada järgmist:

— vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus elavate inimeste hulk on vähenenud (kuigi vaeste töötavate inimeste hulk on suurenenud);

- oodatav eluiga on pikenenud ja rahvatervis on üldiselt paranenud (samas kui tervishoiule juurdepääsul valitseb endiselt ebavõrdsus);
- kasvuhoonegaaside heitkogused on vähenenud ja taastuvenergia tarbimine on suurenenud;
- levinud linnuliikide rohkus ja mitmekesisus püsib stabiilsena, mis on hea näitaja elurikkuse seisundi kohta tervikuna ja loodussüsteemide puutumatuse kohta.

3.1.2 Ebasoodsa arengu märkidest nimetatakse järgmist:

- suurenenud toorainenõudlus, kuigi täheldatakse positiivset ressursside tootmise kasvutrendi;
- eakate töötajate tööhõivemäära tõus, mis ikka veel ei saavuta 2010. aastaks ette nähtud sihttaset;
- kalapüük ületab ikka veel kalavarude jätkusuutlikkuse taseme;
- praeguseks on saavutatud ainult *suhteline* majandusarengu lahtsidumine energiatarbimisest transpordis ning kauba- ja reisijatevedu ei ole ümber suunatud väiksema keskkonnamõjuga transpordiliikidele;
- ei ole saavutatud 2010. aastaks ette nähtud eesmärki, et 0,56 % kogurahvatulust läheb ametlikuks arenguabiks.

3.2 Mis puutub kriisi mõjudesse Eurostati aruandes analüüsitud suundumuste soodsale/ ebasoodsale arengule, siis täheldatakse, et kliimamuutusi põhjustavate gaaside heite vähenemine on ühelt poolt omistatav töhusamale energiakasutusele ja suuremale vähese CO₂-heitega kütuste kasutamisele, aga teisalt on selles vähenemises määrav kriisi põhjustatud majanduslangus.

3.2.1 Energia kui igasuguse majandustegevuse eeltingimus on kõige otsesemalt majanduskasvuga seotud muutuja, nagu näitab energia lõpptarbimise vähenemine paralleelselt SKP langusega. Seepärast on põhitähtis teha täiendavaid samme selleks, et siduda majanduskasv lahti keskkonnale surve avaldamisest, tehes seda rikkuse tootmise energiatarbimisest lahtisidumise abil.

3.3 Kokkuvõttes näitab Eurostati aruandest kujunev pilt, et Euroopa Liit on teinud teel säästliku keskkonna-, majandus- ja sotsiaalarengu poole suuri edusamme; sellegipoolest on ELi majandus veel *energiamahukas ja suure CO₂-heitega* ning seega tuleb teha sügavate struktuuriliste muutuste nimel suuremaid jõupingutusi, et käivitada pikaajaline üleminekuprotsess, vabana maailma praeguste majandusolude tagajärgedest.

4. Konkreetsete märkused

4.1 **Sotsiaalmajandusliku arengu** mõõtmiseks ajavahemikul 2000–2011 kasutatud näitajate analüüs näitab eriti tugevalt ülemaailmse majanduskriisi põhjustatud majanduslanguse tagajärgi. See on ilmne eriti SKP, *investeeringute ja töövõime* analüüsimisel.

4.1.1 Negatiivseid suundumusi täheldatakse *tööpuuduse ja tööhõive* puhul, mille määr on eriti muretekitav, eelkõige noorte tööpuuduse puhul. Positiivset suundumust täheldatakse *seevastu leibkonna säästude* taastumises vastukaaluks kriisile; *teadus- ja arenduskulude* suurendamises ja *energiamahukuse* parandamises, mille puhul täheldatakse täielikku tootmisest lahutamist.

4.1.2 Sotsiaalmajandusliku arengu valdkond mõõdab edusamme, mida on tehtud innovatiivsel ja ökotõhusal majandusel põhineva ühiskonna ülesehitamisel, mis tagab kodanikuühiskonnale kõrge elatustaseme. Majanduskriis on mõjunud nende eesmärkide saavutamisele negatiivselt. Majanduse keskkonnahoidlikuks muutmise protsessi arendamine võib siiski olla võimas hoob majanduslanguse pidurdamiseks, aidates kaasa tootmise ja tööhõive taastamisele.

4.2 **Säästva tootmis- ja tarbimis** mudeli saavutamisel tehtud edusammud näitavad vastakaid suundumusi. Vaatamata sellele, et EL on muutunud *ressursitõhusamaks*, kasvab *nõudlus tooraine järele* pidevalt. Energia valdkonnas suureneb *elektritarbimine*, aga väheneb *energia lõpptarbimine*. Jäätmete küsimuses märgitakse *ohtlike jäätmete* tootmise suurenemist, seevastu täheldatakse *mittemineraaljäätmete* koguse vähenemist ja *ringlussevõtu* suurenemist. Ühtlasi märgitakse *autode arvu* pidevat suurenemist, aga *saasteainete heite* vähenemist, mis tuleneb suures osas transpordisektoris täheldatud heite vähenemisest ja parema jõudlusega mootorite levikust.

4.2.1 Analüüsitud näitajatest koostatud võrdlustabelist nähtub, et tehtud edusammudele vaatamata on vaja teha veel jõupingutusi, et saavutada eesmärk siduda majanduskasv lahti ressursside kasutamisest, respektides ökosüsteemide kandevõimet. Ühtlasi on väga oluline vaadelda tarbimist ja tootmist suuremas vastastikusel sõltuvuses, edendades toodete olemusringi kontseptsiooni. Seetõttu tuleb suuremal määral investeerida teadlikkuse tõstmise kampaaniatesse keskkonna suhtes vastutustundlikumate tootmis- ja tarbimismudelite kohta.

4.3 **Sotsiaalse kaasatuse** näitajatest nähtub pigem soodne suundumus, *vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu* vähenemisega. Täheldatakse siiski vaesusriski suurenemist 25–49-aastaste inimeste vanuserühmas ja, vähemal määral, noorte tööpuuduse suurenemist 18–24-aastaste puhul. Seevastu on vähenenud *vaesuse raskusaste, tulude ebavõrdsus, pikaajalise tööpuuduse määr, sooline palgalõhe*.

4.3.1 Ebasoodsatest tendidest märgitakse vaeste töötajate osakaalu suurenemist; ebapiisavat osalemist elukestvas õppes, mis jääb alla 2010. aastaks ette nähtud sihttasel; vajadust vähendada rohkem koolist väljalangemise määra.

4.3.2 Kui Eurostati aruandest joonistuv pilt on üsna soodne, siis koolist väljalangemise ja elukestva õppe alal tuleb tulemusi parandada. Nimelt on vaesusrisk suurem just madala haridusega inimestel. Väljaõpe ja haridus on ühtlasi otsustava tähtsusega selleks, et saaks kasutada tööhõivevõimalusi seoses keskkonnahoidliku majanduse arendamisega, milleks on vaja välja arendada uusi ökotõhusaid tehnoloogiaid ja oskusi tehnoloogilise innovatsiooni protsessidele ümber kohandada. Haridustegevus on seega põhitähtis, nii noorte tööturule integreerimise soodustamiseks kui ka selleks, et vastata nende inimeste vajadustele, kes juba töötavad ja kellel on vaja toime tulla ümberkujundamisest tulenevate uute nõudmistega.

4.4 **Demograafiliste muutuste** analüüs näitab olulisi märke paremus suunas seoses eakate töötajate tööhõivemääraga, oodatava elueaga üle 65 eluaasta, vaesusrisi vähenemisega üle 65-aastaste puhul.

4.4.1 Nende paranenud näitajate vastukaaluks aga on tõusnud kvantitatiivne ja kvalitatiivne hoolekandekulude ja riigivõla tase. Täheldatud demograafilised muutused – eriti väiksem sündimus ja pikem oodatav eluiga – ja sellest tulenev põlvkondadevaheline tasakaalustamatus – tingivad vajaduse leida lahendus, kuidas luua vastastikku kaasav ühiskond nii, et riiklikud kulutused püsiks id jõukohasel tasemel, kohandades hoolekandekulutusi muutunud nõudmistele, mis eeldavad suuremat nõudlust pensionite, tervishoiu- ja pikaajalise ravi kulude järele.

4.5 **Rahvatervise** analüüsist nähtub suundumus paremus suunas pikema eluea ja parema terviseiga: pikeneb oodatav eluiga, väheneb suremus kroonilistesse haigustesse ja enesetappude arv; samuti väheneb toksiliste kemikaalide tootmine, raskete tööõnnetuste määr, mürasaastega kokkupuude. Nende soodsate tingimuste vastukaaluks püsib aga ikka eri sotsiaalmajanduslike elanikerühmade vaheline ebavõrdsus arstiabi saamise võimalustes.

4.5.1 Rahvatervise mõiste hõlmab arengu erinevaid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaaspekte (töötervishoid ja -ohutus, tervishoiu rahastamine, saasteainetega kokkupuutumine jne) ning on Euroopa Liidu säästva arengu strateegia üks põhiprobleeme, mis nõuab suuremaid pingutusi tervikliku analüütilise käsitusviisi nimel, et ühendada kolm jätkusuutlikkuse sfääri, mida sageli vaadeldakse lõpuks ikkagi eraldi.

4.6 **Kliimamuutuste ja energia** näitajate analüüs näitab mõningaid oluliselt paremaid tulemusi; majanduskriis on siiski ka neid suundumusi märkimisväärselt mõjutanud, eriti energia ja majandusarengu tiheda seose tõttu. Positiivsetest muutustest täheldatakse kasvuhooonegaaside heite vähenemist, mis on viinud ELi lähemale tema sihile vähendada aastaks 2020 heidet 20 % võrra ja 2012. aastaks seatud Kyoto eesmärgile; taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaalu suurenemist, mis võib saavutada 2020. aastaks eesmärgi, et 20 % energiast tuleb taastuvatest allikatest sisemajanduse koguenergiatarbimise katteks, ja transpordisektoris taastuvenergia kasutamise suurenemist. Lõpuks täheldatakse energianõudluse vähenemist.

4.6.1 Ebasoodsatest muutustest seevastu täheldatakse energiaimpordist sõltuvuse suurenemist aastatel 2000–2009; elektritootmises taastuvenergia 21 % osakaalu eesmärgi saavutamata jäämist; tagasihoidlikke edusamme soojuse ja energia koostootmises ja maksukoormuse ülekandmises töölt ressursside kasutamisele.

4.6.1.1 Energia tootmine ja -tarbimine on suurimad CO₂-heite ja seega üleilmse keskkonnamõju tegurid. Seetõttu on äärmiselt tähtis tehnoloogiline innovatsioon energeetikas. Peale selle võib taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe arendamine lisaks sellele, et see vähendab kliimamuutusi põhjustavaid heitkoguseid, ühtlasi olla majanduslikult ja sotsiaalselt kasulik, luues uusi tegevusalasid uute töökohtadega, ühendades keskkonnakaitse taotlused majanduskasvu ja tööhõive kasvu omadega.

4.6.1.2 Selleks on vaja vältida seda, et majanduskriis seab ohtu majanduse keskkonnahoidlikuks muutmise protsessid, mis on käima pandud, aga mis on selles majanduslanguse faasis eriti haavatavad.

4.7 Ka **säästva transpordi** alal täheldatud muutused on osaliselt seostatavad majanduskriisi tagajärgedega. Eelkõige on kriisi tõttu väiksemale transpordimahule vähenenud liiklusõnnetuste arv, nagu ka kasvuhooonegaaside heide ja energiatarbimine, mille puhul on täheldatud siiski vaid suhtelist lahtisidumist.

4.7.1 Positiivsete tendidena märgitakse edusamme nii uute autode tekitatud CO₂-heite vähendamises kui ka õhusaaste vähendamises. Negatiivsete suundumuste poole peal täheldatakse seevastu, et ei kaubaveos ega reisijateveos ei toimu üleminekut väiksema keskkonnamõjuga transpordiliikidele.

4.7.1.1 Transpordisektor on keerukas sektor, mille kriitilised elemendid tulenevad eri laadi põhjustest, elustiili ja kultuuriliste tarbimismudeliteni välja. Selles mõttes on transport üks näide,

kuidas selleks, et kliimamuutuste vastu võitlemine oleks tõhus, ei saa küsimuste tõstatamisel piirduda ainult poliitilise tegutsemise ja tehniliste valikutega, vaid vaadata tuleb ka ja ennekõike kodanikke nende igapäevastes harjumustes.

4.8 Loodusvarade kaitse alal tehtud jõupingutused on küll andnud positiivseid tulemusi, aga palju on veel vaja teha. Kui *paljude levinud linnuliikide rohkus ja mitmekesisus* püsib stabiilsena, siis toimub ikka veel *kalavarude üleekspluaterimine* ⁽³⁾. Kuigi suureneb *looduskaitsealade kehtestamine*, jätkub samas ka *linnaalade laiendamine põllumajandusmaa ja poollooduslike maade arvelt*.

4.8.1 Loodusvarad ei ole ainult inimeste tootmis- ja tarbimis-tegevuse arengu eeltingimuseks, vaid nendest sõltub ökosüsteemide tasakaal, mille muutmisel võivad olla pöördumatud tagajärjed kogu planeedile. Sel põhjusel on vaja suuremat teotahet keskkonnaseisundi halvenemise peatamiseks *maapinna looduskapitali* ja selle *elurikkuse ressursside* kaitsmise kaudu.

4.8.2 Ökoloogiliste näitajates esineva lünga täitmiseks on pakiliselt vaja lisanäitajaid, mis kajastaksid paremini bioloogiliste ressursside seisukorda ja ökosüsteemide toimimisest praegu ja tulevikus tulenevaid avalikke hüvesid.

4.9 Globaalse partnerluse arendamine alates 2000. aastast näitab positiivseid märke, vaatamata kriisi negatiivsele mõjule *kaubandusvoogudele (arenguriikidest importimise suurendamise ja ELi põllumajandustoetuste vähendamise kaudu)* ja *säästva arengu rahastamisele ja loodusvarade majandamisele*.

4.9.1 Teiselt poolt aga täheldatakse, et on vähe suurendatud *ametlikuks arenguabiks arenguriikidele kasutatavat kogurahvatulu* osa, mis ei võimalda saavutada 2010. aastaks ette nähtud eesmärki. Täheldatakse ühtlasi *CO₂-heite mahu erinevuse vähenemist ELi ja arenguriikide vahel*, kuna viimaste heitkogused suurenevad vastukaaluks liidu riikides täheldatud heite vähenemisele.

4.9.2 *Globaalne partnerlus* on ELi säästva arengu strateegia üks põhiline mõõde: võitlemine laialt levinud vaesuse, ebavõrdsuse

ja ressursside kättesaamatuse vastu vähem arenenud riikides ja arenguriikides on tegelikult säästva arengu põhiprobleemid. Siit ka vajadus aidata vaesematel riikidel pidada võrdselt sammu üleminekuga säästlikkusele, püüdes toime tulla maailma rahvaarvu suurenemisega, üha suuremate ootustega elukvaliteedi suhtes ja tooraine tarbimise suurenemisega.

4.10 Hea valitsemistava mõõtmise näitajates on näha nii positiivseid kui ka negatiivseid trende. Positiivsete suundumust hulgas täheldatakse a) riikides *ELi seaduste rikkumise* juhtude märkimisväärselt vähenemist; b) et aastatel 2007–2009 oli *Euroopa direktiivide ülevõtmise* määr üle sihiks seatud 98,5 %; c) suuremat *e-valitsuse* kättesaadavust avalike esmateenuste jaoks ja selle kasutamist liikmesriikide kodanike seas; d) et pooled küsitletud kodanikest ütlesid, et neil on *usaldus Euroopa Parlamendi* vastu. Negatiivsetest arengutest täheldatakse e) riiklikel *valimistel osalemise* vähenemist samamoodi nagu Euroopa Parlamendi valimistel, mis oli väiksem kui osalemine riiklikel valimistel (üle 20 % suurune erinevus 27 riigis, millest ainus ühes riigis oli tulemus vastupidine); f) et veel ei ole astutud samme maksustamise muutmiseks, et suurendada *keskkonnamaksude* osakaalu maksutulude kogumahus.

4.10.1 *Valitsemise* mõiste on tihedalt seotud säästva arenguga ning sotsiaalse ja põlvkondadevahelise võrdõiguslikkuse põhimõtte kinnitamisega, mis nõuab, et praegused põlvkonnad arvestaksid oma kokkulepetes tulevaste põlvde huvidega. *Hea valitsemistava* nõuab demokraatliku ühiskonna arendamist majanduse, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna täie osalemisega kodanike ja poliitikakujundajate vahelise dialoogi struktuuride kehtestamise teel.

4.11 EMSK peab kodanikuühiskonna kaasamist ja osalemist põhitähtsaks säästva arengu saavutamise alal edasiste edusammude saavutamiseks ja ELi säästva arengu strateegia enda konsolideerimiseks. Selleks et tagada kodanikuühiskonna osalemine ja võimaldada tal anda oma panus säästva arengu saavutamisse, on vaja teha säästlikkusalasel teadmised ja teave laiemalt kättesaadavaks.

4.12 Tõhusama kommunikatsiooni tagamiseks on samuti vaja rakendada säästva arengu saavutamisel tehtud edusammude mõõtmiseks tõhusamaid parameetreid. Eelkõige on õige järgida EMSK võetud joont toetada majandusliku edu mõõtmiseks peale SKP uute näitajate väljatöötamist ⁽⁴⁾, millega saab lisada keskkonna ja ühiskonna kvaliteedi hindamine majanduse kvaliteedi hindamisse, ning on vaja ühendada omavahel kvantitatiivne ja kvalitatiivne analüüsimõõde, olles avatud ka uuringutele, kuidas sotsiaalpartnerid säästlikkuse küsimusi tajuvad ja hindavad.

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust „Ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta“, ELT C 181, 21.6.2012, lk 183.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „SKP täiendamine – kodanikuühiskonna kaasamine täiendavate näitajate valimisse“, ELT C 181, 21.6.2012, lk 14

4.13 Õigupoolest kuulub sellise tõhusa *infosüsteemi* väljaarendamine, mis ei ole kaugeltki ainult teadmiseks, otsustus- ja poliitilisse protsessi, sest see on alus, millele rajada sotsiaalsete eelistuste süsteem. Seetõttu peabki arutlemine sotsiaalse ja keskkonnavalase edu enda tähenduse üle ja sellest tulenevalt uute näitajate ja tõlgendamisvahendite otsimine toimuma ekspertide, poliitiliste ja ühiskondlike jõudude ja kodanikuühiskonna aktiivse kaasamise teel, demokraatliku osalemisega otsustes.

4.14 EMSK peaks samuti märkima, et puudub aruanne Eurostati tööst tulenevate tulevikuväljavaadete kohta, ja paluma selgitusi, kuidas poliitikameetmete ja tulevaste tegevuskavade arendamine võetakse nii komisjoni kui ka liikmesriikide töösse.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 481. ISTUNGJÄRK 23. JA 24. MAIL 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine” ”

KOM(2011) 782 (lõplik)

(2012/C 229/05)

Raportöör: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 13. juulil 2011 vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„ELi Atlandi piirkonna strateegia”.

Euroopa Komisjon otsustas 21. novembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine” ”

COM(2011) 782 final.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhatus tegi 6. detsembril 2011. aastal majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioonile ülesandeks valmistada ette käesolev arvamus, muutes omaalgatusliku arvamuse konsulteerimistaotluse alusel koostatavaks arvamuseks.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 7. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (24. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 151, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Atlandi ookeani Euroopa rannik, mis on Euroopa läänevärav, peab tugevdama oma keskset positsiooni ning vältima Euroopa poliitilisest ja majanduskeskusest eemale jäämise ohtu. Atlandi ookeani kaudu loob Euroopa majanduslikke ja poliitilisi sidemeid Ameerika ja Aafrikaga.

1.2 Atlandi ookeani makropiirkond hõlmab Iirimaa, Ühendkuningriigi, Prantsusmaa, Hispaania ja Portugali Atlandi-poolseid piirkondi ja saari. Ühinemisprotsessi läbib Island ja Euroopa

Majanduspiirkonda kuuluv Norra peaksid samuti olema kõnealuse piirkonnaga seotud, nagu ka Gröönimaa ja Fääri saared. Kuigi ka Põhjamere piirkondadel on Atlandi ookeani piirkonnas ühiseid huvisid, võiksid nemad käivitada tulevikus oma eristrateegia.

1.3 Atlandi ookeani Euroopa rannikul on toimunud pikaajaline poliitiline koostöö, millega edendatakse ühishuvi meetmeid Euroopa riikide vaheliste programmide raames toimuvates projektides. Selles koostöös osalevad nii piirkondlikud omavalitsused kui ka kodanikuühiskond.

1.4 Komitee hindab positiivselt Euroopa Komisjoni ettepanekut Atlandi ookeani kohta integreeritud merenduspoliitika raames: toetada uusi esilekerkivaid majandussektoreid ja anda uus hoog traditsioonilistele sektoritele osana säästval arengul põhinevast lähenemisviisist.

1.5 Kuid komitee soovib ambitsioonikamat lähenemisviisi: makropiirkondlikku strateegiat, mis lisaks merenduse sambale hõlmab ka territoriaalset sammast, arvestades Läänemere piirkondades ja Doonau piirkonnas saadud kogemusi.

1.6 Komitee ettepanekut toetavad ka seisukohad, mida on väljendanud Euroopa Parlament, Atlandi kaare komisjoni piirkondade valitsused, Atlandi piirkonna riikidevahelisse võrgustikku kuuluvad majandus- ja sotsiaalnõukogud ning paljud kodanikuühiskonna osalejad (ettevõtjad, ametiühingud, kaubanduskogad, linnad jne).

1.7 Komitee on seisukohal, et Atlandi merestrategias ette nähtud Atlandi foorum on esimene samm Atlandi merestrategia muutmisel makropiirkondlikuks strateegiaks. Foorum kasutab merendusküsimuste kujundamisel, järelevalves ja hindamisel omandatud kogemusi, et kujuneda tulevaseks makropiirkondlikuks foorumiks, mis määratleb ühised strateegilised tegevussuunised ja Atlandi ookeani piirkondade territoriaalse ühtekuuluvuse jaoks esmatähtsaid projekteid.

1.8 Atlandi foorumi juhtrühmas osalev komitee tegi ettepaneku, et Atlandi piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogude riikidevaheline võrgustik osaleks samuti foorumil, sest nemad on osalejad, kes tegutsevad kohapeal ja on tingimata vajalikud projektide kindlaksmääramiseks ja elluviimiseks. Tegevuskava edukaks elluviimiseks peavad selle koostamises osalema kõige olulisemad ühiskondlikud ja piirkondlikud osalejad.

1.9 Atlandi ookeani makropiirkonna peamised eesmärgid peavad sisalduma strateegia „Euroopa 2020” temaatilistes sammastes. Komitee leiab, et Atlandi piirkonna strateegia on väga oluline mitte ainult asjaomaste piirkondade, vaid kogu Euroopa Liidu jaoks.

1.10 Atlandi piirkonna strateegia peab olema hõlmatud nii eri valdkondade poliitikasse kui ka ühtekuuluvuspoliitikasse. Seepärast teeb komitee ettepaneku kaotada kolme „ei” piirangud selleks, et makropiirkondlike strateegiate jaoks oleks tulevikus ette nähtud asjakohased õigusaktid, eraldi rahastamisvahendid ja vajalikud haldusstruktuurid.

2. Makropiirkondlikud strateegiad ELis: uued koostöö ja territoriaalse ühtekuuluvuse vahendid.

2.1 Euroopa Komisjon esitas 2009. aasta juunis ELi Läänemere piirkonna strateegia⁽¹⁾, millega edendatakse territoriaalset koostööd ja milles on ühiste probleemide lahendamiseks

määratud paljude konkreetsete eesmärkide kaudu kindlaks paljusid valdkondi hõlmav integreeritud strateegilis-geograafiline raamistik. Hiljem käivitati Doonau piirkonna strateegia⁽²⁾.

2.2 Komisjon nimetab makropiirkonnaks paljude haldusüksustega ala, kus on siiski piisavalt ühiseid probleeme, mistõttu on ühtne strateegiline lähenemisviis igati õigustatud⁽³⁾. Makropiirkonnad määratakse geograafilise alusele toetudes kindlaks funktsionaalsel tasandil.

2.3 Haldus-, õigus- ja finantstingimused põhinevad kolmel „ei”-l: ei täiendavale rahastamisele, ei uutele haldusstruktuuridele ja ei uutele õigusaktidele. Kuigi need tingimused sätestasid nõukogus liikmesriigid, ei nõustu komitee nende piirangutega.

2.4 Läänemere piirkonna strateegias osaleb kaheksa ELi liikmesriiki ja kolm naaberriiki.

2.5 EL käivitas 2011. aastal Doonau piirkonna strateegia, milles osaleb kaheksa ELi liikmesriiki ja kuus ELi-välist riiki⁽⁴⁾.

2.6 Läänemere piirkonna strateegia toimimise esimene kokkuvõte⁽⁵⁾ näitab, et strateegia on makropiirkondliku koostöö parandamise rahuldav vahend, mis aitab lahendada probleeme ja ära kasutada võimalusi, mis ulatuvad kaugemale piirkondlikust ja riiklikust tasandist. Samuti on see väga kasulik vahend territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärgi ja strateegia „Euroopa 2020” jaoks.

2.7 Komitee toetab ideed laiendada seda tüüpi vahendeid ka teistele makropiirkondadele, mis võivad anda lisaväärtust.

2.8 Lisaks majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärgile ka territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärgi sisaldav Lissaboni leping annab tuge makropiirkondlikele strateegiatele.

2.9 2011. aasta mais Gödöllös vastu võetud territoriaalses tegevuskavas 2020⁽⁶⁾ esitatakse uuenduslik asukohapõhine lähenemisviis, võttes arvesse olemasolevaid makropiirkondlikke strateegiaid.

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi Doonau piirkonna strateegia” (COM (2010) 715 final).

⁽³⁾ Vt punkt 1.

⁽⁴⁾ Vt komitee arvamus „ELi Doonau piirkonna strateegia”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 2, ja ELT C 248, 25.8.2011, lk 81.

⁽⁵⁾ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise kohta (COM (2011) 381 final).

⁽⁶⁾ Euroopa Liidu 19. mai 2011. aasta territoriaalne tegevuskava 2020. Suund erinevaid piirkondi kaasavale, arukale ja jätkusuutlikule Euroopale.

⁽¹⁾ Komisjoni 10. juuni 2009. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele, mis käsitleb ELi Läänemere piirkonna strateegiat (COM (2009) 248 final).

2.10 Ühtekuuluvuspoliitika on peamine vahend ELi regionaalpoliitika probleemide lahendamiseks ja makropiirkondade sisemise arengu edendamiseks.

2.11 ELi uue mitmeaastase finantsraamistiku koostamise ja ajavahemikku 2014–2020 käsitleva ühtekuuluvuspoliitika määratlemise protsess on juba alanud.

2.12 Territoriaalne koostöö on jätkuvalt üks ühtekuuluvuspoliitika eesmärk, mis aitaks suurendada selle eelarvet. Selle jaoks on ette nähtud määrus, milles nähakse otseselt ette „uued territoriaalse koostöö vormid, mis kujutavad endast kohandatud lahendusi makropiirkondlikele probleemidele” (7).

3. Atlandi piirkond

3.1 Atlandi ookeani Euroopa rannik (I lisa) on ulatuslik geograafiline ala põhja-lõuna suunal, mille põhiline ühenduslüli on Atlandi ookean. Atlandi ookeani makropiirkond hõlmab Iirimaa, Ühendkuningriigi, Prantsusmaa, Hispaania ja Portugali Atlandi ookeani poolseid piirkondi ja saari. Ühinemisläbirääkimisi pidav Island ning Euroopa Majanduspiirkonda kuuluv Norra on samuti kõnealusest piirkonnast huvitatud, nagu ka Gröönimaa ja Fääri saared.

3.2 Selle piirkonna asukoht Euroopa mandri lääneosas ja avatus merele on sajandeid olnud oluline dünaamilisuse ja heaolu tegur.

3.3 Meremõõde on selle piirkonna põhitunnus, mille ühise majandus-, tehnika- ja kultuuripärandi moodustavad sellised tegevusalad nagu kalapüük, laevaehitus, metallurgia, inseneriteadus, teadus- ja uurimistegevus, sadamad, kaubandus ja meretransport.

3.4 Atlandi ookeani Euroopa rannik on kaugenemas Euroopa poliitilisest ja majanduskeskusest. Sellele lisanduvad rasked juurdepääsutingimused ning transpordi-, energia- ja kommunikatsioonitaristu puudumine Atlandi piirkondade vahel ning nende ja Euroopa jõukamate piirkondade vahel.

3.4.1 Enamiku Atlandi ookeani piirkondade tulutase on alla ELi keskmise ja mõned piirkonnad kuuluvad ühtekuuluvuspoliitika lähenemiseesmärgi alla (II lisa).

3.4.2 Olukord halveneb, sest Atlandi piirkonna traditsioonilistel tegevusaladel toimub oluline tagasimine: liiga suure püügivõimsusega kalandussektoris on oluliselt vähenenud töötajate arv ja saak, laevaehitustööstus on languses ning mere- ja sadamatransport on alakasutuses.

(7) Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus erisätete kohta, milles käsitletakse Euroopa Regionaalarengu Fondist toetuse andmist seoses eesmärgiga „Euroopa territoriaalne koostöö” (COM (2011) 611 final).

3.5 Teiselt poolt vaadates on Atlandi ookeanil väärtuslikud, veel kasutamata ressursid, mis võivad olla rikkuse, majanduse mitmekesistamise, töökohtade loomise ja keskkonnaseisundi parandamise allikaks, muu hulgas näiteks mere taastuvenergiaallikad, maavarad, merebiotehnoloogia, merega soetud vabaaja- ja turismitegevus.

3.6 Komitee on seisukohal, et Atlandi piirkond koosneb erinevatest, oma spetsiifiliste arenguprobleemidega territooriumidest, mille ühtseks erijooneks on nende seotus merega ja avatus maailmale ning nende puudulik ühendus Euroopa majandus- ja poliitikakeskustega.

4. Teatis „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine”

4.1 Euroopa Komisjon avaldas nõukogu ja parlamendi taotlusel 21. novembril teatise „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine” (8).

4.2 Selleks et luua ennekõike jätkusuutlikke töökohti ja edendada majanduskasvu, käsitletakse **strateegias** Atlandi ookeani probleeme ja võimalusi, mis on rühmitatud viie omavahel seotud teema alla.

4.2.1 **Ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi rakendamine**, mille kohaselt tuleb merendustegevuse juhtimisega saavutada ökosüsteemi hea seisund ja tootlikkus. Strateegia keskendub toetustegevusele kolmes järgmises valdkonnas: kalandus, vesiviljelus ja vaatlussüsteimid.

4.2.2 **Euroopa CO₂-jalajälje vähendamine** kolmes valdkonnas: mere tuuleenergia, mereenergia ja meretransport.

4.2.3 Atlandi ookeani **merepõhja loodusvarade** säästev kasutamine on orienteeritud säästlikkuse, teadustegevuse ja teadmiste soodustamisele.

4.2.4 Reageerimine **ohtudele ja hädaolukordadele**, mis on tingitud nii õnnetusjuhtumitest kui ka loodusõnnetustest, parandades ohutust ja kooskõlastamist.

4.2.5 **Sotsiaalselt kaasav majanduskasv**, sest paljudes Atlandi ookeani piirkonna kogukondades on vaja luua uusi töökohti uudsetel tegevusaladel, et asendada languses olevaid traditsioonilisi tegevusalasid.

4.3 **ELi vahendid** tähendavad ELi rahaliste vahendite ja õigusaktide strateegilist kombineerimist.

(8) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine”, 21.11.2011, COM (2011) 782 final.

4.4 Strateegia elluviimine: tegevuskava võetakse vastu 2013. aasta lõpuks.

4.4.1 Selleks kasutatakse poliitilist koostööd, teatud sihivõtteid meetmeid kehtivate lepingute ja struktuuride raames ning õigusaktide ja rahaliste vahendite kombinatsioone.

4.4.2 Luuakse **Atlandi foorum**, millesse annavad panuse liikmesriigid, Euroopa Parlament, piirkondlikud ametiasutused, kodanikuühiskond ja olemasolevate tööstusharude esindajad. 2012. aastal tööd alustanud foorum hõlmab temaatilisi õpikodasid ja eksperdirühma. Foorum saadetakse laiali 2013. aastal.

5. Üldised märkused

5.1 Komitee hindab positiivselt Euroopa Komisjoni algatust, milles pakutakse Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika välja lähenemisviisi Atlandi piirkonna tasandil. Integreeritud merenduspoliitika on kõikide merd mõjutavate poliitikavaldkondade ühine raamistik, millega välditakse seotust ja ebatõhusust.

5.2 Komitee leiab, et integreeritud merenduspoliitika konkreetne rakendamine Atlandi piirkonnas võimaldab võtta kasutusse uue lähenemisviisi merega seotud poliitikameetmete väljatöötamiseks ja nende võimaluste kasutamiseks, mida pakub Atlandi ookean majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks.

5.3 Komitee toetab strateegia aluseks olevat lähenemisviisi: toetada uusi esilekerkivaid majandussektoreid ja anda uus hoog traditsioonilistele sektoritele osana säästval arengul põhinevast lähenemisviisist.

5.4 Komitee teeb ELi institutsioonidele ettepaneku anda mere taastuvenergiale maksimaalset poliitilist ja rahalist toetust, sest see võimaldab vähendada Euroopas CO₂-jalajälge luua nende energiaallikate lähimbrusse väga olulise tööstus- ja majandustegevuse, mis ulatub kaugemale tuulegeneraatorite lähedastest sadamapiirkondadest.

5.5 Strateegia peab olema liikumapanev jõud, mis suurendab Atlandi piirkonnas teadustegevust, tehnoloogiaarendust ja tootmist mere energeetikatööstuses, selle abitööstustes ja seotud logistikasüsteemides. See võimaldab nii majandusmaastikku mitmekesistada kui ka languses olevaid sektoreid ümber orienteerida.

5.6 See suutlikkus ei piirdu ainult betoonalusel tuulegeneraatoritega, vaid hõlmab ka ujuvplatvormidel tuulegeneraatoreid.

5.7 Lained ja looded on suure potentsiaaliga energia- ja majandusressurss, arvestades, et need ressursid on Atlandi ookeanis ühed maailma suurimad. Komitee soovib tugevdada Atlandi piirkonna strateegias toetust teadus- ja arendustegevusele nendel tegevusaladel.

5.8 Meres asuvad taastuvad energiaallikad vajavad peamiste tootmiskeskuste ühendamist tarbimiskeskustega. Energiatootmis- ja -tarbimiskeskuste vahelised ühendusvõrgud on mere energiapotentsiaali kasutamiseks olulised, mistõttu on vaja mereelektrivõrke, mis oleksid ühendatud maismaa elektrivõrkudega.

5.9 Ka laevaehitus on üks Atlandi ookeani piirkonna traditsiooniline majandustegevus, mis väärib toetust, kuid seda uutel alustel. Kõrgtehnoloogiliste ja keskkonnahoidlikumate laevade ehitamine, mis vastaksid õigusaktidest tulenevatele rangetele heite- ja saastetaseme nõuetele, samuti erinevad mere tuuleenergiaga seotud laevad, on uued tulevikus arendatavad sektorid Atlandi piirkonna laevatehaste jaoks.

5.10 Paljude Atlandi ookeani ranniku kogukondade, eriti mõnede saarte geograafiline kaugus tingib vajaduse, et uued kommunikatsioonitehnoloogiad võimaldaksid välja arendada uuenduslikke majandustegevusalasid, rajada võrgustikke ja luua ühenduse turgudega.

5.11 Komitee teeb ettepaneku tugevdada Atlandi piirkonnas sotsiaalselt kaasavaid majanduskasvu meetmeid. Keskse tähtsusega on haridus, eriti noorte väljaõpe. Tuleb tagada teadmiste ja oskuste põlvest põlve edasiandmine. Tuleb parandada ülikoolide, ettevõtete ja keskharidusasutuste koostööd. Samuti tuleb tugevdada sotsiaaldialoogi.

5.12 Üks sektoreid, kus on viimastel kümnenditel väga palju töökohti kadunud, on kalandus. Seetõttu on komitee seisukohal, et traditsiooniliselt sellel tegevusalal tegutsenud rannikualad vajavad tegevuse mitmekesistamisele ja uutele tegevusaladele siirdumise meetmeid. Väikesemahuline rannapüük, karp- ja koorikloomade püük ning vesiviljelus on kõige jätkusuutlikumad tegevusalad, samuti on nad olulised mõne rannapiirkonna majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks ning omavad suurt kultuurilist tähtsust.

5.13 Komitee teeb ettepaneku tugevdada merekaubaveo kasutamist, vähendades kaubavedu maanteel. Merekiirteid tuleb võimsamaks muuta. Selleks tuleb parandada sadamate ja raudteede vahelisi ühendveosüsteeme.

5.14 Nagu on näidanud paljud õnnetusjuhtumid, on ohutus häda- ja ohuolukordades suur väljakutse. Kasutusele tuleb võtta järelevalvet ja turvalisust suurendavad seadmed ja süsteemid. Komitee teeb ettepaneku omistada suuremat tähtsust Euroopa Meresõiduohutuse Ametile, parandada liikmesriikidevahelist kooskõlastamist ning võtta vastu asjakohased õigusaktid, mis võivad aidata vältida praegusi ohte.

5.15 Atlandi piirkonna strateegia on sellesse kuuluvate piirkondade jaoks hea võimalus. Komitee kutsub üles tegutsema ambitsioonikalt, et kasutada ära kõik ressursid.

5.16 **Atlandi foorumisse** tuleb asjakohaselt kaasata kõik Atlandi piirkonna strateegilises arengus osalejad. Väga oluline on, et selles osaleksid peale liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonide ka piirkondlikud ametiasutused ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

5.17 Atlandi foorumi juhtrühmas osalev komitee tegi ettepaneku, et Atlandi piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogude riikidevaheline võrgustik osaleks foorumil, sest nemad on osalejad, kes tegutsevad kohapeal ja on tingimata vajalikud projektide kindlaksmääramiseks ja elluviimiseks. Tegevuskava edukaks elluviimiseks peavad selle koostamises osalema kõige olulisemad ühiskondlikud ja piirkondlikud osalejad.

5.18 Foorum võib täita tähtsat rolli tegevuskava ja strateegia elluviimise järelevalves ja hindamises, mistõttu avaldab komitee kahetsust, et komisjon näeb ette foorumi laialisaatmise ajal, kui algab projektide rakendamise operatiivetapp. Komitee teeb ettepaneku, et Atlandi foorum jätkaks tegevust ka pärast tegevuskava väljatöötamist.

6. Atlandi piirkonna koostöö: riikidevahelised koostöövõrgustikud ja -projektid

6.1 ELi tasakaalustatud arengu edendamiseks on loodud Iirimaa, Ühendkuningriigi, Prantsusmaa, Hispaania ja Portugali piirkondade ning nende linnade ja kodanikuühiskondade võrgustikud, kuhu kuuluvad majandus- ja sotsiaalnõukogud, kaubanduskojad, ametiühingud, tööandjate organisatsioonid, sotsiaalmajanduse organisatsioonid, valitsusvälised organisatsioonid, ülikoolid jne.

6.2 Atlandi kaare komisjon⁽⁹⁾ on üks Euroopa mereliste äärealade konverentsi kuuest geograafilisest komisjonist, millesse kuulub 24 Atlandi ookeani rannikupiirkonda. See on poliitiline foorum, mis esindab piirkondade huve ning hoogustab Atlandi piirkonna riikidevahelist koostööd ühisprojektides. Atlandi piirkonna linnad taotlevad samu eesmärgi Atlandi kaare linnade konverentsi raames⁽¹⁰⁾.

6.3 Majanduspartnereid ja tööturu osapooli ühendav Atlandi piirkonna riikidevaheline võrgustik⁽¹¹⁾ asutati 2003. aastal; selles osalevad majandus- ja sotsiaalnõukogud ning samalaadsed organisatsioonid Atlandi ookeani rannikult (Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Hispaania ja Portugal) Atlandi piirkonna kodanikuühiskondade koostööplatvormi raames. Selle eesmärk on edendada koostööd ja anda tuge poliitikameetmetele, mis mõjutavad Euroopa integratsiooni raames positiivselt Atlandi piirkondade arengut, parandades konkurentsivõimet ning sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ning kaotades nende geograafilisest asukohast tingitud ebasoodsa mõju.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>

⁽¹¹⁾ Walesi majandusfoorum; Alam-Normandia, Bretagne'i, Pays de la Loire'i, Poitou-Charentes', Akvitaania, Centre ja Limousini piirkondlikud majandus-, sotsiaal- ja keskkonnatöökogud; Baskimaa, Kantaabria, Astuuria, Galicia ja Kanaari saarte majandus- ja sotsiaalnõukogud; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 Atlandi piirkonna riikidevaheline võrgustik on koostanud mitmesuguseid uuringuid ja ettepanekuid innovatsiooni ja tehnosiirde ning kaubaveo ühendvedude valdkonnas, pöörates erilist tähelepanu meretranspordile, sadamatele ja nende sise-maapiirkondadele ning Atlandi piirkonna mereohutusele. Atlandi piirkonna riikidevaheline võrgustik on viimasel ajal tege- lenud mere taastuvenergia võimaluste väljaarendamisega ja Euroopa Atlandi piirkonna strateegiaga.

6.5 On ka teisi Atlandi piirkonna võrgustikke, nagu Atlandi kaare põllumajanduskojad (AC3A), ja ülikoolide võrgustikke. Alates 2007. aastast osalevad kõikide nende võrgustike esin- dajad Atlandi kaare komisjoni koordinaatsioonikomitees, pidades ühiselt aru Atlandi piirkonna jaoks strateegiliste teemade üle.

6.6 Koostöö sai alguse 1989. aastal programmi INTERREG kaudu. Praegusel programmitöö perioodil arenda- takse laiaulatuslikke kaasavaid projekte transpordivaldkonnas ja Atlandi mõõtmega mere taastuvenergia klastrite loomise vallas.

6.7 Komitee pooldab asjaosaliste arutluskäiku: Atlandi piir- konna koostööd on takistanud riikidevahelise territoriaalse koostöö piirangud üldiselt, strateegilise nägemuse puudumine, projektide kooskõlastamatus, sellest tingitud koostoime vähesus ja mitteoperatiivsete projektide laialdane levik⁽¹²⁾.

6.8 Komitee on seisukohal, et see Atlandi piirkonna partne- rite dünaamilise ja mitmekesise koostöö pagas on väga kindel alus uute, ambitsioonikamate ja strateegiliste mõõtmega koos- tööalgatuste elluviimiseks.

7. Komitee ettepanek: Atlandi ookeani makropiirkondlik strateegia

7.1 Komitee on seisukohal, et makropiirkondlik strateegia on Atlandi piirkonna jaoks sobiv vahend. Atlandi makropiirkonna sisemise arengu edendamine laiaulatusliku strateegia kaudu asetab Atlandi piirkonna paremale positsioonile ELi eesmärkide saavutamiseks ja strateegia „Euroopa 2020” elluviimiseks.

7.2 Nõukogu kutsus liikmesriike ja komisjoni üles jätkama praeguste makropiirkondlike strateegiate elluviimist ja kaaluma tulevikus teiste selliste strateegiate käivitamist.

7.3 Komitee leiab, et ELi territoriaalse tasakaalu eesmärk õigustab makropiirkondliku strateegia käivitamist Atlandi piir- konnas, mis võimaldab käsitleda selles piirkonnas esinevaid probleeme riikidevahelisel tasandil. Atlandi kaare olukorda Euroopa lääneosas rõhutab veelgi tuge, mis on antud ELi põhja- ja keskosa piirkondades käivitatud kahe praeguse makro- piirkondliku strateegiaga.

⁽¹²⁾ Atlandi piirkonna arengukava (SDEA), Atlandi kaare komisjon (CRPM).

7.4 Mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 koostamine ja poliitika kavandamine uueks perioodiks annavad võimaluse teha nüüd õiged otsused.

7.5 Makropiirkondlik strateegia on võimalus kasutada saadud rikast ja laiaulatuslikku koostöökogemust ning astuda samm edasi keerukamate ja ambitsioonikamate koostöövormide suunas, sest Atlandi piirkonnas tuleb luua ühiseid laiaulatuslikke projekte, mida ei ole võimalik teha praeguste vahenditega.

7.6 Atlandi piirkonna meremõõde kätkeb endas paljusid Atlandi piirkonna väljakutseid ja võimalusi, kuid arvestades, et tähtis on selle seos mandriga, teeb komitee ettepaneku, et strateegia hõlmaks koos meremõõtmega ka territoriaalset mõõdet. Mandripiirkond korraldab ja arendab sisemaad, ilma milleta puuduvad igasugused väljavaated merenduse potentsiaali väärtustamiseks. Mere rannikualal on vaja aktiivset ja dünaamilist sisemaad ning koostoimet, mis võimaldab kogu piirkonda sidusalt arendada.

7.7 Euroopa Parlament on samuti avaldanud toetust makropiirkondlikule lähenemisviisile, milles käsitletakse merenduse ja territoriaalset sammast Atlandi piirkonnas⁽¹³⁾.

8. Struktuur ja temaatilised sambad

8.1 Komitee soovib kasutada Läänemere piirkonna strateegia sarnast süsteemi:

8.1.1 selge ja tegevusele orienteeritud strateegiline dokument, mis hõlmab temaatilisi sambaid;

8.1.2 tegevuskava, mille prioriteetsete meetmetega arendatakse temaatilisi sambaid ja juhtprojekte.

8.1.3 Komitee peab vajalikuks kehtestada süsteemid strateegia edusammude hindamiseks, sest see on dünaamiline ja uuenduslik protsess, mis peab hõlmama jälgimis-, hindamis- ja läbivaatamismehhanisme.

8.2 Komitee teeb ettepaneku rajada Atlandi piirkonna makropiirkondlik strateegia „Euroopa 2020”-strateegia temaatilistele tugisammastele. Selliselt on temaatiline ja valdkondlik poliitika omavahel lahutamatu seotud.

8.3 Rahvusvaheline mõõde

8.3.1 Island ja Norra on kaks Euroopa riiki, mis moodustavad samuti osa Atlandi piirkonnast ja mis peavad osalema makropiirkondlikus strateegias, nagu ka Gröönimaa ja Fääri saared. Ka Põhjmere piirkonnas asuvad liikmesriigid võivad olla huvitatud selles valdkonnas makropiirkondliku strateegia käivitamisest.

8.3.2 Atlandi ookeani geopoliitiline asukoht, ajaloolised ja kultuurilised sidemed ning koostöökogemus tuleb integreerida Atlandi makropiirkondlikku strateegiasse. Atlandi-ülene mõõde on oluline, sest suhted USA, Kesk- ja Lõuna-Ameerika ning Aafrikaga on ELi jaoks strateegilise tähtsusega.

8.4 Jätkusuutlik majanduskasv

8.4.1 Atlandi piirkond vajab jätkusuutlikumat transpordisüsteemi, mis vähendaks sõltuvust maanteetranspordist, mille CO₂-heite näitajad on suuremad kui teistel transpordiliikidel. Transport peab üle kanduma merele meretranspordi võimsuse suurendamise kaudu: merekiirteede loomine ja sadamate ühendamine sisemaaga, kasutades selleks esmajärjekorras raudteed. Sellega kaasneb sadamaala, sadama ja linna vaheliste suhete ning kogu transpordivõrgustiku ja -platvormide planeerimine. Strateegia peab hõlmama mereohutust ja koostööd katastroofiolukordade ennetamisel ja nendele reageerimisel.

8.4.2 Merekeskkonna jätkusuutlikkus sõltub selle vastastikusest mõjust inimtegevusega ja on väga kaitsetu inimtegevuse surve ees, sealhulgas maismaareostuse ja Atlandi ookeani suubuvate siseveekogude hajureostuse osas.

8.4.3 Rannikuvööndi jätkusuutlikkuse ja rannikupiirkondade integreeritud majandamise puhul tuleb lisaks majandustegevusele ja rannikuvööndi reostusele arvesse võtta suurt linnaarenduse koondumist rannikule ning rannikuvööndi ja sisemaa vahelist seost.

8.4.4 Strateegiasse tuleb lisada kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju ennetamise meetmed ning arvestada tuleb kliimamuutuste mõju linnastunud ja looduslikele rannikuvöönditele.

8.4.5 Taastuvenergia potentsiaal Atlandi ookeanis on suur puhta ja omamaise energia allikas, mis on alles kasutamata.

8.5 Arukas majanduskasv

8.5.1 Atlandi piirkonna ühendused põhja-lõuna suunal ning Kesk- ja Ida-Euroopa turgudega on väga oluline konkurentsivõime tegur, mis tuleb saavutada Atlandi sadama- ja raudteekoridori rajamise kaudu. Ka Atlandi piirkonna lennuühendus on ebapiisav.

8.5.2 Atlandi ookeani ressurside, nagu mere taastuvate energiaallikate, merebiotehnoloogia või merepõhjaladestuste kasutamine annab võimaluse käivitada elujõulisi, väga uuenduslikke majandussektoreid, mis võivad luua jõukust ja töökohti.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi 9. märtsi 2011. aasta resolutsioon ELi strateegia kohta Atlandi piirkonnas.

8.5.3 Need meetmed nõuavad olulist majanduspartnerite, tööturu osapoolte ning teadus-, tehnoloogia- ja finantsringkondade kaasamist. Vaja on välja töötada eesmärgid sellistes valdkondades nagu infrastruktuur, tööstus, haridus, teadus-, arendus- ja innovatsioonipoliitika, koostöö ülikoolide, tehnoloogiakeskuste ja ettevõtete vahel, klastrite loomine jne.

8.5.4 Teadustegevus kõrgtasemel keskkonnasüsteemide ja -tehnoloogiate valdkonnas pakub sellistele languses olevatele traditsioonilistele Atlandi piirkonna tegevusaladele nagu kalandus ja laevaehitus uusi strateegiaid ja väljavaateid. Laevandussektor kasvab jõudsalt ja osaleb arengustrateegiates.

8.5.5 Mere- ja puhketurism on atraktiivne sektor, mida tuleb tugevdada nii loodus- kui ka kultuuripärandiga seotud aspektides. Turism loob majandustegevust ja töökohti ning aitab arendada Atlandi ookeani ja Euroopa identiteeti.

8.6 Kaasav majanduskasv

8.6.1 Atlandi piirkonna strateegia peab sisaldama olulist sotsiaalset mõõdet. Majanduslik areng ja uute töökohtade loomine peavad võimaldama parandada Atlandi piirkonnas elavate inimeste elukvaliteeti ja vältida piirkonnast lahkumist.

8.6.2 Piirkondlikud omavalitsused peavad edendama sotsiaalset dialoogi ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna osalemist.

8.6.3 Esmatähtis on parandada merendus- ja laevandusalast haridust ning tõhustada ülikoolide ja koolituskeskuste koostööd.

8.6.4 Infotehnoloogiat on vaja samuti rohkem arendada, eriti Atlandi piirkonna äärepoolsematel aladel, mis vajavad paremat ühendatust.

8.6.5 Territoriaalse ühtekuuluvuse terviklikust lähenemisviisist lähtudes on vaja arvesse võtta väikeste rannakülade, saarte, linnade ja suurlinnade ning maakohtade olukorda.

9. Juhtimine ja rahastamine

9.1 Komitee leiab, et ELi toimimise lepingus on mitmeid õiguslikke aluseid, millest lähtudes nimetatud poliitikat ellu viia, sealhulgas artiklid 174 kuni 178 (ühtekuuluvus), 38 ja 39 (põllumajandus ja kalandus), 90 kuni 100 (transport), 170 ja 171 (üleeuroopalised võrgud), 173 (tööstus), 191 kuni 193 (keskkond), 194 (energeetika), 195 (turism), 349 (äärepoolseimad piirkonnad).

9.2 Kõnealune strateegia peab olema Euroopa strateegia, mis on komisjoni koostatud, nõukogus ja parlamendis heaks kiidetud ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee poolt toetatud. Strateegia käivitamiseks on vajalik Atlandi ookeani rannikul asuvate liikmesriikide kindel pühendumine sellele.

9.3 Strateegia tuleb ellu viia ulatuslikus konsultatsiooni- ja dialoogiprotsessis kõikide asjaosalistega riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, nii institutsioonilisel kui ka organiseeritud kodanikuühiskonna tasandil.

9.4 Strateegias peavad osalema eri sidusrühmad, keda on võimalik mobiliseerida ainult mitmetasandilise valitsemismudeli kaudu, mis hõlmab neid kõiki ning lihtsustab nende osalemist ja kaasa aitamist tasakaalustatud ja struktureeritud viisil.

9.5 Komitee leiab, et tuleb kaotada kolme „ei” piirangud, võttes arvesse Läänemere ja Doonau piirkonna strateegia kogemusi, sest tulevikus on makromajanduslike strateegiate edukaks rakendamiseks vaja uusi õigus-, haldus- ja finantsvahendeid.

9.6 Euroopa Komisjonil peab olema meetmeid hõlbustav ja kooskõlastav roll.

9.7 Tuleb luua kõrgetasemeline rühm, milles osalevad liikmesriikide esindajad, samuti Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee.

9.8 Viies asjaomases liikmesriigis tegutsevad kontaktpunktid tegelevad strateegiaga seotud riiklike meetmete kooskõlastamisega.

9.9 Iga prioriteetse valdkonna ja projektide koordineerijad võivad esindada kas riiklikke või piirkondlikke ja kohalikke organeid.

9.10 Komitee rõhutab, kui tähtis on Atlandi foorum, mis mitmetasandilise valitsemismudeli kaudu ühendab ja juhib kõikide sidusrühmade osalemist ja panuse andmist, mitte ainult strateegia väljatöötamise osas, vaid ka selle jälgimise, hindamise ja läbivaatamise protsessis. Atlandi foorumis peavad osalema piirkondlikud ametiasutused ja kodanikuühiskonna organisatsioonid: selle töösse peavad olema aktiivselt kaasatud ettevõtted, ametiühingud, sotsiaalmajandus, ülikoolid ja tehnoloogiakeskused ning teised asjaosalised.

9.11 Põhimõtte „ei mingeid täiendavaid rahastamisvahendeid” tähendab, et ühtekuuluvuspoliitika vahendid on makropiirkondliku strateegia jaoks kõige tähtsam rahastamisallikas, kuid komitee on seisukohal, et tulevikus on vaja eraldi rahastamisvahendeid.

9.12 Komitee leiab, et praegu kasutatavad vahendid on mõnede strateegiliste projektide rahastamisel piiratud. Rahastamisvahendeid tuleb laiendada, kasutades ka valdkondlike poliitikameetmetega seotud ELi vahendeid.

9.13 Konkreetseid projekte võib rahastada ka Euroopa Investimispank. Projektide kaasrahastamiseks tuleb kasutada riiklike, piirkondlikke ja kohalikke vahendeid, samuti avaliku ja erasektori partnerlust.

9.14 ELi mitmeaastase finantsraamistiku koostamise kontekstis ja ELi regionaalpoliitika reformi tingimustes on sobiv aeg tagada, et rahalisi vahendeid reguleerivad eeskirjad võimaldaksid rahastada makropiirkondlikke strateegiaid.

9.15 Selleks et Atlandi piirkonna makropiirkondliku strateegia meetmeid ja projekte saaks hõlmata programmitöö perioodi 2014–2020 rahaliste vahendite kavandamisse, on vaja otsused teha 2013. aasta jooksul, et makropiirkondlik strateegia uue programmitöö perioodi alguses juba toimiks.

Brüssel, 24. mai 2012

Euroopa Majandus- Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020”

KOM(2011) 398 (lõplik) – 2011/0177 (APP)

ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” ”

KOM(2011) 500 (lõplik)

(2012/C 229/06)

Raportöör: **Stefano PALMIERI**

Kaasraportöör: **Jacek KRAWCZYK**

29. juunil 2011. aastal otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve”

COM(2011) 500 final.

19. oktoobril 2011. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020”

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 7. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 9, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi komitee) mõistab Euroopa Komisjoni püüet leida uues mitmeaastases finantsraamistikus tasakaal, mille puhul sobitatakse keerukas sotsiaalses, majanduslikus ja poliitilises kontekstis kaks vastandlikku nõuet. Neist esimene on teatavate liikmesriikide soov piirata kriisi tõttu avaliku sektori vahendite kasutamist, mis mõjutab vältimatult arutelu käiku ja lõppkokkuleppe sisu. Teine on vajadus adekvaatselt ja tõhusalt toime tulla ambitsioonikate ülesannetega, mis seisavad liidu ees tulenevalt nii Lissaboni lepingust kui ka strateegiast „Euroopa 2020”.

1.2 Euroopa on nimelt raskustes nii terava finants- ja majanduskriisi tõttu kui ka seetõttu, et samale kriisile puudub ühine vastus eri liikmesriikides. See võib tõstatada vaidluse Euroopa Liidu (EL) toimimise kui sellise ja isegi liidu väljavaadete üle.

1.3 Komitee on varasemates arvamustes juba kinnitanud ja kordab käesolevas arvamuses – kooskõlas Euroopa Parlamendi

ja Regioonide Komiteega –, et need ELi ambitsioonikad ülesanded muudavad mitte ainult soovitavaks, vaid ka vajalikuks suurendada ELi eelarvet selleks, et elavdada majanduskasvu ja tööhõivet. Komitee jagab sõnumit, et liit vajab rohkem (ja paremat) Euroopat ja mitte vähem Euroopat. Seevastu mitmeaastase finantsraamistiku külmutamise reaalarvudes praegusel tasemel tähendaks seda, et loobutaks suures osas ülesannetest, millega EL peab lähiaastail toime tulema.

1.4 Komisjoni ettepanek näib seega liigselt orienteeritud *status quo* säilitamisele suunatud käsitusele, seda nii eraldatud vahendite kui ka eelarvestruktuuri poolest, mis toob kaasa selle, et ELi uute probleemide ulatus ja olemus ning olemasolevad vahendid ehk teisisõnu ELi ambitsioonid ja vahendid nende täitmiseks ei lähe omavahel kokku.

1.5 Komitee leiab ühtlasi, et arutelu Euroopa eelarve läbivaatamise üle peab keskenduma eelarve funktsionaalsusele ELi poliitilise projekti suhtes, mis on täna kriisi tõttu tõsiselt vaidluse all. Mitmeaastast finantsraamistikku tuleb seega hinnata

selle põhjal, kas see on piisav ELi varustamiseks liidu strateegiliste prioriteetide elluviimiseks vajalike vahenditega, raskendama kodanike ja ettevõtjate maksukoormust, ehk selle põhjal, kas see suudab anda Euroopa tasandil lisaväärtust⁽¹⁾, nii et koormus Euroopa kodanikele on võrdne.

1.6 Ettepaneku üksikasjades nõustub komitee ELi eelarve struktuuri parandamise ja lihtsustamisega, et vähendada tunduvalt arutelu õiglase vastutuse ja horisontaalse võrdsuse üle liikmesriikide vahel ning keskenduda pigem Euroopa strateegiliste eesmärkide tõhusale täitmisele.

1.7 Tulude poole pealt on üks suur uuendus ettepanek võtta kasutusele uus omavahendite süsteem, mille vahendid tulenevad nii käibemaksu vahendi muutmisest kui ka finantstehingute maksustamisest. Komitee on juba väljendanud oma pooldavat arvamust, et pöörduda tagasi Rooma lepingu algse mõtte juurde⁽²⁾, mis võimaldab anda ELile tegeliku finantsautonoomia.

1.7.1 Komitee toetab käibemaksu omavahendi muutmist, kuna see aitab arendada ELi siseturgu ja vältida liikmesriikides majanduslikke moonutusi. Ta rõhutab siiski, et komisjoni ettepanekus ei ole täpsed andmeid käibemaksu struktuuri tehtud muudatuste ega selle kohta, millist mõju avaldaks see liikmesriikide rahaliste vahendite mahule. Kuigi komitee kordab vajadust hakata ülemaailmselt finantstehinguid maksustama, leiab ta, et kui neid hakataks maksustama Euroopas, siis oleks võimalik (kõigile liikmesriikidele kehtestatud maksu alammääraga) suurendada finantssektori panust ELi ja liikmesriikide eelarvesse ning vähendada majanduslikku volatiilsust, mida põhjustavad puhtspekulatiivsed tehingud.

1.8 Strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide täitmiseks on vaja väga palju vahendeid, mis lähevad kaugemale mitmeaastases finantsraamistikus kavandatud; komitee soovib seega uurida põhjalikumalt võimalust luua uuenduslikke finantsvahendeid, et teha neid investeringuid (*project bond*), mille puhul tuleb siiski üksikasjalikult hinnata võimalikke tagajärgi ja võimalikku riski ülekandumist avalikule sektorile.

1.9 Kulude poole pealt nõutakse Euroopa Komisjoni välja toodud prioriteetides ainult ELi tasandil elluviidavaid lahendusi, millel on oma Euroopa lisaväärtus, kus ELi tasandil kulutatud euro annab parema tulemuse kui riigi tasandil kulutatud euro. Tegemist on Euroopa avalike hüvedega, millega varustamine riigi tasandil ei ole optimaalne (pärast turu pankrotte või mastaabisäästu, mida ei saa korrata riigi tasandil) ja milleks on seega vaja liidu tõhusat sekkumist.

⁽¹⁾ „ELi sekkumisest tulenev väärtus, mis täiendab väärtust, mida oleks võinud saavutada liikmesriigi eraldiseisva meetmega”, (COM(2010) 700 final; SEC(2011) 867 final).

⁽²⁾ Artikkel 201.

1.10 Sellega seoses peab komitee positiivseks ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) reformi eesmärgiga tagada tulemuslik ja tõhus Euroopa põllumajandusmudel, kindlustades samal ajal ELi jaoks tõelise lisaväärtuse. Komitee on juba väljendanud ja kordab veendunust, et ÜPP ja ühine kalanduspoliitika peavad olema kavandatud selliselt, et saab tugevdada sidet ühelt poolt põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse ning teiselt poolt keskkonnakaitse ja loodusvarade jätkusuutlikkuse vahel. See aitab väärtustada häid keskkonnatavasid, kuid samas toetatakse ka põllumajandustootjate ja kalurite majanduslikku elujõulisust ja konkurentsivõimet olukorras, kus põhikaupade hinnad on väga kõikumad.

1.11 Mis puutub otsemaksete süsteemi, siis rõhutab komitee, et Euroopa põllumajandustootjate konkurentsitingimuste ühtlustamise ja uute liikmesriikide integratsiooni tugevdamise eesmärk tuleb täita nii, et hinnatakse hoolikalt võimalikku mõju kõikidele liikmesriikidele. Selleks, et vältida konkurentsimoonutusi, millel võivad olla sotsiaalsed tagajärjed, tuleb tagada, et finantsraamistiku aastateks 2014-2020 lõppes ei oleks ühegi liikmesriigi otsetoetuste tase alla 90 % EL 27 liikmesriigi keskmisest.

1.12 Tulevases ühtekuuluvuspoliitikas tuleks juhinduda Lissaboni lepingu artiklist 174: „[liit] taotleb eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades.”

1.13 Mis puutub ühtekuuluvuspoliitikasse, siis kuigi näib olevat veenev keskenduda selles vähestele olulistele liidu prioriteetidele, on komitee tegelikult vastu ühtekuuluvuspoliitika fondide eraldamisel makromajandusliku tingimuslikkuse kohaldamisele. Lisaks leiab komitee, et järkjärgulise kasutuselevõtu ja kaotamise piirkondade asemel uue üleminekujärgus piirkondade kategooria kasutuselevõtmisega ei tohiks vähendada vähem arenenud piirkondadele eraldatavaid vahendeid, ja et ühtekuuluvusfondi ei tohiks kasutada mittenõuetekohaselt teistel eesmärkidel, mis jäävad tema algsest ülesandest välja. Erandjuhul võib programmiperioodi 2007-2013 raames ülejäänud vahendeid siiski kasutada ELilt oodatava Euroopa majanduskasvu plaani rahastamiseks. Samuti võib toimida järgneva programmi-perioodi 2014-2020 vahenditega, kui seda tehakse piiratud ajavahemikul, nt esimese kolme aasta jooksul.

1.14 Komitee arvates peab selleks, et uue mitmeaastase finantsraamistiku eesmärgid viidaks tööpoolest ellu, ELi eelarve olema eeskujulik, mõjus, tõhus ja läbipaistev, et see oleks Euroopa kodanike silmis usaldusväärne ja teeks neile hõlpsasti äratuntavaks Euroopa eelised ja ilma Euroopata hakkamasaamise maksumuse. Sellega seoses tuleb komitee meelde vajadust aktiveerida või rakendada kõikide ELi poliitikameetmete tulemuste jälgimise süsteemid eesmärgiga kontrollida nende mõju sotsiaalses, majanduslikus ja piirkondlikus kontekstis.

1.15 Võttes komisjoni ettepaneku läbirääkimiste aluseks, millest juhendatakse käimasolevatel läbirääkimistel, asub komitee nüüdsest käesoleva arvamuse juhiste põhjal jälgima ja sekkuma protsessi, millega viiakse ettepanek konkreetsetelt õigusaktide muudatustes ellu.

2. Komisjoni ettepanek mitmeaastase finantsraamistiku kohta aastateks 2014–2020

2.1 Käesolev arvamus on koostatud ettepaneku COM(2011) 398 final kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020. Ettepanek kujutab endast Euroopa Komisjoni 29. juuni 2011. aasta teatise COM(2011) 500 final „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” normatiivset ülevõtmist.

2.2 Mitmeaastane finantsraamistik tervikuna nõuab kokku 1 025 miljardit eurot, mis on 1,05 % Euroopa Liidu kogurahvatulust ja millele lisandub 58,5 miljardit muudeks kuludeks, mis ei kuulu mitmeaastasest finantsraamistikku (Euroopa Regionaalarengu Fond ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond). Kokku on see inflatsiooni arvestamata peaaegu sama suur kui eelneva perioodi (2007–2013) mitmeaastane finantsraamistik, mille suurus oli kehtestatud 994 miljardit eurot.

2.3 Kulude poole pealt on muudatused järgmised:

- raamistikku on lihtsustatud, sest programme ja eesmärgi on vähem, mis vähendab toetusesaajate halduskoormust ja hõlbustab mõju hindamist;
- vähenevad vahendid struktuurifondidele (ERF, ESF, Ühtekuuluvusfond), millele eraldatakse nagu Euroopa ühendamise rahastulegi 355 miljardi asemel 336 miljardit eurot, kuna praeguste järkjärgulise kasutuselevõtu ja kaotamise piirkondade asemel luuakse uus üleminekupiirkondade kategooria;
- luuakse nii ühine struktuurifondide ning maaelu arengu ja kalanduse strateegiline raamistik kui ka teadustegevuse ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020”, milles põhiroll on Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudil;
- uus Euroopa ühendamise rahastu suureulatuslike transpordi-, energia- ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võrkude jaoks (40 miljardit + 10 miljardit eurot Ühtekuuluvusfondist);
- käivitatakse ÜPP reform ja vähendatakse veidi selle osakaalu kogueelarves (60 miljardit eurot aastas) ja reaalarvudes⁽³⁾, mis on rohkem seotud keskkonnaalaste dünaamikatega (*greening*) ja suurema paindlikkuse taotlusega;

⁽³⁾ Nimiväärtuses ei ole ÜPP eelarve vähenenud, vaid on programmiperioodil konstantne, ja seega väheneb 2012. aastaga võrreldes reaalarvudes.

— suurenevad vahendid teadustegevuse ja innovatsiooni, hariduse ja koolituse jaoks (80 miljardit eurot).

2.4 Tulude poole pealt on kavandatud järkjärguline üleminek valdavalt kogurahvatulul põhinevate sissetulekute põhisel eelarvelt lihtsustatud eelarvele, mis põhineb tõelistel omavahenditel reformitud korrigeerimismehhanismidega. Täpsemalt teeb komisjon ettepaneku kaotada praegune käibemaksupõhine omavahend ja võtta selle asemel alates hiljemalt 2018. aastast kasutusele omavahendite süsteem, mis põhineb finantstehingute maksu ja uue käibemaksu kehtestamisel, mis võimaldaks rohkem ühtlustada eri riikide süsteeme ning kaotada maksu- ja abastused ja erandid.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Komisjon püüab selgelt saavutada uues mitmeaastasest finantsraamistikust tasakaalu ELi toimimise ja väljavaadete jaoks nii Euroopa finants- ja majanduskriisi kui ka sellele kriisile Euroopa poliitilise lahenduse suhtes liikmesriikide seas valitsevate erinevuste tõttu eriti raskes etapis. See on tasakaal vastandlike, aga mõlemalt poolt väga tungivate nõudmistest vahel: ühelt poolt kriisist tulenevad kokkuhoiumeetmed ja sellest tulenev soov piirata avaliku sektori vahendite kasutamist, mis vältimatult mõjutab arutelu käiku ja lõppkokkuleppe sisu, ning teiselt poolt piisavate finantsvahendite kättesaadavus, et tulla tõhusalt toime ELi ees seisvate ambitsioonikate ülesannetega.

3.2 Komisjoni ettepanekut „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” tuleb seega tingimata käsitleda praeguste majanduslike ja poliitiliste olude kontekstis. Kui ühelt poolt ei saa üheski arutelus ELi eelarve olemuse üle vältida küsimust, mis on praegu Euroopa integratsiooni roll, et oleks võimalik toime tulla muutuvast maailmast tingitud uute probleemidega, on vaja teiselt poolt mõista, millised on liikmesriikide tegelikud kavatsused ELi selle rolli tunnustamises ja kindlustamises.

3.2.1 Vaevalised läbirääkimised, millega jõuti mitmeaastase finantsraamistikuni aastateks 2007–2013, nagu ka raskused ELi 2011. aasta eelarve vastuvõtmisel ja komisjoni presidendi Barroso kiri, millele üheksa liikmesriigi valitsusjuhid kirjutasid alla 2011. aasta suvel⁽⁴⁾, sunnivad tunnistama, et vähemalt märkimisväärsel hulgal riikidel on selline hoiak, et Euroopa rahalised kohustused peavad piirduma miinimumiga, ja seetõttu võivad – ka seekord – läbirääkimised kujuneda delikaatseks ja keeruliseks.

3.3 Olukorras, kus probleemid (majandus-, finants- ja sotsiaalkriis, konkurentsivõime, kliimamuutus jne), mille EL peab lahendama, pigem omandavad arvult ja olemuselt üha võimsama mõõtme, näib komisjoni ettepanek siiski liigselt orienteeritud *status quo* säilitamise suunatud käsitlusele. Seetõttu näib, et ELi uute probleemide ulatus ja olemus ning olemasolevad vahendid ehk teisisõnu ELi ambitsioonid ja vahendid nende täitmiseks ei lähe omavahel kokku.

⁽⁴⁾ www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532.

3.4 Komitee on juba kinnitanud⁽⁵⁾ ja kordab taas, et ELi eelarve suurendamine on mitte ainult soovitatav, vaid ka vajalik, arvestades uute probleemide ulatust, mis nõuavad ühist tegutsemist: „ELi eelarve läbivaatamine ei ole pelgalt arvude, vaid poliitilise projekti kasuks rakendatava vahendi küsimus. Praegu ei ole Euroopa Liidul eelarvelisi vahendeid oma poliitilise strateegia elluviimiseks ega uue Lissaboni lepinguga võetud kohustuste täitmiseks”.

3.4.1 Tuletame siinkohal meelde Euroopa Parlamendi avaldatud seisukohta, et kriisi ning ELi ees seisvate probleemide lahendamine peab olema rohkem, mitte vähem Euroopa asi. Parlamendi jaoks tähendaks mitmeaastase finantsraamistiku külmutamine reaalarvudes praegusel tasemel – nagu teeb ettepaneku komisjon – seda, et loobutaks suurest osast ülesannetest, millega EL peab lähiaastail toime tulema. Seetõttu nõudis ta järgmise mitmeaastase finantsraamistiku vahendite taseme suurendamist 5 % võrra, paludes nõukogul – juhul kui ta näeb ette teisiti – teha kindlaks poliitilised prioriteedid ja programmid, millest tuleb, vaatamata nende tõendatud lisaväärtusele Euroopa jaoks, aastatel 2014–2020 loobuda⁽⁶⁾.

3.4.2 Samamoodi leiab Regioonide Komitee, „et väljapakutud rahastamistaset tuleks vaadata kui absoluutset miinimumi, mis on vajalik, et liikmesriigid saavutaksid ELi nimel võetud” eesmärgid, ja „et eelkõige riikide rahandusministeeriumides on vaja uut suhtumist, mille kohaselt ELi põhiülesandeid nähtaks investeringute ja mitte kulutustena”⁽⁷⁾.

3.4.3 Pealegi ei ole tänu Euroopa Liidu toimimise lepingusse tehtud muudatustele mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 kindlaksmääramine komisjoni ja liikmesriikide valitsuste ainupädevuses, sest Euroopa Parlament tugedab oma positsiooni suurema demokraatliku vastutuse raames. Selles uues stsenaariumis avanevad kodanikuühiskonnale ja seega eelkõige komiteele võimalused jälgida uue mitmeaastase finantsraamistiku koostamise protsessi ja osaleda aktiivselt arutelus tihedas ühenduses Euroopa Parlamendiga.

3.5 Seega võtab komitee endale ülesandeks jälgida ja sekkuda läbirääkimiste protsessi, millega viiakse komisjoni ettepanek konkreetselt õigusaktide muudatustes ellu. Mitmeaastase finantsraamistiku ülesanne on anda ELile tema prioriteetide saavutamiseks vajalikud vahendid, suurendamata kodanike ja ettevõtjate maksukoormust, ning just selle põhjal tulebki seda tingimata hinnata.

3.6 Suurem tulemustele orienteeritus peab seega kandma tähelepanu eeskirjade formaalselt järgimiselt – eesmärgiga jälgida

kulude suurust – üle sisulisele kvaliteedi ja tõhususe kontrollimisele vahendite kasutamisel ja tulemuste saavutamisel, eelkõige ühtekuuluvuspoliitika ja ÜPP osas. See nägemuse muutus, mida selgitab põhimõtte suurendada Euroopa kulutuste lisaväärtust, nõuab järelikult sidusat käsitust nii halduse kui ka kontrollide tasandil.

3.7 Tuleb nimelt meeles pidada, et kuigi ELi eelarve moodustab ligikaudu 1 % Euroopa kogurahvatulust, moodustab see ajavahemikul 2007–2013 ikkagi olulise investeerimisvahendite assigneeringu, mis võib – juhul kui seda kasutatakse otstarbekalt – olla väga oluliseks ELi majanduskasvu hoovaks. Seetõttu soovib komitee tugedada suurte Euroopa strateegiliste eesmärkide täitmisel ELi ja liikmesriikide eelarve asjakohast koostoitmet.

3.8 Komitee peab põhitähtsaks, et mitmeaastase finantsraamistiku kindlaksmääramise protsessis aastateks 2014–2020 võidetakse Euroopa kodanike usaldus, tuues samaaegselt välja Euroopas eelised ja ilma Euroopata hakkamasaamise maksu- muse. Selleks peab ELi eelarve olema

— hästi hallatud ja piiratud halduskuludega;

— tõhus saavutatavas kokkuhoius võrreldes praeguse mitmeaastase finantsraamistikuga;

— tõhus, kuna hõlbustatakse seatud eesmärkide saavutamist ja avaldatakse nähtavat mõju Euroopa kodanike elule;

— läbipaistev ja jälgitav selle kõikides aspektides kulude, kasutatud vahendite ja saavutatud tulemuste suhtes;

— suunatud ELi solidaarsuse, õiglase konkurentsi ja konkurent- sivõime põhimõtetest kinnipidamisele.

3.9 Komitee leiab, et komisjoni ettepaneku asjakohasuse üle saab arutada ainult siis, kui ettepanekut hinnatakse nii, et saaks kindlaks määrata selle

— lisaväärtuse Euroopa jaoks ja õiged strateegilised prioriteedid;

— võime vastata kriisiga tekkinud probleemidele, suunates Euroopa solidaarsusel põhineva arengu strateegia poole, mis on vastukaaluks liikmesriikide kalduvusele oma riiklikke kulutusi pigem kokku tõmmata.

3.9.1 Euroopa lisaväärtuse osas on komisjoni ettepanekus välja toodud olulised prioriteedid, mis nõuavad selliseid lahendus- dusi, mida saab ellu rakendada ainult liidu tasandil. Tegemist on

⁽⁵⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 75.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi 8. juuni 2011. aasta resolutsioon INI/2010/2211 tulevikku investeerimise ning uue mitmeaastase finantsraamistiku kohta konkurentsivõimelise, jätkusuutliku ja kaasava Euroopa nimel.

⁽⁷⁾ Regioonide Komitee arvamus BUDG-V-002, 14.–15. detsember 2011.

prioriteetidega, mida võib pidada Euroopa avalikeks hüvedeks: sekkumisvaldkonnad, kus liidu tasandil kulutatud euro annab parema tulemuse kui riigi tasandil kulutatud euro.

3.9.2 Euroopa avalike hüvede hulka kuuluvad teadus- ja arendustegevus, ühiskaitse, toiduga kindlustatus, sisseränne ja varjupaigaõigus, vastus kliimamuutustele, Euroopa tähtsusega infrastruktuuriinvesteeringud energeetika, kommunikatsiooni ja siseturu valdkonnas (mitteammendavalt). Eelarve assigneeringud nendele strateegilistele teemadele on kahe mitmeaastase finantsraamistiku – 2007.–2013. aasta ja 2014.–2020. aasta raamistiku – võrdlemisel märkimisväärselt suurenenud, isegi kui eelarves on seatud ranged piirid.

3.9.3 Kuigi komitee tunnistab komisjoni ettepaneku olulist uuendust, ei saa ta siiski jätta märkimata, et nende prioriteetide üle ei ole üldse arutatud, mis tekitab ohu, et ELi eelarvega ei suudeta lahendada otseselt praegusest majandus- ja finantskriisist tingitud kriitilise tähtsusega küsimusi ning on mõjutatud konkreetsete huvirühmade surveavaldustest.

3.10 Just selles delikaatses kontekstis kordab komitee⁽⁸⁾, et Euroopa eelarvepoliitika tuleb kindlaks määrata vastavuses põhi- valikuga, mis on tehtud föderaalse ja valitsustevahelise süsteemi vahel, ning seega integratsiooniastmega, mida tahetakse saavutada. Just õiglase vastutasu põhimõtte üksikute liikmesriikide jaoks sünnib rahaliste vahendite arvestamisest riikide SKP suhtes, mis on vastuolus ELi aluslepingute sõnastuse ja mõttega.

3.10.1 Praegune süsteem, mis põhineb liikmesriikide panusel, on nimelt keerukas ja vähe läbipaistev, mis nõrgendab süsteemi enda üle läbiviidavat demokraatlikku kontrolli. See ei aita rõhutada püüdeid Euroopa integratsiooni poole ja jätab mulje, et ELi tehtavad sissemaksed on riikide eelarve jaoks lisakoormuseks ja seega piiravad ühenduse poliitika jaoks kättesaadavaid vahendeid. Samuti ei vasta see nõudele luua otsene seos ELi ja kodanike vahel.

3.11 Selle asemel kordab komitee⁽⁹⁾, et uus süsteem peab üldist maksukoormust kodanikele ja ettevõtjatele suurendamata ühendama ELi eelarve tulud ja kulud oma poliitilise strateegia elluviimise ja uuest Lissaboni lepingust tulenevate kohustuste täitmise teenistusse, tagama liikmesriikide võrdse kohtlemise ja olema palju läbipaistvam, lihtsam ja mõistetavam kodanike jaoks.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komisjon muudab uue mitmeaastase finantsraamistikuga oluliselt ELi eelarve rahastamist. See muudatus põhineb peamiselt finantsautonoomia suurendamisel uue omavahendite

süsteemi kehtestamisega, millega saab tagada võrdsema kohtlemise liikmesriikide vahel. Uue ettepanekuga antakse teada paradigma muutmisest: murtakse välja liidu sõltuvusest liikmesriikide sissemaksetest, et hakata järk-järgult üle minema finantsilisele isemajandamisele.

4.1.1 Kavandatud uue omavahendite süsteemi keskmeks on käibemaksu vahendi muutmine ja finantstehingute maksu kasutuselevõtmine. See on süsteem, mille kord võimaldaks muuta ELi eelarve tasakaalustatumaks, nii et seda rahastatakse umbes 40 % ulatusest uutest omavahenditest, 20 % ulatusest traditsioonilistest omavahenditest ja 40 % ulatuses liikmesriikide sissemaksest kogurahvatulu põhjal⁽¹⁰⁾. Uue süsteemi eelis seisneks selles, et liikmesriikide valitsused ei tajuks enam niivõrd riiklikke sissemakseid maksuna nende koguproduktilt, mille eest nõuda ja saada õiglast vastutasu ja majandusliku kasu tasakaalustamist.

4.1.2 Komitee kordab, et ta toetab⁽¹¹⁾ uue käibemaksul põhineva vahendi loomist, mis asendaks praegu kehtivat ja ebapiisavaks osutunud vahendit, kuna see aitab arendada ELi siseturgu ja vältida liikmesriikides majanduslikke moonutusi. Ta rõhutab siiski, et komisjoni ettepanekus ei ole täpseid andmeid käibemaksu struktuuri tehtud muudatuste ega selle kohta, millist mõju avaldaks see liikmesriikide rahaliste vahendite mahule. Samuti peab ta vajalikuks, et seda toetataks meetmetega, mille eesmärk on kaotada käibemaksualased pettused.

4.1.3 Kuigi selle üle veel arutatakse, on komisjoni ettepanekus huvitav uuendus – finantstehingute maks. Kuigi komitee kordab vajadust hakata ülemaailmselt finantstehinguid maksustama, on ta kiitnud heaks ettepaneku hakata finantstehinguid Euroopas maksustama⁽¹²⁾. Komitee rõhutab vajadust hoolikalt jälgida finantstehingute maksu õiguslikust kohaldamisest tingitud makromajanduslikke ja mikromajanduslikke tagajärgi ning selleks kutsub üles selle kohaldamise mõju pidevalt jälgima ja sellest tulenevalt iga aasta hindama.

4.1.4 Finantstehingute maks võimaldaks püüelda vähemalt kolme eesmärgi poole:

— suurendada finantssektori panuse osa ELi ja liikmesriikide eelarves (maksu kogumine selles süsteemis peaks andma ligikaudu 57 miljardit eurot)⁽¹³⁾;

⁽⁸⁾ Komitee arvamus Euroopa Liidu omavahendite süsteemi kohta, ELT C 181, 21.6.2012, lk 45.

⁽⁹⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk 75.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 510 final, lk 5. Praegu moodustavad liikmesriikide kogurahvatulul põhinevad sissemaksed 70 % ELi kogueelarve vahenditest, traditsioonilised omavahendid (tollimaksud ja suhkrumaks) 14,1 %, käibemaks 11,2 % ja muud sissetulekud (eelmistest aastatest ülejäänud) 4,7 % (SEC(2011) 876 final).

⁽¹¹⁾ Komitee arvamus Euroopa Liidu omavahendite süsteemi kohta, ELT C 181, 21.6.2012, lk 45.

⁽¹²⁾ Komitee arvamus finantstehingute maksu ühise süsteemi kohta, millega muudetakse direktiivi 2008/7/EÜ, ELT C 181, 21.6.2012, lk 55.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 1103 final.

— muuta finantsettevõtjate käitumist, vähendades väkkauple-mise ja tehingutellimuste kiire täitmisega finantstehingute mahtu (*high frequency and low latency trading*), mis moodus-tavad ELi liikmesriikide kaubanduse mahust 13–40 % ⁽¹⁴⁾;

— kehtestada kõikidele liikmesriikidele finantstehingute maksu alammäär.

4.1.5 Ka korrektsioonimehhanismide reform ja olemasolevate mehhanismide asendamine kindlasummaliste hüvitistega on samm loodetud lihtsustamise ja suurema läbipaistvuse suunas, seda enam, et liikmesriikide majandustingimused on nüüd täiesti erinevad võrreldes tingimustega selle süsteemi käivitamise ajal 1984. aastal. Nagu komitee on juba öelnud ⁽¹⁵⁾, tuleb selle reformi mõju täpsemalt kindlaks teha, sest praegu ei ole selge, kui palju vahendeid see hõlmaks ega ka milline oleks kavandatud süsteem võrreldes praeguse olukorraga.

4.2 Komitee peab väga positiivseks, et ELi eelarve struktuuri on parandatud nii, et koormus Euroopa kodanikele on võrdne. See võimaldab tunduvalt vähendada arutelu õiglase vastutasu ja horisontaalse võrdsuse üle liikmesriikide vahel, keskendudes selle asemel ELi kulude tulemuslikkuse ja tõhususe hindamisele (vastavalt Euroopa kodanike ja ettevõtjate vajadustele vastavuse ning saadud kasu ja tehtud kulutuste suhtele). Komitee avaldab siiski taas kahetsust ⁽¹⁶⁾, et komisjoni ettepanekus keskendutakse üksnes eelarve struktuurile ja sisevaliteedile, arvestamata uusi omavahendeid, mis võimaldaks käsitleda põhiküsimust – eelarvemahtu kui vahendit ELi poliitilise projekti ja selle sihtide elluviimiseks.

4.3 Nagu on rõhutanud Euroopa Parlament, on ELi eelarve peamiselt investeerimiseelarve, mis võib juurde tuua investeerin-guid riiklikest ja eraallikatest ⁽¹⁷⁾. Seda silmas pidades leiab komitee, et Euroopa eelarve koguseliste piirangute ja õigusakti-dest tulenevate kohustustega seotud raskuste ületamiseks võiks katsetada mõnel kujul projektivõlakirju, et rahastada konkreet-seid infrastruktuuri- ja koolitusprojekte ⁽¹⁸⁾, tehes seda kooskõlas komisjoni algatatud Euroopa 2020 projektivõlakirjade algatus-ega ⁽¹⁹⁾.

4.3.1 Projektivõlakirjadel võib olla oluline võimendav mõju Euroopa majandusarengule ülekanduva mõjuga, mida need teki-tavad ja mis on praegu blokeeritud majanduskriisi tagajärgede kammitas liikmesriikide eelarvete jäikuse ning stabiilsus- ja kasvupakti järgimise tõttu.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Komisjon, 8. detsember 2010, avalik arutelu teemal „Finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID) läbivaatamine“, sise-turu ja teenuste peadirektoraat. SEC(2011) 1226 final.

⁽¹⁵⁾ Komitee arvamus ELi omavahendite süsteemi kohta, ELT C 181, 21.6.2012, lk 45.

⁽¹⁶⁾ Komitee arvamus Euroopa Liidu omavahendite süsteemi kohta, ELT C 181, 21.6.2012, lk 45.

⁽¹⁷⁾ Viidatud Euroopa Parlamendi resolutsioon.

⁽¹⁸⁾ Haug, J. et al., *op cit*, pkt 4.

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

4.3.2 Komitee rõhutab siiski vajadust hinnata üksikasjalikult mitmeaastase finantsraamistiku võimalikke uuenduslikke rahas-tamisviise väljastpoolt, kuna kogemus avaliku ja erasektori part-nerlusega näitab, et risk võib avalikule sektorile üle kanduda ⁽²⁰⁾.

4.4 Komisjoni ettepanekus ei seata vaidluse alla ELi suur-imaid kulurubriike (ühtekuuluvuspoliitika ja ühine põllumajan-duspoliitika (ÜPP)), samas kui strateegia „Euroopa 2020“ raames püütakse väärtustada nii uusi põhjendusi tulemusliku ja tõhusa kulupoliitika tagamiseks kui ka olemasolevate kuluvahendite lisaväärtust.

4.4.1 Komitee hindab positiivselt ÜPP reformi eesmärgiga selle kaal ELi koguelarve suhtes ümber kalibreerida ja suurenda-da sidet ELi kulude ja põllumajandussektori toodetud ühiste hüvede vahel, nagu soovis komisjon ise dokumendis „Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks“ ⁽²¹⁾. Sellises vahendite nappuses nagu praegu tuleks ÜPPd ja ühist kalandus-poliitikat hinnata Lissaboni lepingus seatud eesmärkide ja üles-annete seisukohast: parandada keskkonnakvaliteeti (bioloogiline mitmekesisus, vesi, maa, õhk), maastikukaitset, maapiirkondade elujõulisust, loomade heaolu, toiduohutust ja toiduga kindlusta-tuse jätkusuutlikkust ⁽²²⁾.

4.4.2 Komitee on juba kinnitanud ⁽²³⁾, et põllumajandusel, metsandusel ja kalandusel on põhitähtis roll keskkonnakaitses ja loodusvarade jätkusuutlikus haldamises. Seega, kuigi komitee pooldab komisjonis kasutusele võetud käsitlusviisi ÜPP „roheli-seks“ muutmiseks (*greening*), kordab ta, et tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et läbivaatamisprotsess ei kõigutaks ÜPP eesmäärke ja rahastamismehhanisme ning vastavat tuge põlluma-jandus-, toidutööstus- ja keskkonnasektoris tegutsevatele ettevõt-jatele.

4.4.3 Komitee on mures komisjoni püüde pärast vähendada ÜPP osa, andes teistele vahenditele (nt Euroopa Sotsiaalfondile ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondile) uusi põlluma-janduse ja toidualaste eesmärkidega seotud ülesandeid.

4.4.4 Komitee leiab, et otsemaksete süsteemi abil tuleb Euroopa põllumajandustootjate konkurentsitingimuste ühtlusta-mise ja uute liikmesriikide integratsiooni tugevdamise eesmärk täita nii, et hinnatakse hoolikalt võimalikku mõju kõikidele liik-mesriikidele. Komitee rõhutab, kuivõrd tähtis on võtta meet-meid, et vähendada erinevusi eri liikmesriikide põllumajandus-tootjatele antava toetuse suuruses. Komitee on juba ⁽²⁴⁾ soovitanud riiklikud otsetoetused ümber jaotada, tuginedes

⁽²⁰⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 134.

⁽²¹⁾ COM(2010) 672 final.

⁽²²⁾ Hart, K. ja Baldock, D. (toim), „What Tools for the European Agri-cultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods“, Euroopa Parlament, juuli 2011.

⁽²³⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 63.

⁽²⁴⁾ Komitee arvamus NAT/520, mis käsitleb ÜPPi aastaks 2020, ELT C 191, 29.6.2012, lk. 116.

objektiivsetele mittediskrimineerivatele kriteeriumitele ja asjakohasele ülemineku perioodile õiglase ühtlustamise elluviimiseks ning ajaloolise võrdlusperioodi põhimõtetest loobumiseks. Eesmärk on tagada, et mitte ühelegi riigile makstavad otsetoetused ei jääks 2014.–2020. aasta finantsraamistiku lõppedes alla 90 % ELi 27 liikmesriigi keskmisest.

4.4.5 Komitee arvates peaks uus mitmeaastane finantsraamistik tagama sellise ühise põllumajanduspoliitika ja ühise kalanduspoliitika, mis suudab kindlustada järgmist:

- toiduga varustatuse kindlus;
- konkurentsivõimeline ja innovaatiline põllumajanduslik toidutootetus;
- põllumajandus- ja kalandussektori kasumlikkus;
- piisav sissetulek Euroopa põllumajandusettevõtjatele ja kaluritele.

Nende tegevussuundadega on olukorras, kus põllumajanduslike põhikaupade hinnad on väga kõikumad, võimalik rõhutada ÜPP kahest olemust ja väärtustada häid keskkonnatavasid, kuid samas toetada ka põllumajandustootjate majanduslikku elujõulisust ja konkurentsivõimet. Nii pööratakse tagasi endise ülesande juurde toota Euroopa kodanikele taskukohase hinnaga piisaval tervislikke ja täisväärtuslikke toiduaineid.

4.5 Sama tõhusad peavad olema ühtekuuluvuspoliitika raames rahastatavad projektid, mis on jätkuvalt uute liikmesriikide integratsiooni tugevdamisel väga olulised ja – nagu väidetakse Barca aruandes⁽²⁵⁾ – peavad keskenduma vähestele olulistele liidu prioriteetidele, ja mille mõju sotsiaalses, majanduslikus ja territoriaalses kontekstis kontrollitakse hoolikalt eel-, vahe- ja järelhindamistega. Samas ei tohi nende hinnangute tulemusel bürokraatia suurened.

4.5.1 Kuid komitee on selle vastu, et seada ühtekuuluvuspoliitikale mõeldud fondidest toetuse väljamaksmisele makromajanduslikke tingimusi, sest ta ei soovi liikmesriikidele raskes sotsiaalses ja majanduslikus olukorras lisada täiendavat koormust. Lisaks leiab ta, et järkjärgulise kasutuselevõtu ja kaotamise

piirkondade asemel uue üleminekujärgus piirkondade kategooria kasutuselevõtmisega ei tohiks vähendada vahendeid vähem arenenud piirkondadele. Kuigi komitee kiidab heaks Euroopa ühendamise rahastu ettepaneku, rõhutab ta, et seda ei peaks ühtekuuluvusfondist 10 miljardi euroga rahastama, kuna seda fondi ei tohiks kasutada mittenõuetekohaselt teistel eesmärkidel, mis jäävad tema algsest ülesandest välja.

4.6 Tulevases ühtekuuluvuspoliitikas tuleks juhinduda Lissaboni lepingu artiklist 174: „[liit] taotleb eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades.”

Seetõttu

- tuleks tagada ühtekuuluvuspoliitika raames tehtavad investeeringud ja laiendada neid, pöörates erilist tähelepanu lähenemiseesmärgile.
- Liikmesriikide jaoks, kelle SKP keskmine kasv ajavahemikul 2007–2009 on olnud negatiivne ja kes on näidanud toetusvahendite head kasutusmäära käimasoleval perioodil, seatakse eraldiste ülempiir vähemalt käimasoleva ühtekuuluvuspoliitika perioodi tasemele.

4.7 Komitee soovib, et jälgitaks rohkem ELi poliitika – eriti ÜPP ja ühtekuuluvusfondide – tulemusi, arvestades viimaste kaalu kogueelaries, nii et saaks hinnata ELi kulude tõhusust ja võimet saavutada suuri eesmärke, mille EL on ise endale seadnud, alustades strateegiast „Euroopa 2020”⁽²⁶⁾. Seda saab saavutada ka nii, et rakendatakse kombineeritult nii sanktsioone eelnevalt kehtestatud võrdlusnäitaja (*benchmark*) mittesaavutamise korral kui ka rahalisi stiimuleid liikmesriikidele, kes on saavutanud paremaid tulemusi.

4.7.1 Selles valdkonnas loodab komitee, et kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi siiski toetatakse ja kaasatakse rohkem riigi ja Euroopa tasandil asjakohaste erialaste täienduskoolitusprogrammide kaudu Euroopa programmitöö, toetavate meetmete, järelevalve- ja hindamismenetluste teemal, et neil oleksid asjakohaselt paremad tingimused ühtekuuluvuspoliitika ja ÜPP kaudu rahastatavate programmide juhtimiseks ja elluviimiseks.

Brüssel, 24. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Barca, F. (toim), „Ühtekuuluvuspoliitika reformikava. Piirkondlik lähenemine Euroopa Liidu väljakutsete ja ootustega toimetulemiseks”, regionaalpoliitika peadirektoraadi aruanne, 2009.

⁽²⁶⁾ Chambon, N. ja Rubio, E., „In search of „the best value for money”: analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending”, seminar „Finantsperspektiiv pärast 2013. aastat: ELi finantskorralduse ümberkujundamine kriisi ajal”, Torino, 7.–8. juuli 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas” ”

KOM(2011) 572 (lõplik)

(2012/C 229/07)

Raportöör: **Renate HEINISCH**

Euroopa Komisjon otsustas 21. septembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas””

COM(2011) 572 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 191, vastuhääli oli 2, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on nagu komisjoni seisukohal, et partnerlus pakub mitmekesiseid eeliseid ning selle potentsiaali tuleks veelgi rohkem kasutada. Komitee avaldab seepärast selgelt heameelt komisjoni algatuse üle luua ja edendada juhtalgatuse „Innovaatiline liit” raames Euroopa innovatsioonialaseid partnerlussuhteid, mille eesmärk on tõhusamalt kujundada Euroopa teadus- ja innovatsioonitsükli ning lühendada uuenduste turulejõudmise aega.

1.2 Selleks et tagada partnerlussuhete pikk kestus ja jätkusuutlik mõju, tuleb kehtestada raamtingimused, mis on asjakohased juhtimisstruktuure, rahastamist ja rakendamist puudutavate probleemide lahendamiseks.

1.3 Peamiseks eeltingimuseks on see, et partnerlussuhted on lihtsad, paindlikud, kaasavad ja avatud, juhtrühmad representatiivsed ja tasakaalustatud ülesehitusega ning seosed olemasolevate algatuste ja vahendite vahel on algusest peale selged.

1.4 Komitee rõhutab, kui tähtis on sotsiaalne innovatsioon kui peamine vahend innovatsioonisõbraliku keskkonna loomiseks, et motiveerida ettevõtjaid, avalikku sektorit, sotsiaalpartnereid ja muid kodanikuühiskonna organisatsioone tegema koostööd ning suurendada sellega nende innovatsioonivõimet ja tulemuslikkust.

1.5 Partnerluse mõiste edasiarendamiseks on vajalik Euroopa innovatsioonialaste partnerlussuhete ja teiste poliitikaalgatuste vahelise seose selgitamine ja pidev kontrollimine (teatise punkt 2.3.2).

1.6 Vajadus lihtsustada ELi ja liikmesriikide programmide kooskõlastatud teostamist ja rahastamist eesmärgiga lahendada tulemuslikumalt sotsiaalküsimusi (teatise punktid 3.1.3 ja 3.3.3)

peaks hõlmama riiklike haldusprotsesside, riiklike toetussuuniste ja liikmesriikide rahastamistingimuste kohandamist.

1.7 Komitee soovib lisaks sellele tugevamalt koondada olemasolevaid ressursse, liigitada ülevaatlikumalt, arusaadavamalt ja temaatilisest aspektist lähtudes paremini erinevaid (kaas)rahastamise võimalusi, neid eesmärgipäraselt rakendada ning neist keskselt ja süstemaatiliselt teavitada.

1.8 Komitee soovib lisaks sellele kaasata kõik nii liikmesriikide kui ka Euroopa tasandi osalejad ja algatused, mis võivad kaasa aidata asjakohase regulaarse järelevalve tagamisele ning partnerlussuhete kestlikkusele ning nende tulemuste rakendamisele.

1.9 Kolmandate riikide kaasamist teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna partnerlustesse tuleks jätkuvalt toetada, et tõsta Euroopa atraktiivsust maailmatasandil tegutsejate silmis.

1.10 Seniste partnerlussuhete alaste kogemuste põhjal tuleb selgitada, milline kohustuste vorm ja siduvuse määr on vajalik selleks, et tagada ühelt poolt paindlikkus, avatus ja innovatsioonivõime, teisalt aga kindlustada pikaajalised ja stabiilsed partnerlussuhted ning kestlikud tulemused.

1.11 Inimressursi, aja ja rahaliste vahendite säästmiseks tuleks edaspidi silmas pidada suuremat tulemuslikkust. Selleks tuleb meetmeid paremini kooskõlastada, korrapäraselt hinnata ja järjepidevalt rakendada.

1.12 Riiklike ja piirkondlike eripärade arvessevõtmiseks on vaja intensiivseid sidemeid riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi osalejatega. Samal ajal ei tohi tähelepanuta jääda praeguste probleemide globaalse mõõtme tähtsus.

2. Komisjoni teatis

2.1 Komisjoni teatises „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas” ⁽¹⁾ käsitletakse küsimust, kuidas optimeerida teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna rahalisi vahendeid nii, et ka praeguse majandus- ja finantskriisi oludes saaks 2014. aastaks välja arendada Euroopa teadusruumi ning teostada juhtalgatust „Innovaatiline liit”, digitaalarengu tegevuskava ning teisi strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatusi ⁽²⁾.

2.2 Oma teatisega pöördub komisjon tagasi partnerlussuhete idee juurde, mille tähendust jõudude ühendamise vahendina tõstis komisjon esile oma teatises innovaatilise liidu kohta 2010. aasta oktoobris ⁽³⁾. Partnerlussuhted peaksid ühendama Euroopa ja üksikute riikide avaliku sektori osalejaid avaliku sektori sisestes ning avaliku sektori ja erasektori partnerlussuhetes ⁽⁴⁾, et lahendada olulisi sotsiaalprobleeme ning parandada Euroopa konkurentsipositsiooni.

2.3 Selleks et jõuda ühise seisukohani teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna partnerlussuhete võimaliku panuse kohta Euroopa arukasse ja jätkusuutlikku majanduskasvu, töötati teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi (RP7), konkurentsivõime- ja innovatsiooniprogrammi (CIP) ja Euroopa teadusruumi raames ning innovaatilise liidu poliitilises raamistikus välja partnerlusmodelid ning katsetati neid.

2.4 Üldhinnangus jõuab komisjon järeldusele, et partnerlussuhted pakuvad mitmekesiseid eeliseid ning nende potentsiaali võiks veelgi rohkem kasutada.

2.5 Euroopa innovatsioonialased partnerlussuhted võivad pakkuda üldraamistikku erinevatele partnerlusmodelitele, koondades kõik teadusuuringute ja innovatsiooni tsükli olulised osalejad, arvestades nii nõudluse kui ka pakkumise poolt ning suurendades poliitilist toetust kooskõlastatud meetmetele. Lisaks sellele on partnerlussuhted tõhus meetod väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) suuremaks kaasamiseks teadusuuringutesse ja innovatsiooni.

2.6 Partnerlussuhted ei toimi aga iseenesest. Selleks et tagada partnerlussuhete pikk kestus ja jätkusuutlik mõju, tuleb kehtestada raamtingimused, mis sobivad juhtimisstruktuure, rahasta-

mist ja rakendamist puudutavate, partnerlussuhetega seotud probleemide lahendamiseks.

2.7 Erinevatest partnerlussuhetest saadud tulemuste alusel on juba tehtud olulisi järeldusi partnerlussuhete kujundamise kohta ning leitud lahendusvõimalusi nimetatud probleemidele ⁽⁵⁾.

3. Üldised märkused

3.1 Demograafilised muutused, kliimamuutused ning tööstuses, majanduses ja tööturul üleilmastumisest tulenevad muutused on Euroopa Liidu liikmesriikide tulevase arengu suurimad proovikivid. Nende probleemide lahendamiseks on vaja ühiseid pingutusi, kõigi võimalike osalejate kaasamist ning sobivate meetmete keskset kooskõlastamist. Neid tuleb tingimata lahendada teadusuuringute, teadus- ja tehnoloogiapõhiste uuenduste ning ühiskondlike uuenduste koostööl.

3.2 Keskne kooskõlastamine on vajalik ka seoses vahendite koondamise, sobiva eelarve koostamise ning vahendite jaotamisega, et võimalusi, mis on samuti seotud demograafiliste muutuste ja ülemaailmsete väljakutsetega, saaks tõhusalt kasutada teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks.

3.3 Komitee avaldab seetõttu selgelt heameelt komisjoni algatuse üle luua ja edendada juhtalgatuse „Innovaatiline liit” raames ⁽⁶⁾ Euroopa innovatsioonialaseid partnerlussuhteid, mille eesmärk on tõhusamalt kujundada Euroopa teadus- ja innovatsioonitsükli ning lühendada uuenduste turulejõudmise aega ⁽⁷⁾.

3.4 Teadusuuringute seitsmendas raamprogrammis (RP7) ⁽⁸⁾, konkurentsivõime- ja innovatsiooniprogrammis (CIP) ⁽⁹⁾, Euroopa teadusruumi raames ⁽¹⁰⁾, innovaatilise liidu poliitilises raamistikus ⁽¹¹⁾ ning aktiivse ja tervena vananemist käsitleva innovatsioonialase partnerluse katseprojekti (AHA) katsetatud partnerlusmodelite analüüsi alusel on juba tehtud esimesi järeldusi partnerlussuhete kavandamise kohta ⁽¹²⁾.

3.5 Järelduste hulka kuulub, et partnerlused peavad olema lihtsad, paindlikud, kaasavad ja avatud, juhtrühmad representatiivsed ja tasakaalustatud ülesehitusega ning seosed olemasolevate algatuste ja vahendite vahel algusest peale selged. Lisaks sellele on partnerlussuhete pikaajaliseks ja stabiilseks arenguks vaja selgeid raamtingimusi struktuuride, rahastamise ja protsesside alal.

⁽¹⁾ COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽²⁾ COM(2010) 546 final. Vt ka IP/10/225. Lissaboni strateegia kümneks aastaks planeeritud jätkuprogrammi võttis Euroopa Ülemkogu vastu 2010. aasta juunis. Selle eesmärgiks on arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv koos liikmesriikide ja Euroopa majanduse parema kooskõlastamisega.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final; vt siinkohal ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus ELT C 132, 3.5.2011, lk 39.

⁽⁴⁾ Avaliku sektori siseste partnerlussuhete näidetena saab tuua muu hulgas programme ERA-NET ja ERA-NET Plus, artikli 185 kohaseid algatusi ja ühist kavandamist (Joint Programming – JP). Avaliku sektori ja erasektori partnerlussuhete hulka kuuluvad näiteks ühised tehnoloogiaalgatused (ITI) ja Tuleviku Internet.

⁽⁵⁾ Vt komisjoni talituste 1. septembri 2011. aasta töödokument SEC(2011) 1028 final.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final, 6.10.2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽⁸⁾ ELT L 412, 30.12.2006, lk 1 ning ELT C 65, 17.3.2006, lk 9.

⁽⁹⁾ ELT L 310, 9.11.2006, lk 15 ning ELT C 65, 17.3.2006, lk 22.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final ja EÜT C 204, 18.7.2000, lk 70.

⁽¹¹⁾ Vt allmärkus 6.

⁽¹²⁾ Vt komisjoni talituste 1. septembri 2011. aasta töödokument SEC(2011) 1028 final.

3.6 Komitee tunnustab ja toetab komisjoni pingutusi töötada nimetatud järelduste alusel välja konkreetsed ettepanekud ja suunised ning kaasata olulised aspektid programmi Horisont 2020. Teatistes kirjeldatud ettepanekud on olulised, kuid vajavad komitee arvates veel täiendamist.

4. Erimärkused komisjoni ettepanekute kohta

4.1 Euroopa innovatsioonialaste partnerlussuhete eesmärgid

4.1.1 Komitee hindab ja toetab komisjoni teatistes sõnastatud eesmärgi ühendada Euroopa innovatsioonialaste partnerlussuhete abil tõhusaks osutunud pakkumise poolsed (teadusuuringud ja innovatsioon) ja nõudluse poolsed (kasutajad, ametiasutused, standardimine jne) vahendid (punkt 2.3.1). Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, mille kohaselt saaks innovatsioonialaste partnerlussuhete abil ühendada riikliku ja piirkondliku tasandi, avaliku sektori ja kodanikuühiskonna keskeid osalejaid ning tugevdada nende vahelist teabevahetust ning et seeläbi saaks optimeerida vahendite kasutamist, suurendada sünergiaid ja ühendada rahalisi vahendeid ning edendada uuendusi, iseäranis ühiskondlikke uuendusi, nagu uued ärimudelid⁽¹³⁾, ja suurendada poliitilist pühendumust.

4.1.2 Komitee toonitab sellega seoses komisjoni ettepanekute tähtsust, mis põhinevad komisjoni talituste töödokumendis esitatud järeldustel aktiivse ja tervena vananemist käsitleva innovatsioonialase partnerluse katseprojekti ning teiste partnerlussuhete kohta⁽¹⁴⁾. Järeldustest nähtub, et juhtimisstruktuuride ning rakendamise ja rahastamise jaoks on vajalikud selged raamtingimused, et teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna partnerlussuhteid saaks pikaajaliselt ja tõhusalt arendada.

4.2 Partnerluspõhimõtte edasiarendamine

4.2.1 Partnerluspõhimõtte edasiarendamiseks peab komitee iseäranis oluliseks järgmisi punkte ning teeb nende kohta täiendavaid ettepanekuid:

4.2.2 Innovatsioonialaste partnerlussuhete ja teiste poliitikaalgatuste vahelise seose selgitamine (teatise punkt 2.3.2): seda seost tuleb pidevalt kontrollida ning iseäranis uute innovatsioonialaste partnerlussuhete puhul selgitada.

4.2.3 Kõigi nende osalejate kaasamine, kes suudaksid tagada asjakohase regulatiivse järelevalve (punkt 2.3.2): selleks tuleb kindlaks teha erinevate osalejate rollid ja vajadused innovatsiooni protsessis ning neid arvesse võtta. Sama tähtis on ka võimalus meetme rakendamine lõpetada; kas siis, kui see on oma eesmärgi edukalt täitnud, või siis, kui meetme rakendamise käigus on selgunud, et see ei täida eesmärki.

4.2.4 ELi ja liikmesriikide programmide koordineeritud rakendamise ja rahastamise lihtsustamine eesmärgiga tulemuslikumalt lahendada sotsiaalküsimusi (punkt 3.1.3): selle aspekti juurde kuulub komitee arvates ka liikmesriikide toetussuuniste ja rahastamistingimuste võimalikult laialdane kohandamine.

Vajadust kooskõlastada omavahel liikmesriikide haldusprotsesse mainitakse juba komisjoni teatistes (punkt 3.3.3).

4.3 Praegused partnerlussuhted teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas

4.3.1 Partnerlusmudeleid arendati ja katsetati juba teadusuuringute seitsmendas raamprogrammis, konkurentsivõime ja innovatsiooni programmis, Euroopa teadusruumi raames ja innovaatilise liidu poliitilises raamistikus⁽¹⁵⁾.

4.3.2 Praeguste ühisalgatuste hulka kuuluvad eelkõige aktiivse ja tervena vananemise Euroopa innovatsioonialane partnerlus (EIP AHA)⁽¹⁶⁾, Euroopa digitaalarengu tegevuskava⁽¹⁷⁾, ühise kavandamise algatus „Rohkem aastaid, parem elu – demograafiliste muutuste võimalused ja väljakutsed“ (MYBL)⁽¹⁸⁾ ning kavandatud programm Horisont 2020⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Teiste oluliste osalejate ja algatuste kaasamine nii liikmesriikide kui Euroopa tasandil on vältimatu, kui soovitakse vältida turu killustumist ja tegevuse dubleerimist. Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas võimaldavad partnerlussuhteid või vähemalt sünergiaid näiteks „Aktiivse vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta 2012“⁽²⁰⁾, Maailma Terviseorganisatsiooni eakatesõbralike keskkondade programm (WHO Age-friendly Environments Programme)⁽²¹⁾ ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon⁽²²⁾.

4.3.4 Samuti tuleks rohkem arvesse võtta teiste osalejate olulisi ettevalmistavaid töid nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil. Nende hulka kuuluvad nt tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT)⁽²³⁾ ja Tulevikutehnoloogiate Instituudi (IPTS)⁽²⁴⁾ erinevad programmid ja algatused.

4.3.5 Lisaks sellele rõhutab komitee, kui tähtsad on partnerlussuhted, et tõsta Euroopa atraktiivsust ülemaailmse tähtsusega osalejana teadusuuringutes ja innovatsioonis. Aidates laiendada haaret ja ulatust, suurendavad partnerlussuhted ülemaailmsete osalejate jaoks Euroopa teadusuuringutesse suunatud investeringute tõhusust ja tulemuslikkust⁽²⁵⁾. Komitee julgustab edaspidi arendama sellesuunalisi partnerlussuhteid.

⁽¹⁵⁾ Vt allmärkus 4. Avaliku sektori sisese partnerluse oluline näide on intelligentse elukeskkonna ühisprogramm eelarvega üle 600 miljoni euro. Konkreetne näide avaliku sektori ja erasektori partnerlusest on ühine tehnoloogiaalgatus ARTEMIS (manussüsteemid).

⁽¹⁶⁾ Vt IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ Vt IP/10/581, MEMO/10/199 ja MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ Vt <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm 2014–2020; MEMO-11-435. Vt selle kohta ka programmi Horisont 2020 käsitleva arvamuse INT/614-615-616-631 esialgne eelnõu (raportöör: Gerd Wolf).

⁽²⁰⁾ Vt <http://europa.eu/ey2012/>.

⁽²¹⁾ Vt http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/.

⁽²²⁾ Vt <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>.

⁽²³⁾ Vt <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ Vt <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Siinkohal tuuakse vaid kaks näidet: neurodegeneratiivseid haigusi käsitleva ühise kavandamise algatuse tulemusena kujundas Kanada oma selle valdkonna teadustöö kava ümber Euroopaga kooskõlastatuse suunas ning on nüüd partner tippkeskusi käsitlevas katseprojekti; India avaldab aktiivset huvi ühise kavandamise algatuses „Vesi“ osalemise vastu.

⁽¹³⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 22–25.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna partnerlussuhete jätkusuutlikkuse jaoks on lisaks struktuurilistele raamtingimustele keskse tähtsusega ka suunav ja kandev ühine nägemus. Komitee arvates tuleb seetõttu lisaks kõigile mõeldavatele osalejatele, kodanikuühiskonna esindajatele ning eakamatele inimestele kaasata partnerlussuhetesse eelkõige ka sotsiaalpartnerid ning noored või nende esindajad, et saavutada nende tegus toetus jätkusuutlikuks arenguks ja rakendamiseks.

4.3.7 Uuendused ei teki tingimata lineaarse protsessi tulemusena, vaid valdkondade, süsteemide ja kontseptsioonide põimumise ja ühendamise teel. Sagedaimate tegurite hulka, mis aitavad kaasa nt teenustega seotud uuenduste loomisele, kuuluvad muutused ühiskonna struktuuris, klientide uued vajadused ning ettevõtjate reaktsioon sellistele muutustele. Selliseid tegureid tuleb arvesse võtta iseäranis ühiskondlikke uuendusi silmas pidades.

4.4 Muud täiendustepanekud

4.4.1 Rahastamine ja rakendamine – komisjoni teatise punkt 3.2

4.4.1.1 Partnerlussuhete pikaajaliseks kestuseks on usaldusväärne finantsraamistik vältimatu. Komisjoni ettepanekud olemasolevate rahastamisvahendite lihtsustamiseks ja kooskõlastamiseks nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil on selles suhtes väga väärtuslikud ja neid tuleks tingimata edaspidi järgida.

4.4.1.2 Lisaks oleks soovitatav liigitada ülevaatlikumalt, arusaadavamalt ja temaatilisest aspektist lähtudes paremini erinevaid (kaas)rahastamise võimalusi, et anda algatuste kavandamisele ja rakendamisele kindel alus. Komitee soovib seetõttu tugevamalt koondada olemasolevaid ressursse, neid eesmärgipäraselt rakendada ning neist keskselt ja süstemaatiliselt teavitada.

4.4.2 Tulevaste partnerlussuhetega kaasnevate kohustuste selgitamine

Seniste partnerlussuhete kohustuste määr ulatub vabast koostööst teatud teemade puhul konkreetsete partnerite siduvate, kuid ajaliselt ja rahaliselt piiratud kokkulepeteni ning kõigi partnerluses osalejate pikaajalise kohustuseni. Programmi Horisont 2020 silmas pidades tuleb seniste partnerlussuhete alaste kogemuste põhjal selgitada, milline kohustuste vorm ja siduvuse määr on vajalik selleks, et tagada ühelt poolt paindlikkus, avatus ja innovatiivsus, teisalt aga kindlustada pikaajalised ja stabiilsed partnerlussuhted, et saavutada jätkusuutlikke tulemusi.

4.4.3 Rakendamine

Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna partnerlussuhete raskuskese peaks asuma sobivaks hinnatud meetmete kiirel ja järjepideval rakendamisel. Seetõttu tuleb innovatsioonialastes partnerlussuhetes tugevdada teaduse ja praktika koostööt ja tarbijatele suunatud käsitlusviisi ning nende kaasamist. Selleks et

mitte kulutada väärtuslikku aega ning inimressursi ja rahalisi vahendeid asjatult, tuleks edaspidi silmas pidada suuremat tulemuslikkust ning meetmeid paremini kooskõlastada, pidevalt kindlate kriteeriumite alusel hinnata ja järjepidevalt rakendada.

4.4.4 Intellektuaalomand

Mitme osaleja osalemisel ühes projektis või partnerluses on intellektuaalomandiõiguse küsimusel ühiselt saavutatud tulemuste puhul oluline tähtsus. Ka tulevaste innovatsioonialaste partnerlussuhete puhul tuleb algusest peale tagada selle küsimuse õiglane lahendamine, et kõik osalejad – muu hulgas protsessi kaasatud lõppkasutajad – saaksid kohase osa toetusvahenditest ja võimalikust hilisemast kasumist.

4.4.5 Piirkondlik paigutamine

Partnerlussuhted peavad alati teostuma kindlas kontekstis ning selles oma väärtust tõestama. Tiheda seose loomine liikmesriikide, piirkondliku ja kohaliku tasandi osalejatega ning liikmesriikide ja piirkondade eripärade arvestamine on seepärast tungivalt soovitatav, kuna eeldused on nii ühe liikmesriigi piires kui ka liikmesriikide võrdluses väga erinevad. Sellise kontekstist lähtuva lähenemise puhul ei tohi siiski tähelepanuta jääda praeguste probleemide globaalse mõõtmise tähtsus.

4.4.6 Heade tavade näited

4.4.6.1 Edukate partnerlussuhete mudelitena tuleks koondada tulemuslikult toimivad partnerlussuhted ning neist teavitada. Komitee teeb ettepaneku täiendada seniseid teavitamisvõimalusi, nagu CORDISE veebileht, näiteks eraldi veebiportaali või igaaastaste üritustega, kus autasustatakse edukaimaid partnerlussuhteid.

4.4.6.2 Sama kasulikuks võib osutuda ka partnerlussuhete ebaõnnestumise põhjuste selgitamine ja nendest õppimine. Komitee soovib seepärast koguda andmeid nii eeskujulike mudelite kui ka ebaõnnestunud projektide ja nende vastavate eelduste kohta ning levitada aktiivselt sellealast teavet.

4.4.7 Mõistete sisuline selgitamine

4.4.7.1 Mõisted „innovatsioon”, „teadustegevus” ja „partnerlus” ei ole veel sisuliselt kindlaks määratud. Kuigi mõiste „partnerlus” puhul on komisjoni teatistes siiski juba määratletud olulised raamtingimused⁽²⁶⁾ ning mõistet „innovatsioon” on selgitatud erinevates teatistes ja arvamustes⁽²⁷⁾, on senini ebaselge või pelgalt näitepõhine, millega tulevased uurimused tegelema peaksid. Demograafilisi muutusi ja ülemaailmseid ühiskonnaprobleeme silmas pidades on põhjalikud alusuuringud siiski vältimatud.

⁽²⁶⁾ Vt muu hulgas IP/11/1059 ja MEMO/11/623, 21.9.2011.

⁽²⁷⁾ COM(2010) 546 final. Vt selle kohta uuesti ELT C 132, 3.5.2011, lk 39.

4.4.7.2 Sellekohased selgitused ületaksid käesoleva arvamuse piire. Komitee töötab selle teema kohta välja omaalgatusliku arvamuse „Teadus- ja arendustegevuse kaheksas raamprogramm: plaanid vananemiseks”⁽²⁸⁾.

4.4.8 Potentsiaali parem kasutamine

Just rahvastiku vananemine on hea näide ühelt poolt meditsiinilis-tehnilise teadus- ja arendustegevuse ja teiselt poolt ühiskondliku progressi koostoime edukusest. Kõigi kättesaadavate intellektuaalsete, rahaliste ja praktiliste vahendite ühendamisel võivad ka tulevikus kujuneda võimsad jõud päevakorral olevate probleemide lahendamiseks.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ „Horisont 2020: vananemist käsitlevad tegevuskavad” (omaalgatuslik aramus), Vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 13 CESE 1290/2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele „Sotsiaaletttevõtluse algatus – Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni keskmises olevate sotsiaaletttevõtete edendamisele suunatud majanduskeskkonna loomine” ”

KOM(2011) 682 (lõplik)

(2012/C 229/08)

Raportöör: **Giuseppe GUERINI**

Komisjon otsustas 25. oktoobril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele „Sotsiaaletttevõtluse algatus – Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni keskmises olevate sotsiaaletttevõtete edendamisele suunatud majanduskeskkonna loomine” ”

COM(2011) 682 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–34. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 193, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (komitee) pooldab komisjoni algatust esitada õigel ajal teatis, milles on välja kuulutatud 11 võtmetegevust. Komitee märgib ühtlasi rahuloluga, et komisjon on sellesse hõlmanud mitu ideed, mille komitee oli esitanud ettevalmistavas arvamuses ⁽¹⁾ sotsiaalse ettevõtluse kohta.

1.2 Komitee on seisukohal, et sotsiaaletttevõtteid tuleb toetada, sest neil võib olla väga tähtis osa sotsiaalse innovatsiooni käimapaneva jõuna, nii sellepärast, et nad võtavad kasutusele uusi teenuste osutamise ja meetmete rakendamise meetodeid inimeste elukvaliteedi parandamiseks, kui ka sellepärast, et nad soodustavad uute toodete loomist ühiskonna uute vajaduste rahuldamiseks. Komitee soovib eriti rõhutada seda, kuivõrd suur on sotsiaaletttevõtete potentsiaal parandada eelkõige naiste ja noorte, aga ka erinevate ebakindlas olukorras olevate töötajate rühmade ligipääsu tööhõivele ja töötingimusi.

1.3 Kõnealune komisjoni algatus on tähtis võimalus selliste algatuste toetamiseks, mis aitavad muuta mõisted üha selgemaks (vältides kattuvust selliste sotsiaalmajanduse mõistete vahel nagu sotsiaalmajandus, sotsiaalne äritegevus, sotsiaaletttevõtte ja sotsiaaletttevõtlus). See aitaks konsolideerida algatuse eesmärgi ja sihte ning suurendaks tõhusust. Seepärast soovib komitee ELi institutsioonidel kasutada nii poliitilistes ettepanekutes kui teatistes järjepidevalt väljendit „sotsiaaletttevõtte”.

1.4 Komitee pooldab komisjoni kavandatud meetet töötada välja vahendid sektori paremaks tutvustamiseks ja sotsiaaletttevõtte nähtavamaks muutmiseks, ning toetab eesmärgi arendada algatusi, mis aitaksid sotsiaaletttevõtetel tugevdada ettevõtlusvõimet, suurendada professionaalsust ja ühendada pädevusi. Seda ka selleks, et stimuleerida nende vahendite panust arukasse, jätkusuutlikku ja kaasavasse majanduskasvu.

1.5 Komitee tervitab ja pooldab rõhutatult komisjoni eesmärgi parandada juurdepääsu rahastamisvõimalustele ja õiguslikku keskkonda. Seoses nende kahe eesmärgiga rõhutab komitee, et sotsiaaletttevõtete edendamiseks on tingimata vajalik soodne majandus- ja õiguskeskond.

1.6 Komitee hindab kõrgelt teatistes esitatud üleskutset teha algatusi, et ergutada ja soodustada meetmeid selleks, et parandada sotsiaaletttevõtete juurdepääsu riigihangetele.

1.7 Komitee kutsub ise liikmesriike üles arendama välja riiklikud raamistikud sotsiaaletttevõtete kasvuks ja arendamiseks, võttes arvesse asjaomaseid põhivaldkondi selleks, et tagada toetus ja areng. Eelkõige soovib komitee algatusi, mis võimaldavad üksikute liikmesriikidel jagamata kasumit maksust vabastada, et soodustada sotsiaaletttevõtete varalist kindlustamist.

⁽¹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 1.

1.8 Selleks et komisjoni ettepanekus kavandatud meetmeid paremini toetada, oleks tarvilik edendada sotsiaalsete ettevõtete saavutatud tulemuste ja loodud kasu hindamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Sotsiaallettevõtted on viimastel aastatel omandanud üha suurema tähtsuse majanduspoliitikas ja ühtekuuluvuspoliitikas. Järjest on tehtud palju ja erinevaid algatusi eri organite eestvedamisel. Komitee ise on koostanud mõned omaalgatuslikud arvamused, millega käesolev dokument on täielikult kooskõlas ja sisult järjepidev; siinkohal nimetame konkreetset 2009. aasta arvamust teemal „Ettevõtluse vormide mitmekesisus”⁽²⁾ ning hiljutist ja olulist ettevalmistavat arvamust „Sotsiaalne ettevõtlus ja sotsiaalne ettevõte”⁽³⁾, mis koostati komisjoni taotlusel panusena sotsiaalset ettevõtlust käsitleva algatuse koostamisse ning hõlmab mitmesuguseid sotsiaallettevõtte arengu ja kasvu jaoks prioriteetseid põhivaldkondi.

2.2 Juba mitu aastat on Euroopas ja mujalgi koondatud sotsiaallettevõtluse valdkonnas usaldusväärset akadeemilist ja teaduslikku kogemust, mis on ergutanud tegutsema ka ELi institutsioone.

2.3 Siinkohal on oluline meenutada Euroopa Parlamendi 19. veebruari 2009. aasta resolutsiooni sotsiaalmajanduse kohta (2008/2250(INI)), nagu ka Euroopa ülikoolide 400 dotsendi üleskutset „From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises” (sõnadelt tegudele: Euroopa teadlased sotsiaalmajanduse ettevõtete toetuseks), mis kulmineerus Euroopa Parlamendis 13. oktoobril 2010 volinike Barnier’ ja Tajani osalusel toimunud üritusega.

2.4 Sotsiaalse ettevõtluse mõiste on omandanud aja jooksul erinevaid tähendusi, laiendades järk-järgult oma tähendusala vastavalt autoritele, kes on seda mõistet kasutanud; alguses tähistati sellega mittetulundusorganisatsioonide äritegevust kasumi tootmiseks eesmärgiga reinvesteerida kasum nende samade organisatsioonide tegevusse; oluline on säilitada sotsiaallettevõtte mõiste, vältides selle segiajamist mõistega ettevõtte sotsiaalne vastutus (*Corporate Social Responsibility*). Seda tuleb rõhutada ELi institutsioonide järgmistes algatustes selles sektoris.

3. Sotsiaallettevõtte mõiste

3.1 Sotsiaalset ettevõtlust käsitlevas teatistes antud sotsiaallettevõtte määratlus on positiivne samm seda tüüpi organisatsiooni eripära tunnustamise poole ja see määratlus tulebki ELi institutsioonides aluseks võtta. Selles on nimelt sobivalt arvesse võetud sotsiaallettevõtet eristavat kolme põhimõõdet: sotsiaalne eesmärk / otstarve, ettevõtlustegevus ja kaasav juhtimine. Komitee toonitab vajadust kasutada sama määratlust ettepanekus võtta vastu määrus Euroopa sotsiaallettevõtlusfondide kohta.

⁽²⁾ ELT C 318, 23.12.2009, lk 22.

⁽³⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 1.

3.2 Ühtlasi on oluline meele pida, et komisjon ise sätestas ettepanekus võtta vastu parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kehtestamise kohta rea sotsiaallettevõtet eristavaid nõudeid, mida komitee kindlalt toetab.

3.3 Komitee jagab komisjoni otsust mitte kehtestada sotsiaallettevõtte normatiivset määratlust, kuna sellega arvestatakse riikides kehtivaid eri õigusnorme, millest tuleb kinni pidada tagamaks, et sotsiaallettevõtte mõistet ei hakata kuritarvitama.

3.4 Komitee kasutab võimalust juhtida tähelepanu hiljuti vastuvõetud ettevalmistavale arvamusele sotsiaalse ettevõtluse ja sotsiaalse ettevõtte kohta, milles on sotsiaallettevõtte omadusi kirjeldatud järgmiselt:

- vastandina kasumlikele eesmärkidele peamiselt sotsiaalsete eesmärkide omamine, millega luuakse üldsusele või selle liikmetele sotsiaalseid eeliseid;
- tegutsemine peaaesjalikult mittetulundusühinguna, mille kasum põhimõtteliselt reinvesteeringutakse, mitte ei jagata seda eraaktsionäridele ega omanikele;
- mitmekesiste õiguslike vormide ja mudelite olemasolu: nt ühistud, vastastikused ühingud, vabatahtlikud ühingud, sihtasutused, tulundus- või mittetulundusühingud; sageli on eri õiguslikud vormid kombineeritud ning mõnikord need muutuvad vastavalt vajadusele;
- (tihti üldist huvi pakkuvaid) kaupu ja teenuseid pakkuva ettevõtjana tegutsemine, millega sageli seondub tugev sotsiaalse kaasatuse element;
- tegutsemine sõltumatu(te) üksus(te)na, kus olulisel kohal on osalemise ja kaasotsustamise (töötajad, kasutajad, liikmed), valitsemise ja demokraatia (esindus- või avatud demokraatia) aspekt;
- tihti pärinetakse mõnest kodanikuühiskonna organisatsioonist või ollakse sellega seotud.

3.5 Seoses nende omadustega on oluline rõhutada järgmisi eristavaid nõudeid:

- **mittetulunduslikkus**, mis peab olema ette nähtud põhikirjas, kohustusega kasutada kasumit ja tegevustulemit põhikirjajärgse tegevuse arendamiseks või vara suurendamiseks selle eraldamise kaudu fondi, mis ei kuulu omanike vahel jagamisele ei ettevõtte tegutsemise ajal ega ka selle tegevuse lõpetamise korral. Sotsiaallettevõttes on keelatud kasumi ja tegevustulemi, samuti fondide ja reservide otsene jagamine juhtidele, partneritele, osalejatele, töötajatele või kaastöötajatele; see piirang laieneb mõistagi ka kaudsetele vormidele,

näiteks juhtidele ja töötajatele suuremate tasude maksmine, võrreldes teiste samades või analoogsetes sektorites ja tingimustes tegutsevate ettevõtetega. Samamoodi peab ka finantsinstrumentide eest makstav tasu olema piiratud ega või ületada kindlaksmääratud protsendimäära, et tagada sotsiaallettevõtete piisav kapitaliga varustatus;

— **ühise hüve nimel ja kogukonna ühistes huvides tegutsemine.** Sotsiaallettevõtet määratletakse sageli järgmisest kahest eri seisukohast lähtudes: kohaliku kogukonna või eri moel „ebasoodsas“ olukorras olevate kindlate ühiskonnarühmade ühisele huvile laienev sotsiaalne eesmärk; isearanis aga kooskõlas selle eesmärgiga toodetavate kaupade või pakutavate teenuste tüüp;

— **sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise funktsioon** suurema majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase jätkusuutlikkuse eesmärgil toodetavate kaupade ja pakutavate teenuste kaudu.

4. Märkused komisjoni ettepaneku kohta

4.1 Teatistes rõhutatakse erinevaid aspekte seoses parema juurdepääsuga rahastamisvõimalustele (3.1), sotsiaallettevõtete nähtavusega (3.2) ja õigusliku keskkonna parandamisega (3.3).

4.2 Rahastamisvõimalustele juurdepääsu parandamise suhtes on komitee nõus komisjoni hinnanguga sotsiaallettevõtete rahastamisvajaduste kohta. Täheldatakse siiski, et nii krediitdiasutuste kui ka avalike institutsioonide rakendatud krediititoetusmeetmete haldajate hulgas puuduvad sobivad vahendid sotsiaallettevõtete krediitivõimelisuse hindamiseks. Nimelt ei olda paljudel juhtudel valmis sotsiaallettevõtete ärilist väärtust ja majanduslikku elujõulisust tunnustama.

4.3 Sotsiaallettevõtete eeliste nähtavuse parandamiseks on oluline alustada puhtmajanduslikust tulemusest erinevate sotsiaalsete tulemuste mõõtmisest. Komitee rõhutab, et vaja on vahendeid, millega saaks hinnata ja suurendada sotsiaallettevõtete tegevuse sotsiaalset mõju ja tõhusust.

4.4 Sotsiaalse aruandekohustuse tavadel on sotsiaalmajanduse organisatsioonide jaoks põhiroll. Ettevõtte sotsiaalsete tulemuste mõõtmiseks on mitmesuguseid vahendeid, mille on välja arendanud peamiselt struktureeritud organisatsioonid. Siiski tuleks uurida ja modelleerida spetsiaalselt ka väikestele sotsiaallettevõtetele kasutamiseks mõeldud vahendid. Komisjon peaks algatama uuringu, milles võrreldaks olemasolevaid mudeleid, julgustama nende süsteemide kasutamist ja asuma aktiivselt välja töötama Euroopa ühist süsteemi või tegevusjuhendit, mida saaksid kasutada laiad sotsiaallettevõtete kategooriad.

4.5 Kui tahetakse suurendada usaldust ja kindlustunnet sotsiaallettevõtete suhtes, on oluline rajada sellele alus sotsiaalse „märgistamise“ võrdlemisega kogu ELis; komitee pooldab nende suhtes kohaldatavate märgiste ja sertifikaatide avaliku andmebaasi loomist – nagu pakkus välja komisjon võtmetegevuses nr 6.

4.6 Komitee peab asjakohaseks kavatsust parandada Euroopa sotsiaallettevõtluse õiguslikku keskkonda (võtmetegevus nr 9) nii Euroopa ühistu põhikirja käsitleva määruse lihtsustamise kui ka Euroopa sihtasutuse põhikirja võimaluse abil. Paremas õiguslikus keskkonnas sotsiaallettevõtte jaoks võiks ühtlasi ette näha põhikirja koostamise suunised ühiskondlike ja vabatahtlike ühistute jaoks, kelle baasil sageli sünnivad sotsiaallettevõtted. Seepärast kutsub komitee nõukogu ja parlamenti üles väljapakutud eeskirjade vastuvõtmisel edasi liikuma.

4.7 Seoses sellega tervitab komitee komisjoni teatistes võetud lubadust käivitada uuring vastastikuste ühingute olukorra kohta kõikides liikmesriikides, et kontrollida eelkõige nende piiriülest tegevust. Vastastikuste ühingute süsteemi taasavastamine ja väärtustamine sotsiaalkaitsevahendina on kindlasti üks oluline välja-vaade kaasava hoolekandesüsteemi säilitamiseks.

4.8 Sotsiaallettevõtete toetamine võib luua võimalusi sidusrühmade kaasamiseks ja soodustada kodanike osalemist eneseabiorganisatsioonides, mis soodustab nõudluse koondamise protsessi ja julgustab omandama vastastikuse abistamise kogemusi.

4.9 Tööellu integreerimiseks mõeldud sotsiaallettevõtte võib õigesti korraldatult olla tulevikku suunatud aktiivse tööpoliitika vahend, ja soodustada ebasoodsas olukorras olevate inimeste tööhõivevõimalusi; praeguse tööhõivekriisi ajal võib see olla väga oluline tööturult välja jäänute jaoks.

4.10 Töötajate osalemine võib olla oluline tegur, mida kasutada selleks, et toime tulla ka mõne tööstusharu kriisiga, ja see võiks toimuda ettevõtte väljaostmisena (*buy-out*) sotsiaallettevõtte eri vormides ühinenud töötajate poolt.

4.11 Sotsiaallettevõtetel on oluline osa sotsiaalse innovatsiooni mootorina. Sotsiaalühistute kogemus inimeste tööturule kaasamisel on ilmne näide, aga – õiguslikust vormist olenemata – tekitavad sotsiaalset innovatsiooni ka uued teenuste pakkumise meetodid ning ühiskonna uute vajaduste rahuldamiseks uute innovaatiliste toodete ja teenuste loomine. Euroopa institutsioonid peavad seega tegutsema sidusalt, kooskõlastades sotsiaallettevõtete ning sotsiaalse innovatsiooni ja muutuse alased eeskirjad.

4.12 Väga otstarbekad innovatsiooni toetamisel on organisatsioonid, mis soodustavad sotsiaalettevõtete võrgustike asutamist ja arendamist, edendades nende osalemist partnerlustes ja sotsiaalettevõtete koondumist konsortsiumidesse. Seega on oluline komisjoni võtmetegevuse nr 5 all esitatud ettepanek meetmete kohta sotsiaalettevõtete koondumise ja võrgustike soodustamiseks, mis aitaksid jagada häid tavasid, saavutada mastaabisäästu ja pakkuda ühised teenuseid (koolitus, kavandamine, haldamine jne).

4.13 Komitee pooldab komisjoni kavandatud meedet töötada välja vahendid sektori tuntuse suurendamiseks ja sotsiaalse ettevõtluse nähtavamaks muutmiseks (võtmetegevused nr 5, 6 ja 8). Selle ettevõtlusmudeli potentsiaalsete võimaluste parem tundmine on tarvilik selleks, et soodustada tihedamat koostööd sotsiaalettevõtete ja tavaliste ettevõtete vahel.

4.14 Oluline on välja arendada algatused, mis aitaksid sotsiaalettevõtetel parandada ettevõtlusvõimet, suurendada professionaalsust ja ühendada oma pädevused. Selle saavutamisele võib kaasa aidata võimalus edendada heade tavade jagamise platvormi, ka sotsiaalettevõtete tegevuse rahvusvahelise mõõtme suurendamiseks.

4.15 Komitee on seisukohal, et komisjon peaks pidama esmatähtsaks sotsiaalettevõtte puhul kasutusele võetavate uute õigusvormide võrdlemist, algatades selleks uuringu. Juhtpõhimõtteks peaks siiski olema subsidiaarsus, arvestades, et mudelid võivad nõuda – või mitte – iga riigi oma oludele ja tavadele põhinevat õiguslikku keskkonda.

4.16 Oluline on soodustada, et avalikud asutused lähtuksid rohkem subsidiaarsuse põhimõttest, sihipärasest ettevõtluse stimuleerimise poliitikat ja ettevõtete assotsieerumise algatuste arendamist, sest need on osutunud sotsiaalettevõtete kasvu aspektist määravaks.

4.17 Stimuleerivad meetmed ei tohi moonutada konkurentsipõhimõtteid, neis tuleb hoopis tunnustada sotsiaalettevõtete eripärasid, mida ei tohi ootustlikult ära kasutada eeliste saamiseks.

4.18 Rahastamisvõimaluste juurdepääsu parandavate vahendite väljatöötamisel peaks komitee koguma ja levitama liikmesriikides rakendatavaid uuenduslikke lähenemisviise. Oleks otstarbekas soosida vahendeid, mis on mõeldud konkreetselt ettevõtlusalaste aspektide toetamiseks, ehk seega:

— sotsiaalettevõtetele krediidi tagamise vahendeid (nt vastastikused tagatisvõrgustikud või avaliku sektori tagatisfondid);

— keskpikkade ja pikaajaliste sotsiaalinvesteeringute kapitaliseerimise vahendid (nt eetilised fondid, sotsiaalse innovatsiooni fondid, sotsiaalsed riskikapitalifondid);

— sotsiaalettevõtete kapitaliseerimisele orienteeritud regulatiivseid või maksumehhanisme, julgustades või hõlbustades eri sidusrühmade osalemist.

4.19 Erilist tähelepanu tuleks pöörata segainvesteeringuvormidele, mis on sotsiaalettevõttele sobivamad, sest nendes on ühendatud ühise hüve ja finantshindamise elemendid. Samuti on oluline, et sotsiaalettevõtete kõrval kasutataks ka tugevalt kogukondliku ja osaluspõhise olemusega pankade ja krediidiastutuste parimaid tavasid, nagu näiteks krediidipankade ühistuid või eetilistel ja sotsiaalsetel alustel tegutsevaid panku.

4.20 Otstarbekas on toetus mikrokrediidile (võtmetegevus nr 2), aga oluline on eristada mikrokrediidi väga tähtsat sotsiaalset ülesannet, mis on suurepärane vahend inimeste vaesusest pääsemise soodustamiseks, ettevõtte arendamise vahenditest, mis on paratamatult keerukama struktuuriga. Nimelt teevad mõned sotsiaalettevõtted sadadesse tuhandetesse eurodesse ulatuvaid investeeringuid, mida ei saa piisavalt toetada mikrokrediidiga.

4.21 Komitee väljendab heameelt sotsiaalse innovatsiooni ja ettevõtluse ning sotsiaalsete ettevõtete toetamise võimaluste üle, mida pakuvad uued struktuurifondide programmid võtmetegevuse nr 3 ja 4 all esitatud ettepanekutes või sotsiaalse ettevõtluse algatustes. Komitee tahab rõhutada, et liikmesriigid peavad neid valdkondi riiklikes reformikavades esmatähtsana käsitlema, et need valdkonnad saaks lisada Euroopa Sotsiaalfondi järgmisel programmitöö perioodil. Ettepanek sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kohta võiks ühtlasi võimaldada lisatoetust sotsiaalettevõtete võimekuse arendamiseks ja nende rahastamiseks, mida komitee pooldab.

4.22 Võtmetegevuse nr 1 (sotsiaalse ettevõtluse fondid) puhul komitee küll pooldab seda algatust, aga juhib tähelepanu sellele, et vaja on kasutada sama määratlust, mis on antud sotsiaalse ettevõtluse algatuses. Vaja on, et seda fondi käsitataks ühena sotsiaalettevõtetele mõeldud eri tüüpi investeeringuvahenditest.

4.23 Komitee peab tarvilikuks vaadata läbi väheste tähtsusega abi korra sotsiaalettevõtete puhul, et muuta seda vähem piiranguliseks (võtmetegevus 11), eriti tööhõivet edendavate ettevõtete puhul, ka siis, kui riiklikku toetust antakse otse ettevõttele, mitte ei eraldata töötajatele; selle seisukoha põhjendust võib otsida hiljutisest „Big Society Fund” juhtumist Ühendkuningriigis, kus seda fondi rahastati suures osas riigi rahaga, mida komisjon ei pidanud riigiabi, arvestades selle algatuse selget sotsiaalset mõõdet.

4.24 Väga positiivne on kavatsus soodustada sotsiaalettevõtete juurdepääsu riigihankesüsteemile (võtmetegevus nr 10). Komisjonil on viimastel aastatel olnud otsustav osa riigihanges

sotsiaalklauslite kasutamise edendamises. Juba enam kui kümme aastat täheldatakse, et ühenduse institutsioonid teadvustavad rohkem sotsiaalse ühtekuuluvuse ja säästva arengu teemasid, olles teadlikud, et paremal järjel ja õiglasema ühiskonna eesmärkide saavutamiseks on vaja, et majanduskasv edendaks keskkonnasäästlikkust ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

4.25 Komisjon peaks otsustavalt jätkama riigihanketingute sõlmimise kriteeriumide hulgas sotsiaalsete ja keskkonnakriteeriumide väljatöötamist, ning peaks liikmesriikides koguma ja levitama parimaid tegevusmudeleid, mis võtaksid riigihanketingute sõlmimise kriteeriumides arvesse sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte. Pealegi on Euroopa Liidu Kohus ise oma kohtupraktikas hakanud tunnistama selliste nõuete tähtsust.

4.26 Komitee pooldab komisjoni võtmetegevust nr 6 luua sertifikaatide andmebaas, et muuta süsteemid võrreldavamaks. Ühtlasi peaks komisjon läbi viima selliste süsteemide uuringu,

et leida sünergia ja jagada kogemustest õpitut. Ettevalmistavas arvamuses juhtis komitee tähelepanu sellele, et sotsialettevõtete valdkonnas on vaja võrreldavat ja konsolideeritud statistikat, uurimistegevust ja andmeid. Komisjonil ja Eurostatil peaks olema keskne roll, et hõlbustada vastastikust õppimist ELis.

4.27 Komitee tervitab kavandatud ühte ühtset andmete le juurdepääsu punkti (võtmetegevus nr 8). Seda tuleks täiendada samalaadsete algatustega liikmesriikides, et tagada kokkusobivus ja sünergia.

4.28 Komisjonil on keskne roll tagamaks, et toetus sotsiaallettevõtetele püsiks poliitilises tegevuskavas ja et seda tüüpi ettevõtetega järjepidevalt arvestataks; selleks on oluline ettepanek luua sotsiaallettevõtete alane nõuanderühm, kes kontrollib teatises kavandatud meetmete edenemist. Samalaadseid struktuure tuleks edendada ka liikmesriikides.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Väike ettevõtte, suured ideed – uus partnerlus, et aidata VKEdel saada osa üleilmsetest võimalustest””

KOM(2011) 702 (lõplik)

(2012/C 229/09)

Raportöör: **Ivan VOLEŠ**

Euroopa Komisjon otsustas 9. novembril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Väike ettevõtte, suured ideed – uus partnerlus, et aidata VKEdel saada osa üleilmsetest võimalustest”

COM(2011) 702 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24.mai 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 195, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa VKEde sisenemine kolmandate riikide turgudele, eelkõige kiiresti kasvavatele turgudele, võib saada tähtsaks teguriks majanduskasvu ja tööhõive soodustamisel. Seetõttu on oluline, et VKEde rahvusvahelistumine saaks kõigi selliste ELi poliitikavaldkondade osaks, mis on seotud VKEdega.

1.2 Rahvusvahelistumine hõlmab mitmesuguseid tegevusi, nagu eksport, import, välismaised otseinvesteeringud, allhanked, tehniline koostöö jne. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et teatises on piiratud peamiselt eksportijate ja investorite toetamisega.

1.3 Arvestades asjaolu, et rahvusvahelistumine ja innovatsioon on tihedalt seotud, soovib komitee muuta uued programmid Horisont 2020 ja COSME VKEde jaoks kättesaadavaks ning nende kasutamise lihtsamaks. Rahvusvahelistumise toetamisel tuleks kasutada ka Euroopa Sotsiaalfondi.

1.4 Rahvusvahelistumise Euroopa Liidu poolse toetamisel tuleks arvesse võtta sarnaseid toetusi riiklikul tasandil, et neid mitte dubleerida. Pigem tuleks riikliku toetust täiendada ELi pädevusse kuuluvates valdkondades. Sellisteks valdkondadeks on turgude avamine, kahe- ja mitmepoolsete lepingute sõlmimine, tökete kõrvaldamine, tolliteabe pakkumine, intellektuaalomandi kaitse, investeeringute kaitse, normid, regulatsioonid, avalikud hanked, võitlus korruptsiooni vastu jne.

1.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub komisjoni peadirektoraate, nõukogu, Euroopa välisteenistust, Euroopa Parlamenti ja VKE riiklikke saadikuid üles rahvusvahelistumise poliitikat omavahel paremini kooskõlastama ja ühtselt juhtima.

1.6 Kavandatav veebiportaal saab täita oma ülesandeid vaid eeldusel, et sinna koondatakse kõik kättesaadavad teabeallikad, et see ühendatakse riiklike portaalidega ja et see hakkab pakkuma põhiteavet kõigis ELi ametlikes keeltes.

1.7 Komitee juhib tähelepanu Euroopa ettevõtlusvõrgustiku (*Enterprise Europe Network*) ebapiisavale kasutamisele ja kiidab heaks ettepaneku muuta selle haldusstruktuuri. Komitee nõuab, et võrgustiku juhtimisse kaasataks ettevõtlusorganisatsioonid, mis asuvad VKEdele kõige lähemal.

1.8 ELi toetus VKEde ettevõtlustegevusele kolmandate riikide turgudel peaks olema tihedamalt seotud VKEde piiriülese tegevusega ühtsel turul, sest enamik neist saab oma väliskogemuse just siin, samuti tuleks toetada VKEde sisenemist ühtsele turule ning kaotada tõkked, mis seda takistavad.

1.9 Üks suurim kitsaskoht praeguses ELi ja riiklike toetuste süsteemis on VKEde vähene informeeritus selliste toetuste olemasolust, asjakohase teabe otsimise keerukus, keelebarjäär ja halb juurdepääs konkreetsetele toetamisjuhistele. Komitee soovib kaasata teavitustegevusesse eelkõige VKEde esindusorganisatsioonid.

1.10 Oluline eeldus VKEde rahvusvahelistumisel on juurdepääs rahastamisvõimalustele, eriti kriisiajal. Komitee kutsub seetõttu komisjoni üles looma uusi rahalisi toetusi VKEde rahvusvahelistumiseks, nagu ekspordi rahastamise tagatised, välismaise tegevuse kindlustamine ja lihtsustatud laenuvõimalused tagatud krediitkaartide abil.

1.11 Komitee nõuab eri piirkondlike programmide, nagu East Invest, AL Invest, Medinvest jne, nõuete ühtlustamist, et lihtsustada VKEde jaoks nende programmide kasutamist. Palub samuti uuesti hinnata korda, mille kohaselt saavad vaid partnerriikide VKEd toetust programmi tegevustes osalemiseks.

1.12 Komitee pakub välja mitmed konkreetsed sammud, mis võiksid Euroopa tasandil tulemuslikult täiendada olemasolevaid toetusi: VKEde jaoks Euroopa ekspordiauhinna asutamine, üleeuroopaliste meetmete võtmine, nagu Euroopa ettevõtlusauhind, VKEde rahvusvahelistumise propageerimine VKEde nädala raames, toetusepakkujate parimate kogemuste andmebaasi loomine ja haldamine, selliste ettevõtjate omavahelise tutvustamise algatuste taaselustamine nagu Europartenariat või Interprise.

1.13 Komitee toetab mõtet kutsuda igal aastal kokku rahvusvahelistumise edusammude hindamise foorum ja soovib, et sellest saaks alaline platvorm, millesse kaasataks sotsiaalpartnerid ja teised huvitatud osapooled, sealhulgas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee.

1.14 Komitee soovib lisada valitud prioriteetsetele BRIC-riikidele (Brasiilia, Venemaa, India ja Hiina) ka muid perspektiivseid turge, nagu Pärsia lahe riigid, Kagu-Aasia riigid jne.

2. Komisjoni dokumendi lühikokkuvõte

2.1 Euroopa Liit peab leidma uued majanduskasvu allikad ja töökohtade loomise võimalused. Väljaspool ELi asuvad suured turud, eelkõige Hiina, India, Venemaa ja Brasiilia, kasvavad kiiresti ja pakuvad Euroopa ettevõtetele uusi võimalusi. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete tegevuse toetamine väljaspool ELi tugevdab seega ELi konkurentsivõimet, mida rõhutatakse strateegias „Euroopa 2020” ja teistes dokumentides ⁽¹⁾.

2.2 Novembris 2011 avaldas komisjon teatise „Väike ettevõtte, suured ideed – uus partnerlus, et aidata VKEdel saada osa üleilmsetest võimalustest”, ⁽²⁾ milles ta teeb ettepaneku

⁽¹⁾ Teatiseid tervikliku tööstuspoliitika kohta (COM(2010) 614 final); Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” läbivaatamise kohta (COM(2011) 78 final); kaubanduspoliitika kohta (COM(2010) 612 final), ja ühtse turu akti kohta (COM(2010) 608 final).

⁽²⁾ COM(2011) 702 final, 9.11.2011.

vaadata täielikult läbi VKEde Euroopa tasandil toetamise süsteem rahvusvahelistumise valdkonnas, et muuta see tõhusamaks ja läbipaistvamaks ning seda samaaegselt laiendada.

2.3 Viimase kolme aasta jooksul on 25 % Euroopa VKEdest tegeleenud ekspordiga siseturul, väljaspool ELi on aktiivsed vaid 13 % VKEdest, mis viitab suurele kasutamata potentsiaalile laiendada väljapoole ELi piire eelkõige uuendusliku tootmise ja loomemajanduse valdkonnas.

2.4 Komisjon määratleb eesmärgid, mida soovib saavutada: pakkuda VKEdele hõlpsasti kättesaadavat teavet, parandada toetusmeetmete sidusust, parandada toetusmeetmete kulutõhusust, täita lüngad toetusteenustes, mida riiklikul tasandil pakub avalik või erasektor, ja tagada võrdne juurdepääs kõigi liikmesriikide VKEdele.

2.5 Nende eesmärkide saavutamiseks tahab komisjon kasutada järgmisi vahendeid: teabe pakkumine VKEdele kohapeal, Euroopa mõõtmega tagamine prioriteetsetel turgudel, klasterite ja võrgustike edendamine, uute meetmete tõhustamine olulisematel turgudel, arvestades kolme järgmist juhtpõhimõtet: täiendavus, jätkusuutlikkus, avaliku sektori vahendite tõhus kasutamine nn SMART-eesmärkide alusel (*konkreetsed, mõõdetavad, saavutatavad, asjakohased, ajastatud*). Komisjon sätestab geograafilised prioriteedid vastavalt määratletud kriteeriumidele. VKEde rahvusvahelistumise tuleks süvalaiendada muudesse ELi poliitikavaldkondadesse.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee kiidab komisjoni teatise heaks ja nõustub enamiku komisjoni analüüsi ja järeldustega. Ta tõdeb, et teatistes keskendutakse rohkem toetuste pakkumise mehhanismile kui toetuste sisule ja eesmärkidele. Komitee tuleb meelde omal hiljuti avaldatud arvamusi VKEde rahvusvahelistumise teemal: „Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” läbivaatamine” ⁽³⁾, „VKEde toetamine maailmaturu muutustega kohane misel” ⁽⁴⁾ ja „Euroopa tööstuspoliitika välismõõde” ⁽⁵⁾.

3.2 Komitee nõustub, et väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kolmandate riikide turgudele sisenemise toetamise poliitika peaks olema ELi konkurentsivõime strateegia „Euroopa 2020” ja muude ELi poliitikavaldkondade osa, ning rõhutab, et need poliitikavaldkonnad tuleks omavahel kooskõlastada VKEde rahvusvahelistumise toetamise seisukohast.

⁽³⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 51.

⁽⁴⁾ ELT C 255, 22.9.2010, lk 24.

⁽⁵⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 25

3.3 Komisjoni teatistes piirdatakse peaaegu eranditult toetustega, mis on ette nähtud kolmandate riikide turgudele otse eksportivatele ettevõtetele. VKEd rahvusvahelistumine hõlmab ekspordi, importi, otseseid välisinvesteeringuid, tehnilist koostööd, allhankesidemeid ning muid meetmeid, mille kaudu VKEd on seotud väärtusahelaga.

3.4 Teabe- ja koolitustoetust tuleb laiendada ka rahvusvahelistumise muudele valdkondadele, et need tootsid kasu võimalikult laiale kasutajateringile ning et seejuures oleks võimalik eristada eri ettevõttekategoriate vajadusi vastavalt ettevõtte suurusele ja välisuru kogemustele.

3.5 Selliste VKEd võimalikku arvu, kes võiksid avaliku statistika alusel rahvusvahelistumises osaleda, ⁽⁶⁾ tuleb hinnata realistlikult, arvestades asjaolu, et enamik VKEsid on suunatud vaid kohaliku turu vajaduste täitmisele, nagu väikesemahulised teenused, käsitöötooted kohalikuks tarbeks jne.

3.6 Komitee rõhutab, et pidevalt ja põhjalikult tuleb tegeleda VKEd jaoks soodsa ettevõtluskeskkonna loomisega, eelkõige tuleb vähendada halduskoormust ja ülemäära reguleerimist, mis ohustab Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet kolmandate riikide turgudel, ning süstemaatiliselt eemaldada kõik tõkked, mis takistavad VKEd rahvusvahelistumist.

3.7 Innovatsioon stimuleerib ettevõtete rahvusvahelistumist ja samal ajal võib rahvusvahelistumine parandada ettevõtete tulemuslikkust ⁽⁷⁾. Eli käesoleval aruandlusperioodil saavad VKEd seitsmenda raamprogrammi koostööprogrammi osas vaid 15 % rahalistest vahenditest ⁽⁸⁾. Uutel programmidel Horisont 2020 ja COSME ning Euroopa Sotsiaalfondi neljandal sambal on suur potentsiaal aidata innovatsiooni kaudu kaasa konkurentsivõime parandamisele ja luua nii paremad eeldused Euroopa VKEd rahvusvahelistumisele ning seega majanduskasvule ja töökohtade loomisele. Samas tuleb tagada, et need programmid oleksid VKEdele teada ja kättesaadavad, samuti tuleb lihtsustada nende programmide kasutamise haldusnõudeid.

⁽⁶⁾ Vt EIMI uuring, lk 5. 25 % 27-liikmelise ELi VKEdest ekspordib, millest umbes pooled (13 %) tegutsevad ka väljaspool siseturgu. 29 % 27-liikmelise ELi VKEdest impordib, taaskord umbes pooled (14 %) impordivad väljaspool siseturgu asuvatest riikidest. 7 % 27 liikmesriigi VKEdest teeb tehnoloogiaalast koostööd välispartneritega, 7 % on välispartneri alltöövõtjad, 7 % teeb koostööd välismaiste alltöövõtjatega, 2 % VKEdest on aktiivsed välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas.

⁽⁷⁾ VKEd tulemuslikkuse ülevaade „Do SMEs create more and better jobs?“ (Kas VKEd loovad rohkem ja paremaid töökohti?) EIM, november 2011, lk 77.

⁽⁸⁾ VKEd osalemine seitsmendas raamprogrammis, aruanne 2007–2011. Euroopa Komisjon, jaanuar 2012.

3.8 VKEd tõhusa rahvusvahelistumise toetamise eelduseks on muutused nende toetuste pakkuja lähemisviisis nii Euroopa kui ka riikide tasandil ning üleminek ühtsetelt ja standarditud teenustelt suunatud, ennetavatele, konkreetsetele sihtühemustele adresseeritud ja konkreetse ettevõtte vajadustele kohandatud teenustele, milles võetakse arvesse tegevusvaldkonda, elutsükli, ressursside olemasolu, konkurentsiolekorda ja ettevõtte sisemisi võimalusi, nagu keeleoskus ning kohaliku kultuuri ja ettevõtluskeskkonna tundmine ⁽⁹⁾.

3.9 Ettevõtluse eesmärk on kasum, kasv ja turuosad. Neid eesmärgi võib välisurule sisenedes saavutada, aga alati ei pruugi selline samm lõppeda eduga. Kui 50 % välismaal tegutsevate ettevõtete käive näitab kasumit, siis ülejäänud 50 % osas see ei kehti. Pakutava toetuse eesmärk peaks olema teabe ja kogemuste vähesusest tuleneva ebaõnnestumise riski vähendamine.

3.10 VKEd rahvusvahelistumise toetamine on nende liikmesriikide pädevuses, kes pakuvad hulgaliselt nii avalikel kui ka eravahenditel põhinevaid toetusprogramme (üle 300 programmi) ⁽¹⁰⁾. Seetõttu tuleks väga põhjalikult kaaluda, millist lisaväärtust võiksid uued toetused Euroopa tasandil tuua, et vältida juba olemasolevate toetuste dubleerimist või kattumist. Seetõttu oleks kasulik regulaarne teabevahetus VKEdele toetusi pakkuvate riiklike organisatsioonide vahel ning tegevuste koostöödamine komisjoni asjaomaste direktoraatidega.

3.11 Euroopa peaks eelkõige aitama avada turgu, lihtsustama turule sisenemist, kahe- ja mitmepoolsete lepingute sõlmimist, kõrvaldama tariifsed ja mittetariifsed tõkked, pakkuma teavet (turulepääsu andmebaas MADB), eriti spetsiifiliste ja üldiste aspektide kohta, nagu tööstusõiguste kaitse, normid, tollid, ekspordi- ja impordiaruandlus, määrused, sanitaar-, fütosanitaar- ja veterinaareeskirjad, võitlus korruptsiooni vastu ja avalikud hanked. EL peaks järjekindlalt nõudma, et partnerriigid tunnustaksid liikmesriikide riiklikke sertifikaate, mis on tunnustatud ühtse turu raames, ning ära hoidma teatud liikmesriikide diskrimineerimist.

3.12 Euroopa toetusi tuleks kasutada ka ettevõtlustingimuste võrdsustamiseks uute ja väiksemate liikmesriikide VKEd jaoks, kellel ei ole võimalik rahastada oma esindatust kolmandate riikide turgudel.

⁽⁹⁾ Fabio Antoldi, „Can European SMEs really intercept the international paths of fast growth?“ (Kas Euroopa VKEd suudavad tõepoolest sammu pidada rahvusvahelise kiire arenguga?) Ettekanne Euroopa Parlamendi seminaril 24. jaanuaril 2012, lk 31.

⁽¹⁰⁾ Vt EIMI uurimuse „Opportunities for the internationalization of European SMEs“ (Euroopa VKEd rahvusvahelistumise võimalused) lõpparuanne, lk 30.

3.13 Oluliseks tuleb pidada avalike ametiasutuste ja ettevõtete esindajate (kaubanduskogad, VKEde huve esindavad liidud, ettevõtlus- ja erialaliidud) partnerluse põhimõtet. Sotsiaalpartnerite kaasamine, eelkõige piirkondlikul ja kohalikul tasandil, peaks aitama kaasa VKEde rahvusvahelistumiseks vajaliku poliitika ja vahendite määratlemisele ning nende õiguspärase kasutamise jälgimisele. Partnerluse põhimõtte alusel tuleb austada rahvuslikke huve, erinevaid toetusvorme ning vaba konkurentsi ettevõtete ning toetusepakkujate vahel. Igal juhul tuleks vältida seda, et liikmesriikide avaliku sektori asutused konkureeriksid rahvusvahelistumist edendavate teenuste pakkumisel ettevõtjate või ettevõtjaid esindavate organisatsioonidega.

3.14 Komitee hinnangul puuduvad teatistes ettepanekud kooskõlastuse parandamiseks ja rahvusvahelistumise strateegia ühtseks juhtimiseks Euroopa tasandil. Komisjoni peadirektoraatide (ettevõtlus ja tööstus, kaubandus, siseturg ja teenused, humanitaarabi, maksundus ja tolliliit jne) pädevused VKEde rahvusvahelistumise valdkonnas ei ole selgelt määratletud. Samuti tuleks parandada nimetatud peadirektoraatide ja Euroopa välisteenistuse koostööd nõukogu, VKEde riiklike saadikute, Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide esindustega kolmandates riikides ning muude organitega, kes on seotud rahvusvahelistumise poliitika väljatöötamise ning rakendamisega.

4. Konkreetsete märkused ja soovitusel komisjoni ettepanekute kohta

4.1 Kavandatav olukorra kaardistamine peaks olema eelkõige suunatud olemasolevate Euroopa toetusmeetmete ning -vahendite tõhususe hindamisele, riiklikes toetussüsteemides leiduvate lünkade määratlemisele ning nende lünkade täitmisele ELi toetusel.

4.2 Uue Euroopa teabeportaali loomine tuleks kulude seisu- kohast väga hoolikalt läbi mõelda ja aluseks tuleks siinkohal võtta järgmised põhimõtted:

— portaali ei tohiks dubleerida olemasolevaid riiklikke vahendeid;

— portaali peaks ühendama kõiki olemasolevaid Euroopa Liidu ja liikmesriikide teabevahendeid, et need oleksid kergesti ühest kohast juurdepääsetavad;

— avalik teave Euroopa vahendite kohta peaks olema kättesaadav ametlikes keeltes;

— ELi oma allikatest pärinev teave peaks olema suunatud turulepääsu tõkete määratlemisele ja kõrvaldamisele, tollieeskirjadele, sertifikaatidele, sanitaar-, fütosanitaar- ja veterinaarreeskirjadele, investeerimissoodustustele ja investeeringute kaitsele, intellektuaalomandi kaitsele, riigihangetele jne.

— VKEsid tuleks teavitada OECD suunistest rahvusvahelistele ettevõtetele nendes aspektides, mis ka neid puudutavad ⁽¹⁾;

— teave valimisel tuleks arvestada rahvusvahelistumise protsessi kõigi osalistega: eksportijad, importijad, investorid, alltöövõtjad, ning eri valdkondade isearasustega.

4.3 Komitee avaldab kahetsust, et puuduvad meetmed e-kaubanduse toetamiseks, kuigi e-kaubandus võiks saada VKEde rahvusvahelistumise üheks oluliseks valdkonnaks. Selles valdkonnas tuleks ELi jõud suunata laiaribahendusega interneti laiendamisele, eelkõige maapiirkondade ja äärepoolsete piirkondade katmisele internetiühendusega, mis lihtsustaks VKEde juurdepääsu rahvusvahelistumiseks vajalikule teabele.

4.4 Komitee hindab Euroopa ettevõtlusvõrgustiku kasulikkust kontaktide arendamisel ja ärisuhete loomisel ELi ettevõtete vahel teatud riikides, kuigi leiab, et seda võrgustikku võiks kasutada palju laialdasemalt, millest annab tunnistust ka enamiku Euroopa VKEde vähenenud teadmine selle olemasolust. Ettevõtlusvõrgustiku teenused võiksid võimalikult suurel määral põhineda VKEde tegelikel nõudmistel ja vajadustel. Paljudes piirkondades ei ole VKEsid esindavad organisatsioonid võrgustikuga ühinenud. Seetõttu rõhutab komitee vajadust luua Euroopa ettevõtlusvõrgustikule uus haldusstruktuur nii, et võrgustiku juhtimises osaleksid ettevõtlusorganisatsioonid, mis asuvad VKEdele kõige lähemal.

4.5 ELi toetus VKEde sisenemiseks kolmandate riikide turgudele peaks samuti hõlmama VKEde ühtsele turule sisenemise erinevaid toetusvorme ning selliste tõkete kõrvaldamist, mis ikka veel takistavad ühtse turu kõigi võimaluste ärakasutamist ühtse turu akti kohaselt. On tavaline, et VKE alustab rahvusvahelist tegevust just ühtsel turul ning laieneb seejärel kolmandate riikide turgudele.

4.6 Kõik küsitlused ja uuringud näitavad VKEde väheseid teadmisi pakutavate toetuste ja programmide kohta. Keel, mida Euroopa Liidu ja liikmesriikide institutsioonid kasutavad, peaks olema lihtne, arusaadav ja kohandatud VKEde iseloomule.

⁽¹⁾ OECD suunistid hargmaistele ettevõtetele, 2000.

Komitee soovib välja töötada lühikese ja selge juhendi, mis aitaks orienteeruda toetuste süsteemis, ja parandada ELi institutsioonide poolset teavitustööd olemasolevate toetuste kohta. Teabe levitamisse ja VKEde teavitamise toetuste kohta tuleks eelkõige kaasata VKEde huve esindavad organisatsioonid, nagu kaubanduskodad, valdkondlikud liidud ja VKEde liidud, ning pakkuda neile vajalikku rahalist abi vajalike nõustamisteenuste osutamiseks.

4.7 Komisjoni tegevuskava valguses⁽¹²⁾ tervitab komitee VKEde parandatud juurdepääsu rahastamisele, mis on peamine eeldus mis tahes rahvusvahelistumisele, eelkõige praeguses ELi majandus- ja finantskriisi olukorras. Komitee kutsub seetõttu komisjoni üles looma uusi rahalisi vahendeid VKEde rahvusvahelistumiseks, nagu ekspordi rahastamise tagatised, välismaise äritegevuse kindlustamine ja lihtsad laenuvõimalused tagatud krediitkaartide abil⁽¹³⁾.

4.8 Erinevalt olemasolevatest programmidest, nagu East Invest, AL Invest ja teised, peaksid piirkondadele suunatud programmid põhinema ühesugustel finants- ja haldustingimustel. Komitee kutsub komisjoni üles uuesti läbi vaatama kehtiva korra, mille kohaselt võivad vaid partnerriikide VKEd kasutada toetust programmide tegevustes osalemiseks. Samuti peaks see lihtsustama liikmesriikide VKEde kaasamist nende programmide elluviimisse, laiendades toetusi programmide meetmetes osalemise esmaste kulude katmisele.

4.9 Komitee kiidab heaks komisjoni jõupingutused võimaldada selliste liikmesriikide VKEdele, kellel ei ole esindusi kolmandate riikide turgudel, juurdepääsu ELi teistes liikmesriikides pakutavale toetusele või teabele. Komitee märgib siiski, et sellise koostöö reguleerimine on väga keeruline. Tuleb selgeks teha, kas ühe riigi avalikest vahenditest toetatavaid teenuseid võivad kasutada teiste liikmesriikide VKEd.

4.10 Selle takistuse saaks ületada, luues järk-järgult Euroopa VKEde toetuskeskused vastastikuse kaubandustegevuse alustamiseks olulisemates partnerriikides. Selliste keskuste vormi ja sisu üle otsustamiseks tuleks vahetult kaasata VKEde huve esindavad organisatsioonid. Komitee soovib eraldada VKEde huve esindavatele organisatsioonidele piisavalt rahalist toetust nende teenuste tutvustamiseks nii riiklikul kui ka ELi tasandil.

⁽¹²⁾ Tegevuskava VKEde rahastamisvõimaluste parandamiseks, COM(2011) 870 final.

⁽¹³⁾ Vt Szécheny kaart Ungaris, mis võimaldab VKEdel kasutada laenu ilma tagatiskohustuseta ja mille tagab riik www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.11 Komitee nõuab, et iga-aastaselt VKEde rahvusvahelistumise hindamise foorumil osaleksid ka kodanikuühiskonna esindajad (töötajad, ametiühingud, tarbijad, VKEde liidud jne), sh Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning sellised organisatsioonid nagu EUROCHAMBRES, Euroopa Käsitöötajate ning Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Keskliit (UEAPME), Business Europe, Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon (ETUC), vajadusel ka Euroopa valdkondlikud ühendused sektorites, mis on rahvusvahelistumise seisukohalt kõige olulisemad. Sellest foorumist peaks saama alaline koostööplatvorm, mis muu hulgas kontrollib erinevatele programmidele ja toetustele eraldatud vahendite kasutamist ning hindab selgete kriteeriumide alusel nende tulemuslikkust.

4.12 Komitee teeb ettepaneku, et võiks asutada Euroopa auhinna parimale eksportijale VKEde hulgas, mis antakse üle igal aastal foorumi toimumise ajal.

4.13 Avaliku sektori eduka tegevuse propageerimiseks rahvusvahelistumise valdkonnas võiks selgemalt kasutada Euroopa ettevõtlusauhinna ja Euroopa ettevõtluspiirkonna auhinna, mida jagab Regioonide Komitee.

Igal aastal korraldatav VKEde nädal peaks hõlmama rahvusvahelistumise toetamist ning parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel selles valdkonnas.

Komitee kutsub looma ja haldama Euroopa kaubanduskodade, VKEde huve esindavate ühingute ja liitude ning valdkondlike organisatsioonide rahvusvahelistumise alaste kogemuste veebiandmebaasi ning levitama neid sihipäraselt VKEde huve esindavate organisatsioonide kaudu.

4.14 Komitee soovib naasta Euroopa tasandil järeleproovitud ettevõtjate omavahelise tutvustamise algatuste juurde, mis on minevikus aidanud kaasa kandidaatriikide paljude VKEde rahvusvahelistumisele, nt programmide Europartenariat või Interprise kaudu.

4.15 VKEde rahvusvahelistumise geograafilise suundumusega seoses kiidab komitee heaks selle keskendumise BRIC-riikidele, kus majanduskasv on väga kõrge, kuid soovib laiendada meetmeid ka muudele perspektiivsetele turgudele Pärsia lahe riikides, Kagu-Aasias ja mujal. Komitee soovib samuti määratleda valdkondlikud prioriteedid, millele VKEde rahvusvahelistumine peaks olema suunatud.

4.16 Komitee soovib kaasata VKEde rahvusvahelistumise protsessi suuremal määral VKEde saadikud neis liikmesriikides, kus nad tegutsevad. See peaks saama riikliku poliitika üheks prioriteediks VKEde toetamisel.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal 'Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa sotsialettevõtlusfondide kohta'

KOM(2011) 862 (lõplik) – 2011/0418 (COD)

(2012/C 229/10)

Raportöör: **Ariane RODERT**

Nõukogu otsustas 20. jaanuaril 2012 ja Euroopa Parlament 17. jaanuaril 2012 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa sotsialettevõtlusfondide kohta”

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 17. aprill 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 194, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni ettepaneku võtta vastu määrus Euroopa sotsialettevõtlusfondide kohta, et reguleerida niisuguste fondide arengut, luues kõigi asjaosaliste jaoks selguse ja kindlustunde ning hõlbustades samal ajal piiriülest vahendite hankimist.

1.2 Sotsialettevõtlus on kasvav sektor, mis aitab oluliselt kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisele. Komiteel on heameel, et komisjon pöörab tähelepanu sotsialettevõtluse arengule ja kasvule ning soovib seda toetada.

1.3 Esmatähtis on tagada sotsialettevõtetele parem juurdepääs sobivale kapitalile. Komitee rõhutab seejuures, et seda algatust tuleb käsitleda vaid ühena paljudest väljatöötamist vajavatest kohandatud finantsvahenditest.

1.4 Komitee palub komisjonil sotsialettevõtluse uue kirjelduse väljatöötamise asemel jätkata olemasoleva, sotsiaalse ettevõtluse algatuses sisalduva kirjelduse kasutamist. Eelkõige tuleb kohandada ja täpsustada määruses sätestatud luba omanikele kasumit välja maksta. Seda on vaja selleks, et esile tuua sotsialettevõtete eripära võrreldes rangelt maksimaalset kasumit taotlevate ettevõtetega ning samuti fondi suunitlust võrreldes teiste, traditsioonilisemate riskikapitalifondidega.

1.5 Mõnede väljapakutud omakapitaliinstrumentide puhul on komitee arvates oht, et neil on sotsialettevõtlusega seotud investeringutele piiratud mõju, sest ettepanekus sisalduvate investeerimisvahendite struktuur eeldab osalust, mis on sageli

vastuolus paljude sotsialettevõtete õiguslike vormidega. Asjaomaste õiguslike vormide jaoks tuleks pigem täiendavalt välja töötada sellised vahendid nagu ettepanekus nimetatud pikaajalised laenud või „muud liiki osaluse” võimalus.

1.6 Arvesse tuleks võtta ka muid sotsialettevõtluse eripärasid. Näiteks tuleb tähelepanu pöörata sellistele teguritele nagu osaluse võõrandamine kaitsetumate elanikkonnarühmadega seotud tegevuse korral, mõju sotsialettevõtete nägemusele oma sõltumatusel, eri juhtimismudelid, vajadus pigem pikaajaliste kui lühiajaliste investeringute järele ning väiksemad kasumi teenimise võimalused.

1.7 Tõhusama sotsialettevõtluse saavutamiseks tuleb kaaluda sotsialettevõtlusfondide kaasamist kvaasikapitali lahenduses, mis on kõige sobilikum sotsialettevõtluse rahastamismudel. Hübriidkapital hõlmab pikaajalistel laenudel põhinevat toetust ja muid vahendeid, mille puhul riigi osalus või garantii tagab pikaajalisuse ja jätkusuutlikkuse. Arvesse tuleb võtta ka koosmõju muude erakapitali vormidega, nagu toetused või annetused, samuti sobilikumaid osalusvorme nn portfelli ettevõtjates (määruses kasutatud termin investeerimisobjekti, st sotsialettevõtete kohta), näiteks hääleõiguseta osalust.

1.8 Määruse ettepaneku kohaselt on uus fond suunatud esmajoones kutselistele investoritele ja varakatele üksikisikutele, kelle miinimuminvesteering peab ulatuma 100 000 euroni. Komitee soovib siiski rõhutada, et pikemas perspektiivis peaksid asjaomased fondid olema turvaliselt avatud ka väiksematele investeringutele ja üldsusele.

1.9 Ettepaneku kõige probleemsem koht on vajadus mõõta portfelli ettevõtjate sotsiaalset ja ühiskondlikku mõju ning esitada asjakohaseid aruandeid. Komitee soovib aluseks võtta ühise uuringu ja ELi tasandil tehtava töö ning määratleda riigi tasandil ettevõtluse vormi, suunitluse ja eesmärgi põhjal kriteeriumid ja näitajad, tehes seejuures koostööd ka kõigi sidusrühmadega.

1.10 Komisjon peab esimesel võimalusel saama volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte, et määratleda põhimõisted, tuginedes laiaulatuslikele ja avatud konsultatsioonidele kõigi sidusrühmade, st investeerimisfondide, investorite ja sotsiaallettevõtetele.

1.11 Investeeringute ettevalmistamiseks ja kõigi asjaosaliste igasuguse suutlikkuse suurendamiseks tuleks käivitada asjakohane programm, et äratada usaldust ning luua ühiselt toimivad struktuurid, mis on spetsiaalselt kohandatud sotsiaallettevõtlusele suunatud fondidele.

2. Sissejuhatus

2.1 Ühtse turu aktis⁽¹⁾ võttis komisjon omale ülesandeks võtta erinevaid meetmeid, et toetada ELi sotsiaallettevõtete arengut ja kasvu. Ettepanek sotsiaallettevõtlusfonde käsitleva Euroopa õigusraamistiku kohta on üks neist meetmetest, mis tõsteti esile kui sotsiaalse ettevõtluse algatuse⁽²⁾ raames võetud põhjaneva tähtsusega meede.

2.2 Sotsiaallettevõtluse sektor on ELis kasvuteel ning hinnangute kohaselt kasvavad sotsiaalinvesteeringud kiiresti 100 miljardit eurot ületavaks turuks⁽³⁾, mis rõhutab areneva sektori kasvupotentsiaali. Sektori jätkuva kasvu tagamine annaks väärtusliku panuse strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisse. Kuid ELi ja siseriikliku tasandi regulatiivsed nõuded ei ole kohandatud selleks, et soodustada asjaomaste ettevõtete kapitali hankimist. Komitee osutas sellele selgelt ka oma ettevalmistavas arvamuses INT/589⁽⁴⁾ sotsiaalse ettevõtluse ja sotsiaalse ettevõtte kohta.

2.3 Euroopa sotsiaallettevõtlusfonde käsitleva määruse (edaspidi „määrus”) ettepaneku eesmärk on kehtestada ühtsed eeskirjad ja nõuded neile ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtetele, kes soovivad kasutada nimetust „Euroopa sotsiaallettevõtlusfond”. Määruses on sätestatud asjaomastele fondidele kehtivad eeskirjad, et suurendada investorite kindlustunnet, turvalisust ja usaldust ning toetada erainvestorite vahendite

tõhusama kaasamise abil sotsiaallettevõtluse kasvu. Ettepanekule eelnesid 2011. aastal läbi viidud avalik arutelu ja mõjuhindang.

2.4 Käesolevas arvamuses määratletakse esmatähtsad valdkonnad ja esitatakse soovitusel täpsustuste kohta, millele tuleks tähelepanu pöörata, et Euroopa sotsiaallettevõtlusfondid saavutaksid oma taotletud eesmärgi.

3. Komitee märkused määruse ettepaneku kohta

3.1 I peatükk – Reguleerimisese, -ala ja mõisted

3.1.1 Komitee kiidab heaks komisjoni soovi tõsta esile ja toetada Euroopa sotsiaallettevõtlust ning nõustub, et esmatähtsaks tuleb pidada selle arenguks ja kasvuks vajaliku kapitali hankimist. Komitee on seisukohal, et määruse ettepanek võib hõlbustada erakapitali kaasamist sotsiaallettevõtete osadesse / sotsiaallettevõtlusesse ning et see on vajalik algatus koos muude sotsiaalse ettevõtluse algatuse raames esitatud ettepanekutega, kus on samuti nimetatud vajadust täiendavate rahastamisvahendite järele.

3.1.2 Sotsiaallettevõtluse arengu jaoks on põhjaneva tähtsusega kapital, kuid oma vormi tõttu on määruks kirjeldatud kapitali osi sotsiaalletvõtlusele, iseäranis sotsiaalmajanduse ettevõtetele, eriti raske kättesaadavaks teha. Seega tuleb käesolevat määrust käsitleda kui ühte paljudest vajalikest meetmetest, mis aitavad parandada sotsiaallettevõtete juurdepääsu arengukapitalile.

3.1.3 Määruses (artikli 3 lõike 1 punkt c) nimetatud investeerimisvahenditest tuleb peaarhkk panna laenu andmise vahenditele, näiteks madala intressiga laenudele ehk pikaajalistele laenudele (ingl k *patient capital*). Seda seetõttu, et teatud osalejate jaoks võib omakapitaliinstrumentide tagasimaksmine valmistada suuremaid raskusi. Paljud Euroopa sotsiaallettevõtteid kuuluvad oma liikmetele, partneritele, sihtasutustele või mittetulundusühingutele, mis raskendab tihti välist kapitaliosalust. Kaaluda tuleks mõnedes liikmesriikides juba olemasolevaid sobivamaid osalusvorme, näiteks teatavat liiki ilma hääleõigusega vabalt ülekantavad eriaktiad, ja muud finantsvarad sotsiaalletvõtetes. Osana kasumi teenimise mudelist tuleks lähemalt uurida ka maksusoodustusi.

3.1.4 Määruse artikli 3 lõike 1 punkti c alapunktis v mainitud investeerimisvahendid peaks rohkem rõhutama sotsiaalletvõtluses tavaliselt kasutatavaid vahendeid, mis sobivad sellistele ettevõtetele paremini, näiteks kapitaliväärtpabereid, finantssektori erialgatused (ühistupangad⁽⁵⁾), eetilised ja sotsiaalpanangad⁽⁶⁾, sotsiaalprogrammidega kommertspanangad⁽⁷⁾),

⁽¹⁾ COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ COM(2011) 682 final.

⁽³⁾ Vt J. P. Morgan, *Impact Investments: An Emerging Asset Class*, 2011.

⁽⁴⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 1.

⁽⁵⁾ www.eurocoopbanks.coop

⁽⁶⁾ www.triodos.be.

⁽⁷⁾ www.bancaprossima.com, <https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-le-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html> och www.ubibanca.com/page/ubi-comunita.

innovatiivsed vahendid, nagu sotsiaalsed võlakirjad (Social Impact Bonds) ⁽⁸⁾ ja soodsad maksudest rahastatavad lahendused. Need vahendid ja muud finantsvarad võivad moodustada osa nn hübriidkapitalist, mida sotsiaalettevõtted tavaliselt kasutavad.

3.1.5 Pikaajaliste investeeringute tagamiseks tuleb suurendada riigi osalust nendes fondides, muu hulgas teistesse investeerimisfondidesse investeerivates fondides ja pensionifondides. Komitee rõhutab, et seejuures on tähtis, et avalikke kohustusi ei aetaks segamini muu poliitilise eesmärgiga struktuurifondide vahenditega.

3.1.6 Kvalifitseeruva portfelliettevõtja määratluses, mille all peetakse määruses silmas sotsiaalettevõtteid, on kindlaks määratud aastakäive, mis ei tohi ületada 50 miljonit eurot (artikli 3 lõige d). Tuleks kaaluda ülempiiri välajätmist, sest see mõjub pigem kasvu pärssiva tegurina. Lisaks sellele välistab aastakäibe ülempiir teatud sotsiaalettevõtlusharud, nagu tervise- ja sotsiaalteenused ning sotsiaaleluasemed.

3.1.7 Komitee on seisukohal, et sotsiaalettevõtluse ja sotsiaalettevõtete määratlus peaks olema jätkuvalt kooskõlas sotsiaalettevõtluse algatuse määratlusega. Määruse ettepanekus esitatud kvalifitseeruva portfelliettevõtja määratlus (artikli 3 lõike 1 punkt d) on kergelt kohandatud. Muu hulgas esineb erinevusi ettevõtte tegevuse kirjelduses (artikli 3 lõike 1 punkti d alapunkt i). Komitee peab siinkohal õigemaks kirjeldada ettevõtte missiooni, sest sotsiaalettevõtlus on keerukas sektor, mis hõlmab erinevaid tegevusi.

3.1.8 Eeldatava kasumiga seoses (artikli 3 lõike 1 punkti d alapunkt ii) osutab komitee ettevalmistavale arvamusele INT/589, milles on selgelt rõhutatud, et sotsiaalettevõtte tegutseb „peaasjalikult mittetulundusühinguna, mille kasum põhimõtteliselt reinvesteeritakse, mitte ei jagata seda eraaktsionäridele ega omanikele”. Määruse sättele, mille kohaselt on kasumi teenimine lubatud ning selle võib jagada osanikele ja ettevõtte omanikele, tuleb lisada täpsustus, et kasumit kasutatakse ettevõtluse esma- ja teisjärgselt sotsiaalse eesmärki saavutamiseks ning et harvadel juhtudel lubatud mõõnduste korral kehtivad selged eeskirjad, et mitte ohustada sotsiaalset eesmärki. Nii kasumi teenimise käsitlus kui ka sellega seotud eeskirjad vajavad määruses täpsustust, et eristada antud määrust eelkõige paralleelselt välja töötatavast väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele suunatud riskikapitalifonde käsitlevast määrusest ⁽⁹⁾.

3.1.9 Sotsiaalse eesmärgiga teenuste või toodete liikide ning teenuste või toodete tootmisviiside ning tegevuse sihtgruppide määratlus (artikli 3 lõike 1 punkti d alapunkt i ja artikli 3 lõike 2) tuleb ühiselt välja töötada töörühmas, millesse on kaasatud sotsiaalettevõtete esindajad. Tähtis on see, et asjaomases

töörühmas peegelduks ka Euroopa sotsiaalettevõtlust iseloomustav mitmekesisus.

3.1.10 Kvalifitseeruvale portfelliettevõtjale tuleks lisada neljas nõue. Sotsiaalettevõtte tegevuse lõpetamisel ei tohi jagada enamikku selle netovarast (näiteks vähemalt 60-70 %) partnerite, aktsionäride, omanike ega töötajate vahel, vaid seda tuleb kasutada sotsiaalse mõjuga eesmärkidel.

3.1.11 Määrus on esialgu suunatud kutselistele investoritele ja varakatele üksikisikutele. Siia hulka peaksid kuuluma ka avaliku ja mittetulundussektori eriinvestorid, nt ühistupangad ja sotsiaalvaldkonnale orienteeritud finantsasutused. Komitee soovib komisjonil kiiresti välja töötada ajakava, milles oleks kindlaks määratud, millal fond avatakse üldsusele, kuna asjaomane osalus pakub suurt huvi ka üldsusele.

3.2 II peatükk – Nimetuse „Euroopa sotsiaalettevõtlusfond” kasutamise tingimused

3.2.1 Komitee hinnangul on nõue, mille kohaselt peab kvalifitseeruva portfelliettevõtja osalus fondis olema vähemalt 70 % fondi varadest, esialgu asjakohane. Kuid ülejäänud 30 % fondi varade kasutamine muude kui kvalifitseeruvate investeeringute jaoks peaks olema täpselt reguleeritud, et selgelt rõhutada fondi suunatust sotsiaalettevõtlusele. Kvalifitseeruvate investeeringute kõrval muu vara soetamise korral (artikli 5 lõige 1) tuleks hinnata selle sobivust. Fondi stabiliseerimiseks tuleb edendada stabiilseid ja jätkusuutlikke investeeringuid, nagu riigivõlakirjad. Samal põhjusel vajab täpsustamist ka raha ja raha ekvivalentide määratlus.

3.2.2 Euroopa sotsiaalettevõtlusfonde käsitleva määruse ettepanekul ja avatud investeerimisfondide direktiivil ⁽¹⁰⁾ on palju sarnasusi. Määruse ja direktiivi vahelised sarnasused ja erinevused tuleks esile tuua. Iseäranis kehtib see kutseliste klientide (artikkel 6), haldavate valitsejate (artikkel 7) ja fondi rakendamise (artikkel 8) määratluse kohta. Kuna sotsiaalettevõtteid on paljudel juhtudel väikesed kohalikud ettevõtted, on tähtis hõlbustada ka väiksemate fondide tegevust asjaomasel turul. Seega tuleks üle vaadata miinimuminvesteeringu piirang 100 000 eurot (artikli 6 lõige a).

3.2.3 Võimalikud huvide konfliktid vajavad kiiret kindlakstegemist, ennetamist, tegutsemist ja jälgimist ning samuti tuleks neist kiiresti teada anda. Huvide konfliktide vältimiseks tuleb võtta asjakohaseid meetmeid enne määruse jõustumist. On tähtis, et komisjon täpsustaks kohe, mida ta asjakohaste meetmete all (artikli 8 lõige 5) silmas peab. Samuti on tähtis selgitada, millised eeskirjad kehtivad huvide konfliktide tekkimise korral portfelliettevõtja ja investori ja/või fondi valitseja vahel (artikli 8 lõige 2).

⁽⁸⁾ www.socialfinance.org.uk/sib.

⁽⁹⁾ COM(2011) 860/2 final.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ.

3.2.4 Sotsiaalettevõtlusfondide määrus sõltub täielikult sotsiaalse ja ühiskondliku mõju mõõtmise võimalustest, mis on problemaatiline. Hetkel puudub ühene meetod, mida saaks lihtsalt kohandada keskkonnale, kus Euroopa sotsiaalettevõtted tegutsevad. Tähtis on see, et mõõdetakse (nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt) tegevuse sotsiaalset mõju, mitte ettevõtete portfelli. Ühe ühise sotsiaalse mõju kindlakstegemise ja hindamise meetodi otsimise asemel on kasulikum välja töötada aluseks võetav ELi raamistik, mis põhineb riigi tasandil välja kujunenud kriteeriumidel ja mõõdetavatel näitajatel. Komisjon peab juba praegu täpsustama, mismoodi ta kavatseb sotsiaalset ja ühiskondlikku mõju mõõta, ning viima koostöös sotsiaalettevõtete, teadlaste ja osanikega läbi asjakohase uuringu, mis käsitleb erinevaid mõõtmismeetodeid ja kogemusi.

3.2.5 Üks sotsiaalettevõtluse alustalasid on sõltumatus. Seetõttu tuleb määruise sõnastust seoses fondide valitsejate rakendatavate menetlustega sotsiaalse mõju mõõtmiseks ja jälgimiseks täpsustada ning ümber sõnastada kohustuseks esitada investoritele sotsiaalset mõju käsitlev aruanne, et tagada, et nende osalus on tõepoolest seotud sotsiaalse tegevusega (artikli 9 lõiked 1 ja 2). Määruse ebaselgus võib kaasa tuua arusaamatusi fondide valitsejate ülesannete osas, mistõttu tuleb sõnastust kohandada. See, et sotsiaalset mõju mõõdavad ja jälgivad fondide valitsejad, on nii sobimatu kui ka ebareaalne, sest esiteks vähendab see sotsiaalettevõtja sõltumatust ning teiseks puuduvad tõhusaks mõõtmiseks ja kontrollimiseks sobilikud meetmed.

3.2.6 Mõõtmisega seotud probleemid nähtuvad ka sätetest, mis käsitlevad aastaaruannet ja sotsiaalsete tulemuste mõõtmiseks kasutatud meetodeid (artikli 12 lõike 2 punkt a). Asjaomase aruande ja komisjoni kavandatava mõõtmist käsitleva kirjelduse seost tuleks lähemalt selgitada.

3.2.7 Aruanne sisaldab fondi valitseja võimalust portfelliettevõtja investeeringust välja jätta (artikli 12 lõike 2 punkt b). Määruses peab olema selgelt sätestatud, millised eeskirjad kehtivad kvalifitseeruvate portfelliettevõtjate investeeringust väljumise korral. Tegevusala tundlikkuse tõttu ei saa kaitsetumate elanikkonnarühmadega tegelevat sotsiaalettevõtet võõrandada samadel alustel kui osalust kasumi teenimisele orienteeritud ettevõttes. Investorite ja fondi valitsejate tähelepanu tuleb juhtida sellise tegevusega seotud eripäradele ja tundlikkusele, et nad teaksid oma tegevust selle järgi kohandada. Komisjon peaks käsitlema ka seda, mida tuleks arvesse võtta seoses investeeringust väljumisega kaasneva järelturuga. Paljud sotsiaalettevõtted sõltuvad pikaajalistest ja jätkusuutlikest investeeringutest, et nad saaksid oma tegevust arendada.

3.2.8 Tähtis on selgitada, kuidas komisjoni kavandatav sotsiaalse mõju mõõtmise meetodika on seotud meetodikaga, mida fondide valitsejad rakendavad aruande koostamisel, ning kuidas toimub fondide valitsejalt investoritele jagatava teabe

juhtimine (artikli 13 lõike 1 punktid c ja d). Tähtis on kirjeldada ka muid varasid kui kvalifitseeruvaid portfelliettevõtjaid ning täpsustada, milliseid tingimusi nende valimisel tuleb rakendada. Määrus peab sisaldama eeskirju selle kohta, millised on selle fondi osa jaoks keelatud varad ja investeeringud (artikli 13 lõike 1 punkt e). Seoses kavandatava fondi väärtuse hindamise menetluse ja varade väärtuse hindamismetoodikaga (artikli 13 lõike 1 punkt g) leiab komitee, et välja tuleks töötada sotsiaalettevõtluse vormidele ja tegevustele spetsiaalselt kohandatud mudel.

3.3 III peatükk – Järelevalve ja halduskoostöö

3.3.1 Käesoleva määruise rikkumise eest kohaldatavate haldusmeetmete ja sanktsioonide eeskirjad peavad olema kogu ELi piires ühtsed. Seetõttu tuleb need eeskirjad välja töötada ühenduse tasandil ning mitte jätta seda liikmesriikide pädevusse (artikli 20 lõige 2). Asjaomased eeskirjad peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Lisaks nimetuse „Euroopa sotsiaalettevõtlusfond“ kasutamise keelamisele tuleb kehtestada veel täiendavad meetmed, sest algatuse eesmärk on äratada ka usaldust ja vähendada rikkumisi. Fondi kuuluvate portfelliettevõtjate jaoks tuleb luua kaitsemehhanismid, et tegevus saaks jätkuda ka siis, kui fondi valitseja suhtes on rakendatud karistusi.

3.4 IV peatükk – Ülemineku- ja lõppsätted

3.4.1 Määruses on jooksvalt nimetatud, et komisjonile antakse neljaks aastaks alates käesoleva määruise jõustumisest 2013. aastal õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte. Paljud neist on fondide loomise seisukohast põhjapaneva tähtsusega ning käsitlevad näiteks tegevuse ulatust (kaupu, teenuseid ja tootmisviise), võimaliku kasumi jaotamist ja huvide konflikte. Nende õigusaktide väljatöötamisse peaksid olema kaasatud kõik sidusrühmad, st investeerimisfondid, investorid ja sotsiaalettevõtted. Siin võib olla tähtis roll sotsiaalse ettevõtluse algatuses rakendatud sidusrühmade rühmal.

4. Lisamärkused

4.1 Käesoleva määruise rakendamise tulemusi on tähtis pidevalt jälgida, et tagada, et peamine sihtrühm ehk sotsiaalettevõtted (kes on sageli sotsiaalmajanduse ettevõtted) on ka tegelikult saanud parema juurdepääsu kohandatud kapitalile. Komitee hakkab sellele igal aastal tähelepanu pöörama oma jooksvas töös sotsiaalettevõtete ja sotsiaalmajandusega.

4.2 Kuna sotsiaalfondid laiemas mõistes (nii eraõiguslikud kui ka riiklikud) on enamikus liikmesriikides tundmatu ja suhteliselt piiratud kontseptsioon, tuleb välja töötada strateegia, kuidas neid esile tuua. Paljudes Euroopa riikides sarnased fondid puuduvad ning neis riikides, kus need on olemas, puuduvad

üldised teadmised fondide kohta. Siin on tähtis ülesanne komisjonil, kes peab koguma ja jagama teavet innovatiivsete ja hästi toimivate vahendite kohta, et arendada Euroopa sotsiaalettevõtlust ning toetada selle kasvu.

4.3 Väga vajalik on tagada ka kõigile asjaosalistele – investoritele, fondide valitsejatele ja portfelliettevõtjatele – nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil tugi ja programmid investeeringute ettevalmistamiseks ja suutlikkuse suurendamiseks (struktuur ja mõistmine). Siin on tähtis roll paljudes liikmesriikides juba asutatud nn vahendajatel, mille loomist tuleks edendada. Mainimist on väärt ka asjaolu, et sotsiaalettevõtlusega seotud

investeeringud on paljudel juhtudel hinnatud madala riskiga investeeringuteks ⁽¹¹⁾, millele tuleks neis programmides tähelepanu juhtida.

4.4 Määruses kasutatakse tihti valesti väljendit sotsiaalettevõtete „aktsionärid”, mis tähendaks, et riiklikud aktsiaseltsid on kõige tavalisemad sotsiaalettevõtted. See ei ole õige ja võib olla eksitav. Õigem oleks kasutada terminit sotsiaalettevõtte „liige” või „partnerid”, sest sotsiaalettevõtted esinevad peamiselt ühistute, ühingute, fondide ja äriühingutena (millel ei ole mitte aktsiad, vaid sotsiaalne osalus ja liikmed).

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Itaalia keskpanga Banca d'Italia andmetel oli mittetulundusühingute makseviivituse määr 2011. aastal 4,3 %, mis jääb tugevalt alla kõikide sektorite keskmise makseviivituse määra (5,4 %) ning finantsettevõtjate (7,9 %) ja mikroettevõtjate (10,3 %) makseviivituse määra. Itaalia ühistupankade (BCC) andmetel oli mittetulundusühingute makseviivituse määr aga ainult 0,6 % (allikas: Itaalia riiklik ühistupankade liit Federcasse).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus ITER-projekti täiendava teadusprogrammi vastuvõtmise kohta (2014–2018)”

KOM(2011) 931 (lõplik) – 2011/0460 (NLE)

(2012/C 229/11)

Raportöör: **Gerd WOLF**

3. veebruaril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euratomi asutamislepingu artiklile 7 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu otsus ITER-projekti täiendava teadusprogrammi vastuvõtmise kohta (2014–2018)”

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 183, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 9 liiget.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab oma tungivat soovitus investeerida enam teadus- ja arendustegevusse meie praeguse energiasüsteemi vajalikuks ja kaugeleulatavaks kohandamiseks sellistele tehnoloogiatele, mis pakuvad võimalusi piisavaks, pikaajaliseks, jätkusuutlikuks ja kliimat mittekahjustavaks energiavarustuseks. See hõlmab ka arendustööd tuumasünteesienergia kasutamise valdkonnas. Energia on meie tänase eluviisi ja kultuuri elueliksiir.

1.2 ELis asuva rahvusvahelise suurprojektina kujutab ITER-projekt endast praegu vajalikku, otsustavat ja ülemaailmselt ainulaadset sammu arengus tuumasünteesienergia tulevase kasutamise suunas. ITER on samuti energiaalaste teadusuuringute ja vastavalt sellele ka Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) oluline element. Komitee kordab selle projekti tähtsust mitte ainult tulevase energiavarustuse seisukohalt, vaid ka selles osas, mis puudutab Euroopa tööstuse konkurentsivõimet kõige ambitsioonikamate uute tehnoloogiate valdkonnas.

1.3 Seetõttu on komitee kindlalt vastu komisjoni ettepanekule kalduda senisest praktikast kõrvale ja arvata Euroopa kohustused ITERi ehitamisel mitmeaastasest finantsraamistikust välja ja jätta sinna alles vaid ITER-projektiks vajalik teadustegevus. See kahjustaks mitte ainult projekti tähtsust, vaid ka Euroopa Liidu usaldusväärsust rahvusvahelise partnerina. Pigem tuleks ITERi ehitamisest ka aastatel 2014–2018 teha ELi Euratomi teadus-, arendus- ja tutvustamisprogrammi – kuigi sõltumatu ja programmi ülejäänud elementidest eraldiseisev – koostisosa/projekt ja seda mitmeaastases finantsraamistikus.

1.4 Kuna komisjon ei ole kahjuks ITERit finantsraamistikku eelnevalt kavandanud, soovib komitee otsida koos nõukogu, parlamendi ja Euroopa Investeeringuspangaga lahendusi, mis võimaldaksid teha seda tagasiulatuvalt, ilma seejuures programmi teisi, eelkõige energiaalaste teadusuuringutega seotud elemente märkimisväärselt kahjustamata.

1.5 Eelistatud lahendusena soovib komitee kasutada mitmeaastase finantsraamistiku kasutamata jäänud ja tavapäraselt liikmesriikidele tagastatavaid vahendeid, nagu seda ilmselt juba tehakse ITER-projekti rahastamiseks ajavahemikus 2012–2013.

1.6 Komitee nõustub Euroopa Parlamendi algatustega, mille kohaselt mitmeaastase finantsraamistiku vahendite kasutamata jätmine ei tohiks üldiselt kaasa tuua raamistiku vähendamist, vaid neid tuleks kasutada – nagu siin konkreetselt ITERi jaoks välja pakuti – ühenduse programmide hüvanguks.

1.7 Vaid juhul, kui see meede ei ole piisav või peaks osutama täiesti võimatuks, tuleks mitmeaastase finantsraamistiku eri punktide seniseid vahendeid kärpida maksimaalselt ligikaudu 0,3 % punkti kohta.

1.8 Aja- ja kuluraamistikust võimalikult täpselt kinnipidamiseks on vajalik tugev projektijuhtimine piisava tehnilise ja haldusliku otsustuspädevusega, samuti range projektistruktuur.

1.9 2018. aasta järgse perioodi osas toetab komitee komisjoni väga õigustatud kavatsust luua peagi stabiilne kavandamis- ja õigusraamistik euroopasisese ja eelkõige rahvusvahelise planeerimiseks ja tegevuse jaoks.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu ja argumentatsioon

2.1 Kõnealuse komisjoni ettepaneku eesmärk on kindlaks määrata kord, mille alusel annab Euroopa Liit Euratomi asutamislepingu alusel **täiendava teadusprogrammi** kaudu rahalist toetust ITER-projektile aastatel 2014–2018. Täiendavat teadusprogrammi peaksid rahastama liikmesriigid (ja teatud liitunud kolmandad riigid) eraldi väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku. Tegemist on 2,6 miljardi euro suuruse eelarvega, mis moodustab ligikaudu 0,26 % mitmeaastasest finantsraamistikust (vt siiski ka punktid 4.7 ja 4.7.1).

2.2 ITER-projekti peamine eesmärk on rajada ja käivitada tuumasünteesi katsereaktor, mis on oluline ja otsustav samm selles suunas, et näidata tuumasünteesi säästva energia allikana. ITERi täiendava teadusprogrammi kavandatud eesmärk on seega „aidata kaasa energiasüsteemi CO₂-heite ohutule, tõhusale ja turvalisele vähendamisele pikema aja jooksul”. Programmiga panustatakse ka strateegiasse „Euroopa 2020” ja strateegilisse juhtalgausse „Innovaatiline liit”.

2.3 ITER on osa Euroopa energiatehnoloogia strateegilisest kavast (SET-kavast) ning toetab strateegiat „Euroopa 2020”, kuna Euroopa kõrgtehnoloogilise tööstussektori kaasamine peaks andma ELile selles äärmiselt olulises ja paljutöötavas sektoris ülemaailmse konkurentsieelise.

2.4 ITER-projekti juhitakse selle ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamislepingu (ITERi lepingu) ⁽¹⁾ alusel, mis sõlmiti Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ja kuue riigi – Hiina, India, Jaapani, Korea, Venemaa ja Ameerika Ühendriikide – vahel.

2.5 Eli osalust ITER-projektis juhitakse ITERi ja Tuumasünteesienergeetika Arendamise Euroopa Ühisettevõtte (*Fusion for Energy*) kaudu, mis asutati nõukogu otsusega 27. märtsil 2007 ⁽²⁾.

2.6 ITERi ehituskulud ületavad esialgse kalkulatsiooni ⁽³⁾. Seetõttu on vajalikud täiendavad rahastamisvahendid (vt punkt 2.1). Komisjoni arvates tähendab see kas seda, et ümber tuleb paigutada mitmeaastase finantsraamistiku teistele prioriteetidele juba ettenähtud vahendid või ei ole võimalik nende vahendite ülempiirist kinni pidada.

2.7 Tarvis on teistsugust lähenemisviisi, mis pakuks sellisele keerulisele projektile pikaajalist kindlust. Sel põhjusel tegi komisjon 29. juuni 2011. aasta teatisega „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve” ⁽⁴⁾ ettepaneku rahastada Eli osalust ITER-projektis pärast 2013. aastat väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku.

2.8 Tuleb märkida, et Euratomi leping piirab teadusprogrammide kestust maksimaalselt viiele aastale. Vastavalt ITERi lepingule kestab ITER-projekt algselt 35 aastat (st kuni 2041. aastani). Seetõttu on vaja edasisi nõukogu otsuseid, et jätkata Eli poolt kõnealusesse projekti tehtava osamakse rahastamist.

3. Komitee märkused – hetkeolukord

3.1 Tuginedes oma varasematele märkustele ⁽⁵⁾ tuumasünteesi tähtsuse kohta tulevase väheste CO₂ sisaldusega energiavarustuse seisukohalt, nõustub komitee komisjoni hinnanguga, et

ITER ⁽⁶⁾ kujutab endast praegu vajalikku, otsustavat ja ülemaailmselt ainulaadset sammu arengus tuumasünteesienergia tulevase kasutamise suunas. Tuumasünteesienergia on ainus teadaolev ja seni veel vähemalt katsepõhiselt rakendamata või kättesaadav lisavõimalus võimalike tehnoloogiate valikus, mille abil on võimalik turvalise ja kliimat mittekahjustava energiavarustuse keerulise ülesandega jätkusuutlikult ja piisavas ulatuses toime tulla. ITER on energiaalaste teadusuuringute ja seega ka Euroopa energiatehnoloogia SET-kava oluline element.

3.2 Juba hetkel oma omadustelt ja tulemustelt ülemaailmselt juhtiv tuumasünteesiekperiment JET (*Joint European Torus*) ⁽⁷⁾ ületas selleks vajalike kulude tõttu liikmesriikide võimalusi ja valmisolekut seda projekti riiklikul tasandil ellu viia ja rahastada. Nii sai sellest Euroopa ühise ja eduka tegutsemise musternäidis ja katsetusvaldkond Euratomi lepingu raames. JETist sai selle rajamisest alates Euroopa tuumasünteesiprogrammi keskne osa.

3.3 Tuumasünteesialaste teadusuuringute ülemaailmsel saavutustel ja eelkõige JETi tulemustel põhinev ITER-projekt ületab oma teaduslik-tehnilise eesmärgipüstituse, mahu ja kulude poolest omakorda märkimisväärselt JETi mõõtkava. Seetõttu oli juba varakult oluline püüelda Euroopa Liidust välja poole ulatava rahvusvahelise koostöö poole. Seda võimalust pakkus Reagani, Gorbatšovi ja Mitterand'i algatus, millest lõpuks kasvas välja rahvusvaheline ITER-projekt. ITERi raames peaks olema võimalik toota 500 megavatti ⁽⁸⁾ termilist tuumasünteesienergiat positiivse tulemuslikkusega.

3.4 26. novembril 2006 allkirjastasid seitsme lepingupartneri esindajad ITER-projekti ühiseks elluviimiseks loodava ITERi Rahvusvahelise Termotuumaenergeetika Organisatsiooni asutamislepingu Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom), Hiina Rahvavabariigi, India Vabariigi, Jaapani, Korea Vabariigi, Venemaa Föderatsiooni ja Ameerika Ühendriikide valitsuste nimel. Komisjon ei olnud mitte ainult Euroopa Liidu nimel tegutsev lepingupartner, vaid ka koordineeris edasist programmi ITERi Euroopa ühisettevõtte raames, samuti nagu ülejäänud tuumasünteesiprogrammi.

3.5 Samaaegselt vastuvõetud otsusega rajada ITER Euroopa Liitu (Cadache Lõuna-Prantsusmaal) õnnestus paigutada üks olulisimaid tulevikuprojekte Euroopasse, mis võimaldab kasutada ära projekti atraktiivsust parimate teadlaste ja inseneride jaoks ning selle soodsat mõju ambitsioonikamatele tööstusvaldkondadele. Pärast muu hulgas juhtimise ja haldamise seisukohalt keerukat käivitamisetappi – mitte kunagi varem ei olnud sellist teaduslik-tehnilist projektikoostööd nii paljude erinevate rahvusvaheliste partnerite vahel tehtud – selgus erinevatel põhjustel, et esialgset kulukalkulatsiooni, samuti Euratomi-programmi poolset panust, tuleb suurendada ⁽⁸⁾. Komitee arvates oli komisjon asjaomasest olukorrast teadlik juba enne mitmeaastase finantsraamistiku koostamist.

⁽¹⁾ ELT L 358, 16.12.2006, lk 62.

⁽²⁾ ELT L 90, 30.3.2007, lk 58.

⁽³⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 111, punkt 5.5.3.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, 29.6.2011.

⁽⁵⁾ Nt ELT C 302, 7.12.2004, lk 27; ELT C 21, 21.1.2011, lk 49; ELT C 218, 23.7.2011, lk 87; ELT C 181, 21.6.2012, lk 111.

⁽⁶⁾ Vt ka <http://www.iter.org/>.

⁽⁷⁾ Vt ka www.jet.efda.org.

⁽⁸⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 111, punkt 5.5.3.

4. Komitee märkused – seisukohad ja soovitused

4.1 Põhimõtteliselt toetab komitee komisjoni kavatsust suurendada energiaalastele teadusuuringutele – antud juhul Euratomi raames ITER-projektile – eraldatavat teadus- ja arendustegevuse eelarvet. Juba oma arvamuses SET-kava kohta ⁽⁹⁾ juhtis komitee tähelepanu sellele, et „vaatamata maailma rahvastiku ja sellega koos „energianälja“ jätkuva suurenemisele ja tohutule järelejätmisvajadusele, piiratud fossiilsetele primaarenergiaallikatele ja Euroopa suurenevale ekspordisõltuvusele alahindavad paljud poliitikud ja muud osapooled ilmselgelt ikka veel tugevalt energia- ja kliimaprobleemi tõsidust ja selleks vajalikke investeeringuid”. Seda hoiatust kordas komitee oma arvamuses raamprogrammi „Horisont 2020” kohta ja soovitas sellega seoses eraldada suurema osa mitmeaastase finantsraamistiku vahenditest energiaalastele teadusuuringutele ⁽¹⁰⁾.

4.1.1 Seetõttu toetab komitee ⁽¹¹⁾ ka komisjoni seni kahjuks edutuid jõupingutusi laiendada mitmeaastast finantsraamistikku, et seda ja teisi olulisi ühenduse ülesandeid jõulisemalt käsitleda. Komitee arvates ei tohiks seda aga üritada nõ tagaukse kaudu, st luues ajutise erandina ja senistest tavadest kõrvale kaldudes täiendava teadusprogrammi väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku, et rahastada ITERi ehitamise Euroopa osa. Pigem tuleks ITERi ehitamisest teha ka aastatel 2014–2018 ELi Euratomi teadus-, arendus- ja tutvustamisprogrammi (siiski sõltumatu!) koostisosaks ning seda mitmeaastases finantsraamistikus.

4.2 See ei ole ainus argument ITERi ehitamisega seotud Euroopa kohustuste väljaarvamise vastu mitmeaastases finantsraamistikust. Komitee ei mõista ka punktis 2.6 esitatud komisjoni argumentatsiooni. Kui komisjon teeb olukorda teades ettepaneku ja otsuse mitmeaastase finantsraamistiku kohta, millest ta arvab teadlikult välja ITERi ehitamise kulud, siis on komisjon just ise loonud sellise olukorra, mis muudab tema arvates keeruliseks nende kulude kaasamise mitmeaastasest finantsraamistikku.

4.3 Lisaks sellele on aga ka tugevaid sisulisi argumente, mis räägivad ITERi mitmeaastasest finantsraamistikust väljajätmise vastu.

4.3.1 Ühelt poolt puudutavad need subsidiaarsuse põhimõtet ja Euroopa lisaväärtuse küsimust. Siin käsitletavat projektid on just need, mis ületavad üksikute liikmesriikide võimalused, nagu suuremahulised teaduslik-tehnilised infrastruktuurid või projektid nagu Galileo ja ITER, mis kujutavad endast ühenduse ülesande prototüüpi mitmeaastases finantsraamistikus, mis seega kahtlemata annavad Euroopa lisaväärtust. Just selleks loodi mitmeaastases finantsraamistikus teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse raamprogrammid.

4.3.2 Teiselt poolt puudutavad need rahvusvahelistele partneritele jäävat muljet. Võttes arvesse ka selle partnerluse poliitilist tähtsust, näeb komitee komisjoni ettepanekus eksitavat signaali, mis kahjustab Euroopa Liidu usaldusväärsust rahvusvaheliste läbirääkimiste partnerina. See ei puuduta mitte ainult tuumasünteesiprogrammi, vaid ka teiste rahvusvaheliste partnerluste või siduvate kokkulepete sõlmimiseks tehtavaid jõupingutusi näiteks julgeoleku- või energia- ja kliimapoliitikas.

4.3.3 Need puudutavad aga veel üht märksa üldisemat vaatepunkti, mida komitee käsitles juba oma arvamuses ⁽¹²⁾ raamprogrammi „Horisont 2020” kohta. See hõlmab kavandatud suundumust kanda senised teadus- ja uuendustegevuse edendamise ülesanded ja tegevus komisjonilt üle agentuuridele, komisjon ise piirduks vaid õiguslike küsimuste käsitlemise ja finantsaspektide haldamisega. Selles osas väljendab komitee tõsiselt kahtlusi. Sellega kaotaks komisjon oma erialaspetsiifilise pädevuse ja vastava hindamisvõime (sh vajalikud eksperdid) ega suudaks enam piisavalt tegeleda teema tegeliku sisu ja eesmärkidega või neid määratleda. Viimatinimetatu on aga tingimata vajalik, et komisjon saaks teadusuuringute, arendustegevuse ja innovatsiooni olulist teemat poliitilisel tasandil asjatundlikult, edukalt ja pühendumusega esindada. Vastasel juhul läheks kaduma hapra kontrolli- ja tasakaalusüsteemi otsustav kontrollifaktor, mis on oluline poliitiline kaaluks.

4.4 Võttes arvesse – nagu juba öeldud –, et komitee toetab ühelt poolt täielikult komisjoni soovi mitmeaastast finantsraamistikku tugevdada, teiselt poolt on aga seisukohal, et ITER-projekti tuleks rahastada finantsraamistiku kaudu ja see peaks ka organisatoorselt sellesse jääma, teeb komitee ettepaneku otsida koos nõukogu, parlamendi ja Euroopa Investeeringuspannaga lahendusi, mis võimaldaksid seda teha tagasiulatuvalt, ilma seejuures programmi teisi, eelkõige energiaalaste teadusuuringutega seotud elemente märkimisväärselt kahjustamata.

4.5 Eelistatud lahendusena soovib komitee töötada välja sobivad menetlused tagamaks, et mitmeaastase finantsraamistiku juba kinnitatud eelarvet on tõepoolest võimalik täielikult kasutada ühenduse ülesannete täitmiseks ja see ei vähene tavapärase, mitmeaastase finantsraamistiku kasutamata jäänud vahendite liikmesriikidele tagastamise tulemusel. Nimetatud soovitusega toetab komitee ka Euroopa Parlamendi 5. juuli 2010. aasta algatust ⁽¹³⁾.

4.6 Siin esitatud konkreetsete küsimuste osas soovib komitee, et arutuse all olev ITER-projekti rahastamislünk kaetaks liikmesriikidele mittetagastatavatest vahenditest (nagu see ilmselt perioodi 2012–2013 puhul juba toimus ⁽¹⁴⁾). Kuna see menetlus eeldab täiendavaid ametlikke/õiguslikke meetmeid, soovib komitee seda küsimust arutada Euroopa Investeeringuspannaga ja pidada seejärel läbirääkimisi vastutavate organitega.

⁽¹²⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 111, punkt 3.12.1.

⁽¹³⁾ A7-0254/2011 – Euroopa Parlamendi resolutsioon nõukogu seisukoha kohta Euroopa Liidu 2011. aasta paranduseelarve nr 3/2011 projekti kohta, III jagu – Komisjon (11630/2011 – C7-0166/2011 – 2011/2075(BUD)).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Liidu Nõukogu (konkurentsivõime), 19. detsember 2011, dokument nr 18807/11, PRESSE 508 (saadaval ainult inglise keeles).

⁽⁹⁾ ELT C 21, 21.1.2011, lk 49, punkt 3.1.1.

⁽¹⁰⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 111, punkt 4.2.1.

⁽¹¹⁾ ELT C 143, 22.5.2012, punkt 6.

4.7 Ainult juhul, kui punktis 4.6 soovitatud lahendus on ebapiisav või üldse võimatu, soovitab komitee arutuse all olevad kulud koos asjakohase ettenägematute kulude reserviga (*contingency*) (vt punkt 4.7.1) katta mitmeaastase finantsraamistiku kõigi ülejäänud punktide tagasihoidliku kärpimise arvelt (koos ettenägematuteks kuludeks ettenähtud 10 % reserviga on seega tegu maksimaalselt ca 0,3 % kärpega 0,26 % asemel).

4.7.1 Nimelt soovitab komitee tungivalt, et selliste tehnoloogilisse tundmatusse suunduvate suurprojektide kogemusi võetaks paremini arvesse, tagades vastavalt nt 10 %-lise reservi ettenägematute kulude katteks. Vajadusel tuleks sellega seoses muuta ka komisjoni õigusakte. Sellega suureneb punktis 2.1 nimetatud 0,26 % ligikaudu 0,3 %-ni. Selliste ettenägematute kulude eelarvet tuleb aga hallata projektijuhtimisest eraldi ja selle kasutamine saab toimuda ainult rangete kriteeriumide alusel, tagamaks, et nende vahendite kasutamist ei oleks juba eelnevalt kavandatud ja et need täidaksid oma eesmärgi.

4.7.2 Punktis 4.1.1 soovitab komitee muuta ITERi projekti Euroopa osa ehitamise tuumasünteesiprogrammi sõltumatuks, programmi ülejäänud elementidest eraldiseisvaks koostisosaks/projektiks. ITER-projekti Euroopa osa aja- ja kuluraamistikust võimalikult täpselt kinnipidamiseks on vajalik tugev projekti-juhtimine piisava tehnilise ja haldusliku otsustuspädevusega, samuti range projektistruktuur. Komitee soovitab siinjuures järgida selliseid näiteid nagu CERN, ESA või ESO.

4.8 Mis puudutab siin käsitletavast ajavahemikust 2014–2018 kaugemale ulatuvat perioodi, siis toetab komitee komisjoni väga õigustatud kavatsust luua stabiilne raamistik ja pikaajaliselt kindel alus rahvusvahelise ITER-projekti kogu kestuseks, ent komitee arvates peaks see toimuma mitmeaastases finantsraamistikus. Selle eesmärk on luua euroopasisene ja rahvusvaheline planeerimiskindlus ning näidata rahvusvahelistele partneritele Euroopa Liidu usaldusväärsust.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta ning direktiivi 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta seoses liigse tuginemisega krediitdireitingutele”

KOM(2011) 746 (lõplik) – 2011/0360 (COD)

(2012/C 229/12)

Raportöör: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

9. veebruaril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 53 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta ning direktiivi 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta seoses liigse tuginemisega krediitdireitingutele”

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 130, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Arvamus asetub ühte ritta komitee töödega, milles reitinguagentuuride tegevuse reguleerimist käsitletakse osana püüetest tulla toime viimaste aastate kriisidega⁽¹⁾. Komitee väljendas hiljuti heameelt selle üle, et komisjon püüab uute õigusaktide esitamisega kõrvaldada peamised puudujäägid seoses läbipaistvuse, sõltumatuse, huvide konflikti ning reitingu andmisel kasutatavate menetluste ja hindamismenetluste kvaliteediga⁽²⁾. Samal ajal väljendas komitee pettumust selle üle, et puudujääkidele reitinguagentuuride reguleerimises reageeritakse nii hilja ja ebajärjekindlalt.

1.2 Direktiivi ettepanekuga muudetakse vormiliselt direktiivi vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjate (eurofondid) kohta ja direktiivi alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate (AIFid) kohta. Reguleerimise keskmes on peamiselt muutused riskijuhtimises, millega soovitakse piirata või takistada väliste reitingute automaatset, mehhaanilist ja kontrollimata ülevõtmist. Neid eeskirju täiendab reitinguagentuure käsitleva määruse muudatus, mille kohta komitee on oma seisukoha juba avaldanud⁽³⁾. Mõlemad seadusandlikud ettepanekud on sisuliselt tihedasti seotud.

1.3 Komiteel on hea meel, et ettepanekuga asutakse lahendamise probleemi, et turuosalisel tuginevad liigselt eurofondide ja alternatiivsete investeerimisfondide krediitdireitingutele, ja püütakse takistada karjamentaliteedi tekkimist finantsjuhtimises

osalejate hulgas ebapiisavate reitingute tõttu. Need püüdlused peavad hõlmama kogu ELi õigust, siseriiklikke õigusnorme ja ka eraõiguslikke lepinguid.

1.4 Komitee peab õigeks reguleerimisel valitud strateegiat täpsustada eurofondide ja alternatiivsete investeerimisfondide riskijuhtimise eeskirju. Ta juhib tähelepanu probleemidele, mis võivad tekkida väikestel finantseerimisasutustel omaenda riskianalüüsivõime loomisel. Seepärast teeb komitee ettepaneku sätestada delegeeritud õigusaktides kord, mille alusel toimub koostöö väliste eksperteadmiste loomiseks, et vähendada väikeste finantseerimisasutuste sõltuvust välistest reitinguagentuuridest. Komitee on otsustavalt vastu nõudmistele võimaldada väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel tellida otsus investeerimise krediidikvaliteedi kohta allhanke korras.

1.5 Komitee peab hädavajalikuks teha suuremaid jõupingutusi, et töötada riskijuhtimisprotsessi jaoks välja menetlused ja kriteeriumid, mida saaks kasutada reitingute alternatiivina.

1.6 Komitee juhib tähelepanu vajadusele tegutseda G-20 tasandil ühiselt. Üldisi puudujääke reguleerimises on võimalik kõrvaldada vaid siis, kui on tagatud riikide õiguskordade minimaalne ühtsus.

1.7 Komitee kinnitab juba 12. märtsil 2012 vastu võetud arvamuses⁽⁴⁾ põhjalikult kirjeldatud kahtlust, et isegi juhul, kui finantsturu osalistele antaks võimalus riskihindamine ise läbi viia ja vähendada sõltuvust välistest reitingutest, ei oleks tagatud

⁽¹⁾ Vt eelkõige ELT C 277, 17.11.2009, lk 117 ja ELT C 54, 19.2.2011, lk 37.

⁽²⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 68 teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta”, COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁴⁾ Vt joonealune märkus 2.

finantsturu osaliste otsuste objektiivsus ega kõigi oluliste aspektide arvessevõtmine seoses hindamise tagajärgedega. Komitee peab riskihindamise üheks põhiprobleemiks jätkuvalt reitinguagentuuride antud reitingute usaldusväärsust (ja sõltumatust). Need reitingud on viimastel aastatel korduvalt valeks osutunud või olnud liialt mõjutatud nende väljaspool Euroopat asuva koduturu huvidest, mõtteviisist ja struktuuridest või neid rahastavate emitentide huvidest. Sel taustal hoiatab komitee, et ka edaspidistes diskussioonides reitinguagentuuride reguleerimise üle ei tohi kunagi unustada asjaolu, et reitinguagentuurid on kuni kõige viimase ajani korduvalt – kas otseselt või kaudselt – tekitanud pikaajalist kahju kõigis ühiskonna osades. Seepärast avaldab komitee kahetsust, et sõltumatu Euroopa reitinguagentuuri asutamise püüdeid ei ole seni saanud edu.

2. Ettepaneku kokkuvõte ja taust

2.1 Ettepanek on osa reitinguagentuuride järelevalve meetmetest, mis tuleb võtta vastusena esialgsele panganduskriisile, mis arenes edasi finantskriisiks ja lõpuks riigivõlakriisiks. Alates 7. detsembrist 2010, mil täielikult jõustus reitinguagentuure käsitlev määrus, peavad reitinguagentuurid järgima teatud tegutsemiseeskirju, et leevendada huvide konflikte ning tagada reitingute ja reitingu andmise protsessi kõrge kvaliteet ja teatav läbipaistvus. 11. mail 2011 võeti vastu reitinguagentuure käsitleva määruse muudatus⁽⁵⁾, millega anti Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (ESMA) ainuõigus teostada järelevalvet ELis registreeritud reitinguagentuuride üle.

2.2 Reitinguagentuure käsitlev määrus ja selle 2011. aasta mais vastu võetud muudatus ei lahendanud siiski kriisi tekkele kaasa aidanud probleemi: ohtu, et finantsturu osaliste, sealhulgas vabalt võrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjate (eurofondid) ja alternatiivsete investeerimisfondide riskijuhtimissüsteemid tuginevad liigselt ja n-ö automaatselt (välistele) krediidiireitingutele, teostamata oma riskihinnanguid ja täitmata hoolsuskohustust. Selleni viivad finantsjuhtimises osalejate kulu- ja lihtsustamiskaalutlused. Üldsuse jaoks seisneb oht siiski võimaluses, et turuosaliste hulgas tekib karjamentaliteet⁽⁶⁾. Automaatne, samadest reitingutest juhitud lähenemisviis võib näiteks investeerimisjärgu krediidiireitingu alandamise korral põhjustada võlainstrumentide samaaegset müümist, mis võib mõjutada finantsstabiilsust. Riski kirjeldavad ka protsüklilisus ja nn kaljuefekt (väärtpaberi reitingu alandamine alla teatava künnise vallandab kaskaadina teiste väärtpaberite müügi). Korduvalt on viidatud pakilisele vajadusele need ohud minimeerida⁽⁷⁾.

2.3 Kõnealuse ettepanekuga asutakse lahendama probleemi, et turuosalisel tuginevad liigselt eurofondide ja alternatiivsete investeerimisfondide krediidiireitingutele. Teised ettepanekud puudutavad sama probleemi lahendamist finantskonglomeraati kuuluvate krediidiastutuste, kindlustusseltside ja investeerimisühingute puhul⁽⁸⁾. Eurofonde ja alternatiivseid investeerimisfonde käsitlevaid eeskirju täpsustatakse artiklites 1 ja 2 selliselt, et äriühingud ei tohiks riskide hindamisel toetuda ainult ja automaatselt välistele krediidihindangutele. See täiendab juba olemasolevaid järelevalve-eeskirju, mille kohaselt finantsjuhtimises osalejatel tuleb rakendada riskijuhtimissüsteeme, mis võimaldavad igal ajal jälgida ja mõõta positsioonide riske ning nende mõju üldisele riskiprofiilile. Samuti laiendatakse komisjoni volitusi määrata delegeeritud õigusaktide kaudu kindlaks riskijuhtimissüsteemide asjakohasuse hindamise kriteeriumid ka liigse välisreitingutele tuginemise vältimiseks.

2.4 Ettepanekut tuleb vaadelda seotuna samal päeval esitatud dokumendiga „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta”⁽⁹⁾. Selles tehakse kõrvuti muude punktidega veelgi ettepanekuid, mis peaksid takistama turuosaliste liigset tuginemist reitingutele, kohustades reitinguagentuure avalikustama finantsjuhtimises osalejatele ulatuslikku teavet. Selle hulka kuulub teave, mis käsitleb reitingute määramise meetodeid ja aluseeldusi ning reitinguliike. Teisalt peaksid struktureeritud finantsinstrumentide emitendid avalikustama turule rohkem teavet oma toodete kohta, (alusvara krediitkvaliteet ja tulemusnäitajad, väärtpaberistatud tehingu struktuur, seotud rahavood jne). Koosvõetult peaksid reitinguagentuure käsitleva määruse muudatused tegema eurofondide ja avatud investeerimisfondide jaoks oma krediidiriski hinnangute koostamise lihtsamaks. Seega ei saa kumbagi ettepanekut vaadelda iseseisvana.

3. Üldised märkused

3.1 Komisjoni ettepanek puudutab konkreetset puudujääki reitinguagentuuride reguleerimises, nimelt reitingute mõju finantsjuhtimises osalejate tegevusele ja selle tegevuse tagajärgi turu jaoks. Ettepanek on viimaste aastate kriiside põhjuste analüüsimise tulemus. Reitinguagentuurid aitasid kaasa kriiside tekkele. Nad esitavad väiteid võlausaldaja maksevõime ja maksevalmiduse kohta, olgu tegemist kas eraõiguslike võlausaldajate või riikidega. Neil on otsustav mõju ülemaailmsetele finantsturgudele, kuna paljud finantsjuhtimises osalejad (eurofondid, alternatiivsed investeerimisfondid, krediidiastutused ja kindlustusseltsid) sõltuvad oma investeerimisotsustest reitingutest. Komitee on viimastel aastatel – viimati 12. märtsil 2012 vastu võetud

⁽⁵⁾ ELT L 145, 31.5.2011, lk 30.

⁽⁶⁾ Vrd „The Financial Cycle, Factors of Amplification and possible Policy Implications for Financial and Monetary Authorities” Banque de France, Bulletin No 95, november 2001, lk 68.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final; komisjoni talituste aruteludokument reitinguagentuuride määramise ülevaatamise kohta, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm; nõukogu 23. oktoobri 2011 järeldused; finantsstabiilsuse 2010. aasta oktoobri nõukogu põhimõtted, et vähendada ametiasutuste ja finantseerimisasutuste tuginemist reitinguagentuuride reitingutele.

⁽⁸⁾ COM(2011) 453 lõplik.

⁽⁹⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

arvamuses⁽¹⁰⁾ – korduvalt käsitletud puudujääke reitinguagentuuride reguleerimises ja võtnud selgeid seisukohti, mis on ka käesoleva arvamuse aluseks ja millele siinkohal viidatakse.

3.2 Hiljemalt viimaste aastate kriisidega on selgeks saanud esmalt tõsiasi, et reitingutes esitatud väärhinnangutel võib olla märkimisväärne kahjustav mõju ulatuslikele majandusvaldkondadele, isegi tervetele riikidele ja ühiskonnale tervikuna. Teisalt on kriisid näidanud ka seda, et turud ei olnud võimelised liialdusi takistama. Seepärast vajavad reitinguagentuurid ranget ja järjekindlat reguleerimist riigi tasandil. Reguleerimist tuleb toetada ka ELi tasandil, arvestades üldist konteksti G-20 tasandil, eesmärgiga tagada eeskirjade minimaalne ühtsus kogu maailmas. On eluliselt tähtis⁽¹¹⁾, et reitingute koostamisel oleks miinimumstandardiks terviklikkuse, läbipaistvuse, vastutustunde ja hea valitsemistava põhimõtete järgimine ja tagamine.

3.3 Komitee kinnitab, et viimastel aastatel on tehtud olulisi – isegi kui märgatavalt hilinevad – edusamme reitinguagentuuride reguleerimisel. Kui nüüdsest asutakse 15. novembril 2011 esitatud ettepaneku abil reitinguagentuure käsitleva määruse muutmiseks⁽¹²⁾ tegelema selliste probleemsete valdkondadega nagu „reitingute väljaajamine“, „reitinguagentuuri sõltumatus“, „teabe avalikustamine“, „riigireitingud“, „krediidireitingute võrreldavus“, „reitinguagentuuride korrapärane roteerumine“, „tsiviilvastutus“ ja „väliste reitingute kasutamine“ reitinguagentuuride reguleerimist käsitlevates eeskirjades, tuleb seda tervitada. Komitee on selle kohta võtnud seisukoha⁽¹³⁾ ja esitanud konkreetseid märkusi. Pettumust valmistab siiski asjaolu, et piisavalt ei ole käsitletud suurte reitinguagentuuride turgu valitseva seisundi ja alternatiivsete maksemudelite probleeme.

3.4 Ettepanekus käsitletakse nüüd täiendavalt ka eurofondide ja alternatiivsete investeerimisfondide tasandil väliste reitingute automaatset, järelekaalumata ülevõtmist, mis, nagu ettepanekus on väljendatud, võib põhjustada finantssektoris osalejate karjamentaliteeti, või, nagu on väljendatud komitee arvamuses⁽¹⁴⁾, võib kujuneda isetäituvaks ennustuseks. Selles punktis langeb ettepanek kokku samal päeval esitatud reitinguagentuure käsitleva määruse muudatusega. See kaheosaline lähenemisviis on järjekindel. Finantsjuhtimises osalejate hulgas, kes on (väliste) reitingute sihtrühm, tuleb vältida või vähendada automaatse lähenemisviisi kasutamist, reitinguagentuuride reguleerimisel tuleb tagada, et need on piisavalt läbipaistvad ja varustavad turuosalisi vajaliku teabega.

3.5 Ei tohi unustada, et eurofondid ja alternatiivsed investeerimisfondid vastutavad ise karjamentaliteedi ja kaskaadiefektide vältimise eest. Kui nende riskijuhtimissüsteemid sellist mõju võimaldavad, on nad ise osa probleemist. Komitee nõustub üheselt komisjoniga selle hinnangu osas. Seepärast on ka siinkohal analüüsitava ettepaneku rakendamisel otsustava tähtsusega, et delegeeritud õigusaktidega viidaks seaduseandja tahe sihipäraselt ellu. Pealegi on iga finantsregulatsioon vaid nii hea, kui on selle lõplik ellurakendamine järelevalvetegevuses.

4. Konkreetseid märkused

4.1 Ei ole kahtlustki, et väliste reitingute automaatne, mehhaaniline, kontrollimata ülevõtmine viib või siis võib viia vastavate väärtipaberite samaaegse müümiseni, mis võib põhjustada rahutust turgudel, mis omakorda ohustab finantsstabiilsust. See on ka komisjoni ulatuslike konsultatsioonide⁽¹⁵⁾, Euroopa Parlamendi 8. juuni 2011. aasta muu kui seadusandliku resolutsiooni⁽¹⁶⁾ ja finantsstabiilsuse nõukogu põhimõtete⁽¹⁷⁾ tulemus.

4.2 Selle automaatse lähenemisviisi murdmiseks on vaja rida meetmeid. Kõigepealt tuleb kindlustada, et kõiki võimalusi kasutatakse ja arendatakse edasi ning et lisaks suurte agentuuride reitingutele kasutatakse ka alternatiivseid krediidiivõimekuse standardeid. Samas tuleb kontrollida olemasolevaid järelevalveeeskirju, mis, põhinedes seadustel või ametiasutuste ettekirjutustel, loovad automaatse seose välise reitingu ja hinnangu vahel, nagu see on ka krediidasutuste ja kindlustusseltside puhul. Samade meetmetega tuleb murda ka finantsjuhtimises osalejate riskijuhtimissüsteemides olevad automatismid. Kokkuvõttes tuleb ELi õiguses ja siseriiklikes õigusaktides üldiselt tagada, et sinna ei jääks ühtki eeskirja, mis kirjeldatud automatismi põhjustab. Samuti tuleb tagada, et ei kehtiks ka sellist automatismi põhjustavad eraõiguslikud kokkulepped. Lisaks vajavad finantsjuhtimises osalejad rohkem teavet, mis kergendaks neil oma hinnangute andmist.

4.3 Ettepanek sisaldab üldise juhisenä eurofondide ja alternatiivsete investeerimisfondide riskijuhtimissüsteemide kujundamiseks vajalikke täpsustusi. See on põhimõtteliselt õige lähenemisviis. Kuivõrd sellele antakse konkreetne sisu alles vastavate delegeeritud õigusaktidega, ootab alles tegemist oluline töö, et vältida väliste reitingute automaatsest ülevõtmisest põhjustatud vigu suunavalikul.

⁽¹⁰⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽¹¹⁾ Vt joonealune märkus 2, punkt 1.2.

⁽¹²⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽¹³⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 2, punkt 1.7.

⁽¹⁵⁾ Vt joonealune märkus 6.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi 8. juuni 2011. aasta resolutsioon reitinguagentuuride tulevikuväljavaadete kohta (2010/2302(INI)).

⁽¹⁷⁾ Vt joonealune märkus 6.

4.4 Praktilisest küljest ei ole täielik loobumine välistest reitingutest teostatav. Väliste reitingute asendamiseks vajalikud ressursid, samuti eksperditeadmised ning kogemused on praegu olemas vaid väga piiratud määral. Iseäranis väikestel finantsasutustel ei ole alati vajalikke vahendeid omaenda analüüsiüksuste laiendamiseks või loomiseks. Kõrvuti võimalusega laiendada sisemist riskide hindamist ja suurendada seeläbi sõltumatust välistest reitinguagentuuridest on korduvalt kõlanud nõudmine, et väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele loodaks võimalus tellida riskianalüüse allhanke korras. Lihtsustatud ligipääs välistea-bele aitab koostöö kaudu kindlasti koondada eksperditeadmisi konkreetsete turgude kohta ja saavutada suuremat kulutõhusust. See annaks iseäranis väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele võimaluse saavutada suurem sõltumatus reitinguagentuuridest. Vastavaid meetmeid tuleb tervitada. Ent komitee on kindlal seisukohal, et tegelik otsus investeringu krediitkvaliteedi kohta tuleb alati langetada ettevõttes, s.t, et seda ei tohi tellida allhanke korras.

4.5 Komitee leiab, et ettepaneku ellurakendamine võib riskijuhtimissüsteemide laiendamise, nt sisemude-lite laiendamise või loomise tõttu mõnikord koguni märgatavalt suurendada reguleerimise kulusid. Ent kogu ühiskonda ähvardavaid kulusid arvestades puudub sel lahendusel alternatiiv.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud)”

COM(2012) 64 (final) – 2012/0027 (COD)

(2012/C 229/13)

Raportöör: **Antonello PEZZINI**

7. märtsil 2012 otsustas nõukogu ja 13. märtsil 2012 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 33, 114 ja 207 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud)”

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 8. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on tõhus tolliliit Euroopa integratsiooni vältimatu eeltingimus, et kindlustada tõhusal, turvalisel ja läbipaistval viisil kaupade vaba liikumine, kaitstes tarbijaid ja keskkonda võimalikult suurel määral ning võideldes pettuste ja võltsimiste vastu tõhusalt ja ühtlaselt kogu Euroopa Liidu territooriumil.

1.2 Seega kutsub komitee üles järgima ühtsetel, ajakohastatud, läbipaistvatel, tõhusatel ja lihtsustatud menetlustel põhinevat ühtset tollipoliitikat, millega oleks võimalik anda panus ELi majanduslikku konkurentsivõimesse ülemaailmsel tasandil ja saaks kaitsta Euroopa ettevõtete ja tarbijate intellektuaalomandit, õigusi ja ohutust.

1.3 Seetõttu suhtub komitee positiivselt Euroopa Komisjoni vastuvõetud määruse ettepanekusse, millega sõnastatakse ümber 23. aprilli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 450/2008. Komitee loodab, et tagatakse kindlad tähtajad, ühtlane tõlgendamine, ulatuslik teavitamine ja koolitamine ning samuti piisavad rahalised vahendid nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil.

1.4 Möistagi toetab komitee tolliseadustiku sätete **vastavuseviimist Lissaboni lepinguga** volituste delegerimise ja rakendusvolituste andmise vallas, arvestades õiget tasakaalu Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahel, seades need kaks institutsiooni samale tasemele delegeritud aktide suhtes.

1.5 Komitee peab vajalikuks ja oluliseks ka **ajakohastamis-meetmeid**, nagu **tollialaste õigusaktide lihtsustamine** ja tollisüsteemi täiel määral **koostalitlusvõimelisena elektrooniliseks muutmine**, et lihtsustada äritavasid ning tõhustada ennetustöö ja karistusmeetmete kooskõlastamist.

1.6 Komitee on mures **võimaluse** pärast **tõlgendada** ELi tollieeskirju **liikmesriikides erinevalt**, mis kujutaks endast ettevõtete, eelkõige väikeste ettevõtete jaoks suurt bürokraatiakoormust ja seega mõjutaks negatiivselt Euroopa konkurentsivõimet.

1.7 Seepärast toetab komitee veendunult **keskset tollivormistust** vastavate elektrooniliste süsteemide kaudu, standarditud töömeetodite süstemaatilist kasutust, **tegevusprotsesside modelleerimist**, kõigi elektroonilise tollinduse algatuste levitamist ja eksperimentaalkorras Euroopa kiirreageerimisrühma loomist innovaatiliste protsesside toetamiseks.

1.8 Komitee tõdeb tolliseadustiku rakendamise **edasilükkamise asjakohasust**, et oleks aega töötada välja ühtlustatud elektroonilised süsteemid ja parandada tollimenetluste korraldust ELi välispiiridel, aga eelkõige selleks, et **personali piisavalt teavitada ja koolitada** ning soodustada selle kaudu rahvusvahelist kaubandust ning isikute ja kaupade kiiret liikumist.

1.9 Teiseks peab komitee vajalikuks **tihedamat koostööd** tolliametite, turujärelevalveasutuste, komisjoni talituste ja Euroopa agentuuride vahel, et paremini kontrollida üle piiri toodavate kaupade kvaliteeti.

1.10 Komitee rõhutab, et parandada tuleb teenuste kvaliteeti ettevõtjate ja teiste asjaomaste osalejate jaoks, ning soovib komisjonil konkreetsete hüvede ja lihtsustatud menetluste abil ergutada ettevõtjaid taotlema **volitatud ettevõtja staatust**.

1.11 Komitee toonitab vajadust pakkuda piisavat teavet ja ühist koolitust tolliametnikele, ettevõtjatele ja tolliaagentidele, et tagada eeskirjade ühtlane kohaldamine ja tõlgendamine ning tarbijate parem kaitse, arendades seejuures ka **Jean Monnet' õppetoole Euroopa tolliõiguse** valdkonnas tihedas koostöös ülikoolide ja teaduskeskustega kogu ELis.

1.12 Komitee on veendunud, et väärtustada tuleb konkreetsete liikmesriikide suutlikkust ja võimekust eesmärgiga luua **Euroopa tollikõrgkool**, et edendada tollinduses tipptaset, et aja jooksul oleks võimalik saavutada **Euroopa ühtne tollisüsteem**.

2. Praegune olukord

2.1 Tollil on oluline roll ohutuse ja julgeoleku tagamisel, tarbijate ja keskkonna kaitsmisel, maksude täieliku laekumise kindlustamisel, pettuste- ja korruptsioonivastase võitluse tugevdamisel ning intellektuaalomandiõiguste järgimise tagamisel. Võltskaupade import Euroopa Liitu põhjustab tulude vähenemist, rikub intellektuaalomandiõigusi ning kujutab tõsist ohtu Euroopa tarbijate ohutusele ja tervisele.

2.2 Siiani jõus olevat ühenduse 1992. aasta tolliseadustikku viiakse ellu menetluste kaudu, kus kasutatakse sageli paberdokumente, kuigi juba tükk aega on liikmesriikide arvutisüsteemide kaudu kasutusel elektrooniline tollivormistus, kuigi ELi tasandil puudub kohustus seda süsteemi kasutada.

2.3 Tollinduse roll on vahepeal muutunud suuremaks tulevalt kaubandusvoogude laienemisest ja muudest faktoritest, mis on seotud tooteohutuse ja uue infotehnoloogiaga, ning need on tänu ka Lissaboni lepingusse lisatud muudatustele teinud siseturu konkurentsivõimelisemaks.

2.4 2008. aastal võeti vastu ajakohastatud tolliseadustik,⁽¹⁾ et tulla toime suuremate kaubandusvoogude, uue riskijuhtimise ning seadusliku kaubanduse kaitse ja ohutusega ning luua tollinduse ja kaubanduse jaoks ühine IT-keskkond.

2.5 Ajakohastatud tolliseadustiku eeskirjad on juba jõustunud, ent nende tegelikuks kohaldamiseks on vaja rakendussätteid, mis jõustuvad 24. juunil 2013. Ent tehnilistel ja praktilistel põhjustel ei ole see tähtaeg keerukate juriidiliste, infotehnoloogiliste ja operatiivsete aspektide tõttu realistlik.

⁽¹⁾ Vt ELT L 145, 4.6.2008, lk 1.

2.6 Komitee on selleteemalistes arvamustes juba öelnud, et „need tähtajad [...] on kehtestatud liiga optimistlikult”,⁽²⁾ ja leidnud, et „rakenduseeskirjade puudumine – mille koostamine on samuti komisjoni pädevuses – jätab hetkel teatud sätete osas õhku mõningase ebakindluse”⁽³⁾. Ent komitee on siiani arvanud, et „Euroopa majandusintegratsiooni juhtivaks jõuks olnud tolliliit ei saa [...] jääda maha rahvusvahelisest kaubandusest”⁽⁴⁾.

2.7 Rahastamisvahendite teemal kordab komitee oma seisukohti, mis esitati hiljutises arvamuses ettepaneku kohta kehtestada Euroopa Liidu tolli- ja maksustamisalane tegevusprogramm ajavahemikuks 2014–2020 (**FISCUS**)⁽⁵⁾. Kuid nagu komitee on juba mitmel korral nimetanud,⁽⁶⁾ peaks see olema vaid algus struktureeritud koostööle kõigi riiklike ja Euroopa agentuuride vahel, kes on kaasatud võitluse pettuste ja finantskuritegevuse, nagu rahapesu, organiseeritud kuritegevuse, terrorismi, salakaubaveo jms vastu.

2.8 Lisaks leiab komitee, et kuna viimastel aastatel on välja töötatud kaks programmi – „**Toll 2013**” ja „**Fiscalis 2013**” –, mis on võtnud erinevad suunad ja mis nüüd tuuakse kokku ühes FISCUS-programmis, **tuleb säilitada** „sellise programmi peamine positiivne aspekt”, milleks on „**inimtegurile omistatav tähtsus**”:

— „tuleb kindlustada, et riikide tolli- ja maksuametid varustatakse vahenditega, millest piisab järgmise kümnendi probleemide lahendamiseks;

— maksu- ja tollisektori käsutusse tuleb anda ajakohane ja tõhus IT-süsteem. See hõlmaks nt ajakohastatud tolliseadustikku;

— komitee sooviks näha üksikasjalikumaid hinnanguid ELi ja liikmesriikide eelarvetele avalduvale mõjule”⁽⁷⁾.

2.9 Et tollisektorit ajakohastada, on vaja piisavaid rahalisi vahendeid kõigile tollindusega seotud menetlustele ja protsessidele, eelkõige elektrooniliste süsteemide loomisele ja vastava personali koolitamisele.

⁽²⁾ Vt ELT C 318, 23.12.2006, lk 47.

⁽³⁾ Vt ELT C 309, 16.12.2006, lk 22.

⁽⁴⁾ Vt ELT C 324, 30.12.2006, lk 78.

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 143, 22.05.2012, lk 48.

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus maksupettuste vastase võitluse kohta käibemaksu valdkonnas, ELT C 347, 18.12.2010, lk 73; arvamus heade maksuhaldustavade edendamise kohta, ELT C 255, 22.9.2010, lk 61; arvamus maksudest kõrvalhoidumise kohta importimisel, ELT C 277, 17.11.2009, lk 112; arvamus maksude, tollimaksude ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmise kohta ning maksustamisalase halduskoostöö kohta, ELT C 317, 23.12.2009, lk 120.

⁽⁷⁾ Vt joonealune märkus 5, *ibidem*.

2.10 Uue määruse ettepaneku strateegilised eesmärgid jäävad samaks uuesti sõnastatava määruse (EÜ) nr 450/2008 eesmärkidega, st need on kooskõlas poliitikaga, mida kohandatakse Euroopa Liitu toodava ja sealt väljaviidava kaubaga kauplemisele. Komitee on nende eesmärkide kohta juba oma arvamust avaldanud ⁽⁸⁾.

2.11 Euroopa Parlament on oma arvamust väljendanud 1. detsembri 2011. aasta resolutsioonis tolli ajakohastamise kohta ⁽⁹⁾ ja käsitlenud järgmisi probleeme: tollialane strateegia, meetmed konkurentsivõime tagamiseks ja riskijuhtimiseks, ühtne liides, kontrollisüsteemide ja sanktsioonide ühtlustamine, menetluste ühtlustamine, finantshuvid ja intellektuaalomandiõigused ning koostöö tugevdamine.

2.12 Komisjon omalt poolt rõhutas oma eduaruandes tolliliidu arengustrateegia kohta ⁽¹⁰⁾ järgmiseid vajadusi:

- tuleb võtta üldisem strateegiline lähenemisviis koostöö suhtes muude ametiasutuste ja rahvusvaheliste partneritega julgeoleku, tervise, ohutuse ja keskkonnakaitse valdkonnas;
- tuleb parandada ja ajakohastada juhtimist nii seoses struktuuride kui ka töömeetoditega, pöörates tähelepanu rohkem ettevõtjatele suunatud tollimenetlustele;
- liikmesriikide ja komisjoni vahel tuleb jagada ja koondada suutlikkust ja võimekust, et parandada tõhusust ja ühtsust ning saada kasu mastaabisäästust FISCUS-programmi raames;
- tuleb määratleda toimimise mõõtmise ja hindamise alus (tulemused ja väljundid) eesmärgiga tagada, et tolliliit täidab oma eesmärgid, ja määrata kindlaks mahajäämused või lüngad.

2.13 Nõukogu omalt poolt otsustas 13. detsembri 2011. aasta resolutsioonis ⁽¹¹⁾ määrata kindlaks tulevase koostöö strateegia eesmärgiga teha kindlaks, milliseid meetmeid on vaja võtta tollikoostöö ja teiste õiguskaitseasutustega tehtava koostöö edasiseks edendamiseks, ning tugevdada tolli kui vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal toimuvat kaupade, inimeste ja kapitali vaba liikumist kontrollitava juhtiva asutuse rolli, et saavutada liidu kodanike tõhusam kaitse.

3. Euroopa Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjon teeb ettepaneku asendada määrus (EÜ) nr 450/2008 (ajakohastatud tolliseadustik) ümbersõnastatud määrusega, millega seejuures:

- viiakse tekst vastavusse Lissaboni lepinguga;

⁽⁸⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁹⁾ Vt Euroopa Parlamendi 1. detsembri 2011. aasta resolutsioon (2011/2083/INI).

⁽¹⁰⁾ Vt COM(2011) 922 final, 20.12.2011.

⁽¹¹⁾ Vt ELT C 5, 7.1.2012, lk 1.

- kohandatakse kõnealust määrust praktiliste aspektidega ning tollialaste õigusaktide ning ELi ja kolmandate riikide vahelise kaubavahetusega seotud muude poliitikavaldkondade arenguga;

- antakse piisavalt aega infotehnoloogia tugisüsteemide väljaarendamiseks.

3.2 Ümbersõnastatud määrus (EÜ) nr 450/2008 võimaldab õigusakte, mida toetab IT-arenduste optimaalne arhitektuur ja planeerimine, äritavadega paremini vastavusse viia, hõlmates samal ajal kõiki ümbersõnastamiseks esildatud määruse eeliseid, nimelt haldusmenetluste lihtsustamist (ELi ja riikide) ametiasutuste ning eraõiguslike isikute jaoks.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee suhtub positiivselt Euroopa Komisjoni vastu võetud määruse ettepanekusse, millega sõnastatakse ümber Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 450/2008, millega kehtestatakse ühenduse ajakohastatud tolliseadustik.

4.2 Ent selle uue ettepaneku toetamisel tuleb komitee arvates tagada järgmised aspektid:

- rakendussätete jõustamise kindlad tähtajad, et vältida uusi ümbersõnastusi ja viivitusi;

- ELi tollieeskirjade ühtne tõlgendamine, kusjuures EL peab toimima ühtse organisatsioonina, et saavutada **Euroopa ühtne tollisüsteem**;

- sama kontrollitase ja ettevõtjate samasugune kohtlemine ükskõik millises ELi tolliterritooriumi punktis, kasutades standardseid kontrollipakette, täiustades ühtset liidest ja lihtsustades volitatud ettevõtja staatuse saamist;

- teabe jagamine kõigile asjaomastele ettevõtjatele, et tagada uute eeskirjade ja IT-menetluste järjepidev ja ühtlane kohaldamine ühiste standardite alusel, mis kindlustavad täieliku koostalitlusvõime;

- hea kvaliteediga koolitus tollitöötajatele ja ettevõtjatele Euroopa platvormi ja standardite alusel, et suurendada professionaalsust ja vastutust, tagades seejuures Euroopa kvaliteediparameetrite kohaselt sobiva järelevalve;

- piisavad rahalised vahendid liikmesriikidelt ja EList, et käivitada sellised sihipärased programmid nagu **FISCUS**, **ELi alalise koolituse programmid**, mis on suunatud ka keeleõppele ja IT-le, ning **Jean Monnet' õppetoolid**;

— suutlikkuse ja võimekuse jagamine ja koondamine liikmesriikide vahel ja ELi tasandil, mis viiks **Euroopa tollikõrgkooli** loomiseni, et edendada tollinduses tipptaset.

4.3 Komitee arvates on need punktid eriti asjakohased seoses koolituse ja ühiste algatustega IT-valdkonnas, et kindlustada tollisüsteemide kõrgetasemeline koostalitlusvõime ja **Euroopa ühtne tolliseadustik**, kvalifikatsioonid ja ühtne toimimise tase.

4.4 Koostalitlusvõimeliste infotehnoloogiliste tollisüsteemide kasutuselevõtuks on tehtud juba märkimisväärsed investeeringuid, aga nende abil ei ole veel kaotatud erinevusi eeskirjades ja andmekasutuses. Komisjoni ettepanekus esitatud ajakava tuleb kasutada selleks, et pingutada suurema ühtlustamise nimel ja muuta Euroopa tolliseadustik reaalsuseks, mis oleks komitee pooldatava **Euroopa ühtse tollisüsteemi** loomise lähtealus.

4.4.1 Uue määruse ühtlaseks kohaldamiseks soovib komitee luua eksperimentaalkorras Euroopa kiirreageerimisrühma, mis toetaks tolli professionaalset ja rasket tööd, eelkõige välispiiridel.

4.5 Komitee kinnitab oma varasemat seisukohta, et „ühendusepoolne tolli haldamine peaks olema üks Euroopa Liidu pikaajalisi eesmärke. Selle eelised on lihtsus, usaldusväärsus ja hind ning ühendamise võimalus teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ja kolmandate riikide süsteemidega” ⁽¹²⁾.

4.6 Komitee toonitab, kui olulised on impordikontrolli ajakohastatud suunised tooteohutuse tagamiseks ja avalik andmebaas ohtlike, tollis kinni peetud kaupade kohta.

4.7 Komisjon peaks arvesse võtma märkusi, mis komitee esitas horisontaalset õigusraamistikku käsitlevas 13. detsembri 2007. aasta arvamuses ⁽¹³⁾ vajaduse kohta parandada turujärelevalve kooskõlastamist ja tõhustamist.

4.8 Õiguskaitse tagamiseks ELi turul peaksid eeskirjad arenema uute süsteemide suunas, mille abil kindlaks teha toodete päritolu ja tagada nende jälgitavus, et parandada tarbijate teavitamist ja tõhustada ebaseadusliku tegevuse ja pettuste ärahoidmist tollinduses.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ ELT C 318, 13.9.2006, lk 47.

⁽¹³⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat Euroopa Liidus elavate kolmandate riikide kodanike suhtes perekonna taasühinemise õiguse kohaldamise kohta (direktiiv 2003/86/EÜ)”

KOM(2011) 735 (lõplik)

(2012/C 229/14)

Raportöör: **Cristian PÎRVULESCU**

15. novembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat Euroopa Liidus elavate kolmandate riikide kodanike suhtes perekonna taasühinemise õiguse kohaldamise kohta (direktiiv 2003/86/EÜ)”

COM(2011) 735 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. aprillil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 131, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 8.

1. Sissejuhatus

1.1 Nii Stockholmi programmis kui ka Euroopa sisserände- ja varjupaigapaktis käsitatakse perekonna taasühinemist kui valdkonda, kus ELi poliitikat tuleks edasi arendada, eriti integratsioonimeetmete alal. 2003. aastal kiideti heaks ühtsed Euroopa sisserändeeskirjad, millega reguleeritakse ELi tasandil tingimusi, mille alusel kolmandate riikide kodanikud saavad kasutada õigust perekonna taasühinemisele.

1.2 Direktiivis on sätestatud, millistel tingimustel on kolmanda riigi kodanikul võimalik siseneda liikmesriiki ja seal elada, kui ta ühineb pereliikmega, kes on kolmanda riigi kodanik ja elab juba seaduslikult liikmesriigis. Direktiivi ei kohaldata ELi kodanike suhtes.

1.3 Komisjon osutas esimeses direktiivi kohaldamist käsitlevas aruandes [COM(2008) 610 final] liikmesriikide rakenduslikele probleemidele ja direktiivi puudustele.

1.4 Komisjon peab vajalikuks algatada perekonna taasühinemise õiguse teemal avalik konsulteerimine, milles keskendutakse teatavatele direktiivi reguleerimisalasse kuuluvatele küsimustele. See on rohelise raamatu eesmärk. Sidusrühmadel palutakse vastata mitmesugustele küsimustele, mille eesmärk on tõhustada ELi tasandil perekonna taasühinemise eeskirju.

1.5 Konsulteerimise käigus saadud vastuste põhjal otsustab komisjon, milliseid poliitilisi järelemeetmeid on vaja võtta (nt muuta direktiivi, koostada tõlgendavad suunised või säilitada praegune olukord).

2. Üldised märkused

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni algatust korraldada laiaulatuslik avalik konsulteerimine perekonna taasühinemist puudutava direktiivi osas. Kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajana pakub komitee abi nende konsultatsioonide korraldamisel ja esitab omandatud kogemustel põhineva arvamuse.

2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab muret, märkides, et praeguses poliitilises, majanduslikus ja sotsiaalses kontekstis on sisserännet puudutavad arutelud väga tundlikud. Finants- ja majanduskriis on nõrgestanud üksikisikute vahelist solidaarsust ning viinud diskursuse ja poliitiliste meetmete radikaliseerumisele. Tuleb rõhutada, et demograafiliste ja majanduslike väljavaadete tõttu tuleb Euroopal end avada kolmandate riikide kodanikele, kes soovivad elada ELis. Euroopa ühiskond peab jääma avatuks hoolimata tööturul toimuvatest kõikumistest. Kuigi vajalik, võib sisserändepoliitika raames perekonna taasühinemist käsitlev arutelu küsimärgi alla seada kehtivad eeskirjad ja tavad, millest paljud kujutavad endast olulisi etappe kõnealuse poliitika eesmärkide saavutamisel.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab seda arutelu ning ühtlasi asub tegutsema eesmärgiga, et kodanikuühiskonna organisatsioonide hääl oleks selles valdkonnas edasiviiv konstruktiivne tegur. Millised ka ei oleks Euroopa ühiskonna ees seisvad poliitilised või majanduslikud väljakutsed, on vaja kaitsta ja tugevdada Euroopa ülesehitamise aluseid, sealhulgas eelkõige põhiõigusi.

2.4 Komitee hindab Euroopa Komisjoni avatust kodanikuühiskonnale ja akadeemilisele ringkonnale, kes on korduvalt kritiseerinud direktiivi sisu ja rakendamist. Komitee rõhutab selles osas Euroopa integratsioonifoorumi positiivset mõju, mis

hõlbustab struktureeritud dialoogi Euroopa institutsioonide ja sidusrühmade vahel, kes on tegevad rände ja integratsiooni küsimuses.

2.5 Komitee arvamuse kohaselt on vajalik, et direktiivi ja selle mõju käsitlev arutelu keskenduks rakendamise praktilistele eeskirjadele ja et hilisemas faasis määratletaks sidusrühmadega uuesti konsulteerides sekkumise viis ja vahendid.

2.6 Direktiivi üle käivas arutelus tuleks arvesse võtta arvukaid rahvusvahelisi lepinguid ja konventsioone, millega kaitstakse eraelu, samuti perekonda ja pereliikmeid, eelkõige lapsi. Õigus era- ja perekonnavalule puutumatusel on põhiõigus ja seda tuleks käsitleda kui sellist, olenemata vastava isiku rahvusest. See on otseselt või kaudselt sätestatud eri dokumentides: inimõiguste ülddeklaratsioonis (artiklid 12, 16 ja 25), lapse õiguste konventsioonis, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis (artikkel 7), Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (artiklid 8, 9, 24 ja 25) ja Euroopa sotsiaalhartas (artikkel 16).

2.7 Komitee arvates on vajalik ja asjakohane asuda direktiivi arutama, arvestades perekonna taasühinemise kohta kogunenud kogemuslike andmeid, aga ka selleks, et direktiiv peaks sammu tehnoloogiliste ressurssidega, mida oleks võimalik kasutada jooksvates menetlustes elamislubade väljastamisel (nt DNA testid). Muuhulgas tuleks arvesse võtta ka Euroopa Kohtu kohtupraktikat.

2.8 Kuigi rände kohta leidub palju asjakohaseid andmeid, leiab komitee, et väga tundlike teemade kohta, nagu pettusjuhtumid või sundabielud, ei ole piisavalt andmeid poliitikakavandamise suunamiseks. Samuti soovib komitee jätkata jõupingutusi eelkõige kvalitatiivsete andmete kogumiseks neis tundlikes ja samal ajal tähtsates valdkondades.

3. Konkreetsete märkused

3.1 *Reguleerimisala. Kes saab direktiivi alusel taotleda perekonna taasühinemist?*

1. küsimus

— Artikli 3 kohaselt peab isikul taotluse esitamise ajal olema põhjust eeldada, et ta saab alalise elamisõiguse. Artikli 8 alusel võidakse temalt taasühinemise tegelikult lubamiseks ühtlasi nõuda ooteaja möödumist. Kas nimetatud kriteeriumidel põhinev lähenemisviis on õige ja võimaldab kõige paremini kindlaks määrata, kes saab taotleda perekonna taasühinemist?

3.1.1 Komitee leiab, et kriteerium „põhjus eeldada“ on õiguslikus mõttes liiga ebamäärane ja võib viia kitsendava tõlgenduse. Seetõttu soovib komitee säilitada ühe- või mitmeaastase kehtivusajaga elamisloa omamise tingimuse, ent välja jätta teine tingimus, mis puudutab põhjust eeldada.

3.1.2 Samuti võib probleemseks osutuda minimaalne ooteaeg. Õigus perekonnavalule ja õigus eraelu puutumatusel on põhiõigused. Komitee leiab, et kõnealuse õiguse rakendamine peab võimaldama taotlejal, nagu määratletud direktiivis, alustada perekonna taasühinemise menetlust elamisloa saamise hetkest alates ja et minimaalse riigis elamise perioodi kriteerium tuleb kõrvaldada.

3.1.3 Komitee mõistab, et staatuse ja neile osutatava kaitse aspektist tehakse vahet kõrgelt kvalifitseeritud ja madalama kvalifikatsiooniga sissepääsetajate vahel. Siiski juhib komitee tähelepanu asjaolule, et Euroopa majandus vajab võrdselt mõlemaid kategooriaid ning et õiguse osas era- või perekonnavalule kaitsele ei või kvalifikatsiooni alusel teha mingit vahet.

3.2 *Millised pereliikmed saavad taotluse esitajaga ühineda? Perekonna tuumikut käsitlevad kohustuslikud sätted*

2. küsimus

— Kas on seaduspärane, et liikmesriik kehtestab abikaasadele vanuse alampiiri, mis erineb tema enda õiguses sätestatud täisea piirist?

— Kas perekonna taasühinemise eeskirju kuritarvitavate sundabielude sõlmimise ärahoidmiseks oleks võimalik kasutada ka muid meetmeid ja kui jah, siis milliseid?

— Kas teil on selgeid tõendeid, et sundabielud kujutavad endast probleemi? Kui jah, siis kui suur on selle probleemi ulatus (esitage statistika) ja kas see on seotud perekonna taasühinemise eeskirjadega (täiseast erineva vanuse alampiiri kehtestamisega)?

3.2.1 Komitee on seisukohal, et vanuse alampiiri käsitlevad sätted kujutavad endast vahendit, mis on ühtaegu ebatõhus võitluses sundabielude vastu ja tõenäoliselt rikub ka põhiõigust perekonnavalule. Üks võimalus oleks viia pärast perekonna taasühinemist liikmesriigi territooriumil läbi abielu hindamine uurimise ja/või intervjuude kaudu. Selleks et suurendada võimalusi tuvastada sundabielusid, mis puudutavad peaaegu eranditult naisi, soovib komitee kavandada stiimulite süsteemi inimestele, kes tunnistavad, et neid sunniti abielluma. Üks võimalik, ent kindlasti mitte ainuke lahendus oleks anda asjaomastele isikutele vähemalt üheks aastaks elamisloa. Komiteel ei ole selgeid tõendeid sundabielude kohta; ta soovib, et Euroopa Komisjon ja muud spetsialiseeritud asutused osaleksid asjakohaste andmete hankimises.

3. küsimus

— Kas teie arvates on põhjust nimetatud erandid (nt üle 15 aastaseid lapsi käsitlev erand) säilitada, kuigi liikmesriigid neid ei kohalda?

3.2.2 Komitee leiab, et nimetatud kaht erandit ei ole vaja säilitada. Esimest erandit, mis puudutab nõuet, et üle 12aastased lapsed vastaksid integreerumistingimusele, on kasutanud ainult üks liikmesriik. Pealegi on oht, et vajalikud integreerumistingimused on määratletud vastuoluliselt ja meelevaldselt, mis võib mõjutada isikute õigusi, kes on kaitsetus olukorras – näiteks alaealsed. Teine erand seoses üle 15aastaste lastega põhjustab samuti tõenäoliselt probleeme. Seda erandit ei ole kasutanud ükski liikmesriik. Nõuda alaealiselt muid põhjuseid peale perekonna taasühinemise tekitab eetilisi probleeme, arvestades, et taasühinemine toimub rahvusvaheliste lastekaitset käsitlevate konventsioonide poolt kehtestatud seaduse põhjal.

3.3 Muid pereliikmeid käsitlevad vabatahtlikud sätted

4. k ü s i m u s

— Kas muid pereliikmeid käsitlevad sätted on piisavad ja küllalt laia ulatusega, et võtta arvesse mitmesuguseid perekonna määratlusi, mis erinevad perekonna tuumiku mõistest?

3.3.1 Need sätted ei ole piisavad, sest puudub ühtne perekonna määratlus, mis oleks kohaldatav nii kolmandates riikides kui ELi liikmesriikides. Kuigi ELil puudub õiguslik alus perekonna määratlemiseks, on tal vahendid diskrimineerimise vältimiseks. Perekondade taasühinemist puudutavad eeskirjad peaksid olema piisavalt paindlikud, et hõlmata eri tüüpi riiklikult tunnustatud peremudeleid (sh samasooliste isikute ühendused, ühe vanemaga pered, tsiviilpartnerlused jne) ja et võtta arvesse ka muid sugulussuhteid.

3.3.2 Kuivõrd enam kui pooled liikmesriigid on kasutanud vabatahtlikku sätet ja lisanud taasühinemist taotleva isiku ja/või tema abikaasa vanemad muude pereliikmete hulka, leiab komitee, et on otstarbekas säilitada see vabatahtlik säte. Sellega antakse liikmesriikidele võimalus laiendada perekonna taasühinemist soovi korral ka teistele pereliikmetele, sealhulgas nt abikaasa vanematele, kellel võib olla tähtis osa lapselaste emotsionaalses ja intellektuaalses arengus.

3.4 Perekonna taasühinemise õiguse kasutamise nõuded - Integratsioonimeetmed

5. k ü s i m u s

— Kas nimetatud meetmed aitavad integratsioonile tõhusalt kaasa? Kuidas seda praktikas hinnata?

— Millised meetmed on integratsiooni seisukohast kõige tõhusamad?

— Kas teie arvates tuleks integratsioonimeetmed ELi tasandil täpsemalt kindlaks määrata?

— Kas te pooldate liikmesriiki sisenemisele eelnevaid meetmeid?

— Kui jah, siis millised kaitsemehhanismid tuleks kehtestada, et sellised meetmed ei looks tegelikkuses põhjendamatuid tõkkeid perekonna taasühinemisele (nt ebaproportsionaalsed tasud või nõuded) ja et võetaks arvesse asjaomase isiku võimeid (nt vanust, kirjaoskamatus, puuet, haridustaset)?

3.4.1 Komitee on seisukohal, et integratsioonimeetmed on tervitatavad, juhul kui need ei ole kavandatud või rakendatud perekonna taasühinemise takistuseks, vaid perekonna taasühinemist taotleva isiku ja tema pereliikmete hüveks. Komitee leiab, et integratsioonimeetmeid tuleb rakendada vastuvõtva riigi, s.t Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumil, mitte kolmandate riikide territooriumil.

3.4.2 Kolmandate riikide kodanike integreerimise tegevuskava pakub kasutamiseks välja nn tööriistakasti (Integration Toolbox). Kõnealuse tööriistavaliku kontekstis tuleb komitee arvates keskenduda keeleõppele, samuti formaalsele ja mitteformaalsele õppele. Komitee on korduvalt väljendanud seisukohta, et haridus on integratsiooni keskne aspekt. Nende vahendite kasutust tuleb kohandada pereliikmete demograafilistele ja sotsiaalmajanduslikele eripäradele. Soovitav on kaasata alaealsed lapsed formaalsetesse ja mitteformaalsetesse haridusprogrammidesse ning täiskasvanud ja eakad keeleõppe ja kutsekvalifikatsiooni, samuti e-kaasatuse programmidesse. Need meetmed võivad aidata pereliikmeid panustada vastuvõtva riigi ning samuti oma päritolumaajandusse ja ühiskonda.

3.4.3 Komitee leiab, et tuleks vältida liikmesriiki sisenemisele eelnevaid meetmeid. Ideaalsel juhul on ELi territooriumil taasühinenud pere liikmetel keeleoskus ja kultuuriline või haridusbaas, mis lihtsustab nende integreerumist, ent selle omandamist ei tohiks seada taasühinemise tingimuseks. Peale ülemääraste takistuste probleemi (nt kulud), on tõenäoline, et ELi liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel puudub piisav institutsiooniline infrastruktuur, et ellu viia liikmesriiki sisenemisele eelnevaid meetmeid. Asjaolu, et integratsioonimeetmed on korraldatud vastuvõtva liikmesriigi territooriumil, võib pereliikmetele pakkuda kõrgemal tasemel kaitset, taasühinemist taotlevate isikute suuremat toetust ja paremat integratsioonivõimalust. VVOdel võib integreerimisel olla oluline roll, ent peamine roll jääb siiski ametiasutuste kanda, kellel on õiguslik vastutus ja vajalikud ressursid integratsiooni tagamiseks.

3.5 Vastuvõtuvõimega seotud ooteaeg

6. k ü s i m u s

— Kas kõnealuse erandi säilitamine, mis võimaldab ette näha kolmeaastase ooteaja alates taotluse esitamisest, on direktiivi kohaldamiseks vajalik ja põhjendatud?

3.5.1 Kuivõrd ainult üks liikmesriik on kasutanud nimetatud erandit, arvab komitee, et seda ei ole alust säilitada. Peale selle peab elamisloa väljastamise otsus arvesse võtma individuaalseid asjaolusid, mitte vastuvõtvõimet. Vastuvõtvõime on varieeruv ja poliitikast tulenev, mis võib vajadusel muutuda.

3.6 *Pereliikmete sisenemine liikmesriikide territooriumile ja seal elamine*

7. küsimus

— Kas tuleks ette näha erisätteid olukorra jaoks, kus perekonna taasühinemist taotleva isiku elamisloa kehtivusaja lõpuni on jäänud alla aasta, kuid see on juba pikendamisel?

3.6.1 Perekonna taasühinemist taotleva isiku ja pereliikmete elamisload peavad olema sama kehtivusajaga. Enne kõigi elamisloade tähtaegade möödumist ning nende ajavahede vältimiseks võiks olla võimalik esitada pereliikmete ühistootlust.

3.7 *Varjupaigaküsimused – Direktiivi kohaldamise välistamine täiendava kaitse korral*

8. küsimus

— Kas nende kolmanda riigi kodanike suhtes, kes saavad täiendavat kaitset, tuleks perekonna taasühinemise korral kohaldada samuti perekonna taasühinemise direktiivi?

— Kas perekonna taasühinemist käsitleva direktiivi kohaldamise korral tuleks täiendavat kaitset saavatele pagulastele võimaldada soodsamaid tingimusi, vabastades nad teatavate nõuete (majutuse, haiguskindlustuse ja stabiilse ja korrapärase sisetuleku olemasolu nõue) täitmisest?

3.7.1 Komitee leiab, et täiendava kaitse saajaile tuleks perekonna taasühinemise direktiivis rakendada soodsamaid sätteid ning seega laiendada direktiivi kohaldamisala ka neile. Täiendava kaitse saajad on pärit piirkondadest ja riikidest, kus inimeste turvalisus ja heaolu on ohus. Seetõttu on veelgi enam vaja liikuda nende kahe staatuse standardiseerimise suunas.

3.8 *Muud varjupaigaküsimused*

9. küsimus

— Kas liikmesriikidele peaks jääma võimalus kohaldada direktiivi soodsamaid sätteid ainult nende pagulaste suhtes, kellel olid peresuhted olemas enne nende sisenemist liikmesriigi territooriumile?

— Kas perekonna taasühinemise õigust tuleks laiendada ka muudele pagulase ülalpeetavatele pereliikmetele ja kui jah, siis mil määral?

— Kas pagulastelt peaks endiselt nõudma tõendeid majutuse, haiguskindlustuse ja sisetulekuga seotud tingimuste täitmise kohta, juhul kui nad esitavad perekonna taasühinemise taotluse pärast kolme kuu möödumist pagulasstaatuse saamisest?

3.8.1 Komitee leiab, et pere määratlus ei peaks sisaldama ajalist kriteeriumi. Mõned inimesed loovad pere vastuvõtvast liikmesriigis ja mitte kolmandas päritoluriigis. Pere ühendamine peab olema võimalik olenemata sellest, millal ja kus see loodi. Pere taasühinemist tuleks laiendada, nii et hõlmataks kõige erinevamaid inimeste kategooriaid, pidades silmas eelkõige lapsi, kes on juba vanemad kui 18 aastat, või õdesid-vendi, arvestades seejuures päritoluriigiga seotud riskifaktoreid ja kultuurilisi tegureid. Teiseks tuleks kõrvaldada kindlaksmääratud tähtaeg perekonna taasühinemise taotluse esitamiseks või tähtaega pikendada, et võimaldada potentsiaalsetel taotlejatel võtta ühendust nende pereliikmetega, kes võivad asuda kaugetes piirkondades, ja täita kõik vajalikud dokumendid vastavalt nõuetele. Võiks kaaluda tähtaja määramist vastavalt ajutise elamisloa kehtivuskuupäevale (nt 6 kuud).

3.9 *Pettus, kuritarvitamine ja menetlusküsimused – Vestlused ja uurimised*

10. küsimus

— Kas teil on selgeid tõendeid, et pettusjuhtumid kujutavad endast probleemi? Kui suur on selle probleemi ulatus (esitage statistika)? Kas te leiate, et vestlusi ja uurimisi (sealhulgas DNA teste) käsitlevate eeskirjade sätestamine aitaks pettusjuhtumite kõrvaldamisele oluliselt kaasa?

— Kas teie arvates tuleks vestluste või uurimiste korraldamist ELi tasandil täpsemalt reguleerida? Kui jah, siis milliseid eeskirju te kavandaksite?

3.9.1 Komiteel ei ole selgeid tõendeid pettusjuhtumite kohta. Komitee leiab, et intervjuud ja uurimised on õigustatud, kui nad ei muuda võimatuks perekonna taasühinemise õiguse kasutamist.

— Komitee ei poolda DNA teste. Kuigi tegemist on teaduslikult põhjendatud usaldusväärse viisiga tõestada bioloogilise sideme inimeste vahel, ei võta see siiski arvesse kõiki emotsionaalseid, sotsiaalseid ja kultuurilisi sidemeid, mis võivad tekkida pere liikmete vahel, ilma et oldaks tingimata bioloogiliselt seotud. Adopteerimise korral ei ole DNA testid asjakohased. Lisaks sellele võib DNA test paljastada väga delikaatseid perekondlikke olukordi (mahavaikitud lapsendamine, truuusetus). Seega on DNA testid selgelt vastuolus õigusega eraelu puutumatusele ja võivad viia isiklike tragöödiateni, mille põhjustamist oma tegevuse kaudu peaksid ametiasutused vältima. Seetõttu peab komitee vajalikuks kehtestada uurimist ja intervjuusid reguleerivad eeskirjad, mis hõlmavad täies ulatuses olemasolevaid vahendeid, nii õiguslikke kui tehnoloogilisi. Sel eesmärgil võib olla asjakohane kaasata Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet. Komitee on

valmis tegema koostööd Euroopa institutsioonide ja muude asutuste ning organisatsioonidega selliste eeskirjade sätestamiseks. Samuti juhib komitee tähelepanu proportsionaalsuse põhimõttele. Perekonna taasühinemist ei saa käsitada kriminaalõigusliku küsimusena.

3.10 Mugavusabielu

1 1. küsimus

- Kas teil on selgeid tõendeid, et mugavusabielud kujutavad endast probleemi? Kui te olete mugavusabielusid tuvastanud, siis kas te peate nende kohta statistikat?
- Kas mugavusabielud on tingitud direktiivi sätetest?
- Kas kontrolle käsitlevaid direktiivi sätteid saaks rakendada tõhusamalt ja kui jah, siis kuidas?

3.10.1 Komiteel ei ole selgeid tõendeid mugavusabielude kohta. Tulevased eeskirjad kontrollide, inspekteerimiste ja intervjuude kohta võivad kaasa aidata selle nähtuse vähendamisele. Komitee rõhutab, et kõnealused eeskirjad tuleks määratleda koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga, et tagada, et need ei riku asjaomaste isikute põhiõigusi.

3.11 Tasud

1 2. küsimus

- Kas menetluse käigus makstavaid haldustasusid tuleks reguleerida?
- Kui jah, siis kas tuleks seda teha kaitsemehhanismide või täpsemate suuniste kujul?

3.11.1 Komitee arvates on põhjendamatu, et tasutavad kulud ei ole ühtsed. Seetõttu on vaja kehtestada nende kulude

piirmäär, et mitte mõjutada negatiivselt kõnealuse direktiivi kohaldamist. Komitee arvates tuleks kaaluda, kas kehtestada ühtne alammäär või määrata kõik tasud kindlaks vastavalt tulule elaniku kohta – või muule näitajale – kolmandas riigis. Kuna taasühinemise taotlus on individuaalne menetlus, võiks kaaluda, kas poleks kasulikum määrata ülemmäär vastavalt iga taotleja sissetulekule (nt protsent aasta keskmisest tulust). Alaealised peaksid maksma vähendatud lõivu või olema vabastatud kogu tasust.

3.12 Menetluse kestus ja haldusotsuse tegemiseks ettenähtud tähtaeg

1 3. küsimus

- Kas direktiivis haldusasutustele taotluse läbivaatamiseks ettenähtud tähtaja pikkus on põhjendatud?

3.12.1 Komitee arvates on vaja muuta direktiivi, et kooskõlastada tavad ja ühtlustada need liikmesriikide tasandil. Seepärast soovib komitee lühendada tähtaega 9 kuult 6 kuule.

3.13 Horisontaalsätted

1 4. küsimus

- Kuidas oleks tegelikkuses võimalik nimetatud horisontaalsätete kohaldamine tagada ja seda hõlbustada?

3.13.1 Komitee on arvamusel, et kõige asjakohasem vahend horisontaalsete sätete rakendamiseks, mis on nii alaealise lapse parimates huvides kui ka kooskõlas kohustusega vaadata iga taotlus üksikshaaval läbi ning võimaldab kõrvaldada muid perekondade taasühinemise problemaatilisi aspekte, on kehtestada spetsiifilised ja ühtsed eeskirjad, mis reguleerivad kõikvõimalikke uuringuid, inspekteerimisi ja küsitlusi. Need eeskirjad peavad olema proportsionaalsed ja austama põhilisi inimõigusi.

Brüssel, 23. mail 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas” ”

KOM(2011) 681 (lõplik)

(2012/C 229/15)

Raportöör: **Madi SHARMA**

Kaasraportöör: **Stuart ETHERINGTON**

25. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas” ”

COM(2011) 681 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. aprillil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai 2012. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 203, vastuhääli oli 12, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab komisjoni pühendumise eest vastutustundliku ettevõtluse tugevdamisele komisjoni poliitikaalgatuste kaudu, mis on strateegia „Euroopa 2020” osana esitatud paketi „Vastutustundlikud ettevõtted” ⁽¹⁾.

1.2 Komitee võtab teadmiseks, et Euroopa Komisjon austab ettevõtja sotsiaalse vastutuse vabatahtlikku iseloomu (mis erineb mittekohustuslikust) ja rõhutab, et ettevõtete tasandil on selles osas edusamme tehtud, tunnistades samas vajadust pandlikkuse järele, mis võimaldaks ettevõtetel innovatiivsed olla.

1.3 Uues ettepanekus uuendatakse ettevõtja sotsiaalse vastutuse mõistet, ent luuakse samal ajal segadust ja jäetakse liiga palju vastuseta küsimusi. Ettepanekus ei ole selgitatud järgmist:

— „ettevõtja” mõiste – mis peaks hõlmama kõiki **eraõiguslikke, avalik-õiguslikke ja kodanikuühiskonna sidusrühmi**, selleks et vältida väärtõlgendusi;

— erinevad kultuurilised lähenemisviisid ettevõtja sotsiaalsele vastutusele;

— nn sotsiaalse vastutuse (ainult töökohal) ja ühiskondliku vastutuse (tegevus väljaspool töökohta) erinevus;

— milline vabatahtlik tegevus nõuaks kohustuslikku aruandlust, arvestades, et kõik ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmed on vabatahtlikud, lisaks mitmesugustele õigusaktides sätestatud nõuetele;

— konkreetselt VKEdele suunatud meetmed – teatistes kasutatakse vaatenurka „üks suurus sobib kõigile”;

— ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja äriühingu üldjuhtimise eristamine, väga tähtis on hoida need kaks raamistikku lahus.

1.4 Komisjoni tegevuskava peegeldab peamiselt ettevõtja sotsiaalse vastutuse endist (ja nüüdseks kõrvale jäetud) mõistet ning selle puhul on tegemist lihtsalt möödunud kümne aasta edendusmeetmete järgena. Arvestades ettevõtja sotsiaalse vastutuse uut mõistet, oleks komitee oodanud uuendatud strateegia uusi aspekte käsitlevaid kavasid, millega julgustada ja toetada ettevõtteid, et nad võtaksid vastutuse ühiskonnale avaldatava mõju eest ning näitaksid oma sidusrühmadele, kuidas nad kavatsevad seda eesmärki saavutada. Selliste kavade puudumisel ei ole komiteel võimalik uuendatud strateegia kohta kuigipalju öelda. Komitee saab vaid võtta teadmiseks, et komisjon kavatseb käesoleva aasta suveks esitada õigusakti ettepaneku kõigi sektorite ettevõtjate esitava sotsiaalse ja keskkonnalase teabe läbipaistvuse kohta.

1.5 Komitee toetab 2003. aasta direktiivi ⁽²⁾ läbivaatamise algatust ja soovib, et ettevõtjad, kes rakendavad ettevõtjate

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ Neljas direktiiv raamatupidamise aastaaruannete kohta 2003/51/EÜ

sotsiaalset vastutust oma strateegias või teabevahetuses, esitaksid igal aastal sotsiaalset ja keskkonnaalast teavet vastavalt tõendus- põhise ja läbipaistvuse meetoditele. See tähendab vastavalt rahvusvahelisel tasandil tunnustatud mõõtmis- ja hindamisvahenditele enam levinud tavade üldisesse kasutusse viimist.

1.6 Komitee tuletab meelde, et mitte mingil juhul ei tohi ettevõtjate sotsiaalse vastutuse tavade eesmärk olla siseriiklike õigusnormide asendamine ega sotsiaaldialoogi menetluse tulemusena sündinud kollektiivlepingute mõju piiramine. Seoses sellega suhtub komitee väga positiivselt ettepanekusse luua andmebaas, et analüüsida sõlmitud rahvusvahelisi raamlepinguid (*International Framework Agreements*), mis on osa üleilmastumise sotsiaalsest ja keskkonnaalasest reguleerimisest, ja võimaldada järelevalvet nende sisu üle.

1.7 Ettevõtjate sotsiaalne vastutus on kodanikuühiskonna dialoogi katsetamise esmatähtis meede mõnigates ettevõtetes, kuna see pakub ettevõtjatele sidusrühmadele võimaluse hinnata nende ettevõtete vastutust mõju eest, mida nad avaldavad ühiskonnale.

2. Sissejuhatus

2.1 25. oktoobril 2011 avaldas Euroopa Komisjon uue teatise „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas”. Strateegias esitatakse saavutatavatest eesmärkidest koosnev tegevuskava elluviimiseks aastatel 2011–2014.

2.2 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitika uuendamise eesmärgi saavutamiseks sätestatakse teatises järgmised sihid:

- töötada välja ettevõtja sotsiaalse vastutuse uus mõiste;
- taastada tarbijate ja kodanike usaldus Euroopa ettevõtluse vastu;
- edendada ettevõtja sotsiaalset vastutust, muutes selle kasulikuks ja turul tunnustatuks;
- parandada reguleerivat raamistikku;
- lõimida ettevõtja sotsiaalse vastutuse põhimõtte hariduse, koolituse ja teadusuuringute valdkonda;
- paremini kooskõlastada ettevõtja sotsiaalse vastutuse põhimõtte suhtes Euroopas ja mujal maailmas väljatöötatud lähenemisviisid
- edendada sotsiaaldialoogi ja läbipaistvust ja
- luua rahvusvaheliste raamlepingute andmebaas.

2.3 Väljapakutud uue laiendatud mõiste kohaselt on ettevõtja sotsiaalne vastutus „ettevõtja vastutus tema tegevusega ühiskonnale avalduva mõju eest” ning selles mõistes kirjeldatakse paljusid muid aspekte, mis ettevõtteid peaksid oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegiatesse lisama. Sellega uuendatakse eelmist mõistet, milleks on „põhimõtte, mille kohaselt ettevõtjad

lõimivad sotsiaal- ja keskkonnaküsimused vabatahtlikult oma äritegevusse ja suhetesse huvirühmadega”

2.4 Komisjon kavatseb jätkuvalt tugineda rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetele ja suunistele, tehes koostööd liikmesriikide, partnerriikide ja asjaomaste rahvusvaheliste foorumitega, ning kannustada ettevõtjaid andma neis raamistikes kaugeleminemavaid lubadusi.

3. Üldmärkused

3.1 Ettevõtjate sotsiaalne vastutus on välja töötatud ettevõtete poolt osana nende ettevõtte strateegiast ning vahendina, mis aitab ettevõtetel osaleda sisemiste ja väliste sotsiaalsete, keskkonnaalaste ja majanduslike väljakutsetega toimetulekus. Ettevõtjate sotsiaalne vastutus võib aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020” rakendamisele ainult siis, kui see töötatakse välja ettevõtete poolt dialoogis eri sidusrühmadega ja kui säilitatakse ettevõtetest lähtuv ja mitteregulatiivne lähenemine.

3.2 Ettevõtja sotsiaalne vastutus tähendab **jätkusuutlikku arengut soodustavat lähenemisviisi** ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmetest saadav kasu peaks edendama ühiskonnas äriühingute positiivset rolli, mis ulatub kaugemale puhtmajanduslikul huvil põhinevatest väärtustest. Mitte mingil juhul ei tohi ettevõtja sotsiaalset vastutust kasutada õiguslike või rahvusvaheliste vahendite abil tagatud sotsiaalsete õiguste – mis on esmajärges riikide ja valitsuste pädevuses – sotsiaalsete õiguste asendamiseks.

3.3 Raskes majanduslikus ja poliitilises olukorras annab ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitikaalgatus võimaluse ettevõtlusringkondadega positiivselt suhestuda, tingimusel et on selge, et ettevõtja sotsiaalne vastutus on seotud ettevõtjate jõupingutustega ühiskonnale avaldatava positiivse mõju suurendamiseks ja negatiivse mõju vältimiseks või vähendamiseks sellise tegevuse kaudu, mis ei piirdu vaid õiguslike kohustustega. Komitee kordab oma 2006. aasta arvamuses väljendatud seisukohta⁽³⁾, et ettevõtja sotsiaalne vastutus peab jääma vabatahtlikuks tegevuseks (mis erineb „mitetkohustuslikust”). Komitee leiab, et arutelud ettevõtja sotsiaalse vastutuse teemal tuleks konstruktiivselt ümber kujundada, käsitledes ettevõtjaid **ühiskonna sidusrühmana**.

3.4 Käesoleva poliitika läbivaatamise raames tuleb tunnistada, et praeguses majanduskliimas on kõigil sidusrühmadel raske. Komisjoni poliitikaettepanekud peaksid täiendama majanduskasvu soodustamise eesmärki kui kvaliteetsete töökohtade ja jõukuse loomise olulist eeltingimust, keskendudes samas vastutustundlikuma ettevõtluse **soodustamisele**.

3.5 Praeguse ettevõtja sotsiaalse vastutuse alase tegevuse ühiskondlikku mõju mõjutavad selle erinevad sisemised **vormid ja stiimulid**. Poliitikakujundajad peaksid paremini mõistma erinevaid stiimuleid ja seda, kuidas neid mõjutab ettevõtjate suurus, võimsus, tulu, sektor ja tegevusala. Mitmesuguste erinevatele sektoritele vajalike vahendite ja toetuste kindlakstegemine aitab luua ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitika raamistike läbivaatamise protsessile parema aluse. Komitee nõustub komisjoni, et selle eelduseks, et ettevõtja kannaks vastutust tema

(3) ELT C 325/53-60, 30.12.2006.

tegevusega ühiskonnale avalduva mõju eest, on kohaldatavate õigusaktide ning sotsiaalpartnerite vaheliste kollektiivlepingute austamine.

3.6 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmed on levinud seoses üha suurema tähelepanuga keskkonnaküsimustele. See on viinud töötingimused ja sotsiaalsed suhted keskkonnateemadega tasakaalu. Praegust kriisi arvestades peaks komisjon **tugevdama ettevõtja sotsiaalse vastutuse sotsiaalset peatükki**.

3.7 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas vaadatakse mööda **sotsiaalse majanduse sektori, sh valitsusväliste organisatsioonide** olemasolust ja rollist. Komisjon peab tunnustama selle sektori väärtust ja tähtsust ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavaga suhestumisel, nii sõltumatult kui ka **koostöös muude sektoritega**, ja hindama ettevõtetega suhete loomisel ettepanekute **kaudset mõju** sotsiaalse majanduse sektorile.

3.8 Seoses kohustustega, mida EL toetas Rio + 20 konverentsil, rõhutab komitee, et oleks otstarbekas korraldada teadlikkuse tõstmise kampaania muu kui finantsteabe jagamise kohta korrapärase säästva arengu aruande kaudu, mille peaksid avaldama lisaks teatava suurusega (u 500 töötajaga) ettevõtetele ka avalikud haldusasutused ja suured kodanikuühiskonna organisatsioonid. Selline lähenemisviis aitaks suurendada SKP-d täiendavate näitajate, CO₂-jalajälje või olelustusikli uurimise olulisust. Kooskõlas Rio konverentsil võetud kohustustega on komitee juba alustanud sellesuunalist tegevust, avaldades oma vastavalt EMASi (keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem) diagnostikavahendile saadud tulemused.

3.9 Eesmärgiga tegutseda sammhaaval, julgustab komitee komisjoni ühtlustama sotsiaalset ja keskkonnaval hindamist ja teavitamist käsitlevat ELi õigusraamistikku, millele on osutatud praegu läbivaatamisel olevas 2003. aasta direktiivis. Selline kõigi suurettevõtete suhtes kehtiv ELi raamistik, mis seab sotsiaalse vastutuse ettevõtjate strateegiate ja teabevahetusprotsessi keskmesse, peab põhinema rahvusvaheliselt tuntud mõõdikutel ning võtma eeskuju mitmes ELi liikmesriigis juba kehtivatest õigusaktidest.

3.10 Järjest arvukamate heade tavade, nagu näiteks sotsiaalse dialoogi tulemusel sõlmitud lepingute näol on ettevõtjate sotsiaalne vastutus konkreetne näide kodanikega peetava dialoogi kasulikkusest ühiskonna probleemide uurimise ja lahendamise juures. Kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi panus on ülitähtis ettevõtja sotsiaalse vastutuse heade tavade arendamise juures, et kujundada sidusrühmade hinnanguid, kes vajavad kvaliteetset teavet selle kohta, millise hoiaku vastutustundlikud ettevõtjad ja investorid vabatahtlikult on võtnud.

3.11 Komisjoni teatises ei tunnustata naiste väärtust juhatustes ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse puhul ega selle majanduslikku lisaväärtust kogukonnale. Naiste esindatus juhtkonnas ja ettevõtja sotsiaalne vastutus on omavahel seotud nagu arvestava

juhtimisviisiga, millel on ettevõtja sotsiaalsele vastutusele positiivne mõju ⁽⁴⁾.

3.12 Vahendusettevõtted suurendavad ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete kasvupotentsiaali ja ühiskondlikku kasu maksimumini, sobitades strateegiliselt ettevõtjate vajadused ja oskused, nii et tekivad edukad partnerlused, ja nende tegevust tuleks hea tavana rohkem edendada.

3.13 Euroopa Liitu tuleks üles kutsuda edendama ja kaitsma tunnustatud rahvusvahelisi ettevõtja sotsiaalse vastutuse raamistikke. Ettevõtted peaksid neid vahendeid tunnustama, kasutama neid suunistena oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse alases tegevuses ning näitama oma sidusrühmadele, kuidas nad seda teevad.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse mõiste uuendamine

4.1.1 Uue ettepaneku tugevus on ettevõtja sotsiaalse vastutuse ajakohastatud mõiste. Komitee peab siiski vajalikuks, et komisjon täpsustaks, mida mõiste „ettevõtte” all mõeldakse, et vältida väärtõlgendusi. Komisjon peaks ka selgitama, millised uued poliitikameetmed uue mõiste alusel välja töötatakse, sh väljakuulutatud seadusandlik algatus. Lisaks peaks komisjon täpsustama oma kava edendada ettevõtja sotsiaalset vastutust erinevates ettevõtlusvormides, nagu suurettevõtted, VKEd ning sotsiaal-majandusettevõtted.

4.1.2 Lisaks sellele märgib komitee, et teatis on ebatäielik, sest selles ei püüta hinnata ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegia viimase kümne aasta tulemusi sellest seisukohast, milline on mõju ettevõtete käitumisele, selleks et strateegia kavandata- vaid algatusi ja poliitikat paremini põhjendada.

4.1.3 Kavandatud ELi mõiste lisab vabatahtlikkuse käsituse kohustuse mõiste. Uus mõiste vastab ettevõtja sotsiaalse vastutuse mitmemõõtmelisusele, nagu seda teatistes selgitatakse ⁽⁵⁾. EL peab siiski teadvustama, et liit ei saa luua uut sertifitseerimissüsteemi, mis ei pruugi olla kooskõlas rahvusvaheliste standarditega, mis juba on kehtestatud ISO 26000 raames. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskava peavad arendama ettevõtted koostöös eri sidusrühmadega, et aidata saavutada strateegia „Euroopa 2020” eesmärki – arukat ja kaasavat majanduskasvu.

4.1.4 Järjest enam tarnivad tooteid ja teenuseid erinevad avalike teenuste valdkonna organisatsioonid, mis pärinevad erinevatest ettevõtluse, avalik-õiguslike organisatsioonide ja sotsiaalse majanduse sektoritest. Kavandatud mõiste arvestab seda mittetulundusorganisatsioonide aspekti. Siiski tuleb paremini selgitada mõistet ja selle mõju **kõigile ettevõtetele**, kus ettevõtja sotsiaalset vastutust tuleks rakendada.

⁽⁴⁾ Vt: <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, lk 7.

4.1.5 Finantskriisi ühiskondlikud tagajärjed näitavad, millist laiemat mõju ettevõtlus võib avaldada. On õige, et ettevõtjad tuleb panna oma tegevuse eest vastutama ja nad peaksid loimima ettevõtja sotsiaalse vastutuse oma äristrateegiasse, et edendada vastutustundlikumaid tavasid, eriti kriisi ja tugevnenud konkurentsi olukorras. Kuid samas tuleks ettevõtja sotsiaalne vastutuse määratlus ümber sõnastada, et rõhutada ettevõtluse ja ühiskonna **vastastikust sõltuvust**.

4.1.6 **Ettevõtjate ja ühiskonna vahelised sisemised ühendused** peavad hõlmama sotsiaaldialoogi ja olema läbipaistvad. Siin on mitmeid ettevõtja sotsiaalse vastutusega seotud ülesandeid.

- *Organisatsiooni (äriühingusisene) kogukond* – sisemiste struktuuride korrastamine töötajate heaolu ja arenguga seotud kohustuste täitmiseks.
- *Välise sidusrühmade kogukond* – ettevõtja huvides koostöö tegemine aktsionäridega, klientide ja muude partneritega, sh ametivõimud ja kogukonnad.
- *Kohalik kogukond* – hinnangud ja meetmed selleks, et parandada ettevõtluse mõju ümbritsevatele kohalikele kogukondadele ja keskkonnale.

Ettevõtjad peaksid nende seostega arvestama ja võtma ettevõtja sotsiaalse vastutuse aktiivselt omaks kui oma ettevõtluse keskse eesmärgi, selleks et saavutada suurim rahaline ja sotsiaalne väärtus kõigile ühiskonna sidusrühmadele. Kohalike võrgustike taaselustamine⁽⁶⁾ annab kõigile ühiskonna sidusrühmadele, sh ametivõimudele kanali suhtlemiseks ja ühiskonna huvides koostöö tegemiseks.

4.1.7 Komisjon ei ole käsitlenud VKEsid just parimal viisil. Puudub seos selle vahel, kuidas komisjon räägib ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas ettevõtlusest ja VKEd tegelikult mõjust kogu Euroopa Liidus. Samuti on jäetud kasutamata võimalus luua kõikehõlmav poliitika, mis kajastaks uusi äritegevuse vorme, näiteks internetikaubanduse kasutamist, või seda, kuidas VKEsid ettevõtja sotsiaalsest vastutusest paremini teavitada.

4.1.8 Tegevuskava ettepanekutes on VKEd unarusse jäetud. Teatistes ei selgitata, mida „ettevõtja“ all silmas peetakse, kuid teatise sõnastus annab mõista, et selle lähtepunktiks on suured äriühingud. Töökohtade ja majanduskasvu loomisest ning Lissaboni lepingus sätestatud konkurentsivõime taotlemisel on VKEdel kogu ELis väga oluline roll – kõiki eri tüüpi ettevõtteid ei saa ühe vitsaga lüüa.

4.2 **Ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete kasulikkuse ja stiimulite edendamine**

4.2.1 Tähtis on ära tunda ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete taga olevad majanduslikud stiimulid. Teatistes on esile

toodud mitmesugune kasu ja seda tuleks koos hea tava näidete ja paremini tutvustada, et ettevõtjaid teavitada ja julgustada ettevõtja sotsiaalsele vastutusele tugevamalt pühendumisele.

4.2.2 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete majanduslikku kasu ei tohi siiski üle hinnata. Ettevõtjatel on reklaamimiseks ja tarbija vajaduste mõistmiseks ette nähtud turunduse ja müügi struktuuriüksused. **Ettevõtja sotsiaalne vastutus on põhimõtteliselt jätkusuutlikku arengut**, sh sotsiaalseid ja keskkonnamääratlusi arvestavat majanduskasvu **soodustav lähenemisviis**. Selle taandamine puhtmajanduslikule kasule võib mõjuda kahjulikult, näiteks võidakse sellest poliitikast loobuda, kui tulemused ei vasta rahalistele ootustele.

4.2.3 Riigihangete kasutamine turupõhise stiimulina nõuab hoolikat kaalumist ja sobivat kohaldamist. Sotsiaalsed kriteeriumid, sh ILO standardid, peavad jääma lepingu esemega seotuks, selleks et vältida vaid märgilise tähendusega ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmeid ja tagada kasu ühiskonnale. See võib stimuleerida ka asjakohasemate ja tulemuslikumate ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete taotlemist tööstussektorites.

4.2.4 Väga tähtis on, et lepingute sõlmimise kriteeriumides oleksid sotsiaalsed klauslid sätestatud võimalikult **läbipaistvalt**. See on hädavajalik, et tagada ühtsel turul asjakohased teenuste hanked ja ausa konkurentsi põhimõtete järgimine. Riigihangete turupõhise stiimulina kasutamise suhtes tuleb konsulteerida konkurentsi peadirektoraadiga.

4.2.5 Komisjoni vastutustundliku ettevõtluse paketi⁽⁷⁾ on teise täiendava poliitikasuuna esitatud sotsiaallettevõtluse algatus, kuid selles sisalduvad kesksed võimalused on ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas kõrvale jäetud. Karmis majanduskeskkonnas on ettevõtjad ettevaatlikumad kulude suhtes, mis end tagasi ei teeni. Üldiselt nõustatakse, et sotsiaallettevõtjad tuginevad finantsplaneerimisel osaliselt erakapitalile⁽⁸⁾ ja seega on sotsiaalsed investeeringud ja mitterahaliste tasuta teenuste pakkumine uutele sotsiaallettevõtjatele viis, kuidas ettevõtjad saavad oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse investeeringutelt teenida **rahalist ja sotsiaalset tulu**⁽⁹⁾. Mõlemad algatused saavutaksid oma eesmärgid, suurendades samas maksimumini nii kasvupotentsiaali kui ka võimet luua sotsiaalset väärtust.

4.3 **Ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete motivatsiooni mõistmine ja toetamine**

4.3.1 Praegu esinevad ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmed **väga paljudes vormides ja motivatsioon nende taga on väga erinev**, mis omakorda mõjutab nende ühiskondlikku mõju. See võib ulatuda aktsionäride huvide ennetavast kaitses, heategevuslikest annetustest ja sponsorlusest mõnedes liikmesriikides kuni sisulisema tegevuseni, näiteks nende meetmete ja keskse äritegevuse strateegiline sidumine ja ühiskonda muutvad jõupingutused ühiskondlike probleemide algpõhjuste tuvastamiseks ja lahendamiseks⁽¹⁰⁾. Komitee juhib tähelepanu sellele, et uued eeskirjad võivad hakata oma eesmärgile vastu töötama, mõnimgates riikides peavad ettevõtjad seetõttu meetmed, millega seoses nõutakse aruandlust.

⁽⁷⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁸⁾ ELT C 24/1, 28.1.2012

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, lk 6.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ ELT C 175/63-72, 28.7.2009.

4.3.2 Poliitikakujundajad peavad mõistma kõnealuste meetmete ulatust, et edendada keskkonda, mis soodustab ettevõtja sotsiaalse vastutuse alast tegevust, millel on strateegilisem ja rohkem ümberkujundav mõju. Nõuded ei peaks taandama ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmeid **miinimumstandardiks** ja need peaksid jääma vabatahtlikeks käitumisjuhisteks **lisaks õigusaktides sätestatud nõuetele**.

4.3.3 Jõupingutused tuleks pigem suunata teabevahetuse ja kodanikuühiskonna dialoogi alase tegevuse soodustamiseks kogu ettevõttes, alates selle juhist kuni töötajateni, et saavutada tulemuslikumad ettevõtja sotsiaalse vastutuse programmid ja tugevdada eetilist organisatsioonikultuuri. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete strateegilisel suunamisel ja elluviimise abistamisel on osutunud edukaks spetsiaalsed juhtühikud, kuhu kuuluvad juhtivtöötajad.

4.3.4 Põhimõtteliselt on ise- ja kaasregulatsioon hea mõte, kuid tuleb luua mehhanismid tagamaks, et nõuete järgimine ei koormaks soovimatult VKEsid, kui viimased sõlmivad suuremate ettevõtetega lepinguid allhankijate ja tarneahela lülidenä. Komisjoni ettepanek koostada heade tavade juhend peaks olema abiks neile, kes soovivad juurutada ettevõtja sotsiaalset vastutust, pidades kohaselt silmas ise- ja kaasregulatsiooni olemust.

4.4 Pühendumine töötajatele ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas

4.4.1 Ettevõtja sotsiaalne vastutus on ettevõtte töötajate pühendumisega ebatõhus. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskava tuleks koostada juhtkonna ja töötajate ja vajaduse korral sotsiaalpartnerite koostöös, nii et see esindaks kõnealuse organisatsiooni tõekspidamisi. Ettevõtja sotsiaalne vastutus ulatub nn meeskonnatunde loomisest kaugemale ja strateegia edu seisukohalt on töötajate pühendumus hädavajalik.

4.4.2 Igas ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas on väärtuslik roll sotsiaalpartneritel, kes levitavad teavet ja tugevdavad sotsiaaldialoogi. Asjaomastes äriühingutes tuleks luua ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavad, mis sisaldavad platvorme kollektiivlepingute, läbipaistvuse, teavitamise ja osaleva kaasamise tagamiseks.

4.4.3 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse mitmemõõtmelisuse olulised elemendid on inimõigused, töötingimused ja töötavad. Äriühingud peaksid arendama tegevusi, mis ulatuvad kaugemale rahvusvahelistest ja Euroopa õigusnormidest ja suunistest, mis ühest küljest põhinevad kaheksal peamisel inimõigusi käsitleval ILO konventsioonil ning teisest küljest käsitlevad töötajate tervist ja heaolu, ning koolitust. Kõigis ettevõtetes peavad olema eetilised ja õiglaselised sisemised juhtimisstruktuurid ja need ei saa asendada kollektiivlepinguid.

4.5 Teadmiste vahetus

4.5.1 Üks oluline tegevusvaldkond (kavatsus nr 9) on liikmesriikidevaheline vastastikune õppimine ettevõtja sotsiaalse

vastutuse poliitika valdkonnas. Eriti tuleks pingutada selleks, et aidata **kõigil liikmesriikidel** töötada välja ja uuendada oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse riiklikku poliitikat ja õppida varasemast sellealase riikliku poliitika rakendamisele.

4.5.2 Kõik liidu avalik-õiguslikud asutused – riiklikud, piirkondlikud, kohalikud ja ELi institutsioonid – peavad muudele sektoritele eeskuju andmiseks koostama ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegia ja seda järgima. See peaks hõlmama tugevat sisemist ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitikat, innovaatiliste ettevõtja sotsiaalse vastutuse mudelite ja meetmete katsetamist, heade tavade jagamise soodustamist ja kohalike võrgustike arengu suunamist kogukonna pühendumise tagamiseks.

4.5.3 Mõnes tööstussektoris võivad paljude sidusrühmade platvormid vahendada äriühingute ja sidusrühmade tõsiseid arutelusid äritavade üle ning soodustada kasulikku heade tavade jagamist ja kogemustest õppimist sektoritesiseselt ja sektoritevaheliselt, pidades seejuures kohaselt silmas asjaomaste poolte autonoomiat platvormi volituste ja tegevuste määratlemisel. Küsitavate äritavade puhul peaks aga olema ka kohtuliku karistuse võimalus.

4.5.4 Tuleb tagada **VKEd osalemine sidusrühmade platvormides**, sest varem on neis osalenud peamiselt suured äriühingud. Kõigile ettevõtjatele tuleb anda võimalus osaleda, nii et terved sektorid ja olulised valdkonnad oleksid paremini esindatud.

4.5.5 Komitee toetab kavatsust jätkata ettevõtja sotsiaalse vastutuse alaste haridus- ja koolitusprogrammide rahalist toetamist ja tõsta haridustöötajate ja ettevõtjate teadlikkust ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas (kavatsus nr 8). See on eriti tähtis VKEdele, kes tihti ei ole võimalustest teadlikud või kellel puudub oskusteave ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete rakendamiseks.

4.5.6 Struktuurifondide kasutamist ettevõtja sotsiaalse vastutuse algatuste toetamiseks tuleks väga hoolikalt kaaluda. Tuleb komisjonile meelde kavatsust käripida järgmises finantsraamistikus struktuurifondide mahtu, mistõttu tuleks kõiki ettevõtja sotsiaalse vastutuse algatustele eraldatud vahendeid kasutada väga **selgetel**, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisega ning regionaalarengu toetamisega seotud **eesmärkidel**. Need vahendid peaksid minema ainult piiratud võimsuse ja rahaliste vahenditega ettevõtjatele, näiteks VKEdele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et aidata arendada ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitikat ja pühendumist.

4.5.7 Tuleks toetada ja arendada **teabeportaale**, et aidata ettevõtetel ja e-kaubandusega tegelevatel äriühingutel luua kontakte ja tekitada ligipääsetav platvorm hea tava, oskuste ning rahaliste ja mitterahaliste vahendite tulemuslikuks vahetuks ühiskonna huvidele.

4.6 Ettevõtja sotsiaalne vastutus ja partnerid sotsiaalse majanduse sektorist

4.6.1 Ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitikaalgatuses on selgelt mõõda vaadatud **kodanikuühiskonna sektorist**. Kodanikuühiskonna organisatsioonid pakuvad vastutustundliku äristrateegia, juhtimise ja foorumite mudeleid ja osalevad sageli ettevõtete sotsiaalse vastutuse valdkonna tegevuses. Teatistes ei uurita kuigi üksikasjalikult suhteid tulundus- ja mittetulundus-sektorite vahel.

4.6.2 Sektorite koostööl on pikk ajalugu ja seda tuleks ka edaspidi soodustada. Komitee usub, et „äriühingute sotsiaalne pühendumus on oluline alus kodanikuühiskonna institutsioonide loomisel ja säilitamisel”⁽¹¹⁾.

4.6.3 Sisulisemate ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete soodustamiseks **tuleks edendada partnerluse vastastikust kasu**. Vajaduste ja oskuste kokkuviiimine partnerluse raames soodustab tulemuslikumat ja kasulikku sotsiaalset ja majanduslikku mõju kogukondadele ja ettevõtjatele. Muudelt sektoritelt saadava toetuse ulatuse suurendamisel on tähtis edendada mitterahalise toetuse vorme, see aitab ettevõtja sotsiaalse vastutuse võimalustest strateegilisemalt mõelda. See hõlmab näiteks töötajate vabatahtliku töö toetamist, tasuta teenuste osutamist, mitterahalisi annetusi, st ruumid ja seadmed.

4.6.4 Partnerluse edukal toimimisel on oluline sektoritevaheline **teabevahetus**. Vahendusettevõtted⁽¹²⁾ aitavad kahe sektori äritavasid kooskõlastada ja lihtsustada ning kultuurilisi erinevusi ületada. Nende teenuseid tuleks toetada ja ettevõtjatele hõlpsamini kättesaadavamaks muuta, et aidata ületada tõkked sektoritevahelise ühise väärtuse saavutamisel ja tõelisel pühendumisel ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmetele.

4.7 Rahvusvahelised suunised ja lepingud

4.7.1 ILO on kinnitanud õiguste põhialusena üleilmsel tasandil kaheksa peamist konventsiooni. Liikmesriigid on need peamised konventsioonid juba ratifitseerinud. EL saab näidata oma toetust, tagades, et ka kolmandad riigid neid kokkuleppeid järgivad.

4.7.2 Komitee toetab jõuliselt komisjoni kavatsust viia ettevõtja sotsiaalse vastutuse edendamine täielikult kooskõlla olemasolevate ülemaailmsete mehhanismidega, eriti uuendatud OECD suunistega, ILO rahvusvahelisi ettevõtteid ja sotsiaalpoliitikat käsitleva deklaratsiooniga, ISO 26000 standardiga ning ÜRO äritegevuse, inimõiguste juhtpõhimõtetega ning rahvusvaheliste raamlepingutega. Palume komisjonil selgitada, kuidas täpselt komisjon seda saavutada kavatseb.

4.7.3 OECD suunised on vastu võetud 42 riigis, kellest 24 on ELi liikmesriigid. Suunised sisaldavad ainulaadset järelmeetmete mehhanismi, milleks on riiklik kontaktpunkt, mis vastutab suuniste levitamise eest ja käsitleb toimunud või väidetavaid rikkumisi juhtumeid. Seetõttu soovib komitee eraldada ELi uuendatud ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegia raames vahendeid OECD suunistega seotud suutlikkuse arendamiseks, samuti soovib komitee komisjonil ja liikmesriikidel suurendada neis riiklikes kontaktpunktides sotsiaalpartnerite mõju.

4.7.4 Komitee usub, et ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitika peaks keskenduma ettevõtjatele strateegiliste suuniste andmisele, sest ettevõtja sotsiaalse vastutuse meetmete järelevalve rohkem kui 1 000 töötajaga ettevõtetes (kavatsus nr 10) ei ole praktiline ja nõuab ELilt suuri rahalisi vahendeid.

Brüssel, 24. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ EÜT C 125/44, 27.5.2002 (eesti keeles puudub)

⁽¹²⁾ Vahendusettevõtted on vahendusega tegelevad ettevõtted, kes loovad kontakte erinevate sektorite organisatsioonide vahel ja vahendavad tulemuslikumaid töösuhteid, viies kokku vajadused, oskused ja ressursid. Üks näide selle kohta on Pilot Light – <http://www.pilotlight.org.uk>.

LISA

Euroopa Majandus-ja Sotsiaalkomitee arvamuse

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel enam kui veerandi häälest (kodu-korra artikli 54 lõige 3):

Punkt 2.3

Muuta järgmiselt:

„Väljapakutud uue laiendatud mõiste kohaselt on ettevõtja sotsiaalne vastutus „ettevõtja vastutus tema tegevusega ühiskonnale avalduva mõju eest” ning selles mõistes nimetatakse siduvalt kirjeldatakse paljusid muid aspekte, mis ettevõtte peaksid oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegiasse lisama. Sellega kaugenetakse uuendatakse eelmisest mõistest, milleks on „põhimõte, mille kohaselt ettevõtjad loimivad sotsiaal- ja keskkonnaküsimused vabatahtlikult oma äritegevusse ja suhetesse huvirühmadega”

Hääletamistulemus:

Poolthääli: 88

Vastuhääli: 91

Erapooleetuid: 23

Punkt 4.1

Muuta järgmiselt:

„Ettevõtja sotsiaalse vastutuse mõiste laiendamine ~~uuendamine~~”

Hääletamistulemus:

Poolthääli: 80

Vastuhääli: 106

Erapooleetuid: 23

Punkt 4.1.1

Muuta järgmiselt.

„~~Uue ettepaneku tugevus on ettevõtja sotsiaalse vastutuse ajakohastatud mõiste. Uus, laiendatud ja ettekirjutav ettevõtete sotsiaalse vastutuse määratlus võib öönestada viimase kümne aastaga saavutatud edusamme, mis põhinevad 2006. aasta teatisel ettevõtete sotsiaalse vastutuse, sealhulgas ettevõtete sotsiaalse vastutuse liidu kohta. Komitee peab siiski vajalikuks, et komisjon täpsustaks, mida mõiste „ettevõte” all mõeldakse, et vältida väärtõlgendusi. Komisjon peaks ka selgitama, millised uued poliitikameetmed uue mõiste alusel välja töötatakse ning esitama selge tulude-kulude analüüsi väljakuulutatud seadusandlikualgatuse mõjust, sh mitte-finantsteabe avalikustamisele. Lisaks peaks komisjon täpsustama oma kava edendada ettevõtja sotsiaalset vastutust erinevates ettevõtlusvormides, nagu suurettevõtted, VKEd ning sotsiaal-majandusettevõtted.~~”

Hääletamistulemus:

Poolthääli: 85

Vastuhääli: 121

Erapooleetuid: 20

Punkt 4.4.2

Muuta järgmiselt.

„Igas ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavas on väärtuslik roll töötajate, sidusrühmade ja juhtkonna vahelisel dialoogil ~~sotsiaalpartneritel, tänu millele saab ettevõtete sotsiaalse vastutuse strateegia kujundada vastavaks iga ettevõtte vajadustele, et aidatakes levitada teavet ja tugevdada sotsiaaldialoogi. Asjaomastes äriühingutes tuleks luua ettevõtja sotsiaalse vastutuse tegevuskavad, mis sisaldavad platvorme kollektiivlepingute, läbipaistvuse, teavitamise ja osaleva kaasamise tagamiseks.~~”

Hääletamistulemus:

Poolthääl: 86

Vastuhääl: 125

Erapooletuid: 14

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa uimastitevastase võitluse tugevdamine” ”

KOM(2011) 689 (lõplik)

(2012/C 229/16)

Raportöör: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

25. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja Nõukogule „Euroopa uimastitevastase võitluse tugevdamine” ”

COM(2011) 689 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. aprillil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 118, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1 tunneb heameelt komisjoni teatistes esitatud järelduste üle ja toetab tugevama Euroopa huvides uimastitevastases võitluses jõulisemate sammude astumist ning uimastite nõudluse ja pakkumise mõju tasakaalustamist;

1.2 väljendab just seetõttu pettumust, et teatis tundub tagasilöögina, keskendudes uimastite pakkumise vähendamisele senise tasakaalustatud ja üksmeelse lähenemisviisi asemel;

1.3 peab regulatiivset ja karistuspoliitilist vaatenurka ebapiisavaks ning nõuab tungivalt ELi uue uimastistrateegia loomist kohe aeguva uimastistrateegia hinnangu alusel;

1.4 väljendab muret muutunud poliitiliste prioriteetide pärast ning nõuab tungivalt ka selles osas tasakaalustatud lähenemisviisi taastamist;

1.5 toetab uimastiäri vastase võitluse riigisiseste meetmete jätkuvat ühtlustamist ning soovib ELi karistuspoliitika ühtlustamisprotsessi laiendada ka uimastite kuritarvitamise vastastele meetoditele;

1.6 soovib uimastite pakkumise vähendamiseks välja töötada ja rakendada sõltumatuid, teaduslikult põhjendatud hindamissüsteeme, samuti teha kättesaadavaks nende ülesannete täitmiseks vajalikud rahalised vahendid;

1.7 nõustub kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimiseks ja sissenõudmiseks kavandatud sammudega ning soovib

kuritegelikul teel saadud rahalised vahendid vähemalt osaliselt kasutada pakkumise vähendamisele suunatud ning suurel määral alarahastatud valdkonna toetuseks;

1.8 rõhutab, et uute ohtlike uimastite puhul ei piisa vaid õigusaktist, seda peaks igal juhul teostama integreeritud ja tervikliku poliitilise sekkumisena, mille tulemuslikkust pidevalt kontrollitakse ja hinnatakse;

1.9 peab teatistes pakkumise vähendamist käsitlevat osa ebaproportsionaalseks ja ebamääraseks ning soovib komisjonil algatada selliste institutsionaalsete mehhanismide loomine, mis tagavad teaduslikele tõenditele toetuvate valdkonnapoliitiliste algatuste tõhusa rakendamise;

1.10 on kindlal veendumusel, et juba keskpikas perspektiivis on vaja luua kõikide (seaduslike ja ebaseaduslike) psühhoaktiivsete ainete kasutamise probleemi lahendamiseks terviklik ja suunatud uimastitevastane poliitika, et seni eraldiseisvad valdkondlikud poliitikasuunad ei vähendaks üksteise mõju;

1.11 toetab ELi kodanikuühiskonna uimastifoorumi tegevust ning soovib organisatsiooni tõdemusi nii ELis kui ka liikmesriikides rohkem arvesse võtta.

2. Üldmärkused

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt Euroopa Komisjoni teatise „Euroopa uimastitevastase võitluse tugevdamine” ⁽¹⁾ üle.

⁽¹⁾ COM(2011) 689 final.

2.2 Komitee nõustub dokumendis esitatud järeldusega, et pärast Lissaboni lepingu jõustumist „tuleb Euroopal välja töötada tugev ja otsustav uimastitevastase võitluse poliitika, mis hõlmaks nii uimastite nõudlust kui ka nende pakkumist”. Komitee toetab komisjoni valmisolekut anda ELi uimastivastasele poliitikale uut hoogu, samuti seisukohta, et „seega tuleks ELil keskenduda [sellistele] meetmetele, millega ta loob kõige rohkem lisaväärtust”.

2.3 Samas väljendab komitee pettumust, et teatis tundub tagasilöögina senise tasakaalustatud, pakkumise ja nõudluse vähendamise tasakaalul põhineva üksmeelse vaatenurga taustal, sest dokumendi sisu piirdub eelkõige uimastite pakkumise vähendamiseks mõeldud õigusmeetmetega, nõudluse vähendamiseks visandatakse aga vaid ebamääraseid eesmäärke.

2.4 Komitee peab kahetsusväärseks, et komisjoni dokumendist jääb mulje, et seoses uimastikasutusega eiratakse inimõigusi ja tervikliku ühiskonnapoliitika seisukohti ning neid ei ole teaduslikult hinnatud, kuid olemasolevate andmete põhjal on nende tõhusus vähe põhjendatud ja kulutõhususe õiguslikud ja karistuspoliitilised mehhanismid on kõrvale jäetud ⁽²⁾.

2.5 Komitee on veendunud, et uimastite pakkumise vähendamine väärrib tähelepanu strateegia ühe osana. Vältima peab karistuspoliitika valdavat muutumist viimaseks abinõuks (*ultima ratio*). Seetõttu ei tohi ennetusvahendite juhuslik tagaplaanile jäämine olla sellise Euroopa poliitika omadus, mida võib pidada terviklikuks ja multiinstrumentaalseks valdkonnapoliitikaks erinevalt paljudes maailma piirkondades levinud, lihtsustatud, karistavast ja inimõigusi eiravast lähenemisest.

2.6 Komitee on veendunud, et ELi uimastipoliitika vajab kehtiva strateegia hindamise alusel uuema, konsensusliku strateegia väljatöötamist, laiapõhjalist arutelu ja sellise strateegia vastuvõtmist, mis väljendab liikmesriikide ühiseid kohustusi lisaks seni tasakaalustatud, Lissaboni lepingu põhiväärtustest lähtuvatele strateegilistele teadmistele, tegevuskavadele ja rahastamispoliitikale (*best mix of policies*).

2.7 Kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt riik ei tohi põhjustada suuremat kahju kui see, mille eest ta soovib kaitsta, on vaja luua selline otsustusmehhanism, milles sõltumatu hindamise ebasoodsatele tulemustele järgneb kiire poliitika muutus.

3. Rahastamine

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on mures komisjoni rahastamisprioriteetide muutumise ja numbrilise

vähendamise pärast. Aastatel 2014–2020 kehtiva kolmanda mitmeaastase rahastamisprogrammi raames väljakuulutatud programmis „Tervis majanduskasvuks” ei käsitleta uimastite ja uimastinõudluse vähendamise küsimust. Ei puudutata ka ELi uimastistrateegia ja tegevuskavade eesmärkidega kooskõlas olevaid uimastinõudluse vähendamisega seotud rahalisi vahendeid.

3.2 Samuti muutus nõukogu toetuse prioriteet programmide „Justice Programme” ja „Rights and Citizenship Programme” suhtes, sest uimastiprobleemi käsitlemisel keskendutakse eelkõige kuritegude ärahoidmisele. Komitee palub komisjonil tungivalt kohandada rahastamispoliitikat vastavalt tasakaalustatud lähenemise vajadustele.

4. Konkreetsed küsimused

4.1 Uimastite kuritarvitamine, uimastikaubandus

4.1.1 Seoses uimastikaubandusevastase võitlusega rõhutatatakse teatistes ebaseaduslike uimastite turu pideva muutumise tähtsust ning uuenduslike võimaluste ja uue tehnoloogia kasutamist uimastite ELi sissetoomisel. Kõikide nende ebasoodsate ilmingute vastaseks tõhusaks võitluseks on vaja uimastikaubandusevastased algatused omavahel paremasse kooskõlla viia.

4.1.2 Dokumendis rõhutatakse, et Lissaboni lepingu jõustumine ⁽³⁾ võimaldab tugevdada õigusakte ja poliitilisi meetmeid uimastivastaseks võitluseks. Samas märgib komisjon, et teatud õigusaktid ⁽⁴⁾ „ei ole kuigi palju kaasa aidanud liikmesriikide uimastiäri vastase võitluse meetmete ühtlustamisele. Raamotsus ei ole samuti piisavalt aidanud süvendada õiguslast koostööd uimastiäri valdkonnas” ⁽⁵⁾.

4.1.3 Komisjon teeb ettepaneku koostada uusi õigusakte, mille abil esiteks soovib võitluses piiriülese uimastiäri ja organiseeritud kuritegelike võrgustike vastu luua raskendavate ja kergendavate asjaolude minimaalse ühisosa, teiseks tahab parandada kuritegude ja karistuste kindlaksmääramist, kolmandaks aga tugevdada liikmesriikide aruandluskohustust.

4.1.4 Komitee üldiselt nõustub dokumendis toodud seisukohtadega, rõhutades siiski, et need jõupingutused kannavad vilja vaid siis, kui uimastite pakkumise vähendamiseks kasutatakse sobivaid tõhususe hindamise meetodeid ja asjakohaseid näitajaid. Seetõttu nõuab komitee tungivalt selliste hindamis- ja järelevalvemehhanismide väljatöötamist, mille abil on

⁽³⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõige 1.

⁽⁴⁾ Näiteks nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokooesiseu ja karistuste kohta.

⁽⁵⁾ COM(2011) 689 final.

⁽²⁾ Enamikus riikides puudutavad karistuspoliitilised meetmed kõige rohkem uimastikasutajaid, uimastitega kauplejaid aga vaid vähesel määral.

võimalik mõõta ka pakkumise vähendamiseks tehtud sekkumiste tegelikku tõhusust ja kulutõhusust, ning toetab sobivate näitajate väljatöötamiseks juba alustatud tööd.⁽⁶⁾

4.1.5 Komitee rõhutab, et uimastite pakkumise vähendamiseks mõeldud sekkumiste hindamiseks on suunatud ebaproportsionaalselt vähe rahalisi vahendeid, arvestades seda, kui suurel määral mõjutab see nende uimastikasutajate põhiõigusi, kes ei põhjusta teistele õiguslikku kahju ega tegutse kasu saamise eesmärgil.

4.1.6 Komitee soovib laiendada komisjoni asjaomases teatises⁽⁷⁾ ELi karistuspoliitika ühtlustamiseks tehtavaid jõupingutusi ka sellistele rikkumistele, mille puhul on kriminaalasjades (norm, karistus, karistuse kohaldamine, vabastamine) liikmesriikide õigustumõistmise tavade vahel mõnel puhul nii suured erinevused, et kahjustatakse ka inimõigusi ja õiguskindlust, komitee arvates ka uimastite kuritarvitamisega seotud juhtudel⁽⁸⁾.

4.1.7 Komitee tuleb meelde, et ELis kavandatud miinimumkaristuste ühtlustamine ei tohi kaasa tuua karmimate maksimumkaristuste määramist liikmesriigi piires. Ühtlasi juhib komitee tähelepanu sellele, et pakkumise vähendamisele keskenduv poliitika võib jätta mulje otsustusvõimetusest, mistõttu peab looma tasakaalu vajaliku karistuspoliitika ning ülioluliste ravi toetavate sekkumiste vahel.

4.1.8 Komitee on arvamisel, et ainult uimastikaubanduse takistamise asemel peab paralleelselt uimastituru põhjustatud tervise- ja ühiskonnakahju vähendamisele ning üksikisiku ja kogukonna turvalisusega keskendumisega ümber kavandama kriminaalasjades õigusemõistmise strateegiad.

4.2 Uimastite lähteained

4.2.1 Komitee nõustub olukorrale antud hinnanguga ning sellega, et olemasolevad ja kavandatud meetmed peavad olema hästi tasakaalustatud, et tagada tõhus kontroll ilma seaduslikku kaubandust häirimata.

4.2.2 Komitee nõustub, et selles valdkonnas peab tugevdama rahvusvahelist koostööd eelkõige asjaomaste kolmandate

riikidega hoolimata sellest, et andmevahetuse võimalused, kvaliteet ja selleks valmisolek erinevad suurel määral.

4.3 Kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimine ja sissenõudmine

4.3.1 Komitee nõustub komisjoni jõupingutustega ning peab nimetatud õigusmeetmeid probleemi käsitlemisel proportsionaalseks ja sobivaks. Seetõttu peab komitee kahetsusväärseks, et need ei ole erinevatel põhjustel siiski tõhusaks osutunud.

4.3.2 Seetõttu toetab komitee ELi uute, rangemate õigusaktide loomist ja liikmesriikide õigusaktide ühtlustamist selles valdkonnas.

4.3.3 Komitee soovib kuritegelikul teel saadud rahalised vahendid vähemalt osaliselt kasutada pakkumise vähendamisele suunatud vahendite kui uimastikasutamise ja selle sotsiaalsete tagajärgede leevendamise kõige tõhusama, ent endiselt alarahastatud valdkonna toetuseks.

4.4 Uued psühhoaktiivsed ained

4.4.1 Komitee nõustub üldiselt komisjoni sellekohaste hinnangutega. Komitee on seisukohal, et üldine reguleerimine loob üldsuse ja otsusetegijate hulgas ootuse, et uusi uimasteid hakatakse kiiresti kontrollima, ent ilma uimastitele antud tegeliku riskihinnanguta võidakse rikkuda õiguspäraseid ravi- ja tootmishuve. Komitee märgib samuti, et hetkel ei peegelda riskihinnangu meetod multidistsiplinaarset vaatenurka ning põhineb eelkõige keemilisel ja kohtulikul hinnangul.

4.4.2 Komitee rõhutab, et uute ohtlike uimastite puhul ei piisa enam õigusaktist, vaid peaks igal juhul teostama integreeritud ja tervikliku poliitilise sekkumisena, mille tulemuslikkust pidevalt kontrollitakse ja hinnatakse. Samas võivad tekkida uued ootamatud ohud (uute uimastite tekkimine, kriminaliseerumine, lisatasud turul, kasulike ainete automaatne keelustamine/kontroll, kasutajate varjamine, ebaseadusliku turu lisaohud jne). Komitee peab kahetsusväärseks, et soovitatud regulatiivsed meetmed neid seisukohti ei kajasta.

4.4.3 Komitee peab oluliseks, et nimekirja kandmisel teeks otsuselangetaja ettepanekuid ka psühhoaktiivse ainega seotud tervisealasteks ja sotsiaalseteks sekkumisteks, samuti otsiks alternatiivseid reguleerimisvahendeid tarvitaja otsese kuritegelikuks tunnistamiseta. Komitee rõhutab, et selle poliitika juurde kuuluvad vältimatult andmekogumise puuduste korvamine,

⁽⁶⁾ First European conference on drug supply indicators. A joint initiative to develop sustainable options for monitoring drug markets, crime and supply reduction activities, Euroopa Komisjon, 20.–22. oktoober 2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 573 final.

⁽⁸⁾ Mõne rikkumise puhul toob sama kuritegu (nt väikese koguse vahendamise) ühes riigis kaasa 2–5 aastat reaalselt vangistust, teises aga rakendatakse riiklikke/omavalitsuse toetusmeetmeid (töökohtade loomine, eluaseme- ja sotsiaaltoetus jne).

teavevoo interaktiivsuse parandamine, spetsialistide täiendõpe, usaldusväärse teabe andmine uusimate kanalite ja tehnoloogia kaudu, tarbijakaitse reguleerimise ja järelevalve tugevdamine, sobivate ravi- ja tugiteenuste kujundamine ja loomine.

4.4.4 Esile kerkib küsimus, kas uute uimastite reguleerimine ka edaspidi varjutab antud juhul palju suuremaid probleeme, mida kujutavad endast mittekontrollitavad, „vanad“ psühhoaktiivsed ained (alkohol, nikotiin, mõned tööstuslikult valmistatud hallutsinogeenid).

4.5 Nõudluse vähendamine

4.5.1 Komitee väljendab pettumust teatise selles osas tehtud ettepanekute üle, mis põhimõtteliselt väljendavad vaid üldiseid seisukohti. Komitee soovib komisjonil välja töötada sellised strateegiad, mis tagaksid ravi parema kättesaadavuse nii mahus kui ka kvaliteedis.

4.5.2 Komitee peab sobivaks lahenduseks mitte ainult seda, et komisjon püüab välja töötada kvaliteedi miinimumnõuded, vaid aitaks liikmesriikides luua ka tasakaalustatud rahastamispoliitikat.

4.5.3 Kogu Euroopas tuleks tagada kaetus tervisele tekitava kahju (HIV/AIDS, hepatiit ja üledoos) vähendamisele suunatud laiaulatuslike, tõenditel põhinevate teenustega ning neile teenustele juurdepääs, nende kättesaadavus ja taskukohasus uimastiprobleemidega inimeste jaoks. Nende teenuste hulka kuuluvad võõrutusteenused, statsionaarne, ambulatoorne ja kogukonnapõhine ravi, rehabilitatsiooni-, taasintegreerumis-, asendusravi- ja süstlavahetusteenused. Kõik programmid peaksid olema ühtviisi kättesaadavad nii vanglates kui ka rahvusvahemustele ja diskrimineerimise ohus olevatele rühmadele.

4.5.4 Komitee leiab, et ELi ja liikmesriikide uimastipoliitikas tuleks keskenduda abivajajatele tervishoiu- ja raviteenuste pakkumisele, mitte uimastiprobleemide all kannatavate inimeste kurjategijateks pidamisele ja karistamisele.

4.5.5 Komitee märgib, et praegu ei ole Euroopa Ühendusel ühtegi vahendit nende liikmesriikide jälgimiseks või sanktsioneerimiseks, kus ei rakendata teaduslikult põhjendatud tõhususega ravi isegi mitte eluohtlikel juhtudel ning rikutakse seega inimõigusi.

4.5.6 Seetõttu soovib komitee komisjonil algatada institutsionaalsete mehhanismide loomise, mis tagavad liikmesriikides teaduslikele tõenditele toetuva valdkonnapoliitika teostamise ning vastavaid algatusi edendavate rahastamismehhanismide toimimise tasakaalustatult ning kvantitatiivselt hinnatavalt.

4.6 Rahvusvaheline koostöö

4.6.1 Komitee nõustub, et dialoogi peetakse riikidega, kus uimasteid toodetakse ja mille kaudu toimub nende transiit, samuti nõustub tehnilise abi osutamisega ning soovib seda poliitikat tugevdada.

4.6.2 Komitee toetab tasakaalustatud ja terviklikku lähenemisviisi, seejuures inimõiguste täielikku austamist ning koostöö suurendamist naaberriikide, strateegiliste partnerite ning ELi toimetatavate uimastite salakaubateedel asuvate riikidega.

4.6.3 Komitee hindab kõrgelt tulemusi, mis Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse loomisest alates uimastiprobleemi seire, andmevahetuse kvaliteedi ja korra parandamiseks ning ühise valdkonnapoliitika väljatöötamiseks on saavutatud.

4.6.4 Komitee palub komisjonil koostada ülevaade olukorrast seoses püsiva majanduskriisi põhjustatud muutustega, eriti arvestades uimastikasutust ja uimastikaubanduse mustrit.

4.6.5 Ehkki komitee tunnustab ÜRO kolme uimastikonventsiooni⁽⁹⁾ olulisust ja tulemusi, peab ta siiski vajalikuks esile tõsta, et konventsioonid kalduvad seatud eesmärkidest kõrvale, sest valdavas enamikus maailma riikides ega osaliselt isegi mitte Euroopas ei ole teatud ained muudetud sobival ja õiglasel legaalsel viisil kättesaadavaks. Teisest küljest ei ole ebaseaduslik tootmine ja kasutamine vähenenud, vaid märkimisväärselt kasvanud, samas ei taga loodud süsteem kõikidel juhtudel tervisele ja heaolule suunatud, teaduslikult põhjendatud sekkumist.

4.6.6 Seetõttu soovib komitee, et Euroopa Liit astuks kokkuleppele liikmesriikidega ning inimõigusi ja teaduslikke tõendeid arvestades üles ÜRO uimastikonventsioonide ja nende teostamise kriitilise eestkostjana. Vajaduse korral sõnastagu EL konventsioonide ajakohastamiseks oma seisukohad.

4.6.7 Komitee tervitab ja toetab ELi kodanikuühiskonna uimastifoorumi tegevust ning soovib ELi otsuseid tegevatel organitel organisatsiooni tõdemusi rohkem arvesse võtta. Komitee soovib võimalust osaleda vaatlejana foorumi tegevuses.

⁽⁹⁾ Narkootiliste ainete ühtne konventsioon (1961), mida on muudetud 1972. aasta protokolliga; psühhotropsete ainete konventsioon (1971); narkootiliste ja psühhotropsete ainete ebaseadusliku ringluse vastane Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon (1988).

5. Väljavaade

5.1 Lissaboni lepingu artikli 11 lõigetest 3 ja 4 lähtudes soovib komitee nii komisjonil kui ka liikmesriikidel tugevdada sisulist sotsiaalset dialoogi, osalusdemokraatia edendamise huvides aga intensiivselt kaasata valdkonna asutused ja võimaluse korral kasutajaorganisatsioonid strateegilise planeerimise protsessi valitsuse koordineerimistegevusele vahetu kodaniku-hinnangu andmiseks.

5.2 Peab vajalikuks kahe-suunalise poliitika kavandamist. Ühest küljest on komiteel üldine soov, et ELi tasandil tekiks ühtlustatud poliitika sünergia tugeva koordineerimise taustal, teisalt on vaja lokaalset vaatenurka, et saaksid kujuneda mitte ainult abstraktsetele, vaid kohaliku kogukonna tegelikele vajadustele rajatud ja koostööga arvestavad riiklikud poliitikasuunad.

5.3 Komitee on kindlal veendumusel, et juba keskpikas perspektiivis on vaja luua kõigi (seaduslike ja ebaseaduslike)

psühhoaktiivsete ainete kasutamise probleemi lahendamiseks terviklik ja suunatud uimastivastane poliitika. Praeguses olukorras erinevad need poliitikasuunad üksteisest kunstlikult poliitilistel ja õiguslikel põhjustel, kasutades erakordselt erinevaid meetmeid, mis pigem nõrgendavad üksteise mõju kui toetavad üksteist, samal ajal on õiguskindluse ja inimõiguste seisukohalt küsitav nende poliitikasuundade riigi mõjuga seostuv väga nõrk suhe.

5.4 Komitee soovib komisjonil sillutada teed loa andmisele meditsiinilise kanepi kontrollitud meditsiiniliseks kasutamiseks ja kõigile asendusravimeetoditele.

5.5 Komitee on kriitiline alkoholi kui ühiskonnale kõige suuremat koormust asetava probleemi käsitlemise suhtes ELi tasandi avalikus poliitikas ja sellega seoses jääb komitee varem esitatud ettepanekute juurde ⁽¹⁰⁾, nõudes tungivalt, et komisjon astuks sellega seoses konkreetseid samme.

Brüssel, 24. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ ELT C 175, 27.7.2007, lk 78–84.
ELT C 318, 23.12.2009, lk 10–14.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)”

COM(2012) 11 (final) – 2012/011 (COD)

(2012/C 229/17)

Pearaportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

16. veebruaril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 1. märtsil 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)”

COM(2012) 11 (final) – 2012/011 (COD).

21. veebruaril 2012 tegi komitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (23. mai istungil) pearaportööriks Jorge PEGADO LIZI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 34, erapooletuks jäi 12.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Komitee tunneb heameelt komisjoni üldise suundumuse üle, väljendab oma nõusolekut kavandatud volitusnormiga ja kiidab üldjoontes heaks ettepaneku eesmärgid, mis lähtuvad täpselt ühest komitee arvamusest. Andmekaitse õigusseisundi küsimuses on komitee seisukohal, et andmete töötlemist ja edastamist siseturu piires tuleb piirata lähtuvalt õigusest isikuandmete kaitsele põhiõiguste harta artikli 8 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõike 2 mõttes.

1.2 Määruse valimise osas kohaseimaks õiguslikuks vahendiks, arvestades järgitavaid eesmärgi, lahknivad komitee arvamused. Komitee kutsub komisjoni üles paremini välja tooma ja põhjendama, miks on kõnealune vahend direktiiviga võrreldes eelistatud, isegi hädavajalik.

1.3 Sellele vaatamata avaldab komitee kahetsust asjaolu üle, et liiga palju on erandeid ja piiranguid, mis mõjutavad isikuandmete kaitse seadusega kinnitatud põhimõtteid.

1.4 Uues digitaalmajanduse kontekstis jagab komitee komisjoni arvamust, mille kohaselt „on üksikisikutel õigus kontrollile oma isikuandmete üle”, ja soovib, et nimetatud õigus laieneks erinevatele kasutustele, mille tarbeks on loodud isiklikud profiilid erinevate (seaduslike ja mõnikord ka ebaseaduslike) vahendite abil kogutud andmete põhjal, ja kogutud andmete töötlemisele.

1.5 Kuna tegemist on põhiõigustega, peaks erivaldkondi ühtlustav määrus siiski võimaldama liikmesriikidel kehtestada oma riiklikus õiguses sätteid, mis puuduvad nimetatud määrusest või on soodsamad nimetatud määruses kehtestatud.

1.6 Lisaks ei saa komitee heaks kiita kõiki peaaegu süstemaatilisi viiteid delegeeritud õigusaktidele, mis ei kuulu selgelt ELi toimimise lepingu artikli 290 alla.

1.7 Komitee tunneb siiski heameelt püüdluste üle luua tõhus institutsiooniline raamistik, mis tagaks õigusnormide tõhusa toimimise nii ettevõtjate (andmekaitseametnikud) kui ka liikmesriikide avaliku halduse (sõltumatud järelevalveasutused) tasandil. Komitee eelistaks siiski, et komisjon valiks kodanike tegelike vajaduste ja ootustega paremas kooskõlas oleva ning teatud majandus- ja sotsiaaltegevuse valdkondade eripärale vastava süstemaatilise lähenemisviisi.

1.8 Komitee leiab, et ettepaneku tekstis on võimalik teha hulgaliselt parandusi ja täpsustusi ning esitab mitme artikli puhul konkreetsed näited seoses õiguste parema määratlemise, üldiselt kodanike ja eraldi töötajate kaitse tugevdamise, nõusoleku laadi, töötlemise seaduslikkuse ja eriti andmekaitseametnike kohustuste ning tööalaste andmete töötlemisega.

1.9 Komitee leiab samuti, et tuleks kaasata teatud elemendid, millega praegu arvestatud ei ole, eelkõige kohaldamisala laiendamine, tundlike andmete töötlemine ja ühishagid.

1.10 Komitee leiab seega, et otsingumootorid, mille sissetulekust suurem osa tuleneb saidikiilastajate isikuandmete (nende profiilide) põhjal tehtavast suunatud reklaamist, peavad kuuluma selgesõnaliselt määruse kohaldamisalasse. Sama peaks kehtima ka materjalide salvestamise teenust pakkuvate serverite ja teatud tarkvara (pilvandmetöötlus) kohta, mis koguvad kasutajate andmeid kaubanduslikel eesmärkidel.

1.11 Lisaks peaks sama kehtima ka sotsiaalsõrgustikes avaldatud isikliku teabe kohta, mis peaks vastavalt „õigusele olla unustatud” lubama asjaomasel isikul muuta või kustutada oma andmeid või kustutada isiku soovil tema isiklik lehekülg ning viited teistele, sagedasti külastatavatele veebilehtedele, kus isiku andmeid kopeeritakse ja kommenteeritakse. Sel eesmärgil tuleks muuta artiklit 9.

1.12 Lõpuks kutsub komitee komisjoni üles vaatama üle oma ettepaneku teatud aspekte, mida ta peab vastuvõetamatuks tundlike valdkondade, näiteks lastekaitse, vaidlustamisõiguse, profiilialüüsi, õiguste teatud piirangute puhul, 250 töötaja piiri puhul andmekaitseametniku määramiseks või ühtse kontaktpunkti määratlemise viisi puhul.

2. Sissejuhatus

2.1 Komiteele esitati taotlus koostada aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)”⁽¹⁾.

2.2 Siiski tuleb märkida, et kõnealune ettepanek kuulub n-ö paketti, mis sisaldab lisaks veel sissejuhatavat teatist⁽²⁾, ettepanekut⁽³⁾ ja „Komisjoni aruannet Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse (kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusosalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta) artikli 29 lõike 2 alusel”⁽⁴⁾. Komiteelt ei ole taotletud aramust mitte kavandatavate õigusaktide terviku, vaid ainult määruse eelnõu kohta, kuigi taotlus oleks tulnud esitada ka direktiivi eelnõu kohta.

2.3 Ettepanek, mille kohta taotleti komitee aramust, asub komisjoni sõnul ELi kahe kõige olulisema õiguslik-poliitilise ja poliitilis-majandusliku suunise lõikepunktis.

2.3.1. Ühelt poolt tunnustatakse ELi põhiõiguste harta artiklis 8 ja ELi toimimise lepingu artikli 16 lõikes 1 andmekaitse

põhiõiguseks, mida tuleb sellisena ka kaitsta. Sellele alusele tuginevad Euroopa Komisjoni teatised Stockholm programmi ja selle elluviimise tegevuskava kohta⁽⁵⁾.

2.3.2. Teiselt poolt Euroopa digitaalarengu tegevuskava ja üldisem strateegia „Euroopa 2020”, millega edendatakse andmekaitse ühtse turu mõõtme tugevdamist ja ettevõtjatel lasuva halduskoormuse vähendamist.

2.4 Komisjoni kavatseb ajakohastada ja moderniseerida andmekaitsealaseid konsolideeritud direktiivis 95/46/EÜ esitatud põhimõtteid, et tagada tulevikus isiku õigused ja eraelu puutumatuse digitaalsõrgustikes ja selle sõrgustikes. Eesmärk on tugevdada kodanikuõigusi, konsolideerida ELi siseturg, tagada igas valdkonnas (sealhulgas õigusosalane koostöö kriminaalasjades) andmekaitse kõrge tase, sel eesmärgil kehtestatud õigusnormide nõuetekohane jõustamine, lihtsustada andmete piiriülest käitlemist ja rajada andmekaitse valdkonnas universaalsed standardid.

3. Üldised tähelepanekud

3.1 Uues digitaalajanduse kontekstis jagab komitee komisjoni aramust, mille kohaselt on „üksikisikute õigus kontrollile oma isikuandmete üle”, ja soovib, et nimetatud õigus laieneks erinevatele kasutustele, mille tarbeks on loodud isiklikud profiilid arvukate (seaduslike ja mõnikord ka ebaseaduslike) vahendite abil kogutud andmete põhjal, ja kogutud andmete töötlemisele. Komitee leiab ka, et lähtuvalt põhiõiguste harta artiklis 8 sisalduvast õigusest kaitsele tuleb piirata andmete käitlemist ja edastamist ühtse turu raames. Tegu on ELi institutsioonilises õiguses ja liikmesriikide õiguses kehtestatud põhiõigusega.

3.2 Kõigile ELi kodanikele ja elanikele kehtivad sellest tulevalt hartas ja lepingutes määratletud põhiõigused; samuti tunnustatakse nimetatud õigusi liikmesriikide õigussüsteemides, mõnikord isegi põhiseaduses. Muud õigused, nagu õigus isikuportreele või õigus eraelu puutumatusele, täiendavad ja tugevdavad asjaomast õigust andmekaitsele. Nimetatud õiguste kasutamiseks peab isikul olema võimalik taotleda andmete muutmist interneti leheküljel, oma profiili või faili kustutamist serverist, vastasel korral peab isikul olema võimalik saada sellekohane kohtumäärus.

3.3 Isikuandmeid sisaldavad andmekogud on vajalikud riigiasutustele⁽⁶⁾, ettevõtete personalitõõs, kaubandusteenusteks, ühendustele ja ametiühingutele, poliitilistele erakondadele, sotsiaalsõrgustikele ja interneti otsingumootoritele, kuid

⁽¹⁾ COM(2012) 11 final.

⁽²⁾ COM(2012) 9 final.

⁽³⁾ COM(2012) 10 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 12 final.

⁽⁵⁾ Neis teatistes rõhutatakse, et EL „peab looma tervikliku isikuandmete kaitse süsteemi, mis hõlmaks kõiki liidu pädevuses olevaid valdkondi” ja „tagama, et alati kaitstakse põhiõigust andmekaitsele”, et füüsilistel isikutel oleks võimalik oma andmeid tõhusalt kontrollida.

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamine” ELT C 191 29.6.2012, lk 129.

kaitsmaks andmekogudesse seaduslikult kantud isikute eraelu, peavad nimetat kogud erinevatel põhjustel sisaldama vaid vastavate eesmärkide täitmiseks otseselt vajalikke andmeid ning neid ei tohi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ilma vastava vajaduse ja õigusliku kaitseta omavahel siduda. Piiranguteta kõigile andmetele ligipääsu omava asutuse olemasolu kujutaks endast ohtu kodanikuvabadustele ja eraelule.

3.4 Asjaomastel isikutel peab olema õigus pääseda ligi eraõiguslike isikute hallatavates andmekogudes olevatele andmetele, neid muuta ning isegi need kustutada, kui tegu on kaubanduslike või sotsiaälvõrgustike andmekogudega.

3.5 Asjaomastel isikutel peab olema õigus pääseda ligi riigiasutuste või eraettevõtete hallatavatele seadusega nõutud andmekogudele, vea korral andmeid muuta ja andmed isegi kustutada, kui need ei ole pärast õiguslikult määratletud säilitamise aega enam vajalikud, näiteks amnestia korral juriidilises andmekogus või töölepingu lõppemisel.

3.6 Komitee tunneb heameelt komisjoni üldise suunitluse üle, tunnistades, et konsolideeritud direktiivi 95/46/EÜ eesmärgid on endiselt päevakajalised, olgugi et nende sõnastamisest on möödunud 17 aastat ning kõigi digitaalkeskkonnas aset leidnud tehnoloogia- ja sotsiaalsete arengute tõttu on vältimatu nende põhjalik läbivaatamine. Näiteks ei käsitleta direktiivis 95/46/EÜ politsei- ja õiguslase koostöö raames kuritegude karistamise ja karistuste täideviimisega tegelevate asutuste vahelise piiriülese teabe- ja andmevahetuse teatud aspekte. Nimetatud küsimust käsitletakse direktiivi eelnõus, mis on lisatud isikuandmete kaitse paketti, mille üle komiteega ei ole konsulteeritud.

3.7 Komitee kiidab üldjoontes heaks ettepaneku eesmärgid, mis aitavad kaasa põhiõiguste kaitsele ja lähtuvad täpselt komitee arvamusest⁽⁷⁾, eriti mis puudutab järgmist:

- ühtse andmekaitsereglite kogu loomine, mis kehtiks üle terve ELi ning tagaks võimalikult kõrgetasemelise kaitse;
- selgesõnaline kinnitus, et isikuandmed saavad ELis vabalt liikuda;
- mitmete ebavajalike administratiivsete kohustuste kustutamine, mis komisjoni hinnangul kujutaks ettevõtjatele igaaastast 2,3 miljoni euro suurust kokkuhoidu;
- ettevõtjatele ja organisatsioonidele pandud kohustus teavitada riiklikke kontrollasutusi viivitamatult (võimalusel 24 tunni jooksul) tõsistest isikuandmetega seotud rikkumistest;

- kodanike võimalus pöörduda oma riigi andmekaitseasutuste poole, seda isegi juhul, kui nende andmeid töötleb ettevõtja, kelle asukoht on väljaspool ELi territooriumi;
- isikutele oma andmetele ligipääsu ja isikuandmete ühelt teenusepakkujalt teisele ülekandmise lihtsustamine (õigus andmete ülekandmisele);
- õigus olla võrgukeskkonnas unustatud, tagamaks kodanikele parim interneti-andmete kaitsega seotud ohtude haldamine, sealhulgas võimalus, et asjaomaste isikute andmed kustutatakse, kui nende alalhoidmiseks ei ole enam seaduslikke põhjuseid;
- andmekaitset käsitlevate sõltumatute riiklike ametiasutuste rolli tugevdamine praegusega võrreldes, et nimetatud asutused saaksid paremini tagada ELi reeglite kohaldamise ja järgimise oma riigi territooriumil, eriti kuna neil on õigus määrata reegleid eiravatele ettevõtjatele trahve, mis võivad ulatuda kuni 1 miljoni euroni või 2 %-ni ettevõtja aastastest kogukäibest;
- tehnoloogiline neutraalsus ja kõigile andmetöötlusviisidele (nii automaatsele kui ka käsitsi töötlemisele) kohaldamine;
- kohustus teostada andmekaitsealaseid mõjuanalüüse.

3.8 Komitee tunneb heameelt, et keskendutakse põhiõiguste kaitsele, ning märgib oma täielikku nõusolekut kavandatud, esmakordselt seadusandluses kasutatava õigusliku aluse valikuga. Lisaks rõhutab komitee käesoleva ettepaneku olulisust ühtse turu rajamisel ning selle positiivset mõju strateegia „Euroopa 2020” raames. Määruse valimise osas nõustub osa komitee liikmeid nende rühmakuuluvusest sõltumatult komisjoniga ja leiab, et tegemist on kohaseima õigusliku vahendiga ühtse kohaldamise ja ühtviisi kõrge andmekaitse taseme tagamiseks kõigis liikmesriikides; teine osa liikmeid on arvamusel, et direktiiv oleks vahend, mis võimaldaks paremini järgida subsidiaarsuse põhimõtete ja kaitsta andmeid eelkõige neis liikmesriikides, kus on juba tagatud komisjoni ettepanekus määratletust kõrgem kaitsetase. Samuti on komitee teadlik asjaolust, et ka liikmesriikide arvamused selles küsimuses lahknivad. Seega kutsub komitee komisjoni üles tugevdama oma ettepaneku alust, väljendades selgemalt vastavust subsidiaarsuse põhimõttele ja põhjused, miks määruse valimine on eesmärkide saavutamiseks vältimatult vajalik.

3.8.1 Kuna tegemist on kohe ja täielikult ilma ülevõtmise vajaduseta kõigis liikmesriikides kohaldatava määrusega, juhib komitee komisjoni tähelepanu vajadusele jälgida tõlgete ühtsust kõigis keeltes, mida ettepaneku juures tehtud ei ole.

3.9 Komitee leiab ühelt poolt, et teatud õiguste kaitsmisel, mida praegu arvukate erandite ja piirangute tõttu ei ole õigupoolest sõnastatudki, oleks ettepanekus võidud minna kaugemale, ning teiselt poolt, et ettepanekus oleks tulnud paremini tasakaalustada eri osapoolte õigused. Seega on oht, et

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 248 25.8.2011, lk 123.

andmekaitse kui põhiõiguse eesmärgid ja ühtse turu eesmärgid on viimase kasuks tasakaalust väljas. Komitee jagab üldjoontes Euroopa andmekaitseinspektori arvamust⁽⁸⁾.

3.10 Komitee oleks eelistanud, et komisjon valiks kodanike tegelike vajaduste ja ootustega paremas kooskõlas oleva ning teatud majandus- ja sotsiaaltegevuse valdkondade (näiteks e-kaubandus, otseturundus, töösuhted, avaliku sektori asutused, järelevalve ja turvalisus, DNA jne) olemusele paremini vastava lähenemisviisi, kohandades õigussüsteemi väga erinevatest andmetöötlusviisidest lähtudes.

3.11 Mis puutub erinevatesse ettepanekus esitatud sätetesse (kõik esitatud artiklis 86), siis sõltuvad õigusliku vahendi ja süsteemi toimimise väga olulised aspektid tulevastest delegeeritud õigusaktidest (26 volituste delegeerimist määratlemata ajaks). Komitee leiab, et see ületab märkimisväärselt lepingu artiklis 290 esitatud ja ELi toimimise lepingu artiklit 290 käsitlevas komisjoni teatises määratletud piirid⁽⁹⁾, mis avaldab mõju vahendi õiguskindlusele. Komitee on seisukohal, et teatavat hulka volituste delegeerimisi võiks reguleerida otse Euroopa seadusandja. Teised jälle võiksid kuuluda riikide järelevalveasutuste või nende üleeuroopalise ühenduse pädevusse⁽¹⁰⁾. See tugevdaks subsidiaarsuse põhimõtte rakendamist ja aitaks suurendada õiguskindlust.

3.12 Komitee mõistab komisjoni põhjuseid keskenduda valdkonna juriidilist eripära arvesse võttes vaid füüsiliste isikute õigustele, kuid soovib, et ka andmed juriidiliste isikute kohta, eriti juriidilise isiku staatusega seotuvad andmed, pälviksid komisjoni tähelepanu.

4. Konkreetseid märkused

Positiivsed punktid

4.1 Ettepanek on vastavuses direktiivi 95/46/EÜ sisu ja eesmärkidega, eriti mis puudutab teatud määratlusi, andmekvaliteedi ja andmetöötluse seaduslikkuse peamisi põhimõtteid, isikuandmete erikategooriate töötlemist ning teatud teabe- ja andmete ligipääsu õigusi.

4.2 Ettepanek on heas mõttes innovaatiline põhiaspektides, mis käsitlevad uusi määratlusi, nõusoleku tingimuste paremat täpsustamist, eriti laste puhul, ja uute õiguste kategoriseerimist, näiteks parandamise ja kustutamise õigus ning eelkõige õigus olla digitaalkeskkonnas unustatud, õigus esitada vastuväiteid ja

luua profile ning samuti andmetöötlejate ja alltöövõtjate detailsed kohustused, andmeturve ja üldine, peamiselt administratiivset laadi karistuste raamistik.

4.3 Komitee tunneb heameelt püüdluste üle luua ettepanekuuga tõhus institutsiooniline raamistik, mis tagaks õigusnormide tõhusa toimimise nii ettevõtjate (andmekaitseametnikud) kui ka liikmesriikide avaliku halduse (sõltumatud järelevalveasutused) tasandil, ning samuti koostöö tugevdamise üle asutuste ja komisjoni vahel (Euroopa Andmekaitsekoogu loomine). Siiski juhib komitee tähelepanu vajadusele säilitada liikmesriikides üleriigiliste ja teatud osas piirkondlike andmekaitseametnike pädevus.

4.4 Lõpuks hindab komitee positiivseks toimejuhendite väljatöötamisele kaasaaitamise ja andmekaitsemärkide või -märke sertifitseerimisele osutatud tähtsuse.

Mida võiks arendada

4.5 Artikkel 3 – Territoriaalne kohaldamisala

4.5.1 Lõikes 2 ette nähtud kohaldamistingimused on liiga piiravad; tuletagem meelde juhtumeid ravimiettevõtjatega, kelle peakontorid asuvad väljaspool Euroopat ning kes soovivad kliiniliste katsete läbiviimiseks pääseda ligi ELis elavate asjaomaste isikute kliinilistele andmetele.

4.6 Artikkel 4 – Mõisted

4.6.1 „Nõusoleku” mõiste, mis on kogu andmekaitse ülesehituse alus, ning selle elemendid peaksid olema täpsemini sõnastatud, eelkõige määratlus „nõusolekut väljendav tegevus” (iseäranis prantsuskeelses versioonis).

4.6.2 „Andmete edastamise” mõiste, mida praegu kusagil ei määratleta, peaks kuuluma artiklisse 4.

4.6.3 „Õigluse” mõiste, mida mainitakse artikli 5 punktis a, tuleb määratleda.

4.6.4 „Ilmselgelt avalikustatud” andmete mõiste (artikli 9 lõike 2 punkt e) tuleb samuti täpsemalt määratleda.

4.6.5 „Profilianalüüsi” mõiste, mida kasutatakse kogu ettepaneku ulatuses, tuleb samuti määratleda.

4.7 Artikkel 6 – Töötlemise seaduslikkus

4.7.1 Punktis f esitatud väljend „vastutava töötaja õigustatud huvi”, mida ei kajastata eelnevates punktides, tundub ebaselge ja subjektiivne ning peaks olema täpsemalt sõnastatud tekstis eneses ja mitte delegeeritud õigusaktis (lõike 5), seda enam, et

⁽⁸⁾ Euroopa andmekaitseinspektori aramus Isikuandmete kaitse paketi (Data Protection Package) kohta, 7. märts 2012.

⁽⁹⁾ COM(2009) 673 final, 9.12.2009.

⁽¹⁰⁾ Vrd Prantsusmaa Senati esitatud subsidiaarsuse põhimõttega seotud vaia.

lõikes 4 ei mainita punkti f (näiteks on see vajalik postiteenuste ja otseturunduse jaoks ⁽¹¹⁾).

4.8 Artikkel 7 – Nõusolek

Lõikes 3 tuleks viidata, et nõusoleku tühistamine peatab töötlemise tulevikus ja et see mõjutab töötlemise seaduslikkust alates nõusoleku tühistamise hetkest.

4.9 Artikkel 14 – Teavitamine

4.9.1 Lõike 4 punktis b tuleks määratleda kõige hilisem tähtaeg.

4.10 Artikkel 31 – Järelevalveasutuse teavitamine isikuandmetega seotud rikkumisest

4.10.1 Mis tahes rikkumistest teavitamine võib ohustada süsteemi toimimist ja lõpuks kujutada endast tõket süüdlaste tegelikuks vastutuselevõtmiseks.

4.11 Artikkel 35 – Andmekaitseametnik

4.11.1 Tuleb täpsemini määratleda andmekaitseametniku ametiga seotud tingimused, eriti mis puudutab kaitset vallandamise vastu, mis peab olema selgelt sõnastatud ning ületama ajavahemikku, mille jooksul asjaomane isik vastaval ametikohal töötab; alustingimused, mis vastavad nimetatud ametikohaga seotud selgetele nõuetele; andmekaitseametniku vabastamine mis tahes vastutusest, kui ta teavitab tööandjat või riiklikke andmekaitseasutusi ebakorrapärasustest; töötajate esindajate õigus osaleda otse andmekaitseametniku määramisel ning nimetatud ametnike õigus pidevale teabele ⁽¹²⁾ ettetulnud probleemide ja nende lahenduste kohta. Ametikohale eraldatud ressurside küsimust tuleks samuti täpsustada.

4.12 Artikkel 39 – Sertifitseerimine

4.12.1 Sertifitseerimine peaks olema üks komisjoni ülesannetest.

4.13 Artiklid 82 ja 33 – Töötlemine töösuhte kontekstis

4.13.1 Artiklis 82 puudub selgesõnaline viide tulemuslikkuse hindamisele (samuti puudub see artiklist 20 profiilialüüsi kohta). Samuti ei ole täpsustatud, kas nimetatud volitus kehtib ka andmekaitseametnikke käsitlevate sätete sõnastamisel. Profiilialüüsi keeld töösuhete kontekstis peaks samuti olema täpsustatud isikuandmete kaitse mõjuhinnangus (artikkel 33).

4.14 Artiklid 81, 82, 83 ja 84

4.14.1 „Käesoleva määruse piires” asemel tuleks öelda „vastavalt käesolevale määrusele”.

⁽¹¹⁾ Tuleks veel täpsustada küsimust nimeliselt adresseeritud kirjade tuleviku kohta, sest määruse kohaldamisega kaasneks selliste kirjade keelustamine, olgugi et need kujutavad endast võrdlemisi diskreetset ja suunatud uute klientide otsimise meetodit.

⁽¹²⁾ Näiteks regulaarne aruannete edastamine andmekaitseametniku tegevuse kohta töötajate esindajatele, liikmesriikide või Euroopa tööõukogu või järelevalve nõukogu valitud esindajatele.

Mis on puudu ja peaks olema kaasatud

4.15 Reguleerimisala

4.15.1 Põhiõiguste puhul peaks ühtlustamine erivaldkondades võimaldama kehtestada liikmesriikidel oma riiklikus õiguses sätteid, mis puuduvad määrusest või on soodsamad määruses kehtestatutest, nagu seda tehakse artiklites 80–85 ette nähtud valdkondadega.

4.15.2 Isikute IP-aadressid tuleks määrukses samuti selgelt hõlmata kaitstavate isikuandmete alla ja mitte ainult põhjendustesse.

4.15.3 Otsingumootorid, mis saavad suurema osa oma sissetulekust reklaamist ning mis koguvad kasutajate isiklikke andmeid ja kasutavad neid kaubanduslikel eesmärkidel, peavad samuti kuuluma määruse kohaldamisalasse ja mitte ainult põhjendustesse.

4.15.4 Tuleb täpsustada, et sotsiaalvõrgustikud kuuluvad kohaldamisalasse ja seda mitte ainult juhul, kui nad kasutavad profiilialüüsi kaubanduslikel eesmärkidel.

4.15.5 Teatud interneti kontrolli- ja filtreerimismeetodid võitlevad väidetavalt võltsimise vastu ning kuna nende eesmärk on teha teatud kasutajatele profiilialüüsi, jälgida ja kontrollida viimaste kõiki tegemisi ilma vastava kohtu loata, peavad ka need kuuluma määruse kohaldamisalasse.

4.15.6 Samuti on soovitatav, et ELi institutsioonid ja asutused oleksid allutatud määruses kehtestatud kohustustele.

4.16 Artikkel 9 – Isikuandmete eriliigid

4.16.1 Parim tegutsemisviis oleks määratleda vastavalt asjaoludele, olukordadele ja andmetöötluse eesmärkidele erikorrad. Nendesse valdkondadesse tuleb lisada profiilialüüsi keeld.

4.16.2 Statistilistel eesmärkidel läbiviidava tundlike isikuandmete töötlemise põhimõtetele tuleb lisada diskrimineerimise keelu põhimõte.

4.17 Järgmistes valdkondades tuleks kaasata (seni kasutamata) võimalused:

— töötajate esindajate osalemine kõigil riiklikel tasanditel ja ELi tasandil õiguslikult siduvate ettevõtluseeskirjade väljatöötamisel, mis peaks edaspidi olema isikuandmete rahvusvahelise edastamistingimus (artikkel 43);

— Euroopa tööõukogu teavitamine ja konsultatsioon töötajate isikuandmete rahvusvahelise edastamise korral (eriti kolmandatesse riikidesse);

— Euroopa sotsiaalpartnerite ning tarbijate ja inimõiguste kaitse alaste valitsusväliste organisatsioonide teavitamine ning nende osalemine tööühma „Artikkel 29” asendava Euroopa Andmekaitseõukogu liikmete määramisel;

— nimetatud partnerite ja eeltoodud valitsusväliste organisatsioonide teavitamine ja nende osalemine riiklikul tasandil andmekaitseametite liikmete määramisel, mida samuti ei ole ette nähtud.

4.18 Artiklid 74–77 – Ühishagid seoses ebaseaduslike andmekogude ning kahju ja huvidega

4.18.1 Suurem osa isikuandmete rikkumistest on kollektiivsed. Sellisel juhul ei ole tegu mitte üksikisiku, vaid inimeste rühma või kõigi ühte registrisse kantud inimeste vastu suunatud teoga. Sellistele rikkumistele reageerimisel ei ole tavapärased individuaalsed kaebemenetlused adekvaatne lahendus. Kuigi artikliga 76 antakse igale asutusele, organisatsioonile või ühendusele, mis tegeleb asjaomaste isikute õiguste kaitsega, õigus alata ühe või mitme isiku nimel artiklites 74 ja 75 ette nähtud menetlusi, ei kehti sama kahjude või huvide heastamise või hüvitamise kohta, kuna viimasel juhul nähakse artiklis 77 see võimalus ette vaid üksikisikutele ega tunnistata ühise esindamise menetlust või ühishagi.

4.18.2 Seepärast tuleb komitee meelde, et on juba aastaid mitmes arvamuses toetanud ELi tasandil ühishagi ühtlustatud õigusvahendi loomise vajalikkust ja kiireloomulisust, kuna see on vajalik mitmetes ELi õigusvaldkondades ja on olemas mitmes liikmesriigis.

Sellega ei saa nõustuda

4.19 Artikkel 8 – Lapsed

4.19.1 „Laps” määratletakse kui alla 18-aastane isik (artikli 4 punkt 18), lähtuvalt New Yorgi konventsioonist; on vastuvõetamatu, et artikli 8 lõikes 1 antakse lastele alates 13. eluaastast võimalus anda nõusolek oma isikuandmete töötlemiseks.

4.19.2 Olgugi et komitee mõistab vajadust määratleda erireeglid VKEd, on vastuvõetamatu, et komisjon võib delegeeritud õigusakti abil vabastada VKEd selgelt ja lihtsalt laste õiguste järgimise kohustusest.

4.20 Artikkel 9 – Eriliigid

4.20.1 Samuti ei ole artikli 9 lõike 2 punkti a puhul vähi-
matki põhjust, miks lapsed võiksid anda oma nõusoleku oma

etnilist päritolu, poliitilisi vaateid, religiooni, tervist, seksuaalelu või süüdimõistvaid kohtuotsuseid puudutavate isikuandmete töötlemiseks.

4.20.2 Isikute endi poolt (näiteks Facebookis) avaldatud andmeid ei tohiks kaitse alt välja jätta, nagu võib järeldada artikli 9 punktist e, vaid neile peaks kehtima vähemalt õigus olla unustatud.

4.21 Artikkel 13 – Õigused vastuvõtjate ees

4.21.1 Lõpus esitatud erand „välja arvatud juhul, kui see on võimatu või kui see nõuab ülemääraste jõupingutusi” on põhjendamatu ja vastuvõetamatu.

4.22 Artikkel 14 – Teavitamine

4.22.1 Sama erand artikli 5 punktis b on samuti vastuvõetamatu.

4.23 Artikli 19 lõige 1 – Vaidlustamisõigus

4.23.1 Ebaselgelt sõnastatud erand „täiesti õiguspärasel alusel” on vastuvõetamatu ja õõnestab vaidlustamisõigust.

4.24 Artikkel 20 – Profiilianalüüs

4.24.1 Profiilianalüüsi keeld ei tohiks piirduda ainult automaatse töötlemisega ⁽¹³⁾.

4.24.2 Prantsuskeelses versioonis asendada lõike 2 punktis a väljend „qui ont été invoqués” väljendiga „qui ont été mises en place” (eesti keeles „on võetud”).

4.25 Artikkel 21 – Piirangud

4.25.1 Lõike 1 punkti c sõnastus on vastuvõetamatu, kuna see sisaldab ebaselgeid ja määratlemata väljendeid, näiteks: majanduslikud ja finantshuvud, rahandus-, eelarve- ja maksuküsimused, turu stabiilsus ja terviklus. Viimane väljend lisati ka direktiivi 95/46.

4.26 Artiklid 25, 28 ja 35 – 250 töötaja piir

4.26.1 Teatud kaitsesätete (näiteks andmekaitseametniku nimetamise) kohaldatavuse lävend 250 töötajat tähendaks, et nimetatud sättest saab kasu alla 40 % töötajatest. Kohustusliku dokumentatsiooni puhul tähendaks samasugune piirang, et enamikul töötajatest ei ole võimalust jälgida oma isikuandmete kasutamist ja seega ei allutata seda kontrollile. Komitee teeb

⁽¹³⁾ Vt Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus CM/Rec(2010)13, 23.11.2010.

ettepaneku seada madalam lävend, näiteks tavaliselt liikmesriikides ettevõtte töötajate huvide esinduse rajamiseks vajalik töötajate arv. Võiks kujundada uue lähenemisviisi, mis lähtuks näiteks määratletud aja jooksul töödeldavate isikuandmete toimikute arvust ega sõltuks ettevõtte või asjaomaste talituse suurusel.

4.27 Artikkel 51 – Ühtne kontaktpunkt

4.27.1 Isegi kui ettevõtjate elu lihtsustamiseks ja andmekaitse mehhanismide tõhusamaks muutmiseks luuakse ühtne kontaktpunkt, on ometi võimalik, et see kahjustaks üldisemalt kodanike ja eelkõige töötajate isikuandmete kaitset, tühistades praegu

kehtiva kohustuse, mis nõuab, et isikuandmete edastamiseks antaks ettevõtja nõusolek ning et riiklik andmekaitsekomisjon kiidaks selle heaks⁽¹⁴⁾.

4.27.2 Lisaks tundub see süsteem olevat vastuolus kohapealse haldamise eesmärgiga ning ähvardab kodanikelt ära võtta võimaluse, et nende taotlust töödeldakse neile kõige lähedasemas ja ligipääsetavas kontrolliasutuses.

4.27.3 Seega leidub põhjuseid, mis räägivad selle kasuks, et jätta pädev asutus kaebuse esitajate elukohariikide tasandile.

Brüssel, 23. mai 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Eelkõige sõltumatud haldusasutused, kes tegelevad nimeliste andme-toimikute autoriseerimise ja kontrollimisega; nende pädevusi tuleks laiendada digitaalhiskonnas ja sotsiaalsõrgustikes sõltuvalt individuaalsete profiilide vahetusväärtusest seoses kaubanduslike väljavaadetega.

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel enam kui veerandi antud häälest (kodukorra artikli 54 lõige 3):

Punktid 4.25 ja 4.25.1 välja jätta

~~„4.25 Artiklid 25, 28 ja 35 — 250 töötaja piir~~

~~4.25.1 Teatud kaitsesätete (näiteks andmekaitsemeetniku nimetamise) kohaldatavuse lävend 250 töötajat tähendaks, et nimetatud sättest saab kasu alla 40 % töötajatest. Kohustusliku dokumentatsiooni puhul tähendaks samasugune piirang, et enamikul töötajatest ei ole võimalust jälgida oma isikuandmete kasutamist ja seega ei allutata seda kontrollile. Komitee teeb ettepaneku seada madalam lävend, näiteks tavaliselt liikmesriikides tööõukogude või järelevalve nõukogude rajamiseks vajalik töötajate arv. Võiks kujundada uue lähenemisviisi, mis lähtuks näiteks määratletud aja jooksul töödeldavate isikuandmete toimikute arvust ega sõltuks ettevõtte või asjaomaste talituse suurusest.”~~

Hääletuse tulemus

Poolt: 87

Vastu: 89

Erapooleitud: 26

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa üldhuviteenuste kvaliteediraamistik”

KOM(2011) 900 (lõplik)

(2012/C 229/18)

Raportöör: **Jan SIMONS**

20. detsembril 2011. aastal otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa üldhuviteenuste kvaliteediraamistik”

COM(2011) 900 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 10. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee avaldab sügavat kahetsust, et teatise pealkiri on segadust tekitav ega vasta teatise tegelikule sisule. Pealkiri tekitab segadust, kuna mõiste „kvaliteediraamistik” on siin nähtavasti saanud teise tähenduse kui Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 14 ja protokollis nr 26 välja toodud tunnustatud ühine väärtus „kvaliteet”, mida ei käsitleta sellisena ei teatises ega ka valdkondlikult.

1.2 Komitee toetab vajadust esitada asjaomane selgitav märkus üldhuviteenuste kohta. Mis puudutab kõnealuses komisjoni teatises esitatud selgitust, siis komitee toetab seda, ent esitab selle kohta teatud märkused. Viimastel aastatel on komitee lisaks korduvalt rõhutanud kvaliteetsete, tõhusate ja ajakohaste üldhuviteenuste vajadust.

1.3 Komitee on endiselt veendunud, et esmase õiguse uued sätted üldhuviteenuste kohta peavad tingimata kajastuma valdkondlikus ja vajaduse korral ka valdkonnaüleses teiseses õiguses.

1.4 Praegune rahandus- ja majanduskriis annab selget tunnistust sellest, et üldhuviteenustel on keskne roll sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tagamisel. Samas tuleb silmas pidada, et avaliku sektori võimalused on poliitiliste otsuste surve all. Komitee nõustub, et teenuste säilitamiseks ja nende kvaliteedi parandamiseks on hädavajalik võtta kasutusele asjakohased meetmed.

1.5 Komitee leiab, et institutsionaalne raamistik (ELi toimimise lepingu artikkel 14, protokoll nr 26 ja põhiõiguste harta

artikkel 36) on hea alus edasisteks täiendusteks, kuid on arvamisel, et see teatis ei sisalda vajalikku sidusat ja spetsiifilist vaatenurka üldhuviteenustele.

1.6 Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise, tellimise ja rahastamise osas on komitee arvamisel, et see on ja jääb – valdkondlike individuaalsete lahendustega õigusaktide kaudu – liikmesriikide küsimuseks. Samas jääb ELi seadusandlikuks kohustuseks majanduslike ja rahanduslike raamtingimuste kehtestamine ja ilmsete vigade kontrollimine.

1.7 Komitee on seisukohal, et universaalseenuste osutamise kohustusi hõlmavate olemasolevate valdkondlike õigusaktide läbivaatamise käigus tuleb järjepidevalt kontrollida nende vastavust esmase õiguse uutele sätetele, kasutajate vajaduste arengule ning tehnoloogilistele ja majanduslikele muutustele. Seda tuleb teha koostöös sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga. Selle läbivaatamise käigus tuleks komitee arvates järgida lähenemisviisi, mille puhul pööratakse tähelepanu nii tööhõivele kui ka sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele, sest need on küsimused, mis siiani on jäänud tähelepanuta.

1.8 Protokollis nr 26 rõhutatakse liikmesriikide pädevust osutada, tellida ja rahastada mittemajandusliku iseloomuga üldhuviteenuseid. Komitee leiab seepärast, et esmane vastutus neile teenustele riigisestest, piirkondlike ja kohalike hinnangute andmisel on liikmesriikidel. Euroopa Komisjonil lasub vaid kohustus jagada nn häid tavaid ning kontrollida nende teenuste vastavust ELi lepingute üldpõhimõtetele.

1.9 Komitee tunnustab komisjoni jõupingutusi selgitada teatistes põhimõisteid, mida kasutatakse üldhuviteenuseid käsitlevates aruteludes, mis puudutavad otseselt kliente ja tarbijaid ehk kodanikke tervikuna. Kahjuks ei ole teatis selles osas täielik. Komitee arvates peaks üldhuviteenuste definitsioon sisaldama enamat kui vaid viidet turu olemasolule. Selle all mõeldakse näiteks liikmesriikide demokraatlikult õiguspäraste poliitiliste otsuste tegemist. Väärtõlgenduste vältimiseks soovib komitee korraldada laialdasi konsultatsioone ja anda välja uus sõnastik, mis oleks kõigis keeltes üheselt mõistetav.

1.10 Komitee nõustub üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate ELi eeskirjade täpsustamise ja õiguskindluse suurendamisega. See kehtib ka komisjoni suuniste avaldamise kohta, mille eesmärgiks on saavutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate ELi eeskirjade parem mõistmine ja rakendamine. Seda eriti juhul, kui suunised on asjakohaselt koostatud koostöös ekspertidega.

1.11 Seoses jätkuvalt tagatava ligipääsuga põhiteenustele, nagu postiteenused, põhilised pangateenused, ühistransport, energia ja elektrooniline side, peab komitee arvates universaalne juurdepääsuõigus olema eelkõige haavatavatel tarbijatel, nagu puuetega või allpool vaesuspiiri elavad inimesed. Kehtiva õigussüsteemi alusel peavad liikmesriigid pidevalt esitama põhjendatud ja komisjoni poolt kontrollitavaid hinnanguid selle kohta, kas hoida neid teenuseid riigisektoris või need riigisektorile üle anda, või lasta (osaliselt) rangetel tingimustel turul nende üle otsustada.

1.12 Komitee leiab, et antud teatistes oleks tulnud rohkem tähelepanu pöörata üldhuvi pakkuvatele sotsiaal-, tervishoiu ja tööturuteenustele. Komitee kutsub komisjoni ka üles intensiivistama oma tegevust üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste täpsustamise vallas. Nii komitee kui ka komisjon leiavad, et üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste roll ELis on oluline. Seda näiteks tervishoiu, lastehoiu ja eakate hoolduse, puuetega inimeste abistamise, sotsiaalelamumajanduse ja tööturuteenuste valdkonnas.

1.13 Tingituna asjaolust, et käesolevas teatistes on üldhuvi pakkuvatele sotsiaalteenustele vähe tähelepanu pööratud, ent nõudlus nende järele kasvab ja nende rahastamine muutub üha problemaatilisemaks, kutsub komitee komisjoni üles esitama kiirelt ettepanekuid kvaliteedialgatuste kohta ja seda just eelkõige üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste osas. Lisaks sellele peab komisjon jälgima Euroopa vabatahtliku sotsiaalteenuste kvaliteediraamistikku (*Voluntary European Quality Framework for Social Services*) rakendamist liikmesriigi tasandil.

2. Sissejuhatus

2.1 Lissaboni lepingu jõustumisega lisandusid uued asjakohased sätted üldhuviteenuste kohta, nimelt Euroopa Liidu toimi-

mise lepingu artikkel 14 ja protokoll nr 26 mõiste „ühised väärtused” tõlgendamise kohta artiklis 14 ja mittemajanduslike üldhuviteenuste kohta. Lisaks sellele anti põhiõiguste harta artiklile 36 aluslepingutega samaväärne õigusjõud.

2.2 Lisaks sellele näitab pikaajaline rahandus- ja majanduskriis, millist kesket rolli ühishuviteenused mängivad, tagamaks sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, ning millist mõju avaldab kriis avalikule sektorile. Uurimustest nähtub, et „avalikud teenused”, mis on laiem mõiste kui üldhuviteenused, hõlmavad rohkem kui 26 % 27-liikmelise ELi SKPst ja annavad tööd 30 %-le Euroopa tööjõust.

2.3 Need on peamised põhjused, miks komisjon otsustas avaldada käesoleva teatise.

3. Komisjoni dokumendi sisu

3.1 Komisjoni arvates tuleb kvaliteediraamistikuga hoolitseda selle eest, et õigusnormide tugiraamistik ELi tasandil tugendab jätkuvalt siseturu sotsiaalset mõõdet, et nende teenuste eripära võetakse rohkem arvesse ja et neid osutatakse viisil, mis arvestab protokollis tunnustatud väärtusi, nagu kvaliteet, ohutus, taskukohasus, võrdne kohtlemine, üldine kättesaadavus ja tarbijate õigused.

3.2 Komisjon leiab, et aastate jooksul on üldhuviteenuste nõudluses ja pakkimises toimunud suuri muutusi. Komisjoni kohaselt pakkus neid teenuseid varem keskvalitsus, nüüd osutavad neid teenuseid siduvate õigusaktide alusel suures osas allhanke korras madalamad riigiasutused või erasektor.

3.3 Punktis 3.2 nimetatud suundumus tugevneb veelgi liberaliseerimisprotsessi, valitsuse poliitika teiste prioriteetide ning tarbijate vajaduste ja ootuste muutumise kaudu. Kuna paljud nimetatud teenused põhinevad majandustegevusel, kohaldatakse nende suhtes siseturu- ja konkurentsieeskirju „niivõrd, kui võrd selliste eeskirjade kohaldamine ei takista teenuse osutajale antud ülesande täitmist õiguslikult ega praktiliselt”.

3.4 Vaatamata sellele, et muret tuntakse eelkõige selle üle, kuidas kõnealused eeskirjad mõjutavad sotsiaalteenuste osutamist, on komisjon seisukohal, et eeskirju saab kohaldada otstarbekalt, parandades teenuste kvaliteeti, tagades seejuures loomulikult vajaliku paindlikkuse.

3.5 Komisjoni esitatud niinimetatud kvaliteediraamistik hõlmab kolme tegevussuunda, mida komisjon ei tööta aga välja konkreetseteks ettepanekuteks.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee avaldab sügavat kahetsust, et teatise pealkiri on segadust tekitav ega vasta teatise tegelikule sisule. Pealkiri tekitab segadust, kuna mõiste „kvaliteediraamistik” on siin nähtavasti saanud teise tähenduse kui Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 14 ja protokollis nr 26 välja toodud tunnustatud ühine väärtus „kvaliteet”, mida ei käsitleta sellisena ei teatises ega ka valdkondlikult. Sama kehtib ka teiste väärtuste kohta, nagu ohutus, taskukohasus, võrdne kohtlemine, üldine kättesaadavus ja tarbija õigused.

4.2 Väga tõsine probleem on ka mõjuhinnangupuudumine teatises, kuna paljud komisjoni väited ja tähelepanekud, mida on kirjeldatud punktis 3.2, annavad põhjust aruteluks. Näiteks on neid teenuseid komitee ja ekspertide kohaselt alati pakutud kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

4.3 Komitee toetab vajadust esitada asjaomane selgitav märkus üldhuviteenuste kohta. Varasemates arvamustes⁽¹⁾ on komitee rõhutanud tõhusate, ajakohaste, ligipäätavate ja taskukohaste üldhuviteenuste vajadust. Nimetatud teenused on Euroopa sotsiaalmudeli ja sotsiaalse turumajanduse üks tugi-sammas ning neile tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata, eriti nüüd, kui Euroopas valitseb rahandus- ja majanduskriis.

4.4 Siinkohal toetab komitee komisjoni lähenemisviisi ja kutsub üles jätkama tööd üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste iseärasuste tunnustamisel, näiteks riigiabi õiguse eeskirjade ja tööturuteenuste valdkonnas.

4.5 Komitee on endiselt veendunud, et esmase õiguse uued sätted üldhuviteenuste kohta peavad tingimata kajastuma valdkondlikus ja vajadusel ka valdkonnaüleses teiseses õiguses.

4.6 Komitee leiab, et antud teatises oleks tulnud rohkem tähelepanu pöörata üldhuvi pakkuvatele sotsiaal- ja tervishoiuteenustele. Komitee kutsub komisjoni ka üles intensiivistama oma tegevust üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste täpsustamise vallas. Lisaks märgib komitee, et esineda võib ka teisi, komisjoni poolt nimetatama üldhuviteenuseid; näiteks kultuuri- ja haridus-sektoris, avalik-õigusliku ringhäälingu valdkonnas jne. Nii komitee kui ka komisjon leiavad, et üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste roll ELis on oluline. Seda näiteks tervishoiu, lastehoiu ja eakate hoolduse, puuetega inimeste abistamise, sotsiaalelamumajanduse ja tööturuteenuste valdkonnas.

4.7 Lissaboni lepingu, nimelt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 14 ja üldhuviteenuseid käsitleva protokollis nr 26 ning lepingutega samaväärse juriidilise kaalu saanud põhi-

õiguste harta artikli 36 jõustumisega kehtestati uued sätted, millega anti komisjonile võimalus ühendada kõik tema algatused üldhuviteenuste valdkonnas. Komitee leiab, et see on hea algus, kuid märgib, et teatis ei sisalda veel vajalikku sidusat ja spetsiifilist vaatenurka üldhuviteenustele, näiteks teenuste kättesaadavuse osas. Komitee kutsub komisjoni üles esitama konkreetseid ettepanekuid.

4.8 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 14 on ELile antud seadusandlik pädevus üldist majandushuvi pakkuvate teenuste valdkonnas. EL võib kasutada määrusi, et kindlaks määrata selliste teenustega seotud põhimõtted ja – eelkõige majanduslikud ja rahanduslikud – tingimused, et need teenused saaksid täita oma ülesandeid. Komitee arvates on artikli kontekstist üheselt selge, et siin peetakse silmas ELi pädevusvaldkondade raam- ja valdkondlikke tingimusi ja mitte teenuste endi tingimusi, mille määravad kindlaks riiklikud asutused (antud kontekstis tähistavad „riiklikud asutused” keskvalitsust ning kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi).

4.9 Selles artiklis selgitatakse ka, et nende teenuste osutamine, tellimine ja rahastamine on ja jääb liikmesriikide ja riigi tasandist allapoole jäävate asutuste kohustuseks. Komitee on seda ka varem toetanud. Komisjon peaks samuti jätkama riiklikul tasandil teadmiste suurendamist nende teenuste kohta, et hinnata ELi eeskirjade rakendamist.

4.10 Komisjon teeb ettepaneku pidevalt kontrollida nende olemasolevate valdkondlike õigusaktide läbivaatamise vajadust, mis hõlmavad universaalteenuste osutamise kohustust. Komitee soovib siinkohal märkida, et läbivaatamise käigus tuleb tingimata järjepidevalt kontrollida õigusaktide vastavust esmase õiguse uutele sätetele, kasutajate vajaduste arengule ning tehnoloogilistele ja majanduslikele muutustele ning et eelnimetatud kontrollimine peab toimuma koostöös sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga. See kehtib eriti juhul, kui uuritakse vajadust universaalteenuste osutamise uute kohustuste järele teistes sektorites. Sellekohane komitee seisukoht on esitatud ühes varasemas arvamuses⁽²⁾.

4.11 Protokollis nr 26 artiklis 1 sätestatakse üldist majandushuvi pakkuvate teenuste aluspõhimõtted. Artiklis 2 esitatakse liikmesriikide pädevused osutada, tellida ja rahastada mittemajandusliku iseloomuga üldhuviteenuseid. Komitee leiab seepärast, et esmane vastutus artiklis 2 nimetatud teenustele riigisiseste, piirkondlike ja kohalike hinnangute andmisel lasub liikmesriigil. Euroopa Komisjonile jääb ilmsete vigade kontrollimisel ülesanne jälgida nende teenuste vastavust ELi lepingute üldpõhimõtetele.

⁽¹⁾ ELT C 48 – 15/02/2011, lk 77-80; ELT C 128 – 18/05/2010, lk 65-68; ELT C 162 – 25/06/2008, lk 42-45; OJ C 309 – 16/12/2006, lk 135-141.

⁽²⁾ ELT C 48 – 15/02/2011, lk 77-80.

4.12 Komitee tervitab komisjoni jõupingutusi selgitada erinevaid mõisteid, mida kasutatakse üldhuviteenuseid käsitlevates aruteludes. Kahjuks on teatis selles osas mittetäielik ja osaliselt ebatäpne. Muu hulgas puudub mõiste „põhiteenused” tähendus ja koht üldises skeemis. Hollandikeelse versiooni puhul tekib küsimus, kas „onimsbare diensten” (lk 3, teine taane) on sama, mis „essentiële diensten” (eestikeelses versioonis on mõlemad tähistatud mõistega „põhiteenused”). Lisaks on konkreetsete universaalteenuste osutamise kohustuste loetelu puudulik. Komisjoni teatistes endaski leidub segadust tekitav näide: teise tegevussuuna pealkirjas ja esimeses lauses räägitakse põhiteenustest, kuid kogu järgnev tekst on universaalteenuste osutamises kohustustest. Komitee ei tohi loobuda tunnustatud ekspertide abist üldhuviteenuste kontekstis kasutatavate põhimõistete ühesel selgitamisel.

4.13 Komitee märgib, et eri keeltes on võimalik mõisteid erinevalt tõlgendada. See ei puuduta ainult põhimõisteid. Nii tekib küsimus, kas mõistete „üldine kättesaadavus” ja „universaalteenus” ning „kommunaalteenus”, „avaliku teenuse kohustus” ja „avaliku teenuse ülesanne” kasutamisel on iga kord mõeldud midagi erinevat. Segaduse näitena saab tuua komisjoni põhimõistete tabeli, kus sedastatakse, et mõistet „avalikud teenused” ei kasutata, kuid juba neli lõiku hiljem võib lugeda: „... et avalikud teenused täidavad oma ülesandeid ...”

4.14 Väärtõlgenduste vältimiseks soovib komitee korraldada kõikides nimetatud küsimustes laialdasi konsultatsioone ja anda välja uus sõnastik. Siinkohal tuleb arvesse võtta liikmesriikide erinevaid sotsiaalsüsteeme.

5. Erimärkused

5.1 Komisjon kasutas kõnealuse teatise koostamisel kolmest tegevussuunast koosnevat lähenemisviisi, nagu on nimetatud arvamuse punktis 3.5. Komitee arvates on see, hea raamistik edasiseks täiendamiseks.

5.2 Esimene tegevussuund on seotud üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate ELi eeskirjade e täpsustamise ja nende õiguskindluse suurendamisega. On ilmselge, et komisjon hindab seda positiivselt. Seda on ta juba aastaid soovitanud. Paraku peab komitee märkima, et seda ei toetata uute konkreetsete ettepanekutega.

5.3 Seoses üldhuviteenuste suhtes kohaldatavate riigibeeskirjade läbivaatamisega on komisjon juba heaks kiitnud ja esitanud järgmised muudatused:

5.3.1 uus teatis, milles käsitletakse mitmeid tõlgendusküsimusi riiklikul, piirkondlikul või kohaliku tasandil;

5.3.2 nende sotsiaalteenuste arvu suurendamine, mis on vabastatud eelteatamise ja komisjoni hinnangu nõudest, tingimusest et teatud tingimused on täidetud. Lisaks haiglatele ja sotsiaalkorteritele on nüüd selliste teenuste hulka arvatud ka sotsiaalsetest vajadustest lähtuvad üldist majandushuvi pakkuvad teenused tervishoiu, pikaajalise hoolduse, lastehoolduse, tööturule pääsu ja naasmise ning kaitsetute elanikerühmade hoolekande ja sotsiaalsele kaasamise valdkonnas;

5.3.3 põhjalikum ja sihipärasem analüüs ulatuslike abimeetmete kohta, millel võib olla suur mõju Euroopa Liidu siseturu toimimisele;

5.3.4 ettepanek võtta vastu üldhuviteenuste valdkonnas antava vähese tähtsusega abi eeskirjad, mille kohaselt ei peeta riigiabiks kuni 500 000 euro suurust abi, mida antakse kolme aasta jooksul. Teatavates sektorites, mille all peab komisjon silmas transpordi ja avalik-õigusliku ringhäälingu valdkonda, kohaldatakse endiselt valdkonnapõhiseid eeskirju.

5.4 Järgmised aspektid on asjakohased, viimaks ellu komisjoni ettepaneku korraldada põhjalikult ümber riigihanke- ja kontsessioonieskirjad, et parandada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kvaliteeti.

5.4.1 Kehtestatakse lihtsustatud eritingimused sotsiaal- ja tervishoiuteenustele, milles võetakse arvesse nende teenuste erilist rolli ja iseärasusi. Nende teenuste suhtes kehtestatakse kõrgemad künnised ning kõrvaldatakse muud nõuded peale läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise kohustuse. Soovitatakse kasutada „majanduslikult soodsaima pakkumise” kriteeriumit (komisjoni kohaselt hõlmab see käsitus ka sotsiaalseid ja keskkonnaga seotud aspekte).

5.4.2 Õiguskindlus avalike asutuste vahelistes suhetes ELi riigihangete eeskirjade kohaldamisel paraneb. Selles osas viidatakse komitee hiljutisele arvamusele avalike hangete ja kontsessioonilepingute kohta.

5.5 Komitee tunneb heameelt komisjoni suuniste avaldamise üle, mille eesmärk on saavutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate ELi eeskirjade parem mõistmine ja rakendamine. Seda eriti juhul, kui suunised on asjakohaselt koostatud tunnustatud ekspertide abiga.

5.6 Teine tegevussuund tegeleb põhiteenuste kättesaadavuse tagamisega, millega komisjon püüab säilitada tasakaalu ühelt poolt konkurentsi suurendamise vajaduse ja teiselt poolt igale kodanikule juurdepääsu tagamise vahel kvaliteetsetele ja taskukohastele põhiteenustele, nagu on esitatud sellekohases 2004. aastal avaldatud valges raamatus.

5.7 Siinkohal toob komisjon järgmised näited põhiteenustest: postiteenused, põhilised pangateenused, ühistransport, energia ja elektrooniline side. Viidates punktile 4.6, oletab komitee, et see nimekiri ei ole lõplik. Komitee leiab, et nimetatud näited kuuluvad põhiteenuste hulka, mis peavad olema taskukohased ja mille suhtes peaks kehtima üldine juurdepääsuõigus. Eelkõige puudutab see inimesi, kes vajavad kaitset ja toetust, nagu puuetega inimesed ja need, kes kannatavad vaesuse ja tõrjutuse all. Konkurentsieeskirjadega vastuolu korral on üldine huvi ülimalik.

5.8 Kolmas tegevussuund keskendub kvaliteedialgatuste edendamisele, seda eriti üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste vallas, mille järele nõudlus kasvab, kuid mille rahastamine muutub üha problemaatilisemaks ühelt poolt rahandus- ja majanduskriisi ja teiselt poolt rahvastiku vananemise tõttu.

5.9 Selles osas tuletab komitee esmalt meelde, et ta ootab endiselt komisjoni teatist tervishoiuteenuste kohta, mida komisjon seoses üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenustega lubas.

5.10 Kolmanda tegevussuuna näitena toob komisjon neli algatust. Komitee soovib lisada, et kolm algatust neljast hõlmavad juba alustatud algatusi. Programmis PROGRESS ette nähtud toetus uutele riikidevahelistele projektidele ei tohiks seetõttu olla seotud ainult vabatahtliku kvaliteediraamistiku elluviimisega, vaid peaks arvesse võtma ka nende projektide tulemusi.

5.11 Komitee tervitab komisjoni püüet sõlmida riigihanketinguid „ühenduse jaoks kõige väiksemate kulude” ja mitte tingimata madalaima hinna alusel. See on eriti oluline sotsiaalpoliitika ja tööturuteenuste vahelise optimaalse tasakaalu leidmise seisukohast, sest need kaks valdkonda on teineteisest väga sõltuvad. Siiski tuleb riigihangete sotsiaalset aspekti tugevdada kogu ühiskonnas tervikuna.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus tuumaohutusalase koostöövahendi loomise kohta”

KOM(2011) 841 (lõplik)

(2012/C 229/19)

Raportöör: **Richard ADAMS**

7. detsembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklile 203 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu määrus tuumaohutusalase koostöövahendi loomise kohta”

COM(2011) 841 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 10. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012. aastal (23. istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 146, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab kavandatud määrust ja toetab teatud tingimustel ELi tuumaohutusalaste eksperditeadmiste laiemat kasutamist kolmandates riikides.

1.2 Komitee märgib, et järelevalve märkimisväärse 631,1 miljoni eurose lähtesumma üle ajavahemikus 2014–2020 lasub arengu ja koostöö peadirektoraadil EuropeAidil ning see toimub igasuguse abi- ja arengupoliitika puhul tavapärase eeskirjade ja meetmete alusel. Komitee loodab, et see asjaolu parandab vastutust, läbipaistvust ja ühtsust teiste abiprogrammidega.

1.3 Komitee nendib, et komisjon esitab 2016. aastast alates iga kahe aasta järel aruande liidu rahalise välisabi programmi rakendamise ja tulemuste, peamiste tagajärgede ja mõjude kohta ning ootab võimalust osaleda selles kontrolli- ja järelevalveprotsessis täiel määral. Programmide vahetuskuvõtete õigeaegse planeerimise abil peaks olema võimalik maksimeerida tulemuslikkust. Planeerimine toimub kahtlemata koostöös geograafiliste programmide ja ELi delegatsioonidega partnerriikides.

1.4 Võib sedastada, et Euroopa kodanikuühiskonna seisukohad tuumaenergia arendamise küsimuses erinevad üldiselt oluliselt liikmesriigiti, asjaolu, mis peaks määruse teatud osades selgemalt esile tulema.

1.5 Eelkõige tuleks Euroopa kodanikele kui maksumaksjatele selgitada, et suurem osa programmi kuludest suunatakse tuumarajatiste saneerimisse ning vaid väga vähe eraldatakse ohutusalastele nõustamisprogrammidele tärkava turumajandusega riikides, mille poliitiline ja ühiskonna stabiilsus on kindlustatud.

1.6 Tärkava turumajandusega riikidele abi andmiseks teeb komisjon ettepaneku koostada rahvusvaheline konventsioon tuumaohutusalase nõustamise kriteeriumide ja tingimuste kohta. Selle ettevalmistamisel osaleksid need vähesed riigid, kes suudavad asjaomast nõustamist teostada. Sõltumata sellise konventsiooni olemasolust tuleb tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi raames rakendada kriteeriume, mis võimaldaksid otsustada, kas tärkava majandusega riik:

— täidab riikliku ja rahvusvahelise stabiilsuse osas miinimumkriteeriume;

— suudab tagada ja on valmis tagama, et viiakse sisse selline haldus-, teaduslik ja tehniline struktuur, mida tuumaenergia kasutamine nõuab;

— suudab jätkusuutlikult eraldada rahalisi, tehnilisi ja tööstuslikke vahendeid, mida on vaja kõrgetasemelise regulatiivse pädevuse tagamiseks, et kindlustada kõik ohutuks tööks vajalikud vahendid ning pikaajaline ohutu jäätmekäitlusprogramm.

1.7 Need kriteeriumid ei peaks moodustama määruse lisa, vaid sisalduma põhitekstis, sest need hõlmavad rahvusvahelise tuumaohutuse üldiseid põhimõtteid, rahvusvaheliste suhete kindlust ja kõrgetasemelist rahvusvahelist julgeolekut.

1.8 Abiprojekte tohiks teostada üksnes sellistes tärkava majandusega riikides, mis on ühinenud tuumareleva leviku tõkestamise lepingu ja selle protokollide, tuumaohutuse konventsiooni ning radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooniga.

1.9 Vaid ohutuse tagamisega seotud erandjuhtudel võib vahendeid eraldada tehnilise varustuse muretsmiseks. Komisjon peab kriteeriumid välja töötama ja nendest aru andma. Käitajatele abi ei osutata.

1.10 Läbipaistvuse suurendamiseks soovitage avaldada käimasoleva programmi juhtumiuuringud, samuti täiustada esitlust ja ristviiteid EuropeAidi veebilehel.

1.11 Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmi raames tuleb edendada ja hinnata võimalust võtta üle kohustuslikud meetmed iga tuumariigi õigustikku neil juhtudel, kui need aitaksid rakendada või parandada Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri lepinguid, konventsioone ja kokkuleppeid.

1.12 Komitee soovib eelkõige lisada toetuse saajate hulka abisaavate või nendega külgnevate riikide sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes soovivad konkreetsete tegevuste kaudu parandada tuumaohutuskultuuriga seotud vastutust ja läbipaistvust.

2. Sissejuhatus

2.1 Aeg-ajalt tõstatuvad väga teravalt päevakorda tuumaohutuse ja julgeoleku küsimused väljaspool Euroopat, enim just seoses Three Mile Islandi (1979), Tšornobõli (1986) ja Fukushima (2011) katastroofidega. Need avariid avaldavad üleilmset mõju ja toovad esile vigase konstruktsiooni, kehva ohutuskultuuri ning ebapiisava tööohutusalase ja reguleeriva raamistiku põhjustatud katastroofilised tagajärjed.

2.2 2010. aastal töötas maailma 30 riigis 441 kommertstuumaelektrijaama, millest paljud on ehitatud 1970ndatel ja 1980ndatel, mis teeb keskmiseks elueaks umbes 35 aastat. Lisaks on 56 riigis umbes 250 tsiviilotstarbelist uurimisreaktorit. Üle 60 tuumajaama on ehitusjärgus ning kavandatakse veel 150 reaktorit. Uusi reaktoreid ehitatakse peamiselt Hiinas, Indias ja Venemaal, võimalik, et ka Kagu-Aasias, Lõuna-Ameerikas ja Lähis-Idas. Nõudlus elektrienergia järele ei raue ja riigid võivad kaaluda võimalust suurendada tuumajaamades toodetud elektri eksporti.

2.3 Sõltumata sellest, kas tuumaenergia „renessanss” leiab aset või ei, jäävad nii kauaks, kuni tuumajaamad töötavad, alati püsima märkimisväärsed tuumaohutuse probleemid, millel on üleilmne mõju. EL on seega seisukohal, et rahvusvaheline tuumaohutus on valdkond, mille vastu ELil on õigustatud huvi ning kus ta peaks sekkuma eelkõige seetõttu, et pärast 1957. aasta Euratomi asutamislepingu vastuvõtmist on ELi kogemused teadusuuringute, tehnika, kasutamise ja reguleerimise valdkonnas täienenud. Kuna kolmandik maailma tuumaenergia võimsusest ning suurimad kogemused mitmekeelsete ja dünaamiliste reguleerivate ja ohutusalaste süsteemide osas asuvad Euroopas, on siia koondunud ka märkimisväärsed

teadmised. Tšornobõli katastroofi tagajärjel hoogustus dünaamiline ja proaktiivne tuumaohutusalane koostöö ja asjaomaste tulemuste levitamine, kuna selles tragöödias tulid esile kolmandate riikide ohutussüsteemide võimalikud puudused.

2.4 ELi TACISE programmi (tehniline abi Sõltumatute Riikide Ühendusele) osana on 1991. aastast alates osutatud märkimisväärselt tuumaohutusalast toetust kolmandatele riikidele. Toetus suunati järgmistesse valdkondadesse: ohutusanalüüsid; tuumajaa- made abistamine kohapeal ja mõnel juhul seadmete tarnimine, et parandada kontrolli jaama töö üle; reguleeriv ja litsentsimis- tegevus; jäätmekäitlus. Lisaks toetati mitmeid rahvusvahelisi algatusi, eelkõige seoses Tšornobõliga. Umbes 1,3 miljardit eurot eraldati tuumaohutuse parandamiseks eelkõige Venemaal ja Ukrainas, kuid vähemal määral ka Armeenias ja Kasahstanis.

2.5 2007. aastal TACISE väljavahetanud tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi ⁽¹⁾ keskmes on tuumaohutuse edendamine ja arendamine, ehkki enam ei piirdata üksnes Nõukogude Liidu lagunemisel tekkinud riikidega. Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi eelarve 2007.–2013. aastaks on 524 miljonit eurot ja sellest rahastatakse tuumaohutuse parandamist, radioaktiivsete jäätmete ohutut transporti, töötlemist ja kõrvaldamist, endiste tuumaobjektide saneerimist ja kaitset radioaktiivsetest materjalidest lähtuva ioniseeriva kiirguse eest, valmisolekut hädaolukorrale ja rahvusvahelise koostöö edendamist tuumaohutuse vallas.

2.6 EL teeb tihedat koostööd Rahvusvahelise Aatomienergia- agentuuriga, rahastades sageli soovitatud programmide rakendamist, milleks muidu vahendeid ei eraldataks.

2.7 Uued väljakutsed on tingitud kolmandate riikide soovist suurendada oma tuumavõimsust. Mõnes tärkava majandusega riigis puudub stabiilne poliitiline struktuur ning võib vajaka jääda võimude lahususest, demokraatlikust kontrollist, kogunud haldusstruktuuridest ja teadmistest kõrge riskiga tehnoloogiate kasutamisel. Tuumaohutust võivad ähvardada uued riskid, kui selliseid riike innustatakse kaudselt tuumatehnoloogiat arendama, luues ELi abi näol nendest tuumaprogrammidest usaldusväärse mulje.

2.8 Peale selle ning sõltumata mis tahes kolmanda riigi kavatsusest tõsta oma tuumaenergia tootmisvõimsust, teab komitee hästi, et tuumaenergia tsiviileesmärkidel kasutamine on seotud plutooniumi või muu radioaktiivse materjali tootmisega ning tehnilise oskusteabe arenguga, asjaolu, mis võib esile kutsuda rahvusvahelisi tuumaohute ja suurendada rahvusvahelisi pingeid. Need riskid võivad ebastabiilsetes kolmandates riikides veelgi suurene da.

⁽¹⁾ ELT L 81, 22.3.2007, lk 1.

3. Kavandatud määruse kokkuvõte

3.1 Kavandatud määrusega, mille puhul on tegu 2007. aasta tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi määruse ümbersõnastamisega, nähakse muu hulgas ette geograafilise ulatuse läbivaatamine, et hõlmata kõik kolmandad riigid, ning täpsustatakse prioriteetidid ja koostöökriteeriumid. Meetmete rakendamise kohustus lasub arengu ja koostöö peadirektoraadil EuropeAidil, kes teeb koostööd Euroopa välisteenistuse, energeetika peadirektoraadi ja Teadusuuringute Ühiskeskusega. Konkreetsemalt kehtivad määrusele liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühised eeskirjad ja menetlused (COM(2011) 842 final). Selles dokumendis esitatakse ka arengukoostöö rahastamisvahendi, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi, stabiliseerimise rahastamisvahendi, ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ja partnerluse rahastamisvahendi lihtsustatud rakendamine.

3.2 Määrus toetab meetmeid, millega edendatakse tuumaohutuse kõrget taset, kiirguskaitset ning tuumamaterjali tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete rakendamist kolmandates riikides. Selline terviklik lähenemisviis hõlmab kütteenete kaevandamist, uusehitusi, tööhoidmist, dekomisjoneerimist ja jäätmete kõrvaldamist. Komisjoni on seisukohal, et edu hinnatakse järgmiste näitajate põhjal: Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri eksperdi hinnang, kasutatud tuumküütus, tuumajäätmete ja dekomisjoneerimise strateegiad, asjaomane õigus- ja reguleeriv raamistik ning projektide rakendamise väljatöötamise hetke seis, samuti asjaomaste IAEA tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete aruannetes kindlaks tehtud probleemide arv ja tähtsus.

3.3 Määrusega soovitakse parandada kooskõla ELi poliitiliste eesmärkide ja muude kolmandate riikide arengumeetmete vahel, koostades selleks strateegiadokumendid ning seejärel mitmeaastased sihtprogrammid, mis algselt kestaksid neli, edaspidi aga kolm aastat.

3.4 Lisas määratakse kindlaks toetatud erimeetmed ja koostöökriteeriumid, sealhulgas prioriteetidid, mille eelarve jaoks eraldatakse seitsme aasta jooksul 631 miljonit eurot.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee rõhutab, et viimasel 20 aastal on tuumaohutusealase abi ja koostöö programmid arenenud. Praegune määruse ettepanek jätkab seda suundumust ning selles tõstetakse esile asjaolu, et peamine eesmärk on ohutus, mitte tuumaenergia edendamine (COM(2011) 841 final; lisa, „Kriteeriumid”, lõppsätted). Komitee mõistab, et programmi eesmärk ei ole õhutada tärkava majandusega riike tuumatehnoloogiat rakendama. Seetõttu tuleks täpsemalt ja üksikasjalikumalt kirjeldada kulude tasakaalu tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi varasemate ja kavandatud programmide vahel. Eelkõige aitaks vähendada muretsmist see, kui selgitataks, et suurem osa programmi

kuludest suunatakse tuumarajatiste saneerimisele ning vaid väga väike osa eraldatakse ohutusalastele nõustamisprogrammidele tärkava turumajandusega riikides.

4.2 Niiviisi tunnistatakse samuti võimalust, et programmi varasemates etappides ei ole domineerinud ohutuse kaalutlus alati olnud täiesti ilmne või ei ole seda selgitatud teatud operatiivmeetmete puhul, mis vältimatult aitavad kaasa ka tuumajäätmade pikendatud ja ohutule juhtimisele. Tuumaaenergia kasutamine on jätkuvalt küsimus, milles eurooplaste arvamus erineb kardinaalselt, ehkki kõrgeimate ohutusnormide poole püüdmist toetatakse igakülgselt.

4.3 Komitee leiab, et piisavalt ei ole käsitletud küsimust, kas ELi osalemine tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi kaudu pakub vaikivat toetust ja innustust algusjärgus tuumaprogrammile, seda eriti ebastabiilsetes tärkava majandusega riikides. Komitee mõistab, et konkreetse projekti rahastamine tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi raames toimub üksnes rangete tingimuste täitmise korral, kuid avaldab samas toetust esialgsele tingimustevabale dialoogile ja arutelule tuumaenergia üle iga kolmanda riigiga.

4.4 ELi eesmärk peab olema mitte toetada tuumaenergia võimsuse arendamist kolmandas riigis, kui see põhjustaks uusi tuumariske või tuumaohutut, mis võib mõjutada rahvusvahelist julgeolekut. Punktis 1.6 on esitatud soovitus asjaomaste kriteeriumide kohta. Kõrgeima tuumaohutuse standardi rakendamine Euroopa Liidus lubaks ELil saavutada maailmas juhtpositsiooni tuumaenergia kõige ohutuma ja turvalisema tsiviilotstarbelise kasutamise vallas.

4.5 Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi panust tuleks pidada väärtuslikuks ja ELi huvidest lähtuvaks ka riikides, millel on piiratud tööstus-, teadus- ja uurimisbaas, milles kas juba on või on kavas käivitada ärilise suunaga tuumaenergia tootmise programm ning mis täidavad stabiilsusega seotud miinimumkriteeriume. Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga seoses on täiesti tõenäoline, et parimate tavade toetamine on tugevdanud tehnoloogiat ja reguleerivaid süsteeme kolmandates riikides, mille ressursid on piiratud. Siiski on raske saada selget ülevaadet sellest, kuidas saavad neist kasu praegused ja tulevased tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmid.

4.6 Seepärast soovib komitee komisjonil astuda täiendavaid samme, et selgitada ohutuse ülimalt tähtsust tulevases tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmis. Selleks võiks avaldada kättesaadavad juhtumiuuringud käimasoleva programmi kohta, täiustada esitlusi ja ristviiteid EuropeAidi veebilehel ning suurendada üldisemalt selle olulise programmi nähtavust. Selline lähenemine aitaks suurendada läbipaistvust ja edendada aruandluskohustust. Kuna määruse

eesmärk on edendada kõrgetasemelist tuumaohutust, soovitage esitada selged viited sellistele kõrgetele standarditele, nt WENRA (Lääne-Euroopa tuumaohutust reguleerivate asutuste ühendus) uutele tuumajaamade ohutuseesmärkidele.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Tuleb märkida, et vastupidiselt muljele, mis võib jääda kavandatud määrusest, ei sisalda tuumaohutust käsitlevad Euroopa direktiivid tehnilisi ohutusnõudeid ning reguleerivast raamistikust tulenevad kohustused hõlmavad vaid mõnd üldist tuumaohutuse konventsiooniga kooskõlas olevat nõuet.

5.2 Ettepanekus väidetakse samuti, et ELis toimuvad laiaulatuslikud ohutushindamised. Siiski on käimasolevate nn stressitestide näol tegu vaid täiendava ohutushindamisega. Sellel puudub alus ohutusvaldkonna kriteeriumide näol, mille abil võiks leida vastuse küsimusele „mis juhtub, kui ohutussüsteem ütleb üles“. Samuti tunnustatakse, et protsessile seab piirangud äärmiselt lühike ajakava. Neile puudustele vaatamata rajaneb ELi tuumaohutuse käsitluse tugevus kavatsusel teostada stressiteste esimese sammuna teel ohutuskultuuri arendamise ja parandamise ning kõrgetasemelise tuumaohutuse elluviimise suunas. Euroopa tuumaelektrijaamade käimasolevate stressiteste vahetähtsused näitavad, et on vaja täiendavaid muutusi, parandusi ja õiguslikku reguleerimist. Need tuleks võimalikult kiiresti kaasata tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmi raames toimuvasse rakendamise- ja nõustamistgevusse.

5.3 Tuleb tõdeda, et ELi institutsioonidel on väga piiratud teadmised tuumaenergia alal ning tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmi projekte teostavad enamasti liikmesriikide organisatsioonid. Komisjon võib pakkuda väärtuslikku kriitilist analüüsi ja mõtteid Euroopa standardite ja tavade mitmekesisuse kohta, kuid ta peaks püüdma ka parandada oma sisemist suutlikkust ja sõltumatuid eksperditeadmisi.

5.4 Ettepanekus tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi kohta väidetakse, et vahendi eesmärk on kõrvaldada tuumariskid, kuid samas tuleb märkida, et – nagu igasuguse keeruka tööstusprotsessi puhul – ei saa riskide kõrvaldamist tehniliselt garanteerida, eriti puudutab see tuumakatastroofi ärahoidmist. Tuleks selgitada, et eesmärk on ära hoida õnnetusi ja avariisid parimatele teadaolevatele standarditele tuginedes. Samuti tuleks märkida, et kõrgetasemelist ohutuskultuuri ei edenda veendumus, et risk on kõrvaldatud igast protsessist.

5.5 Komisjon teeb ettepaneku kasutada integreeritud järelevalvetalituse kontrolli ning käitamisohutuse hindamise töörühma (OSART) näitajatenä, kuid mõlema roll on piiratud, kuna need ei ole mõeldud järelevalve teostamiseks. Näiteks ei

pakkunud nad mingit kaitset Fukushima avarii eest. Lisaks ei seonu kummagi missioon tuumaelektrijaamade olukorraga tuumaohutuse seisukohast. Tuumaelektrijaamade rahvusvaheline kontroll on jätkuvalt keeruline ja vaidlusi tekitav küsimus.

5.6 Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programmid peaksid võimalusel soodustama kohustuslike meetmete võtmist seaduse kujul igas tuumariigis, jõustades niiviisi Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri lepinguid, konventsioone ja kokkuleppeid.

5.7 Määruse seletuskirjas märgitakse, et ELi välistegevuse üle üldsusega konsulteerides toetas ülekaalukas hulk vastanutest tulevastes rahastamisvahendites ning projektide/kavade rakendamisel suurema tähelepanu pööramist järelevalve- ja hindamissüsteemidele. Komitee tunnustab, et ehkki arengu ja koostöö peadirektoraat EuropeAid on äsja loodud, on tal selles valdkonnas laialdasi kogemusi ja teadmisi, mida ta kahtlemata ka täies ulatuses kasutab.

5.8 Kuid tuleb siiski märkida, et soovituslike toetusmeetmete saajate hulgas puuduvad abisaavate või nendega külgnevate riikide sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes soovivad konkreetsete tegevuste kaudu parandada tuumaohutuskultuuriga seotud vastutust ja läbipaistvust. See on lubatud stabiliseerimise rahastamisvahendi, samuti demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi raames, kuid komitee soovib tungivalt, et tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi programm sisaldaks sellist toetust lubatud meetmete osas.

5.9 Komitee võtab teadmiseks paindlikkuse, mis saavutatakse toetatavate meetmete ja koostöökriteeriumide koondamisega lisasse, mida ennast võidakse muuta kooskõlas ühises rakendusemääruses sätestatud kontrollimenetlusega. Siiski vajab kaalumist, kas rahvusvahelise tuumaohutuse ja -julgeolekuga seotud põhimõttelised küsimused ei peaks sisalduma määruse põhiosas.

5.10 Koostöökriteeriumid on koostatud suhteliselt vabalt. Komitee suhtub sellesse toetatavalt kõigi riikide puhul, kus on töötavad tuumaelektrijaamad. Samuti võiks olla asjakohane kaasata esialgses ettevalmistavas etapis väga lai ring kolmandaid riike. Täiendavate piiravate kriteeriumide rakendamine riikidele, mis võiksid kuuluda tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi toetuse saajate hulka, ei ole parim lahendus Euroopa avalikkuse ohutust silmas pidades. Komitee usub, et juurdepääsu ELi abile, teadmistele, analüüsile ja nõuannetele saab ja tuleb kasutada neis riikides, kes on otsustanud astuda esimese sammu tuumaenergia tootmise suunas ja kelle tugevuseks on aktiivne, sõltumatu ja organiseeritud kodanikuühiskond. Enim tähelepanu tuleks siiski pöörata pikaajalise poliitilise stabiilsuse küsimusele ja võimele tagada tsiviiljulgeolek partnerriikides.

5.11 Seepärast soovitab komitee määratleda tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi raames abi andmise miinimumtingimused. Samuti peaks EL ja need vähesed riigid, kes suudavad asjaomast nõu anda, töötama välja rahvusvahelise konventsiooni tuumaohutusalast nõustamist reguleerivate tingimuste kohta (töörühmas G8 tuumaohutuse ja –julgeoleku teemal toimunud arutelud ning sarnased väitlused IAEAs ja Euroopa Liidus võiksid olla nende poliitikameetmete lähtepunktiks).

Brüssel, 23. mai 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele loomade kaitset ja heaolu käsitleva Euroopa Liidu strateegia kohta aastateks 2012–2015”

COM(2012) 6 (final)

(2012/C 229/20)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

19. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele loomade kaitset ja heaolu käsitleva Euroopa Liidu strateegia kohta aastateks 2012–2015”

COM(2012) 6 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.—24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 146, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab üldiselt heaks komisjoni esitatud loomade kaitset ja heaolu käsitleva strateegia, toetades tarbijate õigustatud ootusi toiduohutuse tagamise osas, ning toetab samuti tootmise kvaliteedile suunatud Euroopa strateegiat.

1.2 Komitee arvates esineb kehtivate õigusnormide rakendamisel probleeme, mis tulenevad puudulikest toetustest nende kohaldamisele ja ELi toodete konkurentsivõime kahenemisest.

1.2.1 Puuduvad vahendid, mille abil korvata ELi loomakasvatuse konkurentsivõime vähenemist, kuna turg ei suuda neutraliseerida loomade heaolu käsitlevast ELi poliitikast põhjustata- vaid lisakulusid. On karta, et turuosa nii siseturul kui ka eksporditurudel väheneb veelgi. Ei ole kaalutud tööturu ega töötingimustega seotud küsimusi.

1.2.2 Komitee rõhutab taas, et kõik imporditavad tooted peavad vastama samadele tootmisstandarditele, mida tuleb järgida ELi toodete puhul, ja kaubanduskokkulepetes tuleb järgida vastastikkusel põhinevat lähenemisviisi.

1.3 Ettevõtjate, töötajate ja ametiasutuste täiendusõpe loomade heaolu küsimuses on strateegias esmatähtsal kohal. Komitee peab oluliseks ka seda, et osa koostöövahenditest eraldataks kolmandate riikide ametiasutustele, ettevõtjate ja töötajate koolitamisele loomade heaolu küsimuses loomakasvatustes.

1.4 ELi õigusnormide rakendamiseks on vaja finantsvahendeid kohandada, et tootjad teeksid vajalikud investeeringud ja et korvataks nende lisakulutused. Ühine põllumajanduspoliitika

peab kõnealust strateegiat täiendama, andes talle olulise rolli, mida strateegia väärrib.

1.5 Tuleb kavandada teabestrategie, milles keskendutakse ühiskonna mureküsimustele, võttes arvesse kõnealuse valdkonna teaduslikke uuringuid ja edusamme ning tootjate, töötajate ja tarbijate erinevaid seisukohti. Teavitamine ei saa tugineda üksnes kohustuslikule märgistamisele. Tuleb koostada sidusad tarbijate teavitamise kavad, mis aitavad neil teha otsuseid võimalikult paljude tegurite alusel. Põllumajandussaaduste ja toiduainete edendamiseks mõeldud finantsvahenditel on esmatähtis osa selle tagamisel, et tootmissektorid osaleksid aktiivselt kõnealuse ülesande täitmisel.

1.6 Komitee arvates peaksid kõik sotsiaalpartnerid ja tarbijad osalema Euroopa tugikeskuste võrgustikus, mis on esmatähtis loomade heaolu käsitleva strateegia arendamise seisukohast, kuna võrgustik

a) kooskõlastab ELi erinevaid teadusasutusi;

b) lihtsustab õigusnormide rakendamist (praktiliste näitajate arendamine, ettevõtjate, töötajate ja ametiasutuste koolitamine);

c) aitab hinnata õigusnormide sotsiaal-majanduslikku mõju ja mõju konkurentsivõimele;

d) toetab teavitamis- ja teabevahetusmeetmeid.

1.7 Toiduainete tarneahela kõige nõrgemate lülide tugevdamine aitab loomade heaolu alaste normide kohaldamisest tulenevaid lisakulusid õiglasemalt jagada, säilitades niiviisi tootmisstruktuuri ja tagades maapiirkondade arengu jätkumise.

1.8 Komisjoni kiiduväärsele püüdlemisele lihtsustamise poole vastandub komisjoni kavatsus laiendada kohaldamisala suuremale hulga liikidele ja täiendada kehtivaid õigusnorme.

2. Teatise põhisisu

2.1 Komisjoni teatise eesmärk on panna paika suunised, mida loomade heaolu käsitlev ELi poliitika peab järgima 2006.–2010. aasta tegevuskava jätkuna.

2.2 Kõnealuses dokumendis kinnitatakse, et EL on teinud olulisi jõupingutusi loomade heaolu parandamiseks. Sedastatakse, et loomade heaolu käsitleva ELi poliitika kohaldamine ei ole kõigis liikmesriikides ühtne ja ettenähtud tähtjaks ei ole jõustatud kohustuslikke norme. Sellegipoolest tuleks arutada selle üle, kas ühetaoline lähenemine saab anda kogu liidus loomade heaolu vallas paremaid tulemusi.

2.3 Loomade heaolu käsitlevat ELi poliitikat hinnates on jõutud järeldusele, et loomade heaolu reguleerivad normid põhjustasid täiendavaid kulusid loomakasvatuse ja loomkatsete sektoritele.

2.4 Samuti on märgitud, et tarbijate ostuotsused tehakse peamiselt hinna alusel ja loomade heaolu on vaid üks täiendavatest teguritest, mille alusel tooteid valitakse.

2.5 Teatistes kinnitatakse, et õigusnormid vajavad lihtsustamist, ja samas tõdetakse, et tuleb käsitleda selliseid küsimusi nagu loomi hooldava personali pädevusnõuded teatavate liikide või tootmissüsteemide osas ning liikmesriikide inspektorite ja spetsialistide koolitamine, ja märgitakse, et loomade heaolu reguleerivad õigusnormid hõlmavad teatavaid liike, ent mitte kõiki.

2.6 Kogu eespool toodust lähtudes esitatakse kahte tüüpi strateegilisi meetmeid, mille abil soovitakse

— lihtsustada õigusnorme ja hõlbustada nende kohaldamist ning

— tõhustada komisjoni poolt juba rakendatud meetmeid.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee suhtub positiivselt esitatud strateegiadokumendi ja komisjoni kavatsusse parandada aspekte, mis võivad kaasa aidata ELi eesmärkide saavutamisele kõnealuses valdkonnas.

3.2 Komitee toetab tarbijate õigustatud ootusi toiduohutuse tagamise osas ning toetab lisaks ka tootmise kvaliteedile suunatud Euroopa strateegiat. Sellegipoolest kutsub komitee komisjoni üles sedastama, et loomade heaolu käsitleva strateegiaga kaasnevat kulude suurenemist tootjate jaoks saab vaid harva korvata müügihinna suurendamisega. Lisaks kannatab ELi loomakasvatus vastastikkusel põhineva lähenemisviisi puudumise all kolmandate riikidega sõlmitud kaubanduskokkulepetes.

3.3 Komitee väljendab kahetsust selle üle, et komisjon ei ole teatistes sõnaselgelt maininud töötajate töötingimusi, kuna lõppkokkuvõttes on need need, kes loomi hooldavad. Lisaks tuleb pakkuda jõulisi stiimuleid, et edendada täiendusõpet ja uute, ettepanekust tulenevateks muudatusteks vajalike pädevuste omandamist.

3.4 Komitee kiidab heaks kavatsuse lihtsustada loomade heaolu reguleerivaid ELi õigusakte ja tõsta ELi põllumajanduse konkurentsivõimet. Ent siiski ei käsitleta strateegias asjakohaselt teatavaid olulisi küsimusi, mis tõsteti esile aruandes loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hindamise kohta ja mis tuleks seada 2012.–2015. aastal esikohale.

3.5 Komisjon tunnistab mõnda puudujääki tegevuskava ja loomade heaolu käsitleva ELi poliitika tulemustes, rääkides nendest kui „peamistest loomade heaolu ELis mõjutavatest teguritest”, ent jätab siiski süvaanalüüsi teostamata ja sellepärast ei paku ka asjakohaseid lahendusi tuvastatud probleemidele.

3.5.1 Komisjon tõdeb, et pikkadest üleminekuaegadest ja toetustest hoolimata ei kohaldata liikmesriikides sätteid täiel määral. Siiski ei analüüsi komisjon kriitiliselt sotsiaal-majanduslikku ja tootmise olukorda ELi eri riikides ning räägib vaid „loomade heaolu aspektide kultuurilisest hindamisest” liikmesriikide erinevusi põhjustava tegurina. Komisjon jätab teatise tekstis mainimata loomakasvatuse tootmissüsteemide mitmekesisuse, inimeste nõudluse, loomade heaolu suhtes esitatavate miinimumnõuete kohaldamisest tulenevad kaubanduslikud eelised või kohandamistoetused, mis kõik on ELi eri piirkondades erinevad.

3.5.2 Loomade heaolu käsitlev ELi poliitika peab olema palju rohkem suunatud turule ja tarbijate ohutusele. On esmatähtis tagada, et tootjatele kompenseeritakse täiendavad tootmiskulud ning et tarbijad oleksid teadlikud tootjate tehtavatest parandustest ja jõupingutustest ning suuremast lisaväärtusest, mida pakuvad Euroopa mudeli kohaselt toodetud toiduained. Lisaks tuleks tagada praegu puuduv tasakaal toiduainete tarneahelas.

3.5.3 Komisjoni teatise väljakuulutatud eesmärk, milleks on loomade heaolu reguleerivate õigusnormide lihtsustamine, on vastuolus viitega vajadusele laiendada kohaldamisala hõlmamaks senisest rohkem liike ja muuta kehtivad normid üksikasjalikumaks. Strateegiast on välja jäetud loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hinnangus sisalduv soovitus uurida muid kui õigusloomega seotud võimalusi kehtivate õigusnormide täiendamiseks, nagu kokkulepped sektori sidusrühmade või väärtusahela lülide, sotsiaalpartnerite ja tarbijajühenduste ning haldusastutuste vahel, mis võivad anda soovitud tulemusi, ilma et oleks vaja suurendada halduskoormust.

4. Erimärkused

4.1 ELi poolt loomade heaolu toetamisele suunatavad eelarvevahendid (70 miljonit eurot aastas) on selgelt vastuolus meetmete elluviimiseks vajalike investeeringute mahuga ja veelgi

suuremas vastuolus õigusaktide tõttu loomakasvatuse sektorile tekkivate kuludega (loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hinnangu kohaselt 2,8 miljardit eurot). Strateegias puuduvad konkreetsed ja realistlikud meetmed, millega lahendada meetmete elluviimiseks antavate toetuste puudumise ja suurenevate kulude probleeme.

4.2 On vaja optimeerida loomade heaolu käsitleva ELi poliitika koostoimet ühise põllumajanduspoliitikaga, et tõsta tootjate konkurentsivõimet. EL peab 2013. aasta järgses ühises põllumajanduspoliitikas asuma tasakaalustatud seisukohale loomade heaolu küsimuses. Tuleb tagada loomakasvatajate ja ettevõtjate juurdepääs piisavate eelarvevahenditega toetusmeetmetele, et viia ellu heaolu käsitlevat ELi poliitikat. Tuleb arvesse võtta majanduslikke tagajärgi, mida tootjatele põhjustavad täiendavad kulud, ja tagada piisavad sissetulekutoetused hinna- ja turupoliitika kaudu ja/või otsetoetuste näol.

4.3 Komitee nõustub sellega, et õigusnorme on vaja lihtsustada. Kui lihtsustamine toimub asjakohaselt, aitab see kaasa loomade heaolu käsitleva ELi poliitika elluviimisele. Selleks on loomade heaolu käsitleva ELi poliitika raames võetavates tulevastest meetmetes vaja uurida kavandatud sammude mõju ja vajadusel iga meetmega kaasnevat tootmisstruktuuri kadumise ohtu ning vajalikke hüvitisi meetme rakendamise puhuks. Samuti tuleb rõhutada, kui tähtsad on ELis tarbijate tervis ja ohutus.

4.4 Tulemustel ja mitte tootmisteguritel põhinevate teaduslike näitajate kaasamine võimaldab saavutada ELi loomakasvatajate konkurentsivõime tõstmiseks vajalikku lihtsustamist ja paindlikkust, eeldusel et näitajad võtavad arvesse sotsiaal-majanduslikku mõju ning kajastavad üldist olukorda ja mitte erijuh-tusid. Näitajad tuleb koostada koostöös ettevõtjatega ja need peavad olema lihtsad, praktilised ja hõlpsasti kohaldatavad ega tohi põhjustada ettevõttele lisakulusid. Näitajad peavad olema kohaldatavad eri loomaliikidele ja tootmissüsteemidele, hõlpsasti tõlgendatavad ja reprodutseeritavad (mitte subjektiivsed vastavalt loomade heaolu tajumisele inimese poolt).

4.5 Projekti „Welfare Quality” raames tehtud tööd pakuvad huvi võrdlusalusena, ent loomade heaolu näitajad vajavad parandamist ja lihtsustamist, nii et neid saaks loomakasvatustevõttes kasutada. Kriteeriumite tõlgendamine ja kohaldamine tuleb eri liikmesriikides ühtlustada, et tagada kriteeriumite sobivus ja nende kohaldamise võimalikkus kõigil juhtudel.

4.6 Oluline küsimus, millega kõnealuses strateegias tuleb tegeleda, on kooskõlastamise, jälgitavuse, läbipaistvuse ja teabevahetuse tõhustamine loomade heaolu vallas ELis, kaasates sinna ametiasutused, sotsiaal-majanduslikud osalejad ja tarbijad, mille tulemusel paranevad teadmised, tagatakse asjakohane teave ja kohaldatakse õigusnorme korrektselt. Tugikeskustel saab ja peab olema esmatähtis osa kõnealuse eesmärgi saavutamisel. Lisaks teatistes mainitule (ametiasutuste abistamine, koolitamine

ja strateegia tutvustamine) peab nende tegevus hõlmama kooskõlastamist, järelevalvet ja teabe jagamist. Seejuures tuleks kasutada olemasolevaid struktuure, et mitte tekitada täiendavaid kulusid.

4.7 Tugikeskused saaksid ka pakkuda nõustamist seoses loomade heaolu alaste normide kohaldamisega praktikas ja seda kohaldamist hinnata. Lisaks rakendusuringutele tuleb teostada teadusuuringuid, et anda soovitusi. Arvestades tervise- ja tarbijakaitse peadirektoraadi teaduskomisjonis ja Euroopa Toiduohutusametis loomatervishoiu ja loomade heaolu vallas juba tehtud tööd, peaks kõnealune võrgustik kooskõlastama uute tehnoloogiate katsetamist ja hindama loomade heaolu standardite mõju. Sektori ettevõtjad aitavad märkimisväärselt kaasa rakendusuringutele. Neil peab olema oluline osa prioriteetide seadmisel õigusnormides ja ELi rahastatavas loomade heaolu alases teadustegevuses.

4.8 Loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hinnangus soovitatakse koostada koos asjaomaste sidusrühmadega kohustuste loetelu loomade heaolu käsitleva ELi poliitika iga aspekti kohta ning hinnata koos kõigi asjaomaste rühmadega vajadust arendada aja möödudes uusi kohustusvorme. On vaja koostada pädevate ametiasutuste ja asjaomaste ettevõtjate vahelisi tegevuskavu, et võimaldada õigusnormide järkjärgulist kohaldamist enne kohustusliku tähtaja lõppemist ning lihtsustada eelnevat kooskõlastamist ja probleemide lahendamist. Samuti tuleb kaasata järeleire ja -kontrolli meetmed ning tagada ettevõtjate ja liikmesriikides õigusnormide nõuetekohase kohaldamise eest vastutavate inimeste koolitamine ja teavitamine.

4.9 ELi tootmise konkurentsivõime tõstmise seisukohast on esmatähtis toetada rahvusvahelist koostööd. Selleks tuleb 2012.–2015. aasta strateegias määratleda konkreetsed meetmed, tagamaks loomade heaolu arvesse võtmise ELi sõlmitavates kahepoolsetes kaubanduskokkulepetes ja WTO tegevuses. Samas tuleb silmas pidada järgmist:

4.9.1 Loomade heaolu hinnangus on öeldud, et tuleb kehtestada mehhanismid selliste sektorite – ja eriti muna- ja munatoodete sektori – abistamiseks, mis on ELis kõige haavatavamad impordi või turuosa tõenäolise vähenemise seisukohast. Strateegias ei esitata ettepanekuid selle kohta, kuidas lahendada konkurentsivõime vähenemise probleemi, pidades silmas kolmandatest riikidest imporditavaid tooteid, mis ei vasta ELi omadega võrdsetele tootmisnõuetele.

4.9.2 ELil tuleb osa koostöövahenditest suunata kolmandate riikide ametiasutuste, ettevõtjate ja töötajate koolitamiseks loomade heaolu küsimuses loomakasvatases.

4.10 Tuleb välja töötada teabevahetusstrateegia, milles arvestatakse loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hinnangus tõstatatud küsimustega. Strateegia peab hõlmama usaldusväärset ja objektiivset, juba koolist algavat koolitus-, teavitamis- ja teabevahetuskava, tagamaks et nüüdisaja ja tulevased tarbijad

tunneksid ELi asjaomase poliitika seatud kõrgeid loomade heaolu alaseid standardeid, alustades kehtivatest õigusaktidest. See võimaldab neil teha ostuvalikuid, mis tuginevad tõesele teabele loomade heaolu kohta.

4.10.1 Kõnealuste ülesannete täitmisel on esmatähtis usaldusväärsuse ja tunnustatud osalejate (nagu tugikeskuste võrgustik) koostöö, et tarbijad tunneksid ja väärtustaksid loomade heaolu käsitleva ELi poliitika eeliseid ja Euroopa mudelit järgiva tootmise kulusid.

4.10.2 Tarbijate teavitamine loomade heaolu osas ei tohi piirduda toodete märgistamise või reklaamimisega, vaid peab laienema ka sektori organisatsioonide ja asutuste korraldatavatele teavituskampaaniatele, et tutvustada tehtud jõupingutusi ja tootmiskulude mõju. Mehhanismid ja finantsvahendid põllumajandussaaduste ja toiduainete edendamiseks siseturul on suurepärased vahendid loomade heaolu käsitleva ELi poliitika tutvustamiseks.

4.11 Lisaks komisjoni ettepanekus kavandatud meetmetele tasuks kaaluda ka teisi, nendega võrdselt olulisi abinõusid, mis esitati loomade heaolu käsitleva ELi poliitika hinnangus, mille kohaselt tuleb järgmisel programiperioodil tagada loomade heaolu käsitlevale ELi poliitikale eraldatava rahastamise mahu asjakohane suurendamine, mis vastab suurenevatele poliitilistele vajadustele ja mille kaudu saab rahuldada kõnealuses hinnangus esile toodud vajadusi. Need hõlmavad abi andmist uute õigusnormide elluviimiseks ja kohaldamiseks.

4.11.1 Loomade heaolu käsitlevate poliitikameetmete negatiivne mõju konkurentsivõimele on üks peamisi takistusi õigusnormide kohaldamisel ning maapiirkondade majanduskasvu ja tööhõive säilitamisel, eelkõige raskuste tõttu, mida kogevad tootjad tootmise suurenenud kulude (ja lisaväärtuse) edasiandmisel toiduainete tarneahela järgmistele lüliledele. Strateegias ei käsitleta viise, kuidas lahendada toiduainete tarneahela toimimishäireid ega õigusnormidest tulenevat negatiivset mõju konkurentsivõimele muudes kui jaemüügi turustuskanalites või turgudel (toitlustus, tööstus, eksport).

4.11.2 Maaelu arenguks mõeldud vahendite osas on põhiküsimused järgmised:

— loomade heaolu soodustavate maaelu arengu programmide rahastamise suurendamine (investeeringute ja jooksvate kulude suurendamise jaoks);

— loomade heaolu alaste kohustuslike normide rakendamise toetamise lihtsustamine ELi poolt ühises põllumajanduspoliitikas kindlaksmääratud ja seega ka liikmesriikidele siduvate toetuste kaudu.

4.11.3 Peale selle tuleb loomade heaolu käsitlevas poliitikas tagada sidusus keskkonda, loomade tervist ja säästvat arengut, sh konkurentsivõimet käsitleva poliitikaga, mis kõik peavad olema omavahel tihedalt seotud, unustamata tarbijatele, töötajatele ja ettevõtjatele tekkivaid eeliseid. Neid küsimusi tuleb arutada strategiadokumendis.

4.12 Arvestades 2012.–2015. aasta strateegiaga taotletavat lihtsustamise eesmärki ja kavatsust koostada õigusnorm, millesse koondatakse loomade heaolu reguleerivad õiguslikud alused eri liikide ja tootmissüsteemide jaoks, ei ole praegu põhjust hakata koostama uusi suuniseid reguleerimiseks või täiustama juba olemasolevaid seni, kuni on otsustatud edasimineküsi ja selle üle, kas edasisse kavassee tuleb kaasata ka veeloomad või muud liigid.

4.13 Riitusliku tapmise tundliku küsimuse osas soovib komitee kasutada võimalust ja taas kinnitada arvamuses⁽¹⁾ väljendatud seisukohta, mille kohaselt erandi tegemine riitusliku tapmise puhul ei ole kooskõlas üldise eesmärgiga (parandada loomade kaitset). Uuenduslik tehnoloogia, nagu uimastamise jälgimiseade (Stun Assurance Monitor), võimaldab neil, kes soovivad tappa loomi eelneva elektrilise uimastamisega *halal*-eekirjade kohaselt, täpselt jälgida, kui suur on loomale antav elektrilaeng. See tagab tema nõuetekohase uimastamise ja samas elusoleku enne tapmist. Seade salvestab iga uimastamise ja loomale antud elektrilaengu suuruse. See seade võimaldab loomade heaolu märkimisväärselt parandada. Ka tapmismeetodi kohta teavet andva märgistussüsteemi kasutuselevõtmine toetaks uimastamise jälgimiseadme kasutuselevõttu. On oluline, et komisjon toetaks aktiivselt selliste süsteemide uurimist, mis veenaksid usulisi rühmitusi kasutama uimastamist.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ ELT C 218, 11.9.2009, lk. 65.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse kalavarude kaitseks võetavaid teatavaid meetmeid seoses mittesäästvat kalapüüki lubavate riikidega”

KOM(2011) 888 (lõplik) – 2011/0434 (COD)

(2012/C 229/21)

Raportöör: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

17. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 19. jaanuaril 2012 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse kalavarude kaitseks võetavaid teatavaid meetmeid seoses mittesäästvat kalapüüki lubavate riikidega”

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 149, erapooletuks jäi 11. Vastuhääli ei olnud.

1. Järeldused

1.1 Komitee kiidab määruse ettepaneku täielikult heaks. Samuti avaldab ta komisjonile tunnustust ettepaneku esitamise otsuse eest ning kutsub määrust rangelt kohaldama.

1.2 Komitee leiab, et mittesäästvat kalapüüki lubavad riigid on määruse ettepanekus selgelt määratletud. Sellegipoolest tehakse ettepanek sõnastada artikli 3 lõike 1 punkti b alapunkt b ümber järgmiselt: „põhjustavad püüki, mis viib kalavaru alla-poole taset, **mis ei taga või ei võimalda tagada** maksimaalset jätkusuutlikku saagikust”.

2. Taust

2.1 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 10. detsembri 1982. aasta mereõiguse konventsioonis („UNCLOS”) ning 4. augusti 1995. aasta lepingus 10. detsembri 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni piirialade kalavarude ja siirdekalande kaitset ja majandamist käsitlevate sätete rakendamise kohta (tuntud kui „ÜRO kalavarude leping”) nõutakse koostööd kõigilt riikidelt, kelle laevastik nimetatud varusid püüab.

2.2 Koostöö peab toimuma piirkondlike kalandusorganisatsioonide raames.

2.3 Kui neil organisatsioonidel ei ole asjaomase liigi suhtes pädevust, siis tuleb koostöö kehtestada asjaomasest püügist huvitatud riikide vahel sõlmitavate ühekordsete kokkulepete vormis.

3. Sissejuhatus

3.1 Määruse ettepanek on adresseeritud kolmandatele riikidele, kes on huvitatud kolmandatele riikidele ja liidule

ühist huvi pakkuvate kalavarude püügist, kuid kes tegelevad olemasolevaid püügitavasid ja/või teiste riikide ja ELi kohustusi ja õigusi vajalikul määral arvestamata sellise kalapüügiga, mis kahjustab asjaomase kalavaru jätkusuutlikkust, ega tee liiduga koostööd selle kalavaru majandamisel.

3.2 Et ärgitada neid riike andma omapoolset panust kalavarude säilitamise, määratletakse määruse ettepanekus liidu võetavad vastavad erimeetmed.

3.3 Meetmete raamistiku eesmärk on tagada Euroopa Liidule ja asjaomastele kolmandatele riikidele ühist huvi pakkuvate kalavarude pikaajaline jätkusuutlikkus.

3.4 Seoses nimetatud meetmete kohaldamisega on määruuses kehtestatud järgmine: tingimused, mille kohaselt võib riik lubada mittesäästvat kalapüüki, riikide õigus esitada oma seisukoht ja võimalus võtta parandusmeetmed, meetmete vastuvõtmisele eelnev keskkonna-, kaubandusliku, majandusliku ja sotsiaalse mõju hinnang ning meetmete lõpetamine, kui mittesäästvat kalapüüki lubav riik on võtnud vajalikud meetmed, et toetada ühist huvi pakkuva kalavaru kaitsmist.

3.5 Kuna EL on tulutoov kalatoodete sihtturg, on sel ka eriline vastutus tagada, et järgitaks eespool märgitud koostöökohustust. Seepärast on määruse ettepanekus sätestatud kiirete ja tõhusate kaubandusmeetmete võtmine riikide suhtes, kes on vastutavad meetmete ja tegevuse eest, mis põhjustavad varude ülepüüki.

3.6 Selleks võib piirata näiteks selliste kalatoodete importi, mis on saadud mittesäästvat kalapüüki lubavate riikide vastutuse all olevate laevade poolt püütud kalast, mis kuulub ühist huvi

pakkuva kalavaru hulka, või piirata sellistele laevadele sadamateenuste osutamist, välja arvatud tungivalt kiireloomulistel juhtudel. Samuti tehakse ettepanek vältida olukorda, kus liidu kalalaevu või liidu kalapüügivahendeid kasutatakse ühist huvi pakkuva kalavaru püügiks sellise riigi vastutuse all, kes võimaldab mittersäästvat kalapüüki.

3.7 Määruse ettepanekus määratletakse, millist liiki meetmeid võib võtta mittersäästvat kalapüüki lubavate riikide suhtes, ning kehtestatakse üldised tingimused selliste meetmete vastuvõtmiseks nii, et need põhinevad objektiivsetel kriteeriumidel, on kulutõhusad ja kooskõlas rahvusvahelise õigusega, eelkõige Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepinguga.

3.8 Lisaks selleks, et tagada liidu tõhus ja ühtne tegevus, võetakse ettepanekus arvesse meetmeid, mis on sätestatud 29. septembri 2008. aasta määruses (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks.

3.9 Ning lõpetuseks tuleb komisjoni kohaselt selleks, et tagada määruse rakendamisel ühetaolised tingimused, anda talle rakendusvolitused. Kõnealuseid volitusi tuleks teostada rakendusaktidega, milles sätestatakse kontrollimenetlus vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusele (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes.

3.10 Olukorra kiireloomulisuse tõttu tuleks aga otsused selle kohta, kas meetmete kohaldamine tuleks lõpetada, vastu võtta viivitamata kohaldatavate rakendusaktidena vastavalt eespool nimetatud kontrollimehhanisme käsitlevale määrusele.

3.11 Komitee kiidab määruse ettepanekus esitatud meetmed täielikult heaks.

4. Ettepaneku analüüs ja komitee märkused

4.1 Reguleerimisese ja -ala

4.1.1 Määruse ettepanekus sätestatakse raamistik kolmandate riikide kalapüügiga ja poliitikaga seotud tegevuse suhtes teatavate meetmete võtmiseks, et tagada Euroopa Liidule ja asjaomastele kolmandatele riikidele ühist huvi pakkuvate kalavarude pikaajaline jätkusuutlikkus.

4.1.2 Seepärast ja kooskõlas UNCLOSega hõlmab see kõiki kalavarusid, mille pikaajaline jätkusuutlikkus pakub Euroopa Liidule ja asjaomastele kolmandatele riikidele ühist huvi ning mille majandamise osas tehakse koostööd.

4.1.3 Määruse ettepaneku kohaselt võetud meetmeid võib kohaldada kõigil juhtudel, kui ühist huvi pakkuvate kalavarude majandamisel on nõutav koostöö liiduga, sealhulgas ka siis, kui selline koostöö leiab aset piirkondliku kalandusorganisatsiooni või sarnase organisatsiooni raames.

4.2 Riigid, mis lubavad mittersäästvat kalapüüki

4.2.1 Kolmanda riigi võib lugeda mittersäästvat kalapüüki lubavaks riigiks,

4.2.1.1 kui ta ei tee liiduga koostööd ühist huvi pakkuvate kalavarude majandamisel täies vastavuses käesoleva arvamuse eelnõu punktis 2.1 osutatud ÜRO mereõiguse konventsiooni sätetega ja

4.2.1.2 kui ta ei ole võtnud mingeid meetmeid kalavarude majandamiseks või

4.2.1.3 on sellised meetmeid võtnud teiste riikide, sealhulgas ELi õigusi, huve ja kohustusi vajalikul määral arvestamata ning need kalavarude majandamise meetmed põhjustavad püüki, mis viib kalavaru allapoole taset, mis võimaldaks maksimaalset jätkusuutlikku saagikust, kui kõnealuseid meetmeid käsitletakse koos liidu kas eraldi või koostöös teiste riikidega võetud meetmetega.

4.2.1.4 Maksimaalsed jätkusuutlikku saagikust võimaldavad kalavarude tasemed määratakse kindlaks parimate kättesaadavate teaduslike soovitude alusel.

4.2.2 Komitee leiab, et mittersäästvat kalapüüki lubavad riigid on määruse ettepanekus selgelt määratletud. Sellegipoolest tehakse ettepanek sõnastada artikli 3 lõike 1 punkti b alapunkt b ümber järgmiselt: „põhjustavad püüki, mis viib kalavaru allapoole taset, **mis ei taga või ei võimalda tagada** maksimaalset jätkusuutlikku saagikust”.

4.3 Mittersäästvat kalapüüki lubavate riikide suhtes võetavad meetmed

4.3.1 Komisjon võib asjaomaste riikide suhtes rakendusaktidega võtta järgmised meetmed:

4.3.1.1 teha kindlaks riigid, mis lubavad mittersäästvat kalapüüki;

4.3.1.2 teha võimaluse korral kindlaks konkreetsed laevad või laevastikud, kelle suhtes teatavaid meetmeid rakendada;

4.3.1.3 kehtestada kvantitatiivsed piirangud sellise kala ja kalatoodete impordile liitu, milles on või mis sisaldab sellisesse liiki kuuluvat kala, mis pärineb ühist huvi pakkuvast kalavarust

ning mis on püütud mittesäästvat kalapüüki lubava riigi kontrolli all; piirang hõlmab ka mis tahes muust riigist pärit ja ühist huvi pakkuvast kalavarust pärinevate kala ja kalatoodete impordi liitu;

4.3.1.4 kehtestada kvantitatiivsed piirangud sellise kala impordile liitu, mis on sellisest liigist või sisaldavad sellisesse liiki kuuluvat kala, mis pärineb ühist huvi pakkuvast kalavarust ning mis on püütud eelmise punktiga samadel tingimustel; piirangud kala ja kalatoodete impordile, mis pärineb ühist huvi pakkuvast kalavarust ning mis on püütud mittesäästvat kalapüüki lubava riigi kontrolli all, laienevad ka kõigile muudele riikidele;

4.3.1.5 kehtestada liidu sadamate kasutamise piirangud mittesäästvat kalapüüki lubava riigi lipu all sõitvatele laevadele, mis püüavad ühist huvi pakkuvat kalavaru, ning laevadele, mis veavad kala või kalatooted, mis pärinevad ühist huvi pakkuvast kalavarust või mille on püüdnud mittesäästvat kalapüüki lubava riigi lipu all sõitvad laevad või sellise riigi volitatud laevad, sõites muu riigi lipu all; selliseid piiranguid ei kohaldata vääramatu jõu või merehätta sattumise korral nimetatud olukordade leevendamiseks vajalike teenuste osutamisel vastavalt UNCLOS-i sätetele;

4.3.1.6 keelata liidu ettevõtjatel osta mittesäästvat kalapüüki lubava riigi lipu all sõitvat kalalaeva;

4.3.1.7 keelata liikmesriigi lipu all sõitva kalalaeva ümberregistreerimine mittesäästvat kalapüüki lubava riigi lipu alla;

4.3.1.8 keelata liikmesriikidel anda luba prahtimislepingu sõlmimiseks mittesäästvat kalapüüki lubava riigi ettevõtjatega;

4.3.1.9 keelata eksportida mittesäästvat kalapüüki lubavatesse riikidesse liikmesriigi lipu all sõitvaid kalalaevu või püügivahendeid ja varusid, mida kasutatakse ühist huvi pakkuvate kalavarude püügil;

4.3.1.10 keelata liikmesriikide ja mittesäästvat kalapüüki lubavate riikide kodanike vahelised eraviisilised tehingud, mis võimaldaksid asjaomase liikmesriigi lipu all sõitval kalalaeval kasutada selliste riikide püügivõimalusi;

4.3.1.11 keelata liikmesriigi lipu all sõitvate kalalaevade ja mittesäästvat kalapüüki lubavate riikide lipu all sõitvate kalalaevade ühised püügioperatsioonid.

4.3.2 Komitee leiab, et loetletud meetmed peaksid sundima mittesäästvat kalapüüki lubavaid riike sellisest tegevusest loobuma. Lisaks on need komitee arvates tõhusaimad meetmed, mida EL saab võtta. Seepärast tunnustab ta komisjoni asjaomase

määruse ettepaneku esitamise eest, kuna selles laiendatakse ja arendatakse edasi ebaseaduslikku kalapüüki käsitleva määruse meetmeid; samas kutsub ta komisjoni üles määrust rangelt kohaldama ja rakendama selle võimalikult õiglast kontrollimise menetlust, ning paneb komisjonile südamele, et isegi juhul, kui Maailma Kaubandusorganisatsioonile esitatakse vastav taotlus, ei tohiks hakata kahtlema määruse edasise kohaldamise vajaduses, sest määrus võimaldab tagada liidule ja kolmandatele riikidele ühist huvi pakkuvate kalavarude pikaajalise jätkusuutlikkuse.

4.4 Üldnõuded määruse ettepaneku kohaselt vastuvõetud meetmetele

4.4.1 Üldnõuded on järgmised:

4.4.1.1 võetud meetmed peavad alati olema seotud ühist huvi pakkuvate kalavarude kaitsega ning kehtima koos liidu laevadele kehtestatud piirangutega või koos toodetele või nende kasutamisele liidus kehtestatud piirangutega, mida kohaldatakse kala ja kalatoodete suhtes, mis on sellisest liigist või sisaldavad sellisesse liiki kuuluvat kala, mille suhtes on võetud käesoleva määruse kohased meetmed; kõnealuseid piiranguid kohaldatakse seotud liikide suhtes ainult siis, kui neid püütakse koos ühist huvi pakkuva kalavaru püügiga;

4.4.1.2 võetud meetmed on kooskõlas kohustustega, mis on võetud rahvusvaheliste lepingute raames, millega liit on ühinenud, ning muude asjaomaste rahvusvahelise õiguse normidega;

4.4.1.3 võetud meetmete puhul võetakse arvesse ebaseaduslikku kalapüüki käsitleva määruse (EÜ) nr 1005/2008 kohaselt juba varem võetud meetmeid;

4.4.1.4 võetud meetmed ei tekita diskrimineerimist nende riikide vahel, kus valitsevad sarnased tingimused, või mis kujutaks endast rahvusvahelise kaubanduse varjatud kitsendamist ja

4.4.1.5 enne meetmete võtmist hindab komisjon nende majandus-, keskkonna- ja sotsiaalset mõju.

4.4.1.6 Võetud meetmega tuleb näha ette asjakohane süsteem nende jõustamiseks pädevate asutuste poolt.

4.4.2 Komitee arvates on nimetatud nõuded loogilised ja kiidab need seega heaks.

4.5 Võetavatele meetmetele eelnev menetlus

4.5.1 Kui komisjon peab vajalikuks võtta asjaomase ettepaneku kohaseid meetmeid, teatab ta sellest asjaomasele riigile, esitab teabe meetmete võtmise põhjuste kohta ning kirjeldab

meetmeid, mida võidakse tema suhtes võtta asjaomase määruse kohaselt; samuti annab komisjon asjaomasele riigile piisavalt aega vastata teatisele kirjalikult ja olukorda parandada.

4.6 Meetmete kohaldamise ajavahemik

4.6.1 Võetud meetmete kohaldamine lõpetatakse, kui mitteesäästvat kalapüüki lubav riik võtab ühist huvi pakkuvate kalavarude majandamiseks asjakohased parandusmeetmed, mis on kooskõlastatud liiduga peetud läbirääkimiste käigus ja võimaluse korral ka teiste asjaomaste riikidega, või ei kahjusta nende meetmete mõju, mis EL on võtnud asjaomaste kalavarude kaitseks kas eraldi või koostöös teiste riikidega.

4.6.2 Komisjon määrab rakendusaktidega kindlaks, kas riigiga eelnevalt kooskõlastatud tingimused on täidetud, ning

vajaduse korral otsustab, kas lõpetatakse võetud meetmete kohaldamine.

4.6.3 Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel juhtudel, mis on seotud ettenägematute majandus- ja sotsiaalsete raskustega, võtab komisjon vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid, millega otsustatakse, et võetud meetmeid enam ei kohaldada.

4.6.4 Määruse nõuetekohase rakendamise tagamiseks abistab komisjoni liikmesriikides läbiviidava kontrolli mehhanisme käsitlevas määruses (EL) nr 182/2011 osutatud komitee.

4.6.5 Komitee kiidab võetud meetmete lõpetamise tingimused heaks ning peab loogiliseks täideviimise kiireloomulisust, eelkõige arenguriikide suhtes.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega”

KOM(2011) 876 (lõplik) – 2011/0429 (COD)

(2012/C 229/22)

Raportöör: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

14. veebruaril 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 22. veebruaril 2012 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega”

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 15, erapooletuks jäi 14.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee avaldab toetust praegusele direktiivi eelnõule, milles pikendatakse prioriteetsete ainete ja ohtlike prioriteetsete ainete nimistut, lisades ka mõjuanalüüsis soovitatud kõige täielikuma variandi ⁽¹⁾.

1.2 Komitee toetab komisjoni soovitatud uut mehhanismi komisjoni varustamiseks sihtotstarbeliste kõrgekvaliteediliste seireandmetega veekeskkonnas leiduvate ainete kontsentratsiooni kohta, mis keskenduks eelkõige hiljuti kindlaks tehtud saasteainetele ja ainetele, mille kättesaadavad seireandmed ei ole riskihindamiseks piisavalt kvaliteetsed. Komitee arvates peaks uus süsteem toetama sellist tüüpi teabe kogumist kõigis ELi valgalades ning võimaldama seirekulude hoidmist mõistlikul tasemel.

1.3 Sellele vaatamata soovib komitee, et projektile lisataks kas või ainult katsetamiseks, erianalüüsid järgmiste veel vähe käsitletud teemade kohta.

i. Nanoosakesed ja eelkõige nende reageerimine prioriteetsete ainetega, kuna mainitud teema tekitab järjest rohkem küsimusi, mida on käsitletud ka Euroopa Keskkonnaamet ⁽²⁾.

ii. Sisevetes esinevate ainete keemiliste ühendite mõju, kuivõrd need ühendid võivad olulisel määral mõjutada veekeskkonda, isegi keemiliste ainete väga madala kontsentratsiooni puhul.

1.4 Vee raamdirektiivi tõhusa rakendamise eesmärgil soovib komitee täiendada eelnõud viidetega valgalapiirkondade majandamise parimatele tavadele.

1.5 Komitee arvab, et plii ja nikkel tuleks püsivate ja bioakumuleeruvate ainetena liigitada prioriteetsete ohtlike ainete hulka, mille vettejuhtimine tuleks 20 aasta jooksul lõpetada, isegi juhul, kui täieliku lõpetamisega kaasnevad kulud on väga suured.

1.6 Komitee arvab, et üldsuse toetus ja kaasatus on veevarude kaitsmise, probleemide ja nende lahendamise parimate meetmete ning vastavate kulude määramise juures üks eeltingimusi. Ilma üldsuse toetuseta kukuvad reguleerivad meetmed läbi. Kodanikuühiskond mängib olulist rolli vee raamdirektiivi nõuetekohasel rakendamisel ning valitsuste aitamisel tasakaalu leidmiseks sotsiaalsete, keskkonnaalaste ja majanduslike aspektide vahel, mida on vaja arvesse võtta ⁽³⁾.

1.7 Komitee soovib tungivalt, et vee ökoloogiline ja keemiline seisund oleks hea, et kaitstaks inimeste tervist, veega varustatust, looduslikke ökosüsteeme ja bioloogilist mitmekesisust ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1547 final.

⁽²⁾ Euroopa Keskkonnaamet, tehniline aruanne, nr 8/2011 - „Ohtlikud ained Euroopa mage- ja merevees, ülevaade”.

⁽³⁾ ELT C 224, 30.8.2008, lk. 126, ELT C 97, 28.4.2007, lk. 3.

⁽⁴⁾ ELT C 248, 25.8.2011, lk. 1.

1.8 Komitee märgib, et uue direktiiviga tuleks lihtsustada ja ühtlustada liikmesriikide aruandluskohustust.

2. Sissejuhatus

2.1 Kõnealuse direktiivi eelnõu eesmärk on muuta direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainete (väljaspool merekeskkonda) vastavalt vee raamdirektiivi järgmistele sätetele.

i. Läbi vaadata vähemalt iga nelja aasta tagant prioriteetsete ainete nimistu, vajadusel määratleda uued prioriteetsed ained või uued prioriteetsed ohtlikud ained.

ii. Kehtestada vajadusel uued pinnavett, põhjavett, setet või elustikku hõlmavad keskkonnavaliteedi standardid vastavalt viimastele teadaolevatele elementidele.

2.2 Läbivaatamine toetus töörühmale ja laialdasele konsulteerimisele, milles osalesid komisjoni, liikmesriikide, sidusrühmade (ametühingud ja valitsusvälised organisatsioonid) ning tervise ja keskkonnariskide teaduskomitee eksperdid.

2.3 Sellel puhul läbi viidud mõjuanalüüsi ja tööde tagajärjel (SEC (2011) 1547 final) pikendati 33 prioriteetse aine nimistut praeguses direktiivi eelnõus 48-le, arvestades mõjuanalüüsi kõige täielikumat varianti.

2.4 Direktiivi eelnõu eesmärk on saavutada sisevete hea keemiline seisund, mis tähendab vastavust eelnõu lisas määratletud keskkonnavaliteedi standarditele:

i. prioriteetsete ainete vähendamise

ii. ja prioriteetsete ohtlike ainete vettejuhtimise lõpetamisega 20 aasta jooksul alates tütaridirektiivi vastuvõtmisest.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on täielikult veendunud, et vesi ei ole mitte ainult tarbimiseks, vaid on ka hinnaline loodusressurss, mida on vaja nii tulevastele kui ka praegustele põlvkondadele. Seetõttu, ning kuna paljusid saasteaineid kasutatakse kogu ELis, on asjakohane kehtestada nende suhtes ELi tasandil ühtlustatud keskkonnavaliteedi standardid.

3.2 Püsivate, bioakumuleeruvate ja toksiliste ainete puhul tekib eriprobleem seoses nende laialdase levikuga, pikamaa transpordi võimaluse, keskkonnas peaaegu kõikjal esinemise ja püsivusega. Neid aineid liigitatakse üldiselt prioriteetsete ohtlike ainete hulka. Kuna nende olemasolu ohustab vee kvaliteedi

parandamist muude ainete arvelt, on liikmesriikidel õigus esitada eraldi aruandeid nende mõju kohta vee keemilisele seisundile.

3.3 Direktiivi rakendamine tugineb valgalapiirkondade majandamise kavadele ja sõltub lõppkokkuvõttes liikmesriikidest. Seega, olgugi et komisjon toob häid näiteid ja rõhutab üldist seire ja teabe edastamise paranemist, on selge, et kõik liikmesriigid ei ole samal tasemel ⁽⁵⁾. Sellest aspektist vaadatuna tuleks direktiivi tõhusust parandada.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa Komisjon tugineb õigusraamistiku puhul pigem ohtlikkuse mõistele kui riski mõistele ning sellest lähtudes kajastatakse direktiivi eelnõus kindla kontsentratsiooni piiranguga aineid ning mitte reageerimisriske teiste veekeskkonnas esinevate ainete, isegi mitte madala kontsentratsiooni korral.

i. Need reageerimisriskid võivad puudutada nii keemilisi segusid kui ka nanoosakesi.

ii. Neid nähtusi on teaduslikust aspektist veel vähe käsitletud, aga toksilisuse kahtlused on piisavalt suured Euroopa Keskkonnaameti hiljutises aruandes äramärgimiseks ⁽⁶⁾.

iii. Kuigi veel vähe käsitletud elementide kohta tundub õigusaktide vastuvõtmine keeruline, tundub sellele vaatamata vee ökosüsteemide tuleviku seisukohast vaadatuna oluline, et ELi direktiiv veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainete kohta valmistaks liikmesriike ette nende nähtustega arvestama.

4.2 Nikkel ja plii kuuluvad prioriteetsete ainete nimistusse, kuid mitte prioriteetsete ohtlike ainete nimistusse.

i. Need ained on püsivad (ja eelkõige nikli puhul laialdaselt levinud) ning bioakumuleeruvad, mis võimaldab nende liigitamist Euroopa Komisjoni määratletud prioriteetsete ohtlike ainete nimistusse.

ii. REACH-määruses viidatakse neile kui väga ohtlikele ainetele, millele tuleb taotleda luba, sest nad võivad olla kantserogeensed; reproduktiivtoksilised (CMR 1 ja 2) ja/või püsivad ning bioakumuleeruvad.

⁽⁵⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule – Euroopa Ühendus teel säästva veemajanduse juurde, COM(2007) 128 final, Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule, COM(2009) 156 final.

⁽⁶⁾ Euroopa Keskkonnaameti tehniline aruanne nr 8/2011.

- iii. Sidususpõhimõte prioriteetsete ohtlike ainete määratluse ja REACH-määrusega nõuab, et neid aineid liigitataks ohtlike prioriteetsete ainete hulka, arvestades ka eesmärgiga lõpetada nende vettejuhtimine 20 aasta jooksul.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta”

COM(2012) 89 (final) – 2012/0039 (COD)

ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/65/EMÜ seoses loomatervishoiunõuetega Euroopa Liidu siseseks kauplemiseks koerte, kasside ja valgetuhkrutega ning nende Euroopa Liitu importimiseks”

COM(2012) 90 (final) – 2012/0040 (COD)

(2012/C 229/23)

Raportöör: **Nikolaos LIOLIOS**

16. märtsil 2012 otsustas nõukogu ja 13. märtsil 2012 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2, artikli 168 lõikele 4 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta”

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/65/EMÜ seoses loomatervishoiunõuetega Euroopa Liidu siseseks kauplemiseks koerte, kasside ja valgetuhkrutega ning nende Euroopa Liitu importimiseks”

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioon võttis arvamuse vastu 11. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 155, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused

Komitee tunnistab, et määrus (EÜ) nr 998/2003, mis käsitleb lemmikloomade mittekaubandusliku liikumisega seotud probleeme, tuleb alljärgnevalt kirjeldatud põhjustel kehtetuks tunnistada ja asendada.

1.1 Rahvatervise kaitse on prioriteetne eesmärk ja eeskirjade kehtestamine sellisele tegevusele nagu lemmikloomade mittekaubanduslik liikumine, aitab seda saavutada. Euroopa Komisjoni ettepanekus, mis tunnistab kehtetuks ja asendab määruse (EÜ) nr 998/2003, sätestatakse loomatervishoiunõuded ning lemmikloomade märgistamise ja kontrolli eeskirjad, samuti ettevaatusabinõud, mida tuleb võtta nendega liikumisel, ning viib määruse (EÜ) nr 998/2003 kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 290 ja 291 (et lubada erandeid), andes komisjonile õiguse võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega kõrvaldatakse võimalikud takistused selle liikumise ees.

1.2 Määrus (EÜ) nr 998/2003 tuli kehtetuks tunnistada ja asendada, kuna oli vaja muuta selles määruses kehtestatud

loomatervishoiunõudeid ja teha lemmikloomade liikumist käsitlev määrus tavakodaniku jaoks piisavalt selgeks ja arusaadavaks.

1.3 Teine oluline aspekt on see, et artikli 4 lõikes 1 sätestatud kaheksaastane üleminekuperiood lemmikloomade identifitseerimise meetodi kohta on lõppenud. On muutunud vajalikuks tavakodanikele selgelt täpsustada, millist süsteemi edaspidi kohaldatakse ning see on täiendav põhjus määruse (EÜ) nr 998/2003 asendamiseks.

1.4 Komitee leiab, et komisjoni ettepanek tunnistada kehtetuks ja asendada määrus (EÜ) nr 998/2003 määratleb põhjalikult raamistikku, milles lemmikloomade mittekaubanduslik liikumine võib toimuda. Lemmikloomadega liikuvate kodanike liikumisele tuleb kehtestada selgemad tingimused, mille täitmise tagatakse, et see liikumine ei ohusta rahvatervist.

1.5 Komitee nõustub, et sidususe huvides tuleb nõukogu direktiivi 92/65/EMÜ muuta, asendades viited määrusele (EÜ) nr 998/2003 viidetega kavandatud õigusaktile.

2. Taustteave

2.1 Määruses (EÜ) nr 998/2003 kehtestati ajaline piirang üleminekuperioodile, mil lemmikloomade – koera, kassi ja valgetuhkru – identifitseerimissüsteemi kehtivus lõppes. Komisjoni ettepanek tunnistada kehtetuks ja asendada määrus (EÜ) nr 998/2003 on tingitud sellest, et üleminekuperiood lõppes ja oli vajadus viia määrus (EÜ) nr 998/2003 täielikult kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepinguga. Lisaks sellele olid muutunud tervishoiuandmed ja tekkinud uusi nõudmisi seoses mittekaubandusliku liikumisega. Kõik see on otseselt seotud vajadusega lihtsustada lemmikloomadega liikuvate kodanike liikumist. Samuti püüti kehtestada kodanike jaoks piisavalt selged ja arusaadavad õigusaktid.

2.2 Samuti on komisjon esitanud ettepaneku muuta nõukogu direktiivi 92/65/EMÜ, et asendada viited määrusele (EÜ) nr 998/2003 viidetega kavandatud õigusaktile.

3. Üldised märkused

3.1 Kuna lemmikloomadel on haigusi, mis võivad inimestele üle kanduda, siis on vaja nende kontrollile ja transpordile kehtestada tingimused, millega tagatakse rahvatervise hädavajalik kaitse. Tänu marutaudi olukorra paranemisele ELis on lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kord muutunud. Kavas datavas määruses kehtestatakse selgelt järgitav kord ja menetlus.

3.2 Marutaudi vastu vaksineerimine on märkimisväärselt muutnud selle haiguse epidemioloogilist olukorda. Kui võtta arvesse teaduslikke seisukohti lemmikloomade vaksineerimise kohta, siis pakutakse määruses profülaktilisi meetmeid lemmikloomade liikumisvõimaluste kohta, sh erandeid, mille eesmärk on liikumist hõlbustada, kehtestades kõigepealt tingimused erandite täitmiseks ja ettevaatusabinõud, mida tuleks veel võtta.

3.3 Koostatud loomade nimekirjades on kõik need loomad, keda võib vedada, v.a need loomad, kelle liikumine on sätestatud ELi direktiivide sätetes. Liikmesriikide eeskirjad peavad aga lihtsustama nende loomade liikumist, keda peetakse nende määratluse järgi lemmikloomadeks, võrreldes loomadega, keda veetakse kaubanduslikel eesmärkidel.

3.4 Peale marutaudi on ka teisi haigusi, mis ohustavad rahvatervist. Kuid nende haiguste edasikandmise oht on tänu identifitseerimisdokumentide esitamise nõudele ja asjaolule, et menetluse järgi uurivad loomi eelnevalt spetsialistid, piiratud. Seega on võimalik loomade tervislik seisund fikseerida ja esitada tõend selle kohta, et nende vedu Euroopa Liidu liikmesriigi sees või ELi on ohutu.

3.5 On oluline, et ettepanekus on ainsa identifitseerimisvahendina alles koertele, kassidele ja valgetuhkrutele mikrokiibi paigaldamine ning sellega lõpetatakse tätoveeringuga märgistamine, mis on edaspidi vastuvõetav identifitseerimisviis vaid juba sel viisil märgistatud loomade puhul.

3.6 Loomi on lihtsam kontrollida, kui nii märgitud loomade puhul peetakse kinni tervishoiualastest ennetusmeetmetest, mille eesmärk on haigestumist vältida. Neid meetmeid rakendatakse liikmesriikides subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte alusel, kuid mõnes liikmesriigis rakendatakse neid pärast vastavat liigitamist eristel asjaoludel, kui seda vajadust kinnitavad teaduslikud andmed. Nii kujundatakse ühine poliitika rahvatervise valdkonnas esinevate ohtudega võitlemiseks.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Isegi, kui lemmikloomaspetsialistide teadusliku väljaõppe tase on praegu piisavalt kõrge ja pakutavate teenustega suudetakse lemmikloomade tervist, ja seega ka rahvatervist kaitsta, peab olema pidevalt valvel, et vältida igasugust haiguste levikut. Mittekaubanduslikel eesmärkidel liikumise tingimusi sätestav määrus tagab kaitse eri haiguste riskide eest.

4.2 Määrusega jäetakse siiski võimalus teha erandeid, mille eesmärk on hõlbustada liikumist ja tehakse ettepanek vaadata läbi määrus (EÜ) nr 998/2003, eelkõige delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktidega seotud volituste osas. Komitee pooldab selle liikumise ees seisvate põhjendamatute takistuste kaotamist, tingimusel, et arvestatakse kontrollitud teaduslike andmetega ja et komisjon konsulteerib erandite vastuvõtmises nõuetekohaselt ekspertidega, et erandid vastaksid lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise eritingimustele, loomatervishoiunõuetele ning saatedokumentide nõuetele ja vormile.

4.3 Tuleks siiski uurida, kas kehtivustähtaegadest on kinni peetud. Ettepanekus kirjeldatakse delegeeritud õigusaktide tühistamist kahe kuu jooksul, kui Euroopa Parlament ja nõukogu esitavad pärast õigusakti teatavaks tegemist vastuväiteid või kui tähtaega pikendatakse, siis veel kahe täiendava kuu jooksul. Kuna rahvatervise küsimused on väga olulised, siis tuleks siiski delegeerimise kestvus selgelt piiritleda. Seda nähakse ette ka Euroopa Liidu toimimise lepingus. Nii saaks komisjoni tõhusalt kontrollida ja delegeerimise tagasivõtmise õigus oleks täiendav tagatis.

4.4 Kui koostatakse nimekiri kolmandatest riikidest ja piirkondadest, millele võib teha erandeid liikmesriikides kohaldatavate sarnaste põhimõtete tõttu, siis peaks komisjon valiku tegemisel tuginema nende riikide veterinaarametite väljastatud

garantiidele. Kuigi lemmik- ja koduloomad peaksid õigustatult saama lihtsalt, takistusteta ja keeruliste menetlusteta liikuda, tuleb ennekõike tagada rahvatervise kaitse.

4.5 Kui pärast asjakohaste garantiide saamist osutub kõigile või osale kolmandatele riikidele tüüptingimustest erandi tegemise menetlus keeruliselt hallatavaks, pikaks või kulukaks, siis on eelistatav jääda kehtestatud suuniste juurde ja neid erandeid mitte teha, kuna need ei kompenseeriks riski, mis kaasneb loomade liikumisega.

4.6 Samuti kaasneb riske vaktsineerimata loomade liikumisega liikmesriikide vahel. Määruses sätestatakse selle kohta menetlused ja komitee leiab, et nendest tuleb tingimata kinni pidada, et hoida ära igasugune haiguste levimise võimalus. Kui komisjon kasutab talle delegeeritud volitust võtta määruses sätestatud tingimustel vastu delegeeritud õigusakte, peab ta hoolitsema selle eest, et halduskoormus ja saavutatud mõju on proportsionaalsed riskiga, mis looma liikumisega kaasneb.

4.7 Lemmikloomade mittekaubandusliku liikumisega seoses identifitseerimisdokumentide väljastamine on väga oluline. Samuti on loomade registreerimis- ja jälgimissüsteemi tugevdamisel oluline mikrokiibi paigaldamisel põhineva märgistamise süsteemi kasutuselevõtmine.

4.8 Mikrokiibi peaks paigaldama veterinaararst, et ta suudaks tänu oma teaduslikule väljaõppele neil loomadel, kellele mikrokiip paigaldatakse, haigusi avastada ja identifitseerida ning seejärel identifitseerimisdokumenti täita. Identifitseerimisdoku-

mendile kantavad andmed põhinevad pädeva ameti volitatud veterinaararsti teaduslikel teadmistel.

4.9 Järjepidevalt märkimis- ja registreerimismenetlust rakendades võimaldavad liikmesriigid ajakohastada andmebaase, mis pakuvad olulist teavet iga riigi epidemioloogilise olukorra, vaktsineerimisprogrammide osas tehtud edusammude ning loomade arvu, jaotuse ja liikumise kohta.

4.10 Lemmikloomade mittekaubanduslikul liikumisel ühest liikmesriigist teise või kolmandast riigist või piirkonnast ELi liikmesriiki toimuvad dokumentide ja identiteedi ning füüsilised kontrollimised on väga olulised ning neid peab pidevalt läbi viima personal, kes on saanud asjakohast teavet selliste kontrollimiste läbiviimise ja olulisuse kohta.

4.11 Kui loomatervishoiunõuetest ja lemmikloomade liikumist reguleerivatest eeskirjadest kinnipidamiseks ette nähtud menetlust ei järgita, siis tuleks lisaks kõnealuses määruses ette nähtud sätetele hoolitseda selle eest, et lähtepiirkonna veterinaarametit teavitatakse, et uurida ega määrus ei ole jäänud järgimata ka teistes tingimustes.

4.12 Otsus panna loom magama, mis tehakse põhjendatud arvamuse alusel, milles kinnitatakse, et looma ei ole võimalik tagasi saata või eraldada, võiks kujutada endast eksperdi soovitus, kes on leidnud, et looma tagasisaatmine või eraldamine ei ole mitte ainult keeruline, vaid et sellega kaasneb ka palju lisaohhte.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa nägemus reisijate hüvanguks: teatis reisijate õiguste kohta kõikide transpordiliikide puhul” ”

KOM(2011) 898 (lõplik)

(2012/C 229/24)

Raportöör: **Raymond HENCKS**

19. jaanuaril 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule – Euroopa nägemus reisijate hüvanguks: Teatis reisijate õiguste kohta kõikide transpordiliikide puhul”

COM(2011) 898 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 10. mai 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23. ja 24. mai 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab üldjoontes heaks ELi poliitika, mille eesmärk on tagada kõigile reisijatele raudtee-, õhu-, mere-, sisevee-, auto- ja bussitranspordi kasutamisel ühised ja võrreldavad õigused ja tingimused kõigi nende ühistranspordiliikide raames ning toetab kõiki kavandatud meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada tõkked, mis takistavad kodanikel tõhusalt kasutada oma õigusi ühendvedude keskse lähenemisviisi raames.

1.2 Komitee leiab, et kümnet asjaomast õigust, mida nimetatakse arvamuses käsitletavas teatises, tuleks täiendada kolme lisaõigusega, nimelt õigus ohutusele ja turvalisusele, mis hõlmavad nii transpordivahendite tehnilist ohutust kui ka reisijate füüsilist turvalisust ning õigust teenuse kvaliteedi, mugavuse, keskkonnakaitse ja juurdepääsu miinimumstandarditele.

1.3 Nende 13 õiguse põhjal tuleks läbi vaadata nendega seonduvad kehtivad õigussätted, et neid vajadusel parandada ja tõhustada.

1.4 Kõnealuse menetluse käigus tuleks erilist tähelepanu pöörata reisijatele antava teabe ning puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimeste tingimuste ja õiguste tõhustamisele, reisijatele hüvitise maksmisele suurte transpordihäirete, reiside tühistamise või pagasi kaotamise korral, lõpphinna komponentide täpsustamisele, reisilepingu üleandmisele ning kaebuse tingimustele, kaebuste käsitlemisele ning nende reisijaorganisatsioonide, kes on kõige soodsamas olukorras, et teavitada ja toetada kodanikke nende õiguste kasutamisel, õiguste määratlemisele.

1.5 Et lihtsustada tõhususe kontrolli ja transporditeenuste tulemuslikkust, nende kohandamist vajaduste arengule ja reisi-

jate õiguste järgimist subsidiaarsuse põhimõtet austades, töötades asjaomaste osalejate esindajatega, eelkõige reisijate esindusorganisatsioonidega (sealhulgas puuetega ja piiratud liikuvusega reisijate ühendustega) peetava dialoogi raames ühiste näitajate põhjal välja Euroopa tasandil ühtlustatud hindamismeetodi.

1.6 Kaebuste osas teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku, et kõik vedajad kasutaksid standardset e-posti aadressi kõigi kaebuste jaoks (kaebused@...) lisaks teistele kaebuste esitamise viisidele ning et määrataks kindlaks maksimaalsed vastamise tähtajad.

1.7 Lõpetuseks teeb komisjon vaidluste kohtuvälise menetluse laiendamise ettepaneku, võtmata seejuures reisijatelt ära nende õigust kohtumenetlusele. Lisaks sellele soovib ta, et ühishagi menetluse võimalus ELis oleks selgelt kehtestatud õigustekstis ning et kõnealune menetlusviis oleks asjaomasele määratletud.

2. Sissejuhatus

2.1 Siinkohal tuleks esmapilgul täpsustada, et arvamuses analüüsitava teatises käsitletakse reisijate õigusi kõigi ühistranspordi liikide raames, mida teostavad riikliku ja eratranspordi ettevõtted ning, et professionaalsete veoettevõtjatega (taksod, minibussid vähem kui 12-le reisijale, jms) **eraviisilisel** eesmärgil tehtud reiseid ei kuulu järgnevalt analüüsitud sätete kohaldusalasse. See on veelgi kahetsusväärsem seetõttu, et linnalise liikumiskeskonna tegevuskavas (COM(2009) 490 final), milles käsitletakse professionaalsete veoettevõteteid nii ühis- kui eratranspordi valdkonnas, rõhutatakse, et tähelepanu tuleb pöörata hinnakujundusele, kvaliteedile, juurdepääsule piiratud liikumisvõimega inimeste jaoks, teabele ja reisijate õigustele.

2.2 ELi säästva arengu eesmärgid nõuavad ühistranspordi liikide arendamist, eesmärgiga vähendada võimaluse piires isiklikul eesmärgil tehtavaid sõite.

2.3 Reisijate õiguste tunnustamine ja tagamine on seega ühistranspordi arendamise ja edendamise eeltingimus, tagades uue tasakaalu reisijate ja vedajate suhetes.

2.4 Alates 2001. aastast tegeleb Euroopa Liit aktiivselt reisijate kaitse ja nende õiguste tugevdamisega eri transpordiliikide raames. Sel eesmärgil lõi Euroopa Liit järkjärgult õigustiku, mille eesmärk on tagada kõrge kaitse tase kõigile reisijatele raudtee-, õhu-, mere-, sisevee-, bussi- ja autotranspordi kasutamisel, et neile reisijatele, sealhulgas puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimestele, kehtiksid sarnased õigused ja tingimused kogu Euroopa Liidus. Igal juhul jõustuvad vee- ning bussi/autotranspordi eeskirjad alles vastavalt 2012. aasta detsembris ja 2013. aasta märtsis.

2.5 2010. aastal käivitas komisjon ulatusliku kaheaastase kampaania teemal „Teie reisijaõigused on käepärast“, luues veebilehe <http://ec.europa.eu/passenger-rights>, kus igat transpordiliiki hõlmavate reisijate õigused on kokkuvõtlikult esitatud kõigis ELi ametlikes keeltes. Samuti jaotati kõikide liikmesriikide jaamades ja lennuväljadel tasuta brošüüre ning seati üles plakatid reisijate õiguste kohta. Komisjon otsustas pikendada seda kampaaniat kuni 2014. aastani.

2.6 Ühistranspordi iseloomustab siiski teabe, pädevuste ja olukordade ebasümmeetria ühest küljest reisijate ja teisest küljest vedajate vahel. Jääb mulje, et paljud reisijad ei ole veel täielikult teadlikud oma õigustest või ei tea, kuidas neid vajadusel maksma panna või korrektselt kasutada. Komisjoni uuringutest ja küsitlustest ilmneb, et vaidluse korral, mille väärtus on väiksem kui 1 000 eurot, nõuaks üksnes üks viiest Euroopa tarbijast hüvitust kohtu kaudu kohtumenetluste suurte kulude, keerukuse ja kestuse tõttu.

2.7 Sellele lisandub komisjoni arvates asjaolu, et riikide ametiasutused kohaldavad seadusi jätkuvalt eri viisidel, mis ajab segadusse nii reisijaid kui ka vedajaid ning tekitab turumootusi.

2.8 Komisjonil on seega kavas tõhustada kehtivate reeglite rakendamist, neid vajadusel parandades. Sel eesmärgil algatas komisjon hiljuti avaliku arutelu lennureisijate õigusi käsitleva määruse võimaliku läbivaatamise kohta.

3. Teatise sisu

3.1 Teatistes tehakse kokkuvõtte õiguste ja põhimõtete kohta, mis on kohaldatavad kõigile ühistranspordi liikidele. Selles nimetatakse mõningaid valdkondi, kus on võimalik täita seaduselüngad ning kõrvaldada tõkked, mis takistavad kodanikel tõhusalt kasutada ELi õigustikuga tagatud õigusi.

3.2 Teatistes nimetatakse kolme nurgakivi: mittediskrimineerimine; täpne õigeaegne ja kättesaadav teave; viivitamatu ja proportsionaalne abi. Sellest tulenevad kümme järgmist õigust, mis tänu ühendvedude kesksse nägemusele on kohaldatavad kõigile transpordiliikidele:

- (1) õigus kasutada transporti diskrimineerimiseta;
- (2) õigus liikuvusele: lisatasuta juurdepääs ja abi puudega reisijatele ning piiratud liikumisvõimega reisijatele;
- (3) õigus teabele enne ostu ja reisi eri etappides, eelkõige reisi katkemise korral;
- (4) õigus reisimisest keelduda (pileti täishinna tagasimaksmine), kui reis ei kulge nii, nagu kavandatud;
- (5) õigus veolepingu täitmisele reisi katkemise korral (marsruudi muutmine ja ümberbroneerimine);
- (6) õigus abile reisi väljumise või ümberistumise pikaajalise hilinemise korral;
- (7) õigus hüvitisele teatavatel tingimustel;
- (8) õigus vedaja vastutusele reisijate ja nende pagasi eest;
- (9) õigus kiirele ja kättesaadavale kaebuste käsitlemise menetlusele;
- (10) õigus ELi õigusaktide täieulatuslikule kohaldamisele ja tegelikule jõustamisele.

3.3 Isegi kui rakendustingimused ja -üksikasjad varieeruvad ja arenevad vastavalt eri transpordiliikide eripäradele, on peaesmärk siiski eeskirjade mõistetavamaks muutmine ning nende rakendamise tõhustamine ja kontroll kõigi transpordiliikide jaoks, et tagada ühtne lähenemisviis kõnealuses valdkonnas.

3.4 Et parandada reisijate kaitset väljaspool ELi piire, käsitletakse reisijate õigustega seonduvaid küsimusi kahepoolsetes ja rahvusvahelistes lepingutes.

4. Üldmärksused

4.1 Tuleb tervitada asjaolu, et komisjon on algatanud poliitikameetmed, et tagada reisijatele selliste õiguste ja tingimuste kogum, mis on ühised kõigile ühistranspordi liikidele ning vastavad nii aluslepingute eesmärkidele tarbijakaitse valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 169, XV jaotis) kui Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikale ja põhiõiguste harta suunistele.

4.2 Kuigi Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks asjaolu, et teatis ühendab ühes ja samas dokumendis kokkuvõtlikult kõik ühistranspordi kasutajate õiguste valdkonnas olemasolevad eeskirjad ja ettekirjutused, väljendab komitee siiski kahetsust selle üle, et puuduvad arvulised näitajad täheldatud takistuste ulatuse kohta.

4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab kõiki kavandatud meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada tõkked, mis takistavad kodanikel tõhusalt kasutada oma õigusi, ning tervitab komisjoni kavandatud meetmeid, mille eesmärk on tagada reisijatele raudtee-, õhu-, mere-, sisevee-, auto- ja bussitranspordi kasutamisel ühised ja sarnased õigused ja tingimused, sõltumata transpordiliigist.

4.4 Ühe neist tõketest moodustab sageli puudulik, mitmetäielik või ebaselge teave reisijate õiguste ja kohustuste kohta pileti ostmisel ning enne reisi ja reisil ette tulevate transpordihäirete korral.

4.5 Et teavitada selgelt kõiki kodanikke nende õigustest, teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku, et iga reisi broneerimisel või pileti ostmisel teavitataks iga reisijat, viidates asjaomasele veebilehele ning trükkides igal piletil selges, konkreetsetes, mõistetavas ja arusaadavas keeles, sealhulgas ka puuetega reisijatele, viite selle kohta, kust saada reisiga seonduvat teavet, kas müügipunktides jaotatavate brošüüride või interneti kaudu. Reisijate teavitamise kampaaniat, mille komisjon käivitas 2010. aastal, tuleks jätkata tihedas koostöös tarbijate organisatsioonidega.

4.6 Lisaks sellele on transpordiliikide vahel erinevusi, mis tulevad reisijatele kahjuks, eelkõige õhustranspordi valdkonnas, mille kohta Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väitis samateemalises ettevalmistavas arvamuses ⁽¹⁾, et lennureisijate õigused jäävad teatud valdkondades maha teiste transpordiliikide kohta sätestatud õigustest, ja soovitas järgmisi meetmeid:

— määrata kindlaks see, kui kaugele ulatub õigus abile;

— parandada reisijate teavitamist ka reisi käigus;

— õigus teavitamisele peab kehtima ka pardallemineku alal;

— täpsustada, mida mõistetakse „erakorraliste asjaolude” all;

— töötada koos liikumispuudega isikute organisatsioonide esindajatega välja suuniseid, milles selgitatakse määruse 1107/2006 puuete ja liikumispuudega isikute õigusega seonduvaid mõisteid ning tõhustada selle ellurakendamist;

— täpsustada, millised on osised, millest koosneb lennuteenuste lõpphind;

— kehtestada kohustus hüvitada reisijatele tekkinud kahju lennuettevõtja pankrotistumise korral, sätestades solidaarvastutuse põhimõtte reisijate kodumaale lennutamisel teiste lennuettevõtjatega ning sätestada sellise fondi loomine, mis võimaldab hüvitada reisijatele kahju;

— sätestada võimalus loovutada reisileping kolmandale isikule.

Kõik need meetmed tuleks rakendada – juhul, kui seda pole juba tehtud – ka kõikide teiste transpordiliikide suhtes.

4.7 Kümme teatistes loetletud ja siinkohal käsitletud õigust moodustavad asjaomase aluse, et aidata reisijaid paremini teavitada sellest, millise miinimumkvaliteediga transporditeenust on neil õigus oodata ning aidata vedajatel kohaldada ELi õigustikku sidusamal ja tõhusamal viisil.

4.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab siiski, et kümnet loetletud õigust tuleb täiendada kolme lisaõigusega, nimelt:

1) õigus turvalisusele ja ohutusele hõlmab nii transpordivahendi tehnilist ohutust kui reisijate füüsilist turvalisust;

2) õigus teenuse, mugavuse ja kättesaadavuse ning vedaja poolt tagatava eelteabe miinimumstandarditele ülebroneerimise korral. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee meenutab, et teatistes COM(2009) 490 linnalise liikumiskeskonna tegevuskava kohta teatas komisjon oma kavatsusest täiendada regulatiivset lähenemisviisi ühiste kvaliteedinäitajatega, et kaitsta reisijate ja piiratud liikumisvõimega isikute õigusi;

3) õigus tagatisele, et transpordi kasutamine toimub kooskõlas keskkonna säilitamise, kaitsmise ja kvaliteedi parandamise põhimõttega.

4.9 Nende 13 õiguse põhjal tuleks läbi vaadata nendega seonduvad kehtivad õigussätted. Seejuures tuleks analüüsida ja kõrvaldada sellised teadaolevad probleemid nagu takistused puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimeste jaoks, hinnakujunduse läbipaistmatus, ebapiisav või arusaamatu teave, ebaselged ja keerukad edasikaebamisvõimalused, ebakohased rahalised hüvitised, kaebuste liiga pikk menetlusaeg jms.

⁽¹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 125-130.

4.10 Nagu komisjon ise tunnistab kõnealuses teatises, lihtsustaks ettevõtjate tulemuste ja reisijate küsitluste põhjal koostatud hinnangute avaldamine riiklike täitevasutuste poolt võetavaid järeelmeetmeid ja ühtse rakenduse kontrolli. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab selliseid hinnanguid ja leiab, et kõikide asjaomaste osapoolte esindajad peaksid olema kaasatud vajaduste analüüsi ning hinnangusse tulemuste ja reisijate õiguste järgimise kohta.

4.11 Komitee teeb seega ettepaneku luua korrapärase hindamise süsteem, et suurendada transporditeenuste tõhusust ja tulemuslikkust ning kohandada neid reisijate vajadustele ja kontrollida reisijate õiguste järgimist. Ühenduse tasandil tuleb määratleda kogemuste vahetamise, kogumise, võrdlemise ja kooskõlastamise viisid ning edendada subsidiaarsuse põhimõtet, järgides sõltumatu hindamise dünaamikat, töötades dialoogis sidusrühmade esindajatega, eelkõige reisijate esindusorganisatsioonidega (sealhulgas puuetega ja piiratud liikuvusega reisijate ühendustega) Euroopa tasandil välja ühistel näitajatel põhineva ühtlustatud hindamismeetodi.

4.12 Komitee kiidab heaks komisjoni kavatsuse mitte piiruda, nagu seni on tehtud, valdkondlike meetmetega, vaid seada eesmärgiks ühendvedudel põhineva lähenemisviisi arendamine, arvestades kasutajate liikuvust ja reisimise vajadusi, sõltumata transpordiliigist, mida nad kasutavad või omavahel kombineerivad, et tagada ühendvedude järjepidevus. Üksnes reisijate õiguste suurema ühtlustamise kaudu on võimalik vältida konkurentsimoonutusi eri transpordiliikide vahel.

4.13 Enamiku teatises nimetatud puudujääkide ja lünkade osas viidatakse teatises kas mõjuhinnangule, eesmärgiga vaadata läbi lennundust käsitlev määrus, milles nähakse ette võimalikke siduvaid meetmeid, või vedajate vabatahtlikele kokkulepetele. Komitee oleks soovinud otsusekindlamat suhtumist, mille raames eelistatakse siduvaid meetmeid.

4.14 Komitee väljendab kahetsust selle üle, et teatises ei käsitleta reisijate esindusorganisatsioonide – sealhulgas puuetega ja piiratud liikumisvõimega isikute huve esindavate organisatsioonide – õigusi ja võimalusi, seda enam, et nad on kõige paremas olukorras selleks, et teavitada ja toetada kodanikke nende õiguste kasutamisel.

4.15 Kaebuste osas tuleb reisijaid selgesõnaliselt teavitada kaebuste esitamise meetmetest ja kontaktasutustest ning edasi-kaebamisvõimalustest. Komitee teeb ettepaneku, et kõik vedajad kasutaksid standardset e-posti aadressi kõigi kaebuste jaoks (kaebused@...), tingimusel, et võimalikud on ka kõik teised kaebuse esitamise võimalused (tavapost, müügipunkt jms). Lisaks sellele tuleks kehtestada siduvad maksimaalsed tähtajad vastamiseks.

4.16 Komitee kutsub üles täiendama teatist selgitusega edasi-kaebamise kohta, juhul kui reisijate kaebusi ja nõudmisi ei võeta arvesse liikmesriigi ja Euroopa tasandi asutuses, kellele kuulub otsustus- ja sunniõigus. Mingil juhul ei tohiks edasikaebamisõigust ühendada transpordi hinnaga.

4.17 Komitee rõhutab, et õigus hüvitusele jääb praktiliste raskuste tõttu kõnealuste õiguste rakendamisel sageli teoreetiliseks, eelkõige siis, kui on tegemist paljude eri nõudeõigustega. Kuna on oluline, et edasikaebamine ei oleks keerukas ega sisaldaks liiga suuri kulusid kannatanute jaoks, toetab komitee kohtuväliste vaidluste lahendamise menetluste laiendamist, jätmata reisijaid seejuures ilma nende õigusest kohtumenetlusele.

4.18 Komitee võttis (arvamuses CESE 803/2012) teadmiseks, et tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise süsteeme võib edaspidi rakendada kollektiivsete vaidluste korral, esimese sammuna ühishagi kohtumeetme loomise suunas Euroopa tasandil, kuid soovitab, et ühishagi kohtumeetme võimalus ELis oleks selgelt sätestatud õigustekstis ning, et kõnealune menetlusviis oleks asjaomaset määratletud.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energia tegevuskava aastani 2050”

KOM(2011) 885 (lõplik)

(2012/C 229/25)

Raportöör: **Pierre-Jean COULON**

Kaasraportöör: **Richard ADAMS**

15. detsembril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Energia tegevuskava aastani 2050”

COM(2011) 885 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 10. mail 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.-24. mail 2012 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee võtab suure huviga teadmiseks energia tegevuskava aastani 2050 ning selle eesmärgi pakkuda raamistikku kokkulepitud poliitikameetmetele, et oluliselt vähendada CO₂-heidet Euroopa energiasektoris aastaks 2050 (Euroopa Ülemkogu, oktoober 2009). Eesmärk ei ole mitte ainult jätkusuutliku ning kindla vähese CO₂-heitega energiaallikate jaotuse saavutamine konkurentsivõimelisel turul, vaid kodanikuühiskonna veenmine, et tegu on saavutatava eesmärgiga.

1.2 ELi liikmesriikides on erinevad energiaressursid ja taristud ning CO₂-heite vähendamise eesmärgi saavutamine on mõne riigi jaoks palju suurem probleem kui teise jaoks. Tegevuskavas võimaldatakse piisavat paindlikkust, mis lubab riikidel koostada sobivad tegevuskavad. See tähendab ka vajaminevas ulatuses koormuse jagamist CO₂-heite vähendamise eesmärgi saavutamiseks.

1.3 See on kaugeleulatuv, aga tähtis eesmärk, kui Euroopa soovib panustada kliimamuutuste vastu võitlemisse ning suurema energiasalvestuse saavutamisse. Euroopa üldsuse hulgas on vaja korraldada võimalikult suur arutelu ning komitee on veendumusel, et tegevuskava võib selle dialoogi käivitamisel tõhusaks osutuda. Kuid see peab edendama kaasamist igal tasandil: isiklikul, kogukondlikul, piirkondlikul, ELi tasandil ning lisaks sellele ka maailma tasandil.

1.4 Tegevuskavas on kümme tingimust või prioriteeti koheks tegevuseks. Komitee nõustub nende kõigiga ning eelkõige viimasega, milles soovitatakse edusammude suunamiseks konkreetsete ja kindlate vahe-eesmärkide seadmist lähiaastatel.

Komitee nõustub ka, et nüüd muutub tähtsaks 2030. aasta poliitilise raamistiku loomine, andmaks usaldusväärseid juhtnööre järgmiste aastate investimisotsusteks, mis peavad tulude ja kulude arvestamisel ulatuma 2020. aastast kaugemale.

1.5 Enne seda soovib komitee viivitamatult strateegia „Energia 2020” läbi vaadata. See on oluline lõpliku suuna võtmiseks aastaks 2030 või 2050. Komitee sooviks näha aruandeid nii riikide kui ka sektorite kaupa praeguseks aastakümneks seatud kolme põhilise eesmärgi kohta.

1.6 Oluline on võimalikult vara teada saada, kas tegevuskava kaugeleulatuvaid eesmärke on võimalik saavutada ning anda ülevaade nende mõjust ELi majandusele, sealhulgas ülemaailm- sele konkurentsivõimele, tööhõivele ja sotsiaalkindlustusele.

1.7 Üldsuse kaasamine energiaallikate ülemineku küsimus- tesse on ülioluline. Euroopa kodanikuühiskonna foorumi loomine ja Euroopa energiaühenduse rajamiseks vajalike meet- mete vastuvõtmine on konstruktiivsed sammud soovitud eesmärgi, jätkusuutlikuma energiaalase tuleviku saavutamisel.

2. Sissejuhatus

2.1 Energia tegevuskava aastani 2050 on Euroopa Komisjoni koostatud poliitilise raamistiku ettepanekutest viimane eesmä- rgi tugevdada Euroopa energia- ja kliimamuutuste poliitika rakendamist (vt eelkõige „Vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edennemiskava” – COM(2011) 112 final). Tegevuskava on raamistik, millega on võimalik ellu viia Euroopa energiapoliitika kolm eesmärki: CO₂-heite vähenemine, energiasalvestus

kindlus ja konkurentsivõime. Tegevuskavas endas ei ole konkreetseid ettepanekuid poliitikameetmete ega vahe-eesmärkide kohta ning esitatud stsenaariume ei tuleks käsitleda poliitiliste ettepanekutena.

2.1.1 Üldiselt arvatakse, et praeguste suundumuste ja poliitika jätkudes kasvab primaarenergia nõudlus ühe kolmandiku võrra aastatel 2010-2035. Nõrk majanduskasv ei mõjuta nõudluse suurenemist peaaegu üldse. Fossiilkütuste osa ülemaailmses primaarenergia tarbimises väheneb veidi (81 %lt 2010. aastal 75 %ni 2035. aastal) ning seega energiaga seotud CO₂-heite hulk suureneb veel 20 % selles ajavahemikus. See viitab pikaajalisele ülemaailmse keskmise temperatuuri tõusule, mis on suurem kui 3,5 °C (Rahvusvaheline Energiaagentuur, „World Energy Outlook”, november 2011).

2.1.2 Ehkki tegevuskavas keskendutakse energiasüsteemis CO₂-heite vähendamisele, tunnistatakse selles kaht põhilist nõrkust. Imporditud energia moodustab umbes 55 % ELi energiaallikate valikus ning rahvusvahelist energiaturgu iseloomustab suur konkurents ning suured kõikumised. Vaid koordineeritud ülemaailmse tegevusega saab lõplikult lahendada ülemaailmset probleemi. Euroopa saab olla eeskujuks, näidates, kuidas energiasüsteemi ümberkujundamist maailma ühes suures piirkonnas saab juhtida, ning võiks saada teerajajana protsessist esimesena kasu ning vähendada sõltuvust importenergiast.

2.2 See probleem on kiireloomuline. Keskmiselt tehakse energiainvesteeringuid 40 aasta perspektiivis või pikaajalisemalt. Kohe tuleb alustada üleminekuga vajalikuks peetavale energiasüsteemile, millega kaasnevad märkimisväärsed muutused pakkumises ja nõudluses, ning vältima peab truuks jäämist CO₂-heite mahukatele investeeringutele. Poliitiline, tehniline ja majanduslik ebakindlus tähendab, et tegevuskavas ei pakuta ühtset arengukava aastani 2050, vaid selles uuritakse erinevaid üleminekuvõimalusi ning tunnistatakse paindlikkuse vajadust muutuv ja ebakindlas maailmas. Ehkki Lissaboni lepinguga anti energiapoliitika komisjoni vastutusvaldkonda, jäeti samas energiaallikate jaotus riikide valitsuste otsustada ning mis tahes Euroopa tasandi meetmete puhul tuleb sellega arvestada. Siiski rõhutatakse tegevuskavas vajadust uue praktilise koostöö järele, millega saavutatakse optimaalne tulemus, ning komitee toetab tuluselt sellist pragmaatilist lähenemisviisi, näiteks Euroopa energiaühenduse arengut.

3. Kokkuvõte energia tegevuskavast aastani 2050

3.1 Kuni 2020. aastani kujundavad energiapoliitikat peamiselt juba olemasolevad plaanid ja poliitikameetmed, mis püstitati strateegia „Euroopa 2020” saavutamiseks. Tegevuskavas rõhutatakse praegu kiireloomulist vajadust koostada energiasstrateegiaid 2020. aasta järgseks perioodiks. Valitsused peavad tegutsema kohe, et tagada varustamise jätkumine ja investeerimiskindlus ning vähendada klammerdumist vanade mudelite külge. Viivitamisega suurenevad kulud ning CO₂-heite vähendamiseks vajalikud jõupingutused.

3.2 Energiaalase tuleviku kindla prognoosimise raskustest tulenevalt on välja töötatud seitse alternatiivset illustratiivset stsenaariumit. Esimeses kahes tutvustatakse tulemust, mis on tõenäoline, kui jätkatakse ainult olemasoleva poliitika ja poliitiliste algatustega. Mõlemal juhul ei saavutata 2050. aasta CO₂-heite vähendamise eesmärke. Ülejäänud viies stsenaariumis tutvustatakse 2050. aasta eesmärgi saavutamise alternatiivseid võimalusi, mis põhinevad erinevatel tehnoloogilistel ja poliitilistel valikutel:

- väga ranged energiatõhususe meetmed;
- CO₂-heite maksustamise laiaulatuslik kasutamine, et soodustada vähese CO₂-heitega lahenduste võimalusi turul konkureerida;
- laiaulatuslikud toetusmeetmed taastuvenergia arendamiseks;
- rohkem tuumaenergiat ja vähem CO₂ kogumist ja säilitamist;
- rohkem CO₂ kogumist ja vähem tuumaenergiat.

3.3 Komisjon jõuab stsenaariumimudelitele tuginedes kümnele järeldusele energiasüsteemi struktuurimuutuste kohta. Nende ettekujutuse kohaselt on CO₂-heite vähendamine võimalik ning peaks kokkuvõttes olema odavam kui praegune poliitika. Tegemist oleks energiaallikate sellise jaotusega, kus elekter mängib üha tähtsamat rolli ning tõuseb nii selle hind tegelikkuses kui ka osakaal majapidamiskuludes kuni aastani 2030. Kapitalikulud suurenevad, aga kütusekulud vähenevad ning märkimisväärsel energiasäästul on kogu süsteemis otsustav tähtsus. Taastuvenergia osakaal suureneb märkimisväärselt kõigi stsenaariumite puhul ning arvatakse, et CO₂ kogumine ja säilitamine mängib süsteemi muutmisel väga olulist ja tähendusriikast rolli, samas kui tuumaenergia panus on jätkuvalt oluline ning detsentraliseeritud ja tsentraliseeritud süsteemid on võimaluste avardudes järjest enam omavahel seotud.

3.4 Tegevuskavas märgitakse, et energiajulgeolekuks on vaja **Euroopale** mõeldud poliitikat energiavarustuse kindluse tagamise, taristute arendamise ning suhete kohta ELi mittekuuluvate transiidi- ja tootmisriikidega. Uute tehnoloogiate arendamise, taastuvenergia turule integreerimise, energiatõhususe ja -säästu ning taristu arendamise poliitika on tõhusam, kui seda koordineeritakse Euroopa tasandil.

3.5 Kõik stsenaariumid eeldavad energiatarbijatelt muutusi ja kohandusi ning komisjon märgib üldsuse kaasamise ja osalemise vajadust ning tunnistab sotsiaalse mõju olemasolu. Vajalik on ulatuslik teadus- ja arendustegevus ning tehnoloogilise innovatsiooni investeerimine ning tegeleda tuleb ühtse turu ning reguleerimisega seotud lahendamata küsimustega. Energiataristut on vaja põhjalikult uuendada ning võimsust lisada, samas kui

liikmesriikidele ja investoritele on vaja konkreetseid vaheesimärke. Komisjon plaanib edaspidi koostada asjaomaseid teatise taastuvenergia, siseturu, CO₂ kogumise ja säilitamise, tuumaohutuse ja energiatehnoloogiate kohta. Need kujundavad poliitilise raamistiku kuni aastani 2030.

4. Üldised märkused

4.1 Arvestades suure tehnilise ja poliitilise ebakindlusega tuleviku suhtes nõustub komitee, et tegevuskavas kasutatav meetod alternatiivsete stsenaariumite kohta aastaks 2050 on sobiv lähenemisviis, millega on võimalik hinnata ja võrrelda erineva tehnilise arengu, poliitikameetmete ning väliste sündmuste mõju.

4.2 Mudelite koostamise meetodid ning neil põhinevad oletused ei ole piisavalt läbipaistvad. Nende kohta tuleks anda rohkem teavet, et teised eksperdid saaksid seda lähenemisviisi katsetada ning töötada välja uusi stsenaariume erinevate oletuste alusel. Sellele vaatamata on komitee veendumusel, et tegevuskava lisades olev teave on juba samm õiges suunas ning ta toetab tegevuskava põhilist järeldust, et oluline CO₂-heite vähendamine aastaks 2050 on teostatav, et selle tulemusena tekiks Euroopas pikemas perspektiivis edasiviiv kindlam ja jätkusuutlikum energiabaas kui olemasoleva poliitikaga jätkamisel ning üsnagi võrreldavate kuludega järgneva 40 aasta kohta, kuni aastani 2050. Kuigi tegevuskava CO₂-heite vähendamise eesmärk on teostatav, esineb selle saavutamisel praegu suuri probleeme ning palju takistusi.

4.3 Tegevuskavast on näha, et CO₂-heite vähendamise saavutamiseks on mitmeid erinevaid variante. Nendel kõigil on mõni ühine põhielement: märkimisväärne energiatõhususe suurendamine, taastuvenergia lai levik, erinevatest energiaallikatest pärit elektri suurem osakaal, laiaulatuslikum ja arukam võrk ning energia salvestamise või varuvõimsuse uus korraldus. Muud elemendid sõltuvad rohkem veel tõestamata tehnoloogilistest uuendustest või ressursibaasist ja iga riigi valikust (puhas kivi-süsi, tuumaenergia jne). Üldsuse vastuvõtt ning kuluerinevused on mõlemad olulised tegurid kõigi stsenaariumite puhul ning ükski võimalus ei ole riskivaba.

4.4 Komitee nõustub selle analüüsiga ning arvatava järeldusega, et EL peaks suunama oma põhilised kollektiivsed jõupingutused rõhutamaks ühiseid elemente, mida kogu Euroopa vajab võimalikult kiiresti, sidusalt ja tõhusalt.

4.5 Komitee nõustub ka põhiliste probleemide ja võimaluste analüüsiga tegevuskavas, millega on vaja tegeleda energiasüsteemi muutmiseks, energiaturgude ümberkujundamiseks, investorite mobiliseerimiseks ja üldsuse kaasamiseks Euroopa tasandil ning muutuste algatamiseks rahvusvahelisel tasandil. Komitee on valmis soovitatud prioriteete kehtivaks tunnistama, arvestades vastuväiteid ja kommentaare, mis on esitatud allpool esitatud märkustes, eelkõige viimases jaos, kus määratletakse kümme põhilist tingimust või küsimust, millega tuleb edusammude saavutamiseks kohe tegeleda.

4.6 Komitee on siiski mures ELi ja mõnede liikmesriikideilmse mahajäämuse üle olemasolevate eesmärkide saavutamisel. Komitee soovib tunnistada, et mahajäämust varjab suure CO₂-heitega tootmise vähenemine ELis, selle laienemine maailma muudesse piirkondadesse ning selle tulenevalt suurenenud import ELi.

4.7 Läheb veel aega, enne kui tehnoloogiline areng muutub konkurentsivõimeliste hindadega kõigile kättesaadavaks. Energiaalased investeeringud on väga pikaajalised – tavaline tsükel kestab 40 aastat –, mille tõttu peavad EL ja liikmesriigid viivitamatult määrama soovituslikud eesmärgid 2030. aastaks ja neid toetava poliitika, et vältida suurema CO₂-heitega tootmise jätkumist. Just nimelt investeerimistsüklite kestus võib määrata edusammude kiiruse 2050. aasta lõppeesmärgi saavutamisel, kui seda tegelikult üldse on võimalik saavutada. Poliitilise ja ärilise hea tahte praktiline rakendamine toetusprogrammidesse ja seadusandlusesse on vajalik.

4.8 Praegu ei arendata energiatõhusust ja –säästu piisavalt kiiresti, eelkõige arvestades praeguse energiatõhususe direktiivi ettepaneku läbirääkimisi institutsioonides. Komisjoni eelolev riiklike energiatõhususe kavade läbivaatamine peaks soodustama lisategevust, kuid komisjon peaks arvestama, et nõudluse vähenemine võib mõjutada ka energiainvesteeringuid. Taastuvenergia edukat arengut pärssib kõikuv valitsuse toetus ning mõnel puhul kohalik vastuseis. Võrgu ja energia salvestamise ajakohastamine toimub liiga aeglaselt. Tõeliselt paindliku aruka võrguga kaasnevad lisainvesteeringud, kuid komitee arvates on olulisem kõigile kasulikust Euroopa energiaühendusest saadav kasu. Lisakommentaare on võimalik lugeda arvamusest energiataristu määrase kohta ⁽¹⁾.

4.9 Heitkogustega kauplemise süsteemiga kehtestatud CO₂-heite hind on liiga madal ja ebastabiilne investoritele kasuliku määrguande andmiseks. Siiski tuleks läbi viia edasine analüüs selle kohta, millised tagajärjed võivad olla heitkogustega kauplemise süsteemi kõrgetel ühiku hindadel (200-300 eurot/tonn aastatel 2040-2050). Need ja muud lahendamata probleemid takistavad tegevuskavas esitatud kümne eduks vajaliku tingimuse täitmist. Esmajärjekorras tuleks neid probleeme avalikult ja ausalt uurida ning need kiiresti lahendada edasise edu saavutamiseks.

4.10 Pikaajalises perspektiivis muudab see Euroopa majanduse vastupidavamaks ja maailmas konkurentsivõimelisemaks kui praeguse poliitikaga jätkates. Kuid lühiajaliselt põhjustavad vajalikud investeeringud energiahindade tõusu ning lisakulusid

⁽¹⁾ Üleeuroopalise energiataristu suunised ELT C 143, 22.5.2012, lk. 125.

tarbijatele, ettevõtetele või valitsustele (või ilmselt kõigile kolmele). Lisaks on sellel tõenäoliselt erinev mõju erinevatele liikmesriikidele, mis on praegugi erinevad suuresti fossiilkütuste kasutamise osakaalu, energiatõhususe hetketaseme ja taastuvenergia arengupotentsiaali osas.

4.11 Tõenäoliselt jätkub mitmel pool Euroopas energiatootmises kivisöest sõltumine, mis koos kasvava huviga kildagaasi potentsiaali vastu tingib vajaduse ühise uurimistöö ja finantseerimise järele, et rakendada täiendavaid CO₂ kogumise ja säilitamise kavasid. Kildagaas, mis on küll kasulik kolmandatest riikidest pärit energiavarustuse sõltuvuse vähendamiseks, võib tekitada märkimisväärsed keskkonnavaliseid ohtusid, mida peab põhjalikult hindama. Riikidevaheliste suurte taristukavade puhul on vaja kehtestada koormuse ja kulude jaotamispõhimõtted. Energiatootmises kivisöest sõltuvad riigid vajavad toetust ja stiimuleid maksimaalsete CO₂-heite vähendamise jõupingutuste tegemiseks.

4.12 Komitee arvates on oluline, et kõik asjaomased pooled tasuksid täies ulatuses nende mõjude eest, arutleksid nende üle ning lepiks nendes kokku ning et võetaks vastu meetmed kohandamisest tuleneva koormuse jagamiseks vastavalt võimekusele ning kantuna solidaarsuse vaimust Euroopa ja liikmesriikide tasandil. Kogemused näitavad, et kogukondi saab mõjutada sellise üleminekuga seotud kulude ja muutmise vajadusega leppima, kuid vaid siis, kui nad on täielikult kaasatud, kui nad ei arva, et see toob neile ebaõiglast kahju, vaid mõistavad ning nõustuvad ise põhjustega. Riikide valitsused peavad oma kodanikele andma vahendid oodatud muutustes osalemiseks, seadma selged eesmärgid ja selgitama, miks neid samme on vaja.

4.13 Lisaks on oluline kaitsta haavatavaid tarbijaid kõrgete energiahindade mõju eest ning haavatavaid ettevõtteid ebaausa konkurentsi eest väljaspool ELi asuvatest piirkondadest, kellele ei kehti samad piirangud. Liikmesriigid või piirkonnad, kus esinevad eriprobleemid energiasüsteemi ümberkujundamisel, võivad samuti vajada lisatoetust struktuurifondidelt või muudelt mehhanismidelt, kuid erinevad toetusskeemid ei tohiks luua ebavõrdset konkurentsi riikide ja piirkondade vahel. Selle asemel tuleks tegeleda õigustatud toetussüsteemide ühtlustamisega ning põhimõtetega suurte taristuprojektide kulude jaotamise kohta riikide vahel. Tähelepanu tuleb pöörata vajalikes keskustes planeerimisprotsessides peituvatele võimalikele ohtudele.

4.14 Euroopa Komisjon peaks tõhusalt jälgima ELi liikmesriikide strateegiaid tarbijate huvide tagamiseks ning kulutõhususel põhinevate arukate ja vähesed CO₂-heitega tehnoloogiate rakendamiseks. Hästitoimiv siseturg, pädevuste suurendamine, energiasektorit reguleerivate asutuste sõltumatus ja laiaulatuslik üldine teenindamiskohustus tuleb tagada läbipaistvuse, aruandluse ja jätkusuutliku tarbimise teemalise avaliku teabe kontekstis.

4.15 Taastuvenergiaallikate edasise leviku ees esinevad juba praegu probleemid. Tehnilisest küljest ei ole veel tehtud plaane ega investeringuid muutuvate ja laia jaotusega varustusallikate paigutamiseks võrku ja salvestamissüsteemi. Vaatamata taastuvenergia keskmise ühikukulu jätkuval vähenemisele, jääb see majanduslikult küljest võttes endiselt kallimaks energia tootmise meetodiks kui traditsioonilised meetodid (eelkõige gaasiga töötavad elektrijaamad). Tarbijate hulgas esineb kohalikkust vastu seisu teatud tüüpi rajatiste paigaldamisele (eelkõige tuuleenergia puhul). Kuigi 2050. aasta seisukohast tunduks seega kõrge taastuvenergia osakaaluga stsenaarium kõige kõitvam tänu suuremale varustuskindlusele ning nullilähedastele kütusekuludele (päike, tuul, jne.), tunduvad praegusest olukorrast sinnaamaani jõudmiseks ületatavad takistused kõige keerulisemad, nõudes eesmärgi saavutamiseks väga sihikindlat ja sidusat poliitilist juhtimist. Kuid isegi sel juhul kehtivad eelnevad argumendid vaid juhul, kui CO₂-heite vabad energiasüsteemid või varuenergiajaamad on võimalised katma enamike taastuvenergiaallikate ebastabiilsusest tulenevaid puudujääke.

4.16 Üleminekuga toimetulemiseks on vaja kõigil tasanditel sihikindlaid ja koordineeritud jõupingutusi. Üleeuroopalisi meetmeid on vaja kõigis sektorites ühiste energiatõhususe standardite loomiseks, progressi võimaldavate tehnoloogiate uuendamisele hoo andmiseks, turu kohandamiseks ja toetussüsteemide ning maksusüsteemide ühtlustamiseks, heitkogustega kauplemise süsteemi reformimiseks, üleeuroopalise integreeritud aruka võrgu ja energia salvestamise süsteemide plaanide koordineerimiseks jne. ELi strateegia „Energia 2020” varajane läbivaatamine on vajalik enne Euroopa lõplikule kursile määramist aastateks 2030 või 2050. Komitee sooviks näha aruannet käesoleva aastakümne kolme põhieesmärgi kohta riikide ja sektorite kaupa.

4.17 Komitee arvates on oluline, et komisjon ja liikmesriigid loomaksid koostöös tõhusa mehhanismi ülemineku läbiviimiseks. Komitee pooldab integreeritud Euroopa energiaühenduse varajast rajamist ning samal ajal kannustab komisjoni ja liikmesriike koos reguleerivate asutuste ja energiatootjatega looma koostöö mehhanismi, mis võimaldaks neil koos töötada nii nagu see loodava energiaühenduse puhul toimuks.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Energiaallikate jaotus

5.1.1 Euroopa energiasüsteemi CO₂-heitest vabastamine oleks tõeline eelis Euroopa konkurentsivõimele keskpikas perspektiivis. See toob kaasa suure muutuse energiatootmise jaotusel liikmesriikides ning sellega kaasneb järk-järguline kaugenemine fossiilkütustest (nafta, gaas, kivisüsi), mis praegu moodustavad 80 % Euroopa energiaallikate jaotusest. Need fossiilkütused on suures osas imporditud, mis seab Euroopa Liidu rahalisse ja majanduslikku sõltuvusse (peaaegu 55 % meie energiast on pärit väljaspool Euroopat asuvatest allikatest). EL ostab igal aastal naftat ja gaasi vastavalt 270 ja 40 miljardi euro eest ning nende kütuste soetamiskulud võivad eelolevatel aastatel suureneda seoses nafta- ja gaasihindade ebastabiilsusega.

5.1.2 Üleminek kohalikele vähese CO₂-heitega allikatele on Euroopale odavam kui imporditud primaarenergiast sõltuva energiasüsteemi haldamine, eelkõige jätkuvalt kasvava ülemaailmse nõudluse suurenemisel. Hajutatud energiaallikate süsteem toetab kohalikku majandust ja töökohtade loomist ning muudab inimesed energiateadlikumateks. Selle arendamine võib anda suure panuse ELi energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisse. Kui kiiresti üleminek kohalikele vähese CO₂-heitega allikatele toimub, sõltub liikmesriikide energia- ja finantspoliitikast. Komisjon peaks otsustavamalt toetama riiklikke poliitikameetmeid kohalike energiaallikate arendamiseks.

5.1.3 Sellest lähtuvalt tuleks toetada taastuvenergiat koos muude tehnoloogiatega, mis aitaksid kaasa CO₂-heite vähendamise eesmärgi saavutamisele madalama kuluga. Biomassiga võib samuti arvestada, kuid samas peab jälgima, et valitud meetodid tagaksid CO₂-heite vähendamise täieliku elutsükli analüüsiga ning ei ohustaks toiduga kindlustatust. Euroopas muretsetakse tuumaenergia pärast ning ollakse vastu selle arendamisele. Kuid tuumaenergia võib aidata kaasa energiasüsteemi ümberkujundamisele ning vähendada CO₂-heidet riikides, kes valivad tuumaenergia kasutamise, võimaldades elektrisüsteemi kulu ja hindade alandamist, kuid jääb küsimus, kas osa kuludest (näiteks ohutusega, jäätmete ladustamisega, dekomisjoneerimisega ja vastutusega seotud kulud) ei jää väliskuludeks või ühiskonna kanda.

5.1.4 Elekter peab olema olulisem kui praegu, sest see võib anda suure panuse transpordi ja kütte/jahutamise vabastamisse CO₂-heitest. Lõpliku energiatarbimise osa kavandatud kahekordistamist peab saatma põhjalik muutus elektri tootmise meetodites, kauplemise korraldamisel Euroopa riikide vahel ning suurenev ja tegelik konkurents energiajaamade ja müüjate vahel.

5.1.5 Naftat tuleks edasi kasutada eelkõige kaubavedudel ja reisijate pikamaatranspordiks. Gaasi võiks kasutada ajutiselt kõige saastavamate energiaallikate (kivisüsi, nafta) asendajana, kuid selle põhiroll kuni 2050. aastani on olla üleminekukütus suundumisel vähese CO₂-heitega energiaallikatele. Seega on vaja ELi siseste gaasivarude üksikasjalikku kokkuvõtet, sest gaasivarud saaksid aidata ELi energiasõltumatuse suurendamisel.

5.1.6 Üldiselt peaks Euroopas fossiilkütuste puhul viivitamatult tegema edasisi uuringuid asukoha ja majandustegurite mõjust süsinikdioksiidi kogumisele ja säilitamisele koos süsinikule tegeliku väärtuse määramise ja üldsuse teadlikkuse tõstmisega.

5.1.7 Eelkõige kolme tegevussektori puhul on vaja viia sisse radikaalseid korralduslikke muutusi. Energiatootmises tuleb heidet vähendada vähemalt 95 %, igal liikmesriigil on vabadus kujundada tasakaal taastuvenergia, tuumaenergia ja süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise vahel. Elamuid ja ärihooneid tuleb samuti kohandada, seades eesmärgiks 90 %-lise vähendamise

vastavalt rangematele standarditele uute hoonete ehitamise, uute seadmete energiatarbimise ning olemasolevate hoonete taastamise puhul. Tööstuses on vaja heidet vähendada 85 % ning jälgida võimalikku süsinikdioksiidi lekke ohtu tootmise ümberpaigutamisel riikidesse, kus kehtivad vähem piiravad heitestandardid.

5.2 Tööstuslik ja rahanduslik kohustus

5.2.1 Energiasüsteemi ümberkujundamisega on võimalik puhuda uut elu Euroopa tööstusesse, luua tegevust ning põhjalikult läbi vaadata meie tootmis- ja tarbimisviisid. Euroopa konkurentsivõimet peavad toetama teadus- ja uuendustegevus ning võime puhaste tehnoloogiate turuletoomiseks. Seda silmas pidades peavad EL ja liikmesriigid prioriteediks seadma suuremahulised projektid, kuhu on kaasatud Euroopa ettevõtted eesmärgiga toetada tööstust üldiselt, keskendudes eelkõige VKEdele; lisaks tuleb kaaluda ja hinnata kohalikku energiatootmist.

5.2.2 Üleminekuga vähese CO₂-heitega majandusele tuleb edendada tööhõivet siseturul. Koos energiatööstuse ümberkujundamisega tuleb uute töökohtade loomiseks luua sobivad tingimused. Ehituses ja taastuvenergia sektoris peaks olema võimalik luua umbes 1,5 miljonit lisatöökohta aastaks 2020.

5.2.3 Komitee nõustub komisjoni hinnanguga, et lisainvesteeringud (270 miljardit eurot aastas kuni aastani 2050 või 1,5 % ELi SKPst) aitaks Euroopal majanduskasvu kiirendada. Juba ainult süsivesiniku impordi pealt on võimalik kokku hoida 175-320 miljardit eurot aastas. Kuid investeerijad nõuavad sidusat üleeuroopalist tururuumistikku ning paremat liikmesriikidevahelist koostööd. Eelkõige VKEde toetamiseks energiavaldkonnas tuleb arendada uuenduslikke finantsinvesteeringute instrumente.

5.2.4 Vaja on koondada finantsvahendite jaotamist ning minna kaugemale ebatõhusatest ja konkurentsi pärssivatest riiklikest toetussüsteemidest. 2013. aastasse plaanitud keskkonnavalalise riigiabi raamistiku läbivaatamine peaks võimaldama kõigi selliste tehnoloogiate edendamist, mis aitavad kaasa CO₂-heite vähendamisele.

5.3 Tarbimise parandamine ja vähendamine: rohkem energiatõhusust ja energiakaubandust liikmesriikide vahel

5.3.1 Euroopas energia tarbimise vähendamiseks ja tõhususe suurendamiseks on vaja tugevat hoogu anda: tuleb propageerida energiasäästlikku käitumist ja vähem energiat kasutavaid tehnoloogiaid ning kaubelda energiaga tõhusamalt. Hooned (39 % kogu lõplikust energiatarbimisest Euroopas), transport (30 %) ning tööstus (25 %) vajavad kõik ühist sidusate eeskirjade raamistikku. Energia säästmiseks on mitu võimalust, näiteks tööstussektoris võiks energiatarbimist vähendada 19 % ja transpordisektoris 20 %.

5.3.2 Komitee soovib jätkata kliima- ja energiapaketiiga võetud kohustust mõistlikul viisil, arvestades Kesk- ja Ida-Euroopa riikide toetamise vajadust.

5.3.3 Põhjameres, potentsiaalselt, kuid vähemal määral ka Läänemere piirkonnas taastuenergia ja Lõuna-Euroopas päikese- ja tuuleenergia laiaulatuslik kasv nõuab uut arukamat taristut kauplemise parandamiseks Euroopa piirkondade ja riikide vahel. Selliste arukate võrkude arendamisel on võimalik vähendada tarbimist 9 % ja CO₂-heidet 9-15 %. Sellega kaasneb strateegilisse taristusse investeerimine summas 1,5-2,2 triljonit eurot kuni aastani 2050 Euroopa elektri- ja gaasivõrgustike ajakohastamiseks ja arendamiseks.

5.3.4 Teatud geograafilise piirkonna liikmesriikidele oleks kasulik koordineerida oma energiaallikate jaotust, taristut ja turueeskirju, et saada ühiselt kasu nende kasutuses olevatest erinevatest energiaallikatest. Kui nad on omavahel paremini ühendatud ja ühtlustatud, siis on ka nende turud vastupidavamad tootmise ja tarbimise kõikumistele ning on koos paremal positsioonil ELi energiavarustuse kindluse tagamiseks.

5.4 Üldsuse kaasamine energiasüsteemi ümberkujundamisesse

5.4.1 Energiaallikate valikul (tuumaenergia, süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine, tuulegeneraatorid, kõrgepingeliinid jne.) on üldsuse heakskiidu saavutamine tänapäeva Euroopa demokraatia probleem. Komiteel ning riiklikel majandus- ja sotsiaalnõukogudel, tarbijaorganisatsioonidel ning muudel valitsusvälistel organisatsioonidel on keskne roll selge ja läbipaistva

teabe edastamisel selle poliitika kohta ja üldsuse tõhusamal kaasamisel. Tegevuskava on võimalus osalusdemokraatia arendamiseks seoses igat kodanikku mõjutava teemaga.

5.4.2 Komitee soovib laiaulatusliku teabe ja teadlikkuse tõstmise kampaania käivitamist Euroopa üldsuse teavitamiseks erinevatest energiasüsteemi ümberkujundamise võimalustest, taristu kesksest rollist ja eurooplaste oodatavatest uutest tarbimisharjumustest.

5.4.3 Komitee arvab, et Euroopa kodanikuühiskonna foorumi loomisega toetatakse teabe levikut ELis, ühendades regulaarselt kõiki kohalikke, piirkondlikke, riiklikke ja Euroopa sidusrühmi, et oleks võimalik ühiselt arutada energiasüsteemi ümberkujundamist aastani 2050.

5.4.4 *Euroopa energiaühenduse* loomisel keskendutakse ka energia elujõulisuse ja strateegilisuse mõõtmele (kättesaadavus, mõistlikud tariifid ja hinnad, regulaarsus, usaldusväärsus jne.) ning muutustele, mis tuleb järgneva 40 aasta jooksul läbi viia. Selles sisalduks sellise Euroopa idee, mis kuulab inimesi ning käsitleb neile otsest muret valmistavaid teemasid. Selle projektiga kaasneks suurem sotsiaalne ühtlustamine, mida on vaja Euroopa projekti tugevdamiseks ning sellele uue tähenduse andmiseks.

5.4.5 Komitee soovib suurema toetuse andmist kohalikele ja piirkondlikele algatustele, mis on esirinnas aruka mobiilsuse, taristu ja transpordi, uute ehitus- ja taastamisprojektide, kütte- ja jahutusvõrkude ning linnaplaneerimise küsimustes. Komitee arvates peaks neid algatusi toetama, sest need edendavad tihti energiapoliitikat, mis on uuenduslik, detsentraliseeritud ja demokraatlik.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Sektsiooni arvamuse järgmine tekst, mille poolt hääletas vähemalt veerand hääletanutest, asendati täiskogu istungjärgul vastuvõetud muudatusettepanekute või kompromissmuudatusettepanekutega:

- „1.1. Komitee tervitab energia tegevuskava aastani 2050 ning selle eesmärgi pakkuda raamistikku kokkulepitud poliitikameetmetele, et oluliselt vähendada CO₂-heidet Euroopa energiasektoris aastaks 2050 (Euroopa Ülemkogu, oktoober 2009). Eesmärk ei ole mitte ainult jätkusuutliku ning kindla vähese CO₂-heitega energiaallikate jaotuse saavutamine konkurentsivõimelisel turul, vaid kodanikuühiskonna veenmine, et tegu on saavutatava eesmärgiga.”

Muudatusettepaneku hääletuse tulemus: 88 poolt-, 41 vastuhäält ja 13 erapooletut.

- „4.5. Komitee nõustub ka põhiliste probleemide ja võimaluste analüüsiga tegevuskavas, millega on vaja tegeleda energiasüsteemi muutmiseks, energiaturgude ümberkujundamiseks, investorite mobiliseerimiseks ja üldsuse kaasamiseks Euroopa tasandil ning muutuste algatamiseks rahvusvahelisel tasandil. Komitee toetab soovitatud prioriteete, eelkõige viimases jaos, kus määratletakse kümme põhilist tingimust või küsimust, millega tuleb edusammude saavutamiseks kohe tegeleda, kuid juhib tähelepanu allpool esitatud üksikasjalikele kommentaaridele.”

Muudatusettepaneku hääletuse tulemus: 75 poolt-, 51 vastuhäält ja 24 erapooletut.

- „5.1.3 Sellest lähtuvalt tuleks toetada taastuvenergiat koos muude tehnoloogiatega, mis aitaksid kaasa CO₂-heite vähendamise eesmärgi saavutamisele madalama kuluga. Biomassiga võib samuti arvestada, kuid samas peab jälgima, et valitud meetodid tagaksid CO₂-heite vähendamise täieliku elutsükli analüüsiga ning ei ohustaks toiduga kindlustatust. Tuumaenergia võib aidata kaasa energiasüsteemi ümberkujundamisele ning vähendada CO₂-heidet riikides, kes valivad tuumaenergia kasutamise, võimaldades elektrisüsteemi kulu ja hindade alandamist, kuid jääb küsimus, kas osa kuludest (näiteks ohutusega, jäätmete ladustamisega, dekomisjonierimisega ja vastutusega seotud kulud) ei jää väliskuludeks või ühiskonna kanda.”

Kompromissmuudatusettepaneku hääletuse tulemus: 89 poolt-, 53 vastuhäält ja 8 erapooletut.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks / Tulevane lähenemisviis kolmandatele riikidele antavale ELi eelarvetoetusele”

KOM(2011) 637 (lõplik) ja KOM(2011) 638 (lõplik)

(2012/C 229/26)

Raportöör: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

30. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks / Tulevane lähenemisviis kolmandatele riikidele antavale ELi eelarvetoetusele”

COM(2011) 637 final ja COM(2011) 638 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete septsioon võttis arvamuse vastu 30. aprillil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 146, vastu hääletas 60, erapooletuks jäi 30 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

Komitee kiidab kaks ettepanekut heaks ja toetab neid, rõhutades siiski, et esmatähtis on muuta väljakuulutatud eesmärgid tegevlikkuseks nende elanike jaoks, kellele abi lõpuks mõeldud on, ning annab selleks järgmised soovitused.

1.1 Kodanikuühiskonna organisatsioonid (kes kuuluvad igaüks oma eripäraga mh ametiühingute liitudesse, ühistutesse, valitsusvälistesse organisatsioonidesse või tööandjate organisatsioonidesse) tuleks kaasata mitte ainult üldiste suuniste väljatöötamise, vaid ka kogu projektide valimise, rakendamise ja tulemuste hindamise protsessi, et toetada ja täiendada halduslikke, diplomaatilisi ja õiguslikke ELi rahastamisvahendite kontrollimise ning hindamise menetlusi.

1.2 Selle asemel, et sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega üksnes konsulteerida, võimaldaks nende kaasamine kasutada sotsiaalsel, majanduslikul ja keskkonnamaalasel kogemusel põhinevaid eksperditeadmisi ning kaasatud kodanike vabatahtlikku pühendumist, parandades esindatuse ja demokraatliku avatuse, laienemise, läbipaistvuse ja sõltumatuse kriteeriume (omavastutuse eesmärk).

1.3 Selles suhtes on majandus- ja sotsiaalnõukogud olemasolu korral väärtuslik ressurs. Komitee on koos oma partneritega (kolmanda sektori organisatsioonid, ametiühingud, tööandjate organisatsioonid) nendes alati osalenud, olenemata takistustest. Komitee on olnud Euroopa Liidu ametiasutuste vahendaja delegatsioonides, kellega tal on olnud suhted, olles nii ühendussild institutsioonide ning kodaniku-, sotsiaal- ja majandusorganisatsioonide vahel kui ka soovitades mitmetel asjaoludel ELi ametiasutustele suuremat valvsust inimõiguste alal.

1.4 **Tasakaal peaks olema paremini tagatud nii Euroopa kui ka abisaavate riikide kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteerimises.** Väga oluline on vältida Euroopa arengupoliitika kasutamist muudeks eesmärkideks, pöörates erilist tähelepanu valitsusväliste osalejatega riskikonsulteerimisele (¹).

1.5 Riigi tasandil sektorite koondamisel tuleb arvestada inimväärse töö tagamise suunistega, mis aitavad saavutada kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu. Sotsiaalpartnerid tuleb kaasata juba alguses poliitilisse dialoogi, tagamaks, et arengupoliitika eest võetakse demokraatlikult vastutus, minnes kaugemale ainult valitsuse kaasamisest.

1.6 Riikidel või riikide rühmal vahetegemine peab tuginema asjakohastel näitajatel, nagu ÜRO inimarengu indeks, mis vastab vaesuse vähendamise eesmärkidele. Igal juhul tuleks luua nn tähtsava turumajandusega riikide toetamise järkjärgulise lõpetamise strateegia.

1.7 Hea valitsemistava ja inimõiguste toetamise eesmärk ELis (muutuste kava samm) peaks olema arengu inimõigustel põhinev käsitlusviis, mida iseloomustab järgnev: osalemine poliitilistes protsessides, õiguste valdajate omavastutus ja aktiivne osalemine demokraatias, inimõiguste järgimise süsteemid rahvusvaheliselt kokku lepitud kohustuste täitmisel, poliitika sidusus inimõiguste, abi- ja majanduspoliitika vahel.

(¹) ELT C 211, 19.8.2008, lk 77–81, raportöör Juan Moreno Preciado, „Ühinemisvabadus Vahemere piirkonna partnerriikides” ja käesoleva arvamuse punkt 3.13.

1.8 Komitee soovib pöörata erilist tähelepanu järgmistele parandusmeetmetele, et **võimalda riigi- ja erasektori abi tõhusalt uuesti kasutusele võtta**.

- Kuna täheldatakse, et riigid, kus abi on kõige enam vaja, on samas sageli need, kus vohab kõige raskemal kujul korruptsioon, tuleks korruptsioonivastastele meetmetele erilise tähelepanu pööramiseks ning eelarvetoetuse maksete puhul konsulteerida prioriteetide seadmise, järelevalve jne osas valitsusväliste organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja inimõiguste valdkonnas tegutsevate ühenduste ja Euroopa võrgustikega ning need sellesse kaasata.
- Abi eesmärkide strateegilise ümbermääratlemise keskmes peaksid olema valdkondlikud teemad, millest komitee peab prioriteetseks aastatuhande arengueesmärgi. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sotsiaalvaldkondadele, haridusele, sealhulgas kutsealasele täiendkoolitusele, tervishoiule, uute IKTde arendamisele ja kättesaadavusele, puuetega inimeste õigustele, inimõigustele ja tööõigustele, naiste õigustele kõikides valdkondades tööl ja eraelus, nende osalemisele avalikus elus.
- Avaliku sektori abi on sihtriikide arenguks endiselt väga oluline ja vajalik. Liikmesriikide ja ELi otsetoetuste paremaks kooskõlastamiseks tuleks siiski valitsusvälistelt organisatsioonidelt ja erasektorist saadavat abi kooskõlastamisprotsessis arvesse võtta ning sellele peaksid eesmärkide järjepidevuse ja aruandluse osas kehtima samad põhimõtted.
- Komitee teeb jätkuvalt muret enamiku liikmesriikide ametliku arenguabi vähendamise tendents ning ta rõhutab vajadust kaasata kodanikuühiskonda rohkem otsustesse eelarvetoetuse kohta.

1.9 Komitee leiab, et **komisjon peaks võimalikult palju tugevdama Euroopa ja abisaavate riikide kodanikuühiskonna otsest kaasamist** partnerluse loomiseks, mille eesmärk on avaldada positiivset mõju inimõigustele, võidelda korruptsiooni vastu ning vähendada ebatõhusa abi ohtu ja sotsiaalseid probleeme.

1.10 Liikmesriigid peaksid oma abi ühenduse tasandil kooskõlastama. Euroopa Liidu jaoks raske majanduskriisi oludes peaks olema võimalik tõsta Euroopa maksumaksjate teadlikkust abi eesmärkidest, neid tuleks neist eesmärkidest teavitada, et neil oleks võimalik öelda oma sõna nende eesmärkide kohta ning et nad saaksid neid eesmärgi paremini toetada. Neile tuleks anda asjakohast teavet koolitusmeetmete kaudu, mis on mõeldud laiemale üldsusele, vabatahtlikele ja kodanikuühiskonna organisatsioonide töötajatele.

1.11 EL peaks ka tõsiselt parandama oma abi tulemuslikkust, hinnates oma majandus-, tööstus- ja põllumajandusvaldkonnas sõlmitud majanduspartnerlus-, assotsieerimis- ja vabakaubanduslepingute mõju *enne* nende sõlmimist ja nende üle järelevalvet pidades.

2. Sissejuhatus

2.1 Komisjon esitab oma 10. novembri 2010. aasta rohelise raamatu „Kasavat majanduskasvu ja säästvat arengut toetav ELi arengupoliitika / ELi arengupoliitika mõju suurendamine” (COM(2010) 629 final) jätkuks kaks kõnealust ettepanekut.

2.2 2015. aasta lähenedes, mil tuleb täita aastatuhande arengueesmärgid ja on käimas uue mitmeaastase finantsraamistiku aktiivne ettevalmistamine, seisab Euroopa Liit silmitsi uute üleilmsete probleemidega ning sellega seoses püüab EL leida sobiva poliitika, vahendid ja ressursid, mis võimaldaksid tal säästva arengu kontekstis tõhusalt vaesusega võidelda. Seetõttu esitab komisjon muutuste kava, mille eesmärk on suurendada vaesuse vastu võitlemise raames Euroopa solidaarsust arenguriikidega.

2.3 EL on juba teinud küllaltki palju vaesuse vähendamise, eriti aga aastatuhande arengueesmärkide saavutamise nimel, kuid mitmest maailma piirkonnast ei ole äärmise vaesus veel kadunud. Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida rahvaliikumine on näidanud, et märkimisväärse edu saavutamine aastatuhande arengueesmärkide täitmisel on väga oluline. Euroopa Komisjoni sõnul tuleb ELi arengupoliitika kujundamisel arvesse võtta arenguriikide suuri erinevusi. Lisaks on ELil võimalik teha tihedamat koostööd erasektori, sihtasutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning kohalike ja piirkondlike ametiasutustega, arvestades, et nendel osalistel on arengus oluline ülesanne. Parimate tulemuste saavutamiseks ja ELi nähtavuse suurendamiseks peaksid EL ja selle liikmesriigid rääkima ühel häälel ja tegutsema üksmeelselt.

2.4 Arvestades praegust majanduse ja eelarve seisust, on väga oluline tagada, et abi kasutataks tõhusalt, et selle tulemused oleksid optimaalsed ja et seda kasutataks arengu täiendava rahastamise kaasamiseks.

2.5 Omavastutuse ja partnerluse põhimõtete järgi suunavad ELi arengukoostööd ka tulevikus partnerriikide väljatöötatud arengustrateegiad. EL soovib suurendada vastastikuseid kohustusi oma partneritega, s.t et tulemuste eest võetaks ühine vastutus. ELi sekkumise koht ja viis tuleks kindlaks määrata abiandjate kooskõlastatud raamistikus riikidega peetava dialoogi käigus. Tõhustatakse koostööd mitmepoolse süsteemi raames.

2.6 7. detsembril 2011 võttis komisjon vastu ka ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend,⁽²⁾ millega muudetakse ametlikus rohelises raamatus ja kahes alljärgnevalt analüüsitava teatises kavandatud suunised.

⁽²⁾ COM(2011) 840 final, 7.12.2011, SEC(2011) 1469 ja 1470.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee juhib tähelepanu sellele, et ta on teinud varasemates arvamustes arvukaid tähelepanekuid, mis on endiselt asjakohased. Tegemist on järgmiste arvamustega:

— „Euroopa Liidu arengukoostöö rahastamisvahend”⁽³⁾;

— „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR)”,⁽⁴⁾ milles komitee kutsus „institutsioone üles kaaluma kodanikuühiskonna rolli ELi välispoliitikas, võttes arvesse inimõigusi ja võimalust kaasata kodanikuühiskond otsesemalt sellise poliitika kujundamise ja rakendamisse. Enne mis tahes strateegiadokumendi koostamist, sealhulgas üksikutes kolmandates riikides (riigi strategiadokument), tuleb süstemaatiliselt konsulteerida organiseeritud kodanikuühiskonnaga”.

3.2 Komitee peab eriti vajalikuks toetada inimõiguste eesmärgi, eelkõige inimõigusi töökohal, naiste ja meeste võrdsuslikkust, laste õiguste kaitset ja edendamist, kaasa arvatud lapstööjõu ja sotsiaalse kaitseta mitteametliku tööjõu kasutamise kaotamist (inimväärne töö ja ILO konventsioonid).

3.3 Isegi kui komisjon toetab aastatuhande 1. arengueesmärgi (äärmise vaesuse kaotamine) täitmist, leiab komitee, et veel on liiga vähe tähelepanu pööratud teistele eesmärkidele, mis võiksid üksteisele vastastikust mõju avaldada. Näiteks 7. eesmärgi (jätksuutlik inimkeskkond) täitmine aitab ka vaesust vähendada.

3.4 Komitee rõhutab vajadust eraldada arengukoostöös rahalisi vahendeid spetsiaalselt sooküsimustega (aastatuhande 3. arengueesmärki) tegelemiseks. Kõige enam kahetseb komitee teabe ja andmete puudumist ning seda, et ei toimu süstemaatilist järelevalvet, mis muudab väga raskeks tuvastada mis tahes positiivset või negatiivset mõju soolisele võrdsuslikkusele. See seab tõsised piirangud hästi informeeritud poliitiliste otsuste tegemisele ning asjakohaste strateegiate ja meetmete väljatöötamisele ebavõrdsuse vähendamiseks. Selleks, et olla tõhus, tuleb sooline võrdsuslikkus integreerida kõikidesse poliitika- valdkondadesse ja seda tuleb toetada prognoositavate rahastamisvahendite ja eraldistega, vastasel juhul tekib oht, et see jäetakse kõrvale teiste eesmärkide tõttu, mille saavutamise vajadus näib olevat kiireloomulisem⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Komitee arvamus „Euroopa Liidu arengukoostöö rahastamisvahend: organiseeritud kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite roll”. ELT C 44, 11.2.2011, raportöör Giuseppe Antonio Maria Iuliano.

⁽⁴⁾ Komitee arvamus „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR)”. ELT C 182, 4.8.2009, raportöör Giuseppe Antonio Maria Iuliano.

⁽⁵⁾ Naiste õiguste parlamentaarse komisjoni raport mitmeaastase raamistiku kohta (2014–2020) – „Assessing Gender relevance of EU External Actions” (ELi välistegevuse asjakohasus soolise võrdsuslikkuse seisukohast).

3.5 Detsentraliseerimise ja ELi esindajatele usaldatud ülesannete küsimuses kohtus komitee oma kontakt-, järelevalve ja osalemisrühmade kaudu ELi ümarlaudadel (India, Brasiilia, AKV riikidega jne) ning Vahemere piirkonnale ja idanaabrusele suunatud protsessides igal missioonil Euroopa delegatsioonidega. Komitee konstateeris, et Euroopa delegatsioonide tuge tuleks laiendada kohapeal tegutsevatele Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonidele. Nii oleks Euroopa abi nähtavam.

3.6 Komitee toetab komisjoni ettepanekus järgitud eesmärgi, kuid teeb mõned soovitusel eelarvetoetuse vahendi kohta, arvestades, et sellel ei ole piisavalt laiema üldsuse toetust. Kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja teiste soovitusi tuleks programmide kujundamisel ja jälgimisel rohkem arvesse võtta: demokraatia, läbipaistvus, jälgitavus, et võidelda raiskamise, korruptsiooni, maksustamise vältimise ning poliitilise autoriteedi, politsei- või militaarjõu ja muude võimupositsioonide kuritarvitamise vastu⁽⁶⁾.

3.7 Esiteks tuleb hindamisel olla põhjalik, et mitte seista kaheksa aasta pärast (finantsperspektiivid 2014–2020) taas silmitsi tõsiasjaga, et komisjon hindas küll õigesti halbu tulemusi ja püüdis olukorda parandada, võttes arvesse ka uue lepinguga antud ülesandeid, aga tegi lõpuks ikka sama: konsulteeris tagantjärele, tugevdas kontrolli, muutes selle liiga üksikasjalikuks, suurendamata inimressursse ja tagamata, et kontroll organiseeritud võrgustike ja üksikisikute üle oleks asjakohaselt suunatud. Abi andmisel peaksid olema prioriteetsed kõige haavatavamad ühiskonnarühmad, kellel on probleeme juurdepääsuga, sh maa- ja äärepoolseimate piirkondade haavatavamad ühiskonnarühmad.

3.8 Teiseks privilegeeritakse mõlema poole kõige suuremaid majanduselus osalejaid (abiandjad/abisajad), soosides tõhususe tekkimist jätkusuutlikku inimkapitali investeerimise arvelt.

3.9 Komisjon peab abi eesmärkide hindamisel olema selge ning sõnastama selgelt, kuidas tema abiprogramm seostub nii majanduspartnerluslepingute kui ka vabakaubanduslepingute läbirääkimiste eesmärkidega ning kuidas neist erineb. Selguse puudus viib siin mitte ainult segaduse ja vääriti mõistmiseni, vaid võib viia ka selleni, et ei tunnistata, et seni ei ole ametlik arenguabi piisavalt aidanud saavutada aastatuhande eesmärgi, kuna abi eesmärgid ja ELi ülejäänud välispoliitika, nt kaubandus, ei ole omavahel piisavalt sidusad.

⁽⁶⁾ Komitee arvamus „Arengut edendav piirkondlik integratsioon AKV riikides”. ELT C 317, 23.12.2009, lk 126–131, raportöör Gérard Dantin ja kaasraportöör Luca Jahier.

3.10 Nt võiks EL toetada paremini ja rohkem kaasava majanduskasvu arengut, mis on suunatud rohelisele majandusele üleminekule, kus keskendutakse inimarengule, vajalike teadmiste ja tehnoloogia jagamisele ja siirdele, abi tulemuslikkuse parandamisele, hinnates nende lepingute mõju, mida EL sõlmib majandusvaldkonnas, ning muuta toimivaks „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend” (7).

3.11 Tuleb mees pidada, et eesmärk 0,7 % Pariisi deklaratsiooni liikmesriikide kogurahvatulust jääb eesmärgiks mahu poolest, kuid palju on riike, kes peitsid juba enne 2008. aasta finantskriisi loosungi „vähem abi, aga parema kvaliteediga” taha (Monterrey 2002, Johannesburg 2002). ELi liikmesriigid osalevad kõik Euroopa või rahvusvahelistes abiprogrammides, kuid läbi aegade on suured ühiskonna osad nii majanduslikest kui ka keskkonnavalitustest väljakuulutatud hüvedest ilma jäetud. Seega on vaja taastada usaldus nii abivaldkonna kui ka majandussfääri vastu kodanikuühiskonna ja selle poliitiliste ja majanduslike valitsuste vahel, nii põhjas kui ka lõunas.

3.12 Selleks, et abi oleks kooskõlastatud ja tõhus, peavad liikmesriigid ja Euroopa Komisjon tegutsema ühiste eesmärkide nimel. Euroopa Liidu institutsioonid on iga toetava liikmesriigi erihuvi suhtes liiga tagasihoidlikud. Abisaavate riikide valitsused on saanud selliselt ära kasutada ELi liikmesriikide sageli lahknevaid majandushuveid ja panna abi finantseeringuid ja kontinente (EL, G20, OECD jne) omavahel võistlema ja konkureerima.

3.13 Demokraatliku protsessi toetamiseks on oluline meetmeid võtta. Sotsiaalpartneritega ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide konsulteerimise vahel tuleks püüda leida tasakaal, et saada positiivset tagasisidet ja viia temaatilised eesmärgid ellu.

3.14 Ei saa öelda, et EL ei oleks ise tundnud sotsiaalseid tagajärgi finantskriisist, mis ulatus majanduse, seejärel eelarve, sotsiaal- ja poliitikavaldkondadesse. EL peab oma abi ja arengu-koostöö abil innustama vähendama tooraine tarbimist, hõlbustama tehnosiiret, edendama töötlevat tööstust riikides, kes on loodusvarade netoeksportijad, et vähendada ökoloogilist jalajälge ja aidata samas piirata kliimamuutuse mõju.

Ettevõtluskeskkond, piirkondlik integratsioon ja ülemaailmsed turud

3.15 Selles valdkonnas ei näidanud Busani konverentsi tulemused, et EL oleks toetanud konkreetset ja kindlat veendumust toetuse andmiseks tehnosiirdele, eluaseme parandamiseks kliimamuutuste oludes, avalike teenuste tõhustamiseks, ja tuleb tunnustada, et ELi pingutused mattusid või häabusid rohkettesse

rahvusvahelistest või riikidevahelistest majandushuvidest ajendatud sponsorstuudesse ja erasektori finantseeringutesse (mis annab tunnistust erasektori tugevast pühendumisest arengule), isegi kui tema osa ja riiklike vahendite panus moodustasid ikkagi ametlikust arenguabist ligikaudu poole.

3.16 Rahvusvahelisel tasandil pakuvad suured, eeskätt infrastruktuuri-, ehitus-, veemajandussektoris, põllumajanduslikus toidutööstuses, energeetika valdkonnas jm tegutsevad ettevõtted abisaavatele valitsustele teostatavuse eeluuringuid, millega veendakse tulevase finantseerijaid ning nendes kasutatakse ära abisaavate riikide kohustust järgida põhiõigusi ja neid positiivselt rakendada, soovitades suuremahuliste tööde ettevõtmist. Ent on juhtunud, et abi saanud kohalike omavalitsuste või riigi valitsuste liikmed on saanud abivahendid suunanud finantsturgudele, aitamata niimoodi alati kaasa nende projektide teostamisele, mille jaoks need vahendid olid algselt mõeldud, või on need suunatud ümber Euroopa finantsturgudele „kindlasse kohta” erakontodele.

3.17 Komitee kiidab heaks maksustamise vältimise ja korruptsiooni vastu võitlemise eesmärgid, mis peavad hõlmama võitlemist kuritegevusest või maksustamise vältimisest, mitte-ametliku või sunnitöö ja lapstööjõu kasutamisest saadud raha pesu vastu. EL saavutaks nii teiste abiandjatega sidususe eesmärgi.

3.18 EL peab seega tingimata ergutama liikmesriike oma panust suurendama, aga kooskõlastatult ja integreeritult, konsulteerima oma kodanikuühiskonnaga eesmärkide asjakohasuse teemal, et veenda liikmesriike, et arenguabi ei ole üksnes maine ja turuosa küsimus, edendama ja soodustama dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja liikmesriikide vahel, kaasates kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused nii ELis kui ka väljaspool.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Pärast toetust, mille tõi kodanikuühiskonna organisatsioonidele Accra foorum 2010. aasta septembris, võtsid nad vastu nn Istanbuli põhimõtted arengu tõhustamiseks, mis on enam kui 70 riigis ja sektoris läbi viidud pika konsultatsiooniprotsessi tulemus. Need põhimõtted moodustavad 2011. aasta juunis vastu võetud arengu tõhususe rahvusvahelise raamistiku aluse; raamistikus on kehtestatud kriteeriumid kodanikuühiskonna organisatsioonide tavade tõlgendamiseks ja joondamiseks Istanbuli põhimõtetele, nende kohandamise teel kohalike ja valdkondlike oludega. Sellega seoses pöördus komisjon komitee

(7) Vt joonealune märkus nr 4.

poole ettevalmistava arvamuse saamiseks, et määratleda, milline võiks olla struktureeritud dialoogi raames kodanikuühiskonna osalus arengupoliitikas ja arengukoostöös⁽⁸⁾.

4.2 Komitee pöörab suurt tähelepanu 2012. aasta juuni Rio de Janeiros toimuva ÜRO säästva arengu konverentsi ettevalmistamise kontekstile.

4.3 Selleks tuleb komitee meelde oma arvamuses „Rio+20: rohelise majanduse ja juhtimise parandamise suunas – Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna panus”⁽⁹⁾ sõnastatud järeldusi ja soovitusi ning hiljutises täiendava arvamuse „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ÜRO säästva arengu konverentsi (Rio+20) ettevalmistamisel”⁽¹⁰⁾ sõnumit.

4.4 ÜRO Rio+20 konverentsil peavad maailma riikide juhid kokku leppima konkreetse tegevuskavas, mis toob kaasa aastatuhande eesmärkide täitmise kontrollimise, säästva arengu ja tagab vaesuse kaotamise (1. eesmärk) meie planeedi suutlikkuse piirides.

4.5 Komitee rõhutab eelkõige seda, et vaesuse kaotamine ja kõigile piisavale toidule, joogiveele ja säästvale energiale võrdse juurdepääsu tagamine peavad olema Rio+20 tegevuskava peamised prioriteedid. Kohaliku keskkonnahoidliku põllumajanduse edendamine arenguriikides on vaesuse vastu võitlemises ja toiduga kindlustatuse parandamisel väga oluline ning majanduslikus plaanis on see elujõuliste maapiirkondade arengu mootor.

4.6 Mis puutub erasektoris, siis tuleks toetada sotsiaalpartnerite (tööandjate ja töötajate organisatsioonid) ja sotsiaaldialoogi tunnustamist paljudes partnerriikides. Nagu ÜRO arenguprogrammis ja keskkonnaprogrammis soovitatakse (üleminek rohelisele majandusele), on sotsiaaldialoog väga oluline selleks, et tagada laialdane demokraatlik omavastutus majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengu eesmärkide eest ja põhiliste tööstandardite järgimine ja sotsiaalse õigluse edendamine. Sotsiaaldialoogi ja sotsiaalse õiglusega annavad tööandjate ja töötajate esindajad oma kaasabi tõhusate sotsiaal-, majandus- ja keskkonnaarengu strateegiate määratlemisse ning parandavad konfliktide ennetamist ning sotsiaalset stabiilsust.

4.7 Innustades ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja teiste samalaadsete algatuste põhimõtete laialdast järgimist, on oluline, et kõik asjaomased erasektori osalejad rakendaksid põhimõtteid ja tööstandardeid, nagu need on määratletud ILO konventsioo-

nides ja mida kontrollitakse ILO asutatud järelevalvesüsteemiga. Just rahvusvahelised ettevõtted, eelkõige juhul, kui nad saavad varem või hiljem ka avaliku sektori toetust, peaksid võtma aktiivseid meetmeid, et järgida ettevõtjate ja inimõiguste alaseid juhtpõhimõtteid ÜRO võrdlusraamistikus „kaitsta, austada ja heastada”, ILO kolmepoolset põhimõtet deklaratsiooni rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta, OECD juhtpõhimõtteid rahvusvahelistele ettevõtetele ja ÜRO ülemaailmset ettevõtete kokkulepet („Global Compact”). Neil on ka võimalus järgida rahvusvahelise finantskorporatsiooni (Maailmapank) ja ILO vahelises põhiliste tööstandardite alases koostöös välja selgitatud parimaid tavasid kogu tootmisahela ulatuses.

4.8 Erasektori toetus võib olla trump arengu jaoks, aga ametliku arenguabi ei tohiks kasutada erasektori riskidele tagatise andmiseks või avalike teenuste asendamiseks. Avaliku ja erasektori partnerlused (PPP) peaksid pikaajaliste tegelike vajaduste põhjalikule analüüsile toetudes võimaldama ja tagama kogukonna riskide õiglase jaotuse, toodetud kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja keskkonnavalatuse jätkusuutlikkuse. Nendes tuleb tõesti järgida mitmepoolset käsitlusviisi ning neid ei tohiks kasutada avalike teenuste erastamise vahendina juhtudel, kui need eksisteerivad, on toimivad või kui neid saaks parandada.

4.9 Sotsiaalmajandusega tegelevate ettevõtete ja organisatsioonidega (sealhulgas ühistud) kui säästva arengu peamiste osalejatega abisaavates riikides tuleb konsulteerida, kaasata nad eesmärkide seadmisel ja toetada nende eesmärkide saavutamist, arendades nii nende potentsiaali abi osalistena ning abi eest vastutuse võtmisel.

4.10 Paljudes Aafrika, Aasia või Ladina-Ameerika riikides, mis on nüüdsest klassifitseeritud „keskmiste tuludega riikideks”, ei ole vaesus kaugeltki kadunud, iseäranis rikaste ja vaeste vahel suureneva lõhe seisukohast. Täpsemalt öeldes elab 75 % vaestest veel keskmiste tuludega riikides. See tähendab, et eesmärk ehitada üles demokraatlikud ja õiglased ühiskonnad, kus on tugevad sotsiaalpartnerid, on geograafiliste programmide jaoks endiselt asjakohane.

4.11 Igal juhul peaksid kõik arenguriigid jääma abikõlblikuks temaatiliste programmide jaoks, mille vahendeid tuleb järelikult suurendada. Siinkohal tuleks paindlikumaks muuta kavatsus jätta igale riigile maksimaalselt kolm teemat, tehes seda tihedas koostöös nii abisaavate riikide valitsuste kui ka erasektori majandus- ja sotsiaalosaliste ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

4.12 Ka poliitiline valik lõpetada järk-järgult „rikkamate arenguriikide toetamine” peab põhinema sellistel asjakohastel näitajatel nagu ÜRO inim- ja sotsiaalarengu indeks ning see valik tuleb teha OECD rahvusvahelise konsensusega, et vähendada sisemisi erinevusi.

⁽⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Kodanikuühiskonna osalemine ELi arengupoliitikas ja arengukoostöös” ELT C 181, 21.6.2012, lk. 28.

⁽⁹⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 102.

⁽¹⁰⁾ ELT C 143, 22.05.2012, lk 39.

4.13 Komitee kiidab heaks eesmärgi tugevdada riiklike sidusrühmade mõju ja legitiimsust partnerriigi eelarveprotsessis ning leiab, et kui see on tõhus, siis võib eelarvetoetust käsitleva, faktidel põhineva ja kontrollitava teabe avalikustamine võimaldada teha märkimisväärsed edusamme aastatuhande arengueesmärkide saavutamisel. Seetõttu toetab komitee komisjoni tööd selles suunas.

Brüssel, 24. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel enam kui veerandi häälest:

Muudatusettepanek 14: Punkt 3.16

~~Rahvusvahelisel tasandil sõltub väga suurte (eriti infrastruktuuri, ehitus-, veemajandussektoris, põllumajanduslikus toidutööstuses, energeetika valdkonnas jm tegutsevate) (1) ettevõtete likviidsus vahel liiga suurel määral ametlikust arenguabi. Abisaavatele valitsustele tehtud teostatavuse eeluuringutega veendakse tulevase finantseerijaid ning nendes kasutatakse ära abisaavate riikide kohustust järgida põhiõigusi ja neid positiivselt rakendada, soovitudes suuremahuliste tööde ettevõtmist. Ent on juhtunud, et abi saanud kohalike omavalitsuste või riigi valitsuste liikmed on saanud abivahendid suunanud finantsturgudele, aitamata niimoodi alati kaasa nende projektide teostamisele, mille jaoks need vahendid olid algselt mõeldud, või on need suunatud ümber Euroopa finantsturgudele „kindlasse kohta” või erakontodele.~~

Motivatsioon

Punkt ei ole selge ega lisa arvamusele mingit väärtust. Viimane lause ei näita üldist probleemi, vaid ühe või mitme inimese kuritegu. Selle lisaväärtus on väga ebaselge.

Hääletuse tulemus

Poolt: 57

Vastu: 137

Erapooleteid: 29

Muudatusettepanek 10: Punkt 4.8

~~„Erasektori toetus võib olla Trumpi arengu edendamise võtmetegur arengu jaoks, aga ametlikku arenguabi ei tohiks kasutada erasektori riskidele tagatise andmiseks või avalike teenuste asendamiseks. Avaliku ja erasektori partnerlused (PPP) peaksid pikaajaliste tegelike vajaduste põhjalikule analüüsile toetudes võimaldama ja tagama kogukonna riskide õiglase jaotuse, toodetud kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja keskkonnavalase jätkusuutlikkuse. Nendes tuleb tõesti järgida mitmepoolset käsitusviisi ning neid ei tohiks kasutada avalike teenuste erastamise vahendina juhtudel, kui need eksisteerivad, on toimivad või kui neid saaks parandada.”~~

Motivatsioon

Muudatusettepaneku eesmärk on säilitada tasakaalustatud lähenemisviis.

Hääletuse tulemus

Poolt: 96

Vastu: 126

Erapooleteid: 11

(1) Kuni Maailmapanga ja Euroopa Investeeringispanga abikõlblikkuskriteeriumide muutmiseni ja veel praeguseni, vaatamata läbiviidud reformidele.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv XXX, millega muudetakse patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid käsitlevat direktiivi 2006/66/EÜ seoses kaadmiumi sisaldavate juhtmeta mootortööriistades kasutamiseks ettenähtud kantavate patareide ja akude turulelaskmisega”

COM(2012) 136 (final) – 2012/0066 (COD)

(2012/C 229/27)

Pearaportöör: **Josef ZBOŘIL**

16. aprillil 2012. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, XXX, millega muudetakse patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid käsitlevat direktiivi 2006/66/EÜ seoses kaadmiumi sisaldavate juhtmeta mootortööriistades kasutamiseks ettenähtud kantavate patareide ja akude turulelaskmisega”

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD).

Komitee juhatus tegi 24. aprillil 2012 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012 (24. mai istungil) pearaportööriks Josef ZBOŘILI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 121, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab toetust 26. märtsi 2012. aasta ettepanekule koostada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid käsitlevat direktiivi 2006/66/EÜ seoses kaadmiumi sisaldavate juhtmeta mootortööriistades kasutamiseks ettenähtud kantavate patareide ja akude turulelaskmisega (COM(2012) 136 final), ning kaasnevale mõjuhinnaangule (SWD(2012) 66 final).

1.2 Komitee ei leia, et mõjuhinnaang pakuks piisavalt usaldusväärset teavet, millele komisjoni kaadmiumnikkelpatareide ettepanekud võiksid tugineda. Komitee sedastab, et 2015. aastani ei kasutata mootortööriistades veel nikkel-metallhüdriidpatareisid, nii et neid ei saa pidada majanduslikult elujõuliseks alternatiivseks patareitehnoloogiaks. Seega saab alates kaadmiumnikkelpatareide erandi tühistamisest ainsa patareitehnoloogiana kasutada liitium-ioontehnoloogiat ning see võib mootortööriistade töötuse jaoks tähendada kaubanduslikku riski.

1.3 Komitee soovib direktiivi ettepaneku vastu võtta tingimusel, et kuupäev, mil rohkem kui 0,002 massiprotsenti kaadmiumi sisaldavaid patareid turule lubatakse lasta, oleks 31. detsember 2018 ja et varupatareidena kasutatavatele kaadmiumnikkelpatareikogumitele tehtaks erand, lubades neid turule sellest järgneva viie aasta jooksul. Seejärel on kaadmiumi sisaldavaid patareisid võimalik turule lasta ainult avari- ja häiresignalisatsioonisüsteemide ja spetsiaalse meditsiinilise varustuse jaoks.

1.4 Komitee väljendab heameelt proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise üle selles väga spetsiifilises otsustusprotsessis ning toetab komisjoni ettepanekuid. Seetõttu soovib komitee Euroopa Parlamendil ja nõukogul võtta vastu direktiivi ettepanek (COM(2012) 136 final) punktis 1.3 nimetatud muudatustega.

1.5 Seega soovib komitee anda komisjonile rakendusvolitused direktiivi ettepanekus sätestatud tingimustel ja ulatuses. Kõnealuste volituste andmine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku (COM(2012) 136 final) kohaselt peab tagama menetluste läbipaistvuse ja komisjoni rakendusvolituste teostajate vastutuse. Komitee kutsub kõiki asjaomaseid instantse tegutsema läbipaistvalt ja võtma vastutuse otsuste langetamisel.

2. Komisjoni dokumendi põhisisu

2.1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta direktiiviga 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/157/EMÜ, on keelatud lasta turule kantavaid patareisid ja akusid, sealhulgas seadmetesse paigaldatud patareisid ja akusid, mis sisaldavad kaadmiumi rohkem kui 0,002 massiprotsenti. Kuid juhtmeta mootortööriistades kasutatavate kantavate patareide ja akude suhtes on tehtud erand osutatud keelust.

2.2 Komisjon on esitanud kõnealuse ettepaneku, sest patarei-direktiivi artikli 4 lõike 4 kohaselt peab komisjon läbi vaatama

artikli 4 lõike 3 punktis c osutatud erandi kaadmiumi kasutamise keelust seoses kantavate patareide ja akudega, mis on ette nähtud kasutamiseks juhtmeta mootortööriistades, ning esitama aruande eesmärgiga keelata patareides ja akudes kaadmiumi kasutamine, lisades kõnealusele aruandele vajaduse korral asjakohased ettepanekud.

2.3 Detsembris 2010 esitas komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruandes jõuti järeldusele, et sel ajal ei olnud kohane esitada ettepanekuid juhtmeta mootortööriistades kasutatavate, kaadmiumi sisaldavate kantavate patareide suhtes erandi tegemiseks, kuna kogu tehniline teave, mis on vajalik sellise otsuse tegemiseks (täpsemalt kaadmiumi ja selle asendajate kasutamise eeliste ja kulude kohta), ei olnud kättesaadav.

2.4 Mõned sidusrühmad toetasid juhtmeta mootortööriistades kaadmiumnikkelpatareide (NiCd) kasutamist käsitleva erandi tühistamist, kuna nende arvates on pikemas perspektiivis sellega seotud majanduslik kulu minimaalne ning keskkonnakasulooline. Teised olid erandi tühistamise vastu ning rõhutasid asjaolu, et andmed majandusliku, keskkonna- ja sotsiaalse mõju kohta ei õigusta erandi tühistamist.

2.5 Üldiselt kinnitas arutelu sidusrühmadega, et kulude-tulude analüüsi jaoks kindla aluse saamiseks on vaja teha olulistsükli võrdlev hindamine. Kuid olulistsükli analüüs oli praegu kasutusel oleva patareide keemilise koostise suhteliste eeliste ja puuduste osas ebaselge. Komisjoni mõjuhindangus järeldatakse, et muud poliitikavalikud, milles nähakse ette erandi tühistamine (kohe või aastal 2016), on võrdlusstenaariumiga võrreldes väiksema üldise keskkonnamõjuga nii kaadmiumi keskkonda sattumise ärahoidmise poolest kui ka üldise keskkonnamõju poolest, kui arvestada kuut keskkonnaparameetrit.

2.6 Komisjon väidab, et erandi tühistamise edasilükkamise korral (kuni aastani 2016) on keskkonnakasul veidi väiksem kui erandi kohesel tühistamisel, kuid kulud oleksid hoopis väiksemad kui kohese tühistamise korral. Mõned ringlussevõtu-ettevõtjad ja juhtmeta mootortööriistade tootjad esitasid erandi tühistamisega seotud kummagi poliitikavaliku kulude hinnangu (40–60 miljonit eurot erandi kohese tühistamise korral ja 33 miljonit eurot erandi tühistamisel aastaks 2016). On siiski küsitav, kas kõik need kulud tuleks seostada erandi tühistamisega, arvestades, et kaadmiumipatareide hulk juhtmeta mootortööriistades väheneb ajavahemikus 2013–2025 võrdlusstenaariumi kohaselt 50 %.

2.7 Komisjon väidab, et ajavahemikul 2013–2025 maksaks juhtmeta mootortööriist, mille patarei puhul on kasutatud muud tehnoloogiat, 0,8 ja 2,1 eurot rohkem, olenevalt valitud patareitehnoloogiast (vastavalt nikkel-metallhüdriid või liitium-ioon), kui erand tühistatakse kohe, ning vastavalt 0,4 ja 0,9 eurot rohkem, kui erand tühistatakse aastal 2016. Need andmed ei ole õiged. Hinn erinevus on märkimisväärselt suurem.

2.8 Kõikide poliitikavalikute sotsiaalne mõju ja halduskoormus on piiratud ega peaks tekitama sätete järgimisega seotud probleeme.

2.9 Mõjuhindangus tehakse järeldus, et kui erand tühistatakse aastal 2016, on keskkonnakasul veidi väiksem kui erandi kohesel tühistamisel, kuid kulud oleksid hoopis väiksemad kui kohese tühistamise korral. Kuna erandi tühistamine 2016. aastal oleks peaaegu sama tulemuslik, kuid kulutõhusam kui erandi kohene tühistamine, eelistatigi esimest varianti. Juhtmeta mootortööriistades kasutamise suhtes praegu kehtivat erandit tuleks kohaldada kuni 31. detsembrini 2015, et tootjad saaksid paremini kohaneda asjakohaste tehnoloogialahendustega.

3. Üldised ja konkreetsed märkused

3.1 Tuginedes analüüsile, mis hõlmab mitmeid aspekte, sektoreid ja asjaolusid, teeb komisjon ettepaneku jätta juhtmeta mootortööriistades kasutatavad patareid, mis sisaldavad kaadmiumi rohkem kui 0,002 massiprotsenti, tootmisse ja kasutusse 2015. aastani.

3.2 Teostatud analüüs näitab, et see on lahendus, mis ei tekita keskkonnaseisundi märgatavat halvenemist ega ohusta elanike tervist. On kahetsusväärne, et komisjoni ettepanekus ei mainita ELi tellitud kaadmiumi kasutamise sihtanalüüsi ega selle alusel koostatud riski vähendamise strateegiat, milles tuldi järeldusele, et mootortööriistades kasutatavate kaadmiumnikkelpatareide puhul ei ole vaja võtta lisameetmeid.

3.3 Muidugi tarbijakaitse seisukohalt kohaldatakse süsteemi endiselt kaadmiumi sisaldavate toodete märgistamisele täielikus vastavuses kehtivate õigusaktidega. Sama kehtib patareisid tootvate töötajate kaitse ning tööõiguse normide suhtes. Lisaks säilitatakse kaadmiumi sisaldavate patareide tootmine spetsiaalse meditsiinilise varustuse ja elektriavariisüsteemide jaoks. Mõjuhindangu kohaselt katab see riskid, mida kahtlemata seostatakse rohkem kui 0,002 massiprotsenti kaadmiumi sisaldavate akude kasutamise keelu tähtaja edasilükkamisega.

3.4 Seega soovib komitee keelu kehtestada 31. detsembril 2018.

3.5 Samuti soovib komitee anda komisjonile rakendusvolitused direktiivi ettepanekus sätestatud tingimustel ja ulatuses. Kõnealuste volituste andmine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (COM(2012) 136 final) kohaselt peab tagama menetluste läbipaistvuse ja komisjoni rakendusvolituste teostajate vastutuse.

3.6 Komitee märgib, et mootortööriistades kasutatavad patareikogumid tarnitakse nüüd peamiselt kolmandatest riikidest, kuid paljud kaubamärgiga mootortööriistad toodetakse ELis. Siiski tuleb arvestada põhimõtet, et ei ole soovitatav ebaproportsionaalselt suurendada nende tarbijate kulusid, kes ostavad kõnealuseid tooteid, sh juhtmeta mootortööriistu, millesse on paigaldatud rohkem kui 0,002 massiprotsenti kaadmiumi sisaldavad patareid või mis on selliste patareidega ühendatud.

Brüssel, 24. mai 2012

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse direktiive 1999/4/EÜ, 2000/36/EÜ, 2001/111/EÜ, 2001/113/EÜ ja 2001/114/EÜ seoses komisjonile antavate volitustega”

COM(2012) 150 (final) – 2012/0075 (COD)

(2012/C 229/28)

18. aprillil 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 30. aprillil 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse direktiive 1999/4/EÜ, 2000/36/EÜ, 2001/111/EÜ, 2001/113/EÜ ja 2001/114/EÜ seoses komisjonile antavate volitustega

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 5 ja erapooletuks jäi 11.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted”

COM(2012) 162 (final) – 2011/0229 (COD)

(2012/C 229/29)

10. mail 2012 otsustas Euroopa Parlament ja 26. aprillil 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted”

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai 2012. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 154, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 7.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega määratakse kindlaks nõuded elanikkonna tervise kaitsmiseks olmevees olevate radioaktiivsete ainete eest”

COM(2012) 147 (final) – 2012/0074 (NLE)

(2012/C 229/30)

17. aprillil 2012 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 31 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega määratakse kindlaks nõuded elanikkonna tervise kaitsmiseks olmevees olevate radioaktiivsete ainete eest”

COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 481. istungjärgul 23.–24. mail 2012. aastal (23. mai 2012. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 159 ja erapooletuks jäi 7.

Brüssel, 23. mai 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

2012/C 229/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud)” COM(2012) 64 (final) – 2012/0027 (COD)	68
2012/C 229/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Roheline raamat Euroopa Liidus elavate kolmandate riikide kodanike suhtes perekonna taasühinemise õiguse kohaldamise kohta (direktiiv 2003/86/EÜ)” KOM(2011) 735 (lõplik)	72
2012/C 229/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas” ” KOM(2011) 681 (lõplik)	77
2012/C 229/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa uimastitevastase võitluse tugevdamine” ” KOM(2011) 689 (lõplik)	85
2012/C 229/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)” COM(2012) 11 (final) – 2012/011 (COD)	90
2012/C 229/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa üldhuviteenuste kvaliteediraamistik” KOM(2011) 900 (lõplik)	98
2012/C 229/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus tuumaohutusalse koostöövahendi loomise kohta” KOM(2011) 841 (lõplik)	103
2012/C 229/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele loomade kaitset ja heaolu käsitleva Euroopa Liidu strateegia kohta aastateks 2012–2015” COM(2012) 6 (final)	108
2012/C 229/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse kalavarude kaitseks võetavaid teatavaid meetmeid seoses mittesäästvat kalapüüki lubavate riikidega” KOM(2011) 888 (lõplik) – 2011/0434 (COD)	112
2012/C 229/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainete” KOM(2011) 876 (lõplik) – 2011/0429 (COD)	116
2012/C 229/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta” COM(2012) 89 (final) – 2012/0039 (COD) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/65/EMÜ seoses loomatervishoiunõuetega Euroopa Liidu siseseks kauplemiseks koerte, kasside ja valgetuhkrutega ning nende Euroopa Liitu importimiseks” COM(2012) 90 (final) – 2012/0040 (COD)	119

2012/C 229/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa nägemus reisijate hüvanguks: teatis reisijate õiguste kohta kõikide transpordiliikide puhul”” KOM(2011) 898 (lõplik)	122
2012/C 229/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energia tegevuskava aastani 2050”” KOM(2011) 885 (lõplik)	126
2012/C 229/26	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks / Tulevane lähenemisviis kolmandatele riikidele antavale ELi eelarvetoetusele” KOM(2011) 637 (lõplik) ja KOM(2011) 638 (lõplik)	133
2012/C 229/27	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv XXX, millega muudetakse patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid käsitlevat direktiivi 2006/66/EÜ seoses kaadmiumi sisaldavate juhtmeta mootortööriistades kasutamiseks ettenähtud kantavate patareide ja akude turulelaskmisega” COM(2012) 136 (final) – 2012/0066 (COD)	140
2012/C 229/28	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse direktiive 1999/4/EÜ, 2000/36/EÜ, 2001/111/EÜ, 2001/113/EÜ ja 2001/114/EÜ seoses komisjonile antavate volitustega” COM(2012) 150 (final) – 2012/0075 (COD)	143
2012/C 229/29	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted” COM(2012) 162 (final) – 2011/0229 (COD)	144
2012/C 229/30	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega määratakse kindlaks nõuded elanikkonna tervise kaitsmiseks olmevees olevate radioaktiivsete ainete eest” COM(2012) 147 (final) – 2012/0074 (NLE)	145

Tellimishinnad aastal 2012 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberkandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 310 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	840 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

ET